

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Кафедра публічного управління та адміністрування**

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДІЯЛЬНОСТІ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ**

Матеріали XVI науково-практичного семінару

21 жовтня 2021 року

КИЇВ-2021

Науково-практичний семінар проведено відповідно до Плану роботи кафедри публічного управління та адміністрування НАВС на 2021 рік

Організаційний комітет:

д.ю.н., доцент Пастух І.Д. (голова)
к.ю.н., доцент Дорогих В.М. (заступник голови)
к.ю.н. Волох О.К. (координатор семінару)

Адміністративно-правове забезпечення діяльності публічної адміністрації: Матеріали XVI науково-практичного семінару (Київ, 21 жовтня 2021 року) / ред. колегія : І.Д. Пастух (голова), В.М. Дорогих, О.К. Волох. - Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2021. – 293 с. без ілл.

У збірнику знайшли відображення результати науково-практичного пошуку викладачів, здобувачів, ад'юнктів, слухачів магістратури та курсантів Національної академії внутрішніх справ стосовно дослідження проблем у сфері діяльності публічної адміністрації. Збірник розраховано на викладачів, здобувачів, слухачів, курсантів і студентів вищих навчальних закладів юридичного профілю.

Матеріали друкуються в авторській редакції. Оргкомітет і редакційна колегія здійснили скорочення об'єму статей, які суттєво перевищували встановлені обсяги. Відповідальність за точність викладення матеріалу, поданих фактів, цитат, цифр і прізвищ несуть автори.

ЗМІСТ

Пастух І.Д. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ СУДДІ В АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНОМУ ПРОВАДЖЕННІ.....	11
Бабенко Л., Скорик В.О. КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ У ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ.....	15
Батрак І.В. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ.....	18
Бедненко Д.Р., Волох О.К. ПИТАННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З ВІДМОВОЮ У ДОСТУПІ ДО ІНФОРМАЦІЇ.....	21
Бердій Р.В., Булик І.Л. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ ТА ДИСЦИПЛІНИ В ПУБЛІЧНОМУ АДМІНІСТРУВАННІ.....	24
Бондар А.В., Булик І.Л. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ ПРАВ, СВОБОД ТА ІНТЕРЕСІВ ФІЗИЧНИХ І ЮРИДИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ.....	28
Борсук А.В., Волох О.К. ЩОДО ОСОБЛИВОСТЕЙ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ОСІБ, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬ ПРАВОПОРУШЕННЯ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ НАЯВНІСТЮ ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД НАРКОТИЧНИХ ТА ІНШИХ ПСИХОАКТИВНИХ РЕЧОВИН.....	33
Гайдаш К.О., Булик І.Л. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ.....	36

Гезет І.С., Волох О.К. ЗАСТОСУВАННЯ РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ.....	39
Гойденко І.В., Матчук С.В. ЗАХОДИ ВПЛИВУ ЩОДО НЕПОВНОЛІТНЬОЇ ОСОБИ, ЯКА ВЧИНИЛА АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ.....	43
Горбачова А.О., Булик І.Л. ОСОБЛИВОСТІ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ.....	47
Гуз К.Ю. СУТНІСТЬ ДЕТЕРМІНАНТИ «РЕАБІЛІТАЦІЯ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ».....	53
Дзюбер О., Стрельченко О.Г. МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ.....	58
Дмитришин С.П., Волох О.К. КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ В ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ.....	61
Дубина О.Л., Капітонова Н.В. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ.....	64
Жулкевська О.В., Бухтіярова І.Г. ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ: АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА.....	68
Закутня Ю.М., Бухтіярова І.Г. ПРИРОДА ДЕТЕРМІНАНТИ «АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО» ТА «АДМІНІСТРАТИВНА ЮРИСДИКЦІЯ».....	72

Занфіракі А.П. ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ З НАСЕЛЕННЯМ.....	76
Кальна А.В. КЛАСИФІКАЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ	79
Калаченкова А.В., Волох О.К. РИЗИКИ ОБМЕЖЕННЯ ПРАВА НА ДОСТУП ДО ПРАВОСУДДЯ.....	82
Капітонова К. С., Булик І.Л. ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ІНОЗЕМЦІВ ТА ОСІБ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА.....	86
Карчевська В.Ю. ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ І ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ З ІНШИМИ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ.....	89
Ковальчук Я.Л. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ.....	93
Козьмін А.В., Матчук С.В. ОСОБЛИВОСТІ, ВИДИ ТА ФУНКЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНО- ПРАВОВИХ НОРМ.....	95
Коломієць С.О., Басс В.О. ОСОБЛИВОСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ СИСТЕМИ «CUSTODY RECORDS».....	100
Костюк Ж.С., Мартиненко Д.Б. БЛАГОДІЙНИЦТВО ЯК ОБ'ЄКТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ.....	103

Кришталь Д.С., Волох О.К. ПОСЛУГИ З РЕЄСТРАЦІЇ ТА ДЕКЛАРУВАННЯ МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ В УКРАЇНІ.....	107
Кукса Ю.Ю., Бухтіярова І.Г. ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА СТАДІЙ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ.....	112
Купренюк Є.В., Скорик В.О. ЦИФРОВА ДЕРЖАВА - ДЕРЖАВА БЕЗ КОРУПЦІЇ.....	116
Лудан А.Р., Капітонова Н.В. ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ В СФЕРІ ЕКОНОМІКИ.....	120
Лупач К.О., Булик І.Л. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ.....	124
Мамедова Л.М., Скорик В.О. КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ У ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ.....	128
Мартиненко Д.Б. ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У СФЕРІ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ.....	130
Марченко В.М., Мартиненко Д.Б. ПОНЯТТЯ РЕАДМІСІЇ В УКРАЇНІ.....	136
Мевша А.В., Скорик В.О. СУЧАСНИЙ СТАН ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ.....	140
Мельник М.Г., Бухтіярова І.Г. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ ТА ЗАХОДІВ ВПЛИВУ, ЩО ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ ДО НИХ.....	145

Мішко М.С., Капітонова Н.В. АДМІНІСТРАТИВНЕ ЗАТРИМАННЯ.....	150
Нагорний В.О., Волох О.К. ЩОДО ЗАКОНОДАВЧОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ РЕЄСТРАЦІЇ ГЕНОМНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЛЮДИНИ.....	155
Немченко А.Д., Мартиненко Д.Б. ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ІНОЗЕМЦІВ ТА ОСІБ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА.....	161
Нестеренко В.В., Бухтіярова І.Г. ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАХОДІВ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ЗОВНІШНІЙ ТРУДОВІЙ МІГРАЦІЇ.....	164
Осіпова Я.С., Бухтіярова І.Г. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ.....	169
Павлюк Н.Л., Волох О.К. ЩОДО ПРОЕКТУ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ».....	173
Панченко І.І., Волох О.К. ЩОДО ЗАКОННОСТІ НАКАЗУ ПРО ВІДСТОРОНЕННЯ ВІД РОБОТИ.....	184
Пелих К., Лукашенко А.А. ДІЯЛЬНІСТЬ ЦЕНТРІВ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ.....	189
Перепелиця М.О., Булик І.Л. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ У СФЕРІ ОСВІТИ.....	192
Петренко С.С., Басс В.О. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ДІЛЬНИЧОГО ОФІЦЕРА ПОЛІЦІЇ.....	194

Пилип'юк В.В., Стрельченко О.Г. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЮ): АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА.....	199
Плугатир М.В. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ АРЕШТУ З УТРИМАННЯМ НА ГАУПТВАХТІ ДО ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ.....	202
Плугovenко К.О., Бухтіярова І.Г. ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ.....	205
Пономаренко О.О., Булик І.Л. ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ.....	210
Приходько М.В. ПРИНЦИПИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА БУЛІНГ (ЦЬКУВАННЯ) В УКРАЇНІ.....	215
Рошкoвич О.В. СПІВВІДНОШЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ ТА АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	217
Сікорська Н.В., Мартиненко Д.Б. НОВЕЛИ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО АДМІНІСТРАТИВНУ ПРОЦЕДУРУ».....	221
Салманова С.С., Басс В.О. ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ У ПИТАННЯХ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ.....	224
Слюсар А., Стрельченко О.Г. ЗАХОЧУВАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ ЩОДО ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ.....	228

Сокирко М., Стрельченко О.Г. ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОЦЕДУР В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ.....	231
Співак М.В. МОНІТОРИНГ СПОСОБУ ЖИТТЯ СУБ'ЄКТІВ ДЕЛАРУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	235
Срібна А., Капітонова Н.В. АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЖОРСТОКЕ ПОВОДЖЕННЯ З ДІТЬМИ: ОСОБЛИВОСТІ СПІЛКУВАННЯ З ДІТЬМИ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА.....	239
Стрельченко О.Г., Пилип'юк В.В. ОСОБЛИВОСТІ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ СФЕРОЮ САНІТАРНО-ЕПІДЕМІОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ НАСЕЛЕННЯ.....	242
Татаров А.О., Мартиненко Д.Б. ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ.....	245
Толочко О.О. ЮРИДИЧНИЙ СКЛАД АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ.....	250
Хороша Я.А., Булик І.Л. ЕТИМОЛОГІЯ ТА ГЕНЕЗИС ПОНЯТТЯ «ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ» ЯК СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЯВИЩА.....	253
Черненко Н., Стрельченко О.Г. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВАДЖЕННЯ ЗА ЗВЕРНЕННЯМИ ГРОМАДЯН.....	257
Чичкало М.А., Лупало О.А. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ ПРИ НАКЛАДЕННІ АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ.....	260

Чудо В.В., Мартиненко Д.Б. ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ АДМІНІСТРАТИВНОГО ОСКАРЖЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ.....	266
Шешеня О.Д., Волох О.К. ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЄДИНОГО ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ.....	270
Шлончак М.Ю., Волох О.К. ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ІНФОРМАЦІЮ ТА ЗАХИСТУ ЖУРНАЛІСТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	274
Янковська О.Ю., Мартиненко Д.Б. СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «АДМІНІСТРАТИВНА ПРОЦЕДУРА» ТА «АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРОВАДЖЕННЯ».....	278
Зайчук А.О., Савранчук Л.Л. ЗАВДАННЯ І ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ.....	282
Краєвський О. О., Лукашенко А.А. СЕРВІСНО-ОРІЄНТОВАНІ ФУНКЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ЯК ОРГАНУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗРАЗКА.....	286
Смокович С.С., Братков С.І. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ У СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНІЙ СФЕРІ.....	288
Нагорний В.М., Братков С.І. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ТИМЧАСОВОГО ВИЛУЧЕННЯ ВОДІЙСЬКОГО ПОСВІДЧЕННЯ.....	290

Пастух І.Д.,
д.ю.н., доцент, завідувач кафедри публічного управління та
адміністрування НАВС

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ СУДДІ В АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Статтею 213 КУпАП передбачено, що справи про адміністративні правопорушення, уповноважені розглядати, серед інших, районні (міські) суди (судді). Незважаючи на спільні риси, судді, як суб'єкти адміністративної юрисдикції, їх діяльність у провадженні по справах про адміністративні правопорушення мають свої характерні ознаки, що відрізняють їх від інших суб'єктів, що розглядають справи.

Суддю відрізняє його від інших адміністративно-юрисдикційних суб'єктів його місце та призначення в системі владних органів. Так, судді є носіями судової влади в Україні, які здійснюють правосуддя незалежно від законодавчої та виконавчої влади. Вони є посадовими особами судової влади, які відповідно до Конституції України наділені повноваженнями здійснювати правосуддя і виконувати свої обов'язки на професійній основі в судах загальної юрисдикції. Крім цього, делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються.

Інші ж суб'єкти адміністративної юрисдикції відносяться до органів виконавчої влади (наприклад, посадові особи органів поліції, Державної прикордонної служби України, Державної податкової служби України, інших служб та державних інспекцій); інших державних органів; органів місцевого самоврядування тощо.

Крім цього, розгляд справ про адміністративні проступки є основною його функцією – здійснення правосуддя. Повноваження щодо вирішення індивідуальних справ із застосуванням заходів адміністративної відповідальності для інших владних органів є другорядними поряд з основним призначенням їх діяльності. Те саме стосується більшості владних суб'єктів, повноваження яких

по розгляду справ про адміністративні проступки визначені серед багатьох інших. Виключенням з цього правила є адміністративні комісії, що створюються при виконавчих комітетах сільських, селищних, міських рад. Їх створили відповідно до Указу Президії Верховної Ради СРСР від 21 червня 1961р. "Про подальше обмеження застосування штрафів, що накладаються в адміністративному порядку" [1] з метою суттєвого скорочення кола органів (посадових осіб), що розглядають справи про адміністративні правопорушення і накладають адміністративні стягнення. Адміністративні комісії утворюються відповідними органами місцевого самоврядування у складі голови, заступника голови, відповідального секретаря, а також членів комісії. В адміністративних комісіях при виконавчих органах міських рад є посада звільненого відповідального секретаря комісії.

Таким чином, лише суди та адміністративні комісії розглядають справи про адміністративні делікти в якості своєї основної діяльності. Усі інші суб'єкти адміністративної юрисдикції провадять таку діяльність паралельно з реалізацією інших (основних, визначальних) повноважень в адміністративно-політичній, соціально-культурній та економічній сферах.

Крім цього, на відміну від суддів, повноваження по розгляду справи і винесення по ній рішення може бути делеговане іншим органам. Зокрема, частиною 2 ст. 215 КУпАП передбачено, що адміністративні комісії при виконавчих комітетах районних у містах рад утворюються у разі надання районній у місті раді та її виконавчому комітету відповідних повноважень міською радою.

Ще однією характерною особливістю компетенції суддів є їх виключне право застосовувати всі види адміністративних санкцій (крім попередження та штрафу) та інші заходи адміністративної відповідальності.

Серед інших суб'єктів адміністративної юрисдикції суди відрізняє їх особлива предметна компетенція (підвідомчість справ про адміністративні правопорушення). Для більшості органів виконавчої влади характерним є розгляд тих справ, що відповідають їх призначенню та сфері управління. Дещо інша ситуація складається з тими справами, що розглядаються судами.

Даючи загальну характеристику цим адміністративним проступкам, можна визначити, що для них характерним є: вищий рівень суспільної небезпеки порівняно з іншими проступками; санкціями за їх порушення передбачені більш відчутні каральні заходи; сфера суспільних відносин, що охороняються адміністративно-правовими санкціями цих статей, дуже широка: власність, громадський порядок та громадська безпека, встановлений порядок управління, транспорт, реалізація виборчого та інших прав громадян тощо.

До особливої категорії суб'єктів адміністративної відповідальності слід віднести осіб віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років: справи про адміністративні правопорушення вчинені ними, незалежно від їх підвідомчості іншим органам, розглядаються виключно судами.

Особливими також є строки накладення адміністративного стягнення. Так, за загальним правилом, адміністративне стягнення може бути накладено не пізніш як через два місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні — два місяці з дня його виявлення. У разі відмови в порушенні кримінальної справи або закриття кримінальної справи, але при наявності в діях порушника ознак адміністративного правопорушення адміністративне стягнення може бути накладено не пізніш як через три місяці з дня прийняття рішення про відмову в порушенні кримінальної справи або про її закриття.

Якщо ж справи про адміністративні правопорушення підвідомчі суду (судді), стягнення може бути накладено не пізніш як через три місяці до 2 років з дня вчинення або виявлення правопорушення.

Ще однією особливістю діяльності судді по розгляду справ про адміністративні проступки є його право розсуду при визначенні покарання.

Також у судді є право покладати на правопорушника обов'язок відшкодувати заподіяну адміністративним проступком майнову шкоду. Зокрема, в ст. 40 КУпАП «Покладення обов'язку відшкодувати заподіяну шкоду» зазначено: «Якщо у результаті вчинення адміністративного правопорушення заподіяно майнову

шкоду громадянину, підприємству, установі або організації, то адміністративна комісія, виконавчий орган сільської, селищної, міської ради під час вирішення питання про накладення стягнення за адміністративне правопорушення має право одночасно вирішити питання про відшкодування винним майнової шкоди, якщо її сума не перевищує двох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а суддя районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду - незалежно від розміру шкоди, крім випадків, передбачених частиною другою цієї статті.

Коли шкоду заподіяно неповнолітнім, який досяг шістнадцяти років і має самостійний заробіток, а сума шкоди не перевищує одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян, суддя має право покласти на неповнолітнього відшкодування заподіяної шкоди або зобов'язати своєю працею усунути її.

В інших випадках питання про відшкодування майнової шкоди, заподіяної адміністративним правопорушенням, вирішується в порядку цивільного судочинства».

Поеднання розгляду справи про адміністративний проступок з вимогами про відшкодування заподіяної майнової шкоди сприяє повноті, всебічності та об'єктивності дослідження матеріалів справи. Особливістю також є відповідальність за невиконання рішень судді. Зокрема, статтею 382 КК України передбачена відповідальність за умисне невиконання службовою особою вироку, рішення, ухвали, постанови суду, що набрали законної сили, або перешкоджання їх виконанню.

Наступною відмінністю є особливий порядок оскарження рішення судді по справі. Постанову судді у справах про адміністративне правопорушення може бути оскаржена до відповідного апеляційного суду. Характеризуючи діяльність судді у провадженні по справах про адміністративні правопорушення, можна відзначити, що вона являє собою правозастосовчу діяльність, у ході якої суддя, як суб'єкт адміністративної юрисдикції, розглядає індивідуально-конкретну справу та щодо якої приймає державно-владне рішення.

Така діяльність судді повинна здійснюватися відповідно до адміністративно-правових норм, як матеріальних, що встановлюють ознаки проступку та міри адміністративної відповідальності за їх скоєння, так і процесуальних, що визначають процедуру та форми правозастосовчої діяльності судді з моменту надходження до нього справи й до прийняття по ній рішення.

Приналежність до судової влади не тільки наділяє суддів спеціальними повноваженнями, але й припускає спеціально встановлену законом процедуру формування судів, особливі вимоги до кандидатів на посаду суддів, що покликано забезпечити безсторонній відбір суддів, здатних професійно, грамотно й чесно дозволяти віднесені до їхнього ведення справи. До посадових осіб органів місцевого самоврядування, до кандидатів на ті або інші посади у виконавчих органах влади закон не пред'являє таких жорстоких вимог, як до суддів.

Підводячи підсумок розглянутим особливостям, можна констатувати, що суддя є посадовою особою з особливим статусом та винятковою компетенцією, по розгляду справ про адміністративні проступки, що мають високий рівень суспільної небезпеки та посягають на більш важливе та широкое коло охоронюваних суспільних відносин, яка полягає у можливості застосування до винних осіб найбільш суворих адміністративних покарань у встановлених законом формах та порядку, вихованні правопорушників, виявленні причин і умов, що сприяли вчиненню ними адміністративних проступків.

ЛІТЕРАТУРА:

1. О дальнейшем ограничении применения штрафов, налагаемых в административном порядке / Указ Президента Верховного Совета СССР от 21 июня 1961 г. № 3006–ХІІ // Ведомости Верховного Совета СССР. – 1961. – № 36. – Ст. 7.

Бабенко Л.,
здобувач вищої освіти ННІ № 1 НАВС,
Скорик В.О.,
к.ю.н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ У ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

Існують різні визначення корупції залежно від контексту (юридичний чи політичний). Прикладом правового трактування терміну "корупція" слід вважати визначення, надане у ч. 1 ст. 1 Закону України "Про запобігання корупції" [1]. TransparencyInternational оцінює корупцію як акт політичного свавілля, що "передбачає поведінку частиничиновників у державному секторі, у яких вони неналежним чином і незаконно збагачують себе або своїх близьких шляхом зловживання публічною владою, яка їм доручена" [2]. Проте обидва визначення мають спільні риси, а саме: відхід від державного обов'язку або його порушення; надання або отримання деяких форм неналежного спонукання; елемент секретності.

Необхідність визначення ризиків корупції у державних органах зумовлена тим, що це дає змогу візуалізувати реальність існування ризиків, визначають пріоритетність та виявляють, які загрози вимагають уваги вищого керівництва. Окрім того, це дозволяє ідентифікувати ризики, які можуть уповільнити роботу державного органу та дати негативний його образ, оптимізувати процес прийняття рішень, уникаючи непотрібних рівнів у цьому процесі. Визначення ризиків доповнює докази фактичної чи передбачуваної корупції в певному контексті для того, щоб виробити стратегію та політику боротьби з корупцією. Це дозволяє вищому керівництву мати більш повне бачення сфер та посад, які є більш вразливими до корупції, і зосередити свої антикорупційні зусилля саме на них.

Управління корупційними ризиками – це певний набір процедур та вимог для виявлення, оцінки та пом'якшення

корупційних ризиків в організації. Це важлива частина впровадження антикорупційної політики. Управління ризиками має стратегічний вимір, оскільки передбачає підтримку вищого керівництва та є невід'ємною частиною усіх рішень та діяльності організації, починаючи від інституційного рівня та закінчуючи проектами та програмами.

Корупційні ризики стосуються усіх видів ризиків, притаманних діяльності державних органів, наприклад:

1. Довірчі ризики (через шахрайство або крадіжку).
2. Юридичні ризики (при порушенні законодавства).
3. Ризики безпеки (збільшення ймовірності нещасних випадків або хвороб).

4. Операційні ризики (життєздатність для досягнення цілей).
5. Інформаційні ризики (приховування важливих даних).
6. Репутаційні ризики

Наприклад, фаворитизація під час підбору персоналу є корупційним ризиком для управління людськими ресурсами і може становити репутаційний та операційний ризик для організації та її діяльності.

Корупція має непропорційний вплив на бідні та найбільш уразливі категорії населення, збільшуючи витрати та зменшуючи доступ до адміністративних послуг. Таким чином, визначення корупційних ризиків допоможе розробити ефективну політику їх запобігання, що має надзвичайно важливе значення не тільки для доступності та належності урядування, а й для репутації системи публічних органів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 №1700-VII. *Верховна Рада України. Законодавство* : офіційний вебсайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 09.09.2021).

2. GUIDE TO CORRUPTION RISK MAPPING. *Transparency International* : офіційний вебсайт. URL: <http://www.wcoomd.org> (дата звернення: 09.09.2021).

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Управління, як сфера людської діяльності виникло разом із формуванням соціуму, а зі становленням державності виникала й об'єктивна необхідність політичного врегулювання суспільного життя, це й слугувало визначальним чинником розвитку майстерності управління.

Перші приклади свідомого управління відносяться ще до V–III тисячоліть до н.е., що було зафіксовано на глиняних табличках, які дійшли до наших днів та засвідчили існування певного регламенту управлінської діяльності у древньому Єгипті та Шумері. Існування держави без державного управління неможливе, адже, держава, як владно-політична організація суспільства, забезпечена спеціальним апаратом управління і примусу, встановлює особливий правовий порядок на певній території та виступає гарантом державного суверенітету.

У другій половині XX ст. модель ідеальної бюрократії, яку запропонував Макс Вебер, зазнала великої критики. Девід Осборн та Тед Геблер, автори концепції “оновленого уряду” (Reinventing Government), запропонували процес модернізації державного управління розпочинати з децентралізації влади шляхом учасницького менеджменту всіх секторів: державного, приватного та громадського задля вирішення проблем громади [1, с. 12]. І в кінці XX – на початку XXI ст. уряди багатьох країн світу здійснили ряд реформ, які сприяли заміні традиційних механізмів управління на демократичні: з “вказувати та контролювати” на “мотивувати й отримувати результат”, спричинивши появу нових форм управління: публічного адміністрування та публічного управління (англ. – public administration and public government), як двох різновидів діяльності, що позначають два різні, хоча й взаємно доповнювані та щільно пов'язані між собою види управлінської діяльності, адже, публічне управління реалізується у

ході здійснення публічного адміністрування та при умові обов'язкової публічності всієї державної управлінської діяльності. До речі, сам термін “публічне управління”, як пошук у найкращий спосіб використання ресурсів задля досягнення пріоритетних цілей державної політики, вперше використав Десмонд Кіллінг у 1972 році [3, с. 36].

Глобальні ризики сьогодення, які загрожують світу, сформували нові виклики у сфері публічної політики: потреба нейтралізації негативних тенденцій, необхідність формування ефективних управлінських рішень, досягнення намічених перспектив та усунення проявів, що перешкоджають становленню громадянського суспільства спонукали до модернізації всієї системи традиційного державного управління. У ряді європейських країн публічне управління, як діяльність, що покликана забезпечувати ефективне функціонування цілої системи органів державної влади та органів місцевого самоврядування й передбачає широке залучення різних зацікавлених сторін до розробки та реалізації державної політики, спричинило зміну управлінської парадигми, внаслідок чого усе більшого поширення набуває підхід до управлінських проблем з позицій урядування, а саме «public governance» – публічного урядування.

Процес трансформації суспільних відносин, проведення адміністративної реформи і в Україні спричинили потребу в істотних змінах змісту державно-управлінської діяльності: утвердження публічного урядування як форми управління державотворчими процесами. Аналізуючи стан сучасної української публічної політичної та управлінської діяльності варто відмітити поступове становлення принципів публічної політики:

- утвердження гласності: свобода слова, відсутність монополії на засоби масової інформації, наявність альтернативних ЗМІ;

- формування засад політичного плюралізму: свобода конкуренції та суперництва політичних еліт, зокрема правлячої політичної еліти та опозиційної;

– законодавче закріплення соціальної мобільності еліт шляхом встановлення терміну перебування при владі виборних та призначених осіб;

– формування розуміння потреб щодо дотримання балансу інтересів різних соціальних сил як важливий елемент демократичного розвитку суспільства та економічної стабільності держави;

– виокремлення законодавчих основ необхідності дотримання демократичних процедур політичного процесу;

– формування загального прогресивного поступу щодо становлення публічної діяльності, пов'язаного з розвитком громадянського суспільства в Україні [2, с. 31];

– створені Центри надання адміністративних послуг.

Отже, публічна політика, як головний атрибут громадянського суспільства, сприяє легітимному формуванню стратегічних політико-економічних рішень, публічному схваленню політики, одночасно ж стає і засобом проведення державної політики [3].

Аналізуючи феномен сучасного державного управління в Україні варто відмітити, що воно знаходиться на стадії публічного адміністрування з елементами публічного управління. Тому в умовах поглиблення політичної кризи об'єктивна оцінка, врахування та дотримання історичних традицій українського врядування є доцільним в процесі формування державної політики.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Публічна політика та управління / авт. кол. : С. О. Телешун, О. Р. Титаренко, С. В. Ситник, С. І. Вировий. – К. : НАДУ, 2010. – 36 с.

2. Стадник М. Становлення публічної політики в Україні / М. Стадник // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. ЛРІДУ НАДУ. Вип. 40 / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2014. – С. 28–33.

3. Телешун С. Ефективне управління і публічна політика як напрям реалізації політичної влади в умовах кризи / С.Телешун // Політ менеджмент. – 2009. – № 2 – С. 35-45.

Бедненко Д.Р.,
здобувач вищої освіти ННІ № 1 НАВС,
Волох О.К.,
к.ю.н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

ПИТАННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З ВІДМОВОЮ У ДОСТУПІ ДО ІНФОРМАЦІЇ

7 вересня 2021 року за результатами голосування проект Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу України щодо вчинення повторного порушення, пов'язаного з незаконною відмовою у доступі до інформації» (реєстр. № 5047 від 08.02.2021 р.) [1] було знято з розгляду.

Свого часу до нього було висловлено наведені нижче зауваження.

Метою і завданням прийняття поданого законопроекту, як це зазначено у пояснювальній записці до нього, було удосконалення законодавчого механізму реагування на вчинення повторного порушення, пов'язаного з незаконною відмовою у доступі до інформації.

Для досягнення вказаної мети у законопроекті пропонувалося внести до Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) та Кримінального кодексу України (далі – КК) зміни, відповідно до яких із ч. 9 ст. 212-3 КУпАП «Порушення права на інформацію та права на звернення» (якою передбачається відповідальність за повторне протягом року вчинення будь-якого з порушень, передбачених ч. ч. 1-8 тієї ж статті, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню) виключаються

порушення, пов'язані з незаконною відмовою у доступі до інформації. Одночасно проектом вносяться зміни до ч. 1 ст. 171 КК «Перешкоджання законній професійній діяльності журналістів», якими таке діяння, як «незаконна відмова у доступі журналіста до інформації», замінюється *«повторним вчиненням порушення, пов'язаного з незаконною відмовою у доступі до інформації, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню»*.

1. Пропоновані зміни, на наш погляд, були неприйнятними з огляду на таке.

Стаття 171 КК України передбачає кримінальну відповідальність за перешкоджання законній професійній діяльності *журналістів*, зокрема за незаконну відмову у доступі журналіста до інформації.

Натомість ч. 2 ст. 212-3 КУпАП, про яку пропонується встановити згадку у ч. 9 цієї статті, передбачає відповідальність за **незаконну відмову у доступі до публічної інформації**, адже у ч. 2 ст. 212-3 КУпАП йдеться тільки про порушення Закону України «Про доступ до публічної інформації».

Отже, ці норми не є однопорядковими.

2. Законопроектом пропонується з положення статті 212-3 КУпАП, яким врегульовується повторне протягом року вчинення будь-якого з порушень, передбачених частинами першою-восьмою цієї статті, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню, виключити порушення, пов'язані з незаконною відмовою у доступі до інформації, передбачені частиною другою цієї статті.

Водночас диспозицію частини першої статті 171 ККУ в частині, що стосується «незаконної відмови у доступі журналіста до інформації», пропонується замінити положенням, що визначає відповідальність за повторне вчинення порушення, пов'язаного з незаконною відмовою у доступі до інформації, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню.

Тобто, фактично, пропонується встановити за повторне вчинення порушення, пов'язаного з незаконною відмовою у доступі до інформації, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню, кримінальну відповідальність, і в

такий спосіб повернути до Кримінального Кодексу України правило адміністративної преюдиції. Це створить небажаний прецедент.

У зв'язку з вищевказаним слід згадати позицію фахівця з кримінального права, О. О. Дудорова, д.ю.н., професора, професора кафедри кримінального права ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка:

«Ухвалюючи КК України 2001 р., законодавець загалом відмовився від кримінально-правових норм з адміністративною преюдицією. Така позиція, як відомо, виходить з того, що: наявність адміністративного стягнення за попередній проступок характеризує лише особу правопорушника, однак не посилює суспільну небезпечність скоєного, не змінює юридичну природу проступку і не перетворює його на злочин; повторність вчинення правопорушень має тягти за собою більш сувору юридичну відповідальність, однак у межах однієї галузі права; застосування адміністративної преюдиції суперечить статтям 21 і 24 Конституції України щодо рівності громадян перед законом.

Незважаючи на сказане, деякі науковці продовжують обстоювати тезу про доцільність повернення адміністративної преюдиції у кримінальне законодавство, зокрема, убачаючи у ній відмінний доказ усвідомлення особою протиправності свого діяння. Це процесуальне значення адміністративної преюдиції перебільшувати не слід... Для унеможливлення застосування у кримінальному праві (у тому числі у завуальованому вигляді) адміністративної і дисциплінарної преюдиції КК України слід доповнити нормою приблизно такого змісту: не може враховуватись як ознака складу злочину обставина, що раніше оцінена як правопорушення» [2].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Проект Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу України щодо вчинення повторного порушення, пов'язаного з незаконною відмовою у доступі до інформації»

(реєстр. № 5047 від 08.02.2021 р.). URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=71054
(дата звернення: 09.12.2021).

2. О.О. Дудоров О.О. Поняття злочину. Класифікація злочинів // Вісник Асоціації кримінального права України, 2013, № 1(1). – С. 87-88.

Бердій Р.В.,
здобувач вищої освіти 2-го курсу ННІ №3 НАВС,
Булик І.Л.,
к.ю.н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ ТА ДИСЦИПЛІНИ В ПУБЛІЧНОМУ АДМІНІСТРУВАННІ

Законність і дисципліна є основними умовами існування будь-якої демократичної держави, і вони невід’ємні одна від одної. Законність можлива тільки за суворого дотримання дисципліни всіма фізичними та юридичними особами, а дисципліна, в свою чергу, обумовлюється межами закону. Законність виступає головним атрибутом демократично організованого суспільства. Вона необхідна для забезпечення свободи реалізації прав громадян, здійснення демократії, освіти, функціонування громадського суспільства. Законність являє собою політико-правове явище, яке характеризується неухильним дотриманням законів чинного законодавства всіма суб’єктами права. Основними рисами законності є: універсальність, загальнообов’язковість, обґрунтованість, наявність у державі органів, які забезпечують дотримання законності.

Поряд із законністю ще одним фактором керування суспільними процесами та основами правопорядку є дисципліна. Дисципліна полягає в точному, своєчасному та неухильному

додержанні встановлених правовими і іншими соціальними нормами правил поведінки у державному та суспільному житті. Розрізняють декілька видів дисципліни, а саме: фінансова, військова, трудова та інші. Дисципліна встановлюється законами, підзаконними актами, положеннями та статутами, а також правилами внутрішнього розпорядку, нормами моралі й суспільного співжиття. Дисципліна характеризується такими основними рисами як: наявність певної системи норм та правил поведінки людини; дисциплінарна система сформована набагато раніше, аніж система законодавства; існування певних різновидів дисципліни залежно від людських колективів; частіше за все норми дисципліни не закріплені в чинному законодавстві [1,с.370].

Беручи до уваги проблеми законності і дисципліни у сфері публічного адміністрування необхідно вказати, що вони мають спільні риси, що їх об'єднують, так і деякі відмінності. Спільними рисами законності та дисципліни виступають: загальна мета; законність не повинна суперечити правилам дисципліни і навпаки, правила поведінки не повинні виходити за межі правового поля; законність забезпечується дотриманням дисципліни; єдині способи забезпечення, а саме: контроль, нагляд, звернення громадян. Щодо відмінностей, то основними є такі: дисципліна забезпечується не лише завдяки дотриманням правових, а й моральних та інших норм; законність є формально визначеною, тоді як дисципліна доволі часто проявляється у суб'єктивних уявленнях тих чи інших людей про те, якою вона повинна бути; публічна адміністрація має змогу значно впливати на законність, прийняттям нормативно-правових актів, протидія правопорушенням тощо, тоді як на дисципліну вона впливає меншою мірою; коли законність тісно пов'язана з державою, то дисципліна більшою частиною з громадянським суспільством; якщо дисципліна має декілька спеціальних видів (військова, трудова, службова тощо), то поняття законності є досить однорідне [2, с.115]. Дотриманням законності та дисципліни в публічному адмініструванні забезпечує дієвість правового механізму, що складається з організаційно-правових методів. Так звані організаційно-правові методи іншими словами

прийнято називати способами забезпечення законності. Серед них можна визначити два головних способи: контроль та звернення громадян [3].

Контроль є важливою функцією держави. Контроль являє собою організаційно-правовий спосіб забезпечення законності та дисципліни, його зміст полягає у спостереженні за законністю та доцільністю діяльності, наданні їй оцінки з правових, наукових, соціально-політичних, організаційно-технічних та інших позицій. Але в багатьох випадках заради забезпечення свободи громадян, підприємств, організацій, їх захисту від надмірної державної опіки контрольні повноваження суб'єктів влади обмежуються правовими актами, які дають можливість здійснювати тільки нагляд. Існують різноманітні класифікації видів контролю за різними критеріями, можна виділити декілька основних. Залежно від характеру організаційних зв'язків виділяють: – внутрішній контроль; – зовнішній контроль. Внутрішній контроль здійснюється в межах організаційної підпорядкованості суб'єктів, які здійснюють контроль, та суб'єктів, чия діяльність перевіряється. Внутрішній контроль здійснюється самими органами публічної адміністрації та відіграє важливу роль у зміцненні законності виконавської дисципліни, підвищенні рівня організованості та порядку в сфері публічного управління [1, с.378].

Як підсумковий спосіб забезпечення законності й дисципліни у публічному адмініструванні розглядається звернення громадян. Він характеризується правом громадян України звернутися до органів публічної адміністрації об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, засобів масової інформації, посадових осіб відповідно до їхніх функціональних обов'язків із зауваженнями, скаргами і пропозиціями, що стосуються їхньої діяльності. Віднесення цього способу до таких, за допомогою яких можливо впливати на стан законності та дисципліни у державі, є вкрай важливим. Звернення громадян повинні сприйматись як: а) засіб захисту від порушень прав, свобод і законних інтересів органами виконавчої влади; б) можливість реального впливу на діяльність органів виконавчої влади та посадових осіб; в) можливість отримати позитивний для

громадянина результат без застосування спеціальних юридичних знань для оформлення певних документів; г) показник становлення громадянського суспільства [1, с.394]

Також, у деякій науковій літературі останнім часом серед чинників, які мають вплив на забезпечення законності та дисципліни, вирізняють моніторинг і аудит. Але їх потрібно сприймати лише як допоміжні категорії в системі публічного адміністрування. Щодо аудиту, то він являє собою перевірку фінансово-господарської діяльності установ, підприємств та організацій. Застосування моніторингу пов'язується з відстеженням ситуацій та процесу у сфері управлінської діяльності. При цьому більшу перевагу мають так звані “безконтактні” способи перевірок, такі як, спостереження та аналіз, за допомоги яких суб'єкт робить власні висновки, прогнози та оцінки динаміки та розвитку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Адміністративне право України (загальна частина): навчальний посібник / О. І. Остапенко, М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, Л. С. Гулак., Н. Я. Отчак, Л. О. Остапенко. Львів: НУ «Львівська політехніка», 2019. 504 с.

2. Адміністративне право України: Підручник / Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, О. В. Дьяченко та ін.; За ред. Ю. П. Битяка. — К.: Юрінком Інтер, 2007. — 544 с.

3. «Забезпечення законності і дисципліни в публічному адмініструванні»URL:

https://pidru4niki.com/1783101248230/pravo/zabezpechennya_zakonnosti_distsiplini_publichnomu_administruvanni (дата звернення 29.09.2021)

Бондар А.В.,
здобувач вищої освіти 2-го курсу ННІ №3 НАВС,
Булик І.Л.,
к.ю.н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ ПРАВ, СВОБОД ТА ІНТЕРЕСІВ ФІЗИЧНИХ І ЮРИДИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

Права та свободи людини і громадянина є основою правового порядку в державі. Це означає, що закріплення прав та свобод людини і громадянина у Конституції та законодавчих актах покладає на усіх учасників правовідносин як певний обсяг можливостей з реалізації своїх законних інтересів, так і обов'язки у різних видах правовідносин. Тобто, фундаментальність прав та свобод людини і громадянина, їх філософсько-світоглядний зміст та суспільна значимість встановлюють порядок взаємовідносин між носіями таких прав і свобод та іншими учасниками правовідносин.

В Академічному тлумачному словнику української мови під «механізмом» розуміється, зокрема, внутрішня будова, система чого-небудь; сукупність станів процесів, з яких складається певне явище [1, с. 695]. Необхідно звернути увагу на розмежування таких категорій як «механізм правового регулювання» та «механізм реалізації та захисту прав громадян», оскільки це має важливе значення, якщо ми ведемо мову саме про захист прав фізичних та юридичних осіб.

Слід погодитись із тим, що осмислення слова «механізм» (в самому широкому значенні цього слова) передбачає: 1) складність його внутрішньої будови; 2) системність, узгодженість організації його елементів (компонентів); 3) здатність до динаміки, визначеного цілеспрямованого функціонування; 4) його схильність до самоорганізації або зовнішнього управління [2, с. 18]

Єдиних підходів у теорії права щодо встановлення правових ознак, які розмежовують зазначені правові категорії не існує, але

можна стверджувати про те, що механізм реалізації та захисту прав громадян охоплюється механізмом правового регулювання, останній виступає по відношенню до першого як «широка» за змістом правова категорія. Це пояснюється тим, що механізм реалізації та захисту прав громадян вміщує у собі ті складові елементи, що забезпечують учасникам правовідносин здатність набувати, реалізовувати та захищати свої права, при цьому такі правові процеси відбуваються у контексті загального правового регулювання суспільних відносин. Тобто, механізм правового регулювання є правовою базою для вироблення правових засобів і способів реалізації та захисту учасниками правовідносин своїх прав, свобод та інтересів. [3,с. 91]

Разом із тим, незважаючи на існування загальної структури елементів, що формують адміністративно-правовий механізм забезпечення прав і свобод людини та громадянина, варто виділяти і внутрішню структуру адміністративно-правового механізму захисту прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб, а саме нормативний, інституційний, адміністративно-процедурний (управлінський) та адміністративно-правозастосовчий рівні, що забезпечують невіддільним суб'єктам адміністративного права єдині принципи у реалізації ними своїх прав, свобод та інтересів, а також покладення з цією метою відповідних обов'язків на суб'єктів владних повноважень. Нормативний рівень адміністративно-правового механізму захисту прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб включає у себе правові норми адміністративного права, що забезпечують участь невіддільних суб'єктів адміністративного права у відносинах владно-управлінського характеру. Тобто, у даному разі ми можемо говорити про адміністративне законодавство, у якому, зокрема, визначено обсяг прав та свобод фізичних і юридичних осіб у відносинах з суб'єктами владних повноважень. Сучасний розвиток адміністративного законодавства в Україні позначається існуванням двох систем адміністративно-правових норм: перша – успадкована радянська система адміністративного права, і друга – сучасна система адміністративного права, сформована після проголошення незалежності України. Варто зазначити, що друга

система адміністративного законодавства на теперішній час є найбільш розгалуженою та чисельною.

Найвищу сходинку нормативного рівня адміністративно-правового механізму захисту прав, свобод та інтересів фізичних та юридичних осіб посідає Конституція України як основа суспільного ладу в державі. Від успішності реалізації громадянами своїх суб'єктивних публічних прав залежить реалізація цілої низки таких конституційних прав та свобод як права на свободу та особисту недоторканність, права на таємницю листування, телефонних розмов, права на свободу світогляду і віросповідання, права на об'єднання в політичні партії і громадські організації, права на проведення мітингів, демонстрацій, походів, права на письмові звернення до суб'єктів владних повноважень, права на підприємницьку діяльність, права на соціальний захист, права на житло, права на безпечне для життя і здоров'я довкілля, права на освіту, права на звернення до суду тощо. Звідси випливає, що реалізація кожним громадянином своїх суб'єктивних публічних прав у сфері державного управління забезпечує йому реалізацію відразу цілого комплексу конституційних прав і свобод.

Основою правового захисту фізичних і юридичних осіб є Конституція України, у статті 55 Конституції України закріплено, що права та свободи людини і громадянина захищаються судом, а тому кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб. Конституційні засади судового захисту прав громадян у відносинах владно-управлінського характеру охоплюють собою такі конституційні положення, як (окрім уже названого положення, передбаченого ст. 55): людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю (ст. 3); носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ (ст. 5); органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України (ст. 6); в Україні визнається і діє принцип верховенства права (ст. 8); правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може

бути примушений робити те, що не передбачено законодавством (ст. 19); не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками (ст. 24). Іншими структурними елементами нормативного рівня адміністративно-правового механізму захисту прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб є законодавчі та підзаконні акти Верховної Ради України, нормативно-правові акти Президента України, Кабінету Міністрів України, центральних органів виконавчої влади, місцевих органів виконавчої влади та суб'єктів права, яким делеговані владні повноваження.

У системі сучасного адміністративного законодавства України необхідно виділяти нормативно-правові акти, що були прийняті з метою упровадження стандартів європейського адміністративного простору (КАСУ, Закони України «Про державну службу», «Про адміністративні послуги», «Про запобігання корупції» та ін.) [4, с. 151].

Отже, по-перше, адміністративно-правовий механізм захисту прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб є комплексною, системною та складною категорією адміністративного права, що наділена регулятивною, охоронною та захисною функціями у відносинах невластивих суб'єктів із органами державної влади, органами місцевого самоврядування, їхніми посадовими і службовими особами; по-друге, визначення адміністративно-правового механізму захисту прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб свідчить про беззаперечну важливість адміністративного процесу як складової системи адміністративного права України, оскільки без існування у державі процесуальних засобів реалізації адміністративних матеріальних норм передбачити та сформувати ефективний і дієвий механізм захисту прав приватних осіб в адміністративно-правових відносинах є неможливим; по-третє, комплексний підхід у формуванні теоретичних і практичних основ адміністративно-правового механізму захисту прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб надає можливість повно і

всебічно врахувати як на законодавчому рівні, так і на рівні нормотворчості органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, конституційні вимоги щодо забезпечення суб'єктами владних повноважень прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб.

Таким чином, визначена сутність адміністративно-правового механізму захисту прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб свідчить про існування автономної системи засобів і способів захисту приватних осіб у сфері адміністративно-правових відносин. Однак, це не означає їх самостійності чи непов'язаності із загальними елементами правового механізму забезпечення прав і свобод людини та громадянина, а навпаки, свідчить про складність такої правової категорії як механізм правового регулювання.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Словник української мови: в 11 томах. – Т. 4. (І–М). – К. : Наук. думка, 1973. – 840 с. URL : <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001607>

2. Кривицький Ю. В. Спеціалізовані норми права в механізмі правового регулювання : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Юрій Віталійович Кривицький. – К., 2010. – 260 с. URL : <http://elar.naiu.kiev.ua/handle/123456789/1496>

3. Ієрусалімова І. О. Механізм адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини та громадянина : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Ірина Олександрівна Ієрусалімова. – К., 2006. – 205 с.

4. Виконавча влада і адміністративне право / За заг. ред. В. Б. Авер'янова. – К. : Видавничий Дім «Ін-Юре», 2002. – 668 с.

Борсук А.В.,
здобувач вищої освіти ННІ № 1 НАВС,
Волох О.К.,
к.ю.н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

ЩОДО ОСОБЛИВОСТЕЙ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ОСІБ, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬ ПРАВОПОРУШЕННЯ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ НАЯВНІСТЮ ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД НАРКОТИЧНИХ ТА ІНШИХ ПСИХОАКТИВНИХ РЕЧОВИН

На розгляді парламенту знаходиться проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей кримінальної відповідальності осіб, які вчиняють правопорушення у зв'язку із наявністю залежності від наркотичних та інших психоактивних речовин, а також організації реабілітації таких осіб» (реєстр. № 5715 від 29.06.2021 р.).

До нього є певні зауваження.

1. Насамперед, необхідно наголосити, що в жодному законі України станом на сьогодні немає визначення терміну «психоактивні речовини».

Чим треба керуватися, щоб з'ясувати наявність у особи розладу психіки та поведінки внаслідок вживання психоактивних речовин.

Адже встановлення особі такого правового статусу тягне за собою чітко визначені (несприятливі для особи) юридичні наслідки.

Вказаний термін присутній у Наказі Адміністрації Державної прикордонної служби України від 15.06.2006 № 457 «Про затвердження Інструкції про порядок організації та проведення професійно-психологічного відбору кандидатів для проходження військової служби за контрактом на посадах солдатів (матросів), сержантів і старшин у Державній прикордонній службі України» і визначається як «речовини, що викликають звикання та (або)

залежність за умов систематичного вживання особою (алкоголь, наркотичні речовини, лікарські та інші засоби) та внаслідок приймання яких змінюється поведінка людини».

Але цей наказ є підзаконним нормативно-правовим актом.

Натомість відповідно до п. 22 ч. 1 ст. 92 Конституції України виключно законами України визначаються діяння, які є адміністративними правопорушеннями, та відповідальність за них.

Відповідно, постає проблема юридичної невизначеності у зв'язку із введенням змін і доповнень до чинних законів України.

Конституційний Суд України в абзаці другому підпункту 4.1 пункту 4 мотивувальної частини Рішення від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004 зазначив, що верховенство права - це панування права в суспільстві; верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо.

Із конституційних принципів рівності і справедливості впливає вимога визначеності, ясності і недвозначності правової норми, оскільки інше не може забезпечити її однакове застосування, не виключає необмеженості трактування у правозастосовній практиці і неминуче призводить до сваволі (абзац другий підпункту 5.4 пункту 5 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005).

Одним із елементів верховенства права є принцип правової визначеності, у якому стверджується, що обмеження основних прав людини та громадянина і втілення цих обмежень на практиці допустиме лише за умови забезпечення передбачуваності застосування правових норм, встановлюваних такими обмеженнями; обмеження будь-якого права повинне базуватися на критеріях, які дадуть змогу особі відокремлювати правомірну поведінку від протиправної, передбачати юридичні наслідки своєї поведінки (абзац третій підпункту 3.1 пункту 3 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 29 червня 2010 року № 17-рп/2010).

Як зазначено в пункті 44 Доповіді "Верховенство права", схваленої Європейською Комісією "За демократію через право" (Венеціанською Комісією) на 86-му пленарному засіданні (Венеція, 25-26 березня 2011 року), принцип правової визначеності є ключовим у питанні довіри до судової системи і верховенства права; для досягнення цієї довіри держава повинна складати тексти законів так, щоб вони були доступними.

Конституційний Суд України вважає, що принцип правової визначеності вимагає чіткості, зрозумілості й однозначності правових норм, зокрема їх передбачуваності (прогнозованості) та стабільності (абзаци 2-6 пункту 2.1 мотивувальної частини рішення Конституційного Суду України від 20.12.2017 р. № 2-р/2017).

Наведене дає підстави стверджувати, що термін «особа, хвора на розлад психіки та поведінки внаслідок вживання психоактивних речовин» не відповідає такій вимозі, як юридична визначеність, оскільки з його змісту незрозуміло, яким критерієм необхідно керуватися при визначенні того, які саме речовини є психоактивними.

Таким чином, пропонований даним законопроектом термін не відповідає вимозі правової визначеності, що уможлиблює його довільне трактування у правозастосовній практиці і може призвести до сваволі.

2. Проектом пропонується запровадити адміністративну відповідальність за **умисне непроходження** у випадках та у строки, встановлені законом, особою, яка має ознаки розладу психіки та поведінки внаслідок вживання психоактивних речовин або є хворою на такий розлад **психологічного консультування щодо проходження реабілітації** відповідно до індивідуального реабілітаційного плану.

На нашу думку, внесення подібних доповнень до КУпАП є недоцільним з огляду на практичну неможливість доведення умислу у особи, яку притягуватимуть до юридичної відповідальності.

Гайдаш К.О.,
здобувач вищої освіти 2-го курсу ННІ №3 НАВС,
Булик І.Л.,
к.ю.н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ

У сучасному демократичному суспільстві велике значення для гарантування прав і свобод людини у її відносинах із владою, відіграє важливу роль правовий захист з боку незалежного і авторитетного органу – суду. Судовий захист прав людини, який дозволяє усунути свавілля з боку влади, забезпечує проведення у життя принципу відповідальності влади за свою діяльність перед людиною. Цей механізм має назву «адміністративне судочинство». Конституція України закріплює положення, що людина, її життя і здоров'я честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою цінністю, а утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Також Основний Закон України закріплює універсальне право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів місцевого самоврядування, посадових, службових осіб. Конституційні положення про те, що держава відповідає перед людиною за свою діяльність та утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави, вимагають принципово нового підходу до визначення ролі і місця адміністративного процесу в правовій системі держави. Втілення в життя цих положень потребує створення нових правових механізмів, юридичних режимів, визначення концептуальних наукових і методологічних засад обґрунтування єдності та структурного взаємозв'язку правових норм та інститутів щодо визнання захисту прав і законних інтересів (фізичних чи юридичних) приватних осіб [1, с.11].

Відповідно до Закону України «Про судоустрій та статус суддів» від 02.06.2016 року, судова влада це система судових органів держави, їх повноваження та власне діяльність, що

спрямована на виконання їх повноважень які є взаємопов'язаними між собою.

Адміністративне судочинство можна охарактеризувати як урегульовану законом діяльність адміністративних судів щодо порядку розгляду і вирішення спорів, що виникають у сфері владного управління між фізичними та, або юридичними особами з одного боку, та суб'єктами владних повноважень - з іншого. Наявність суб'єкта владних повноважень в адміністративному судочинстві є обов'язковою умовою [1, с. 15].

Для того аби судова влада функціонувала на вищому рівні і її діяльність була ефективною для населення, необхідно щоб був своєрідний законодавчий контроль. Так, Кодекс адміністративного судочинства України визначає юрисдикцію та повноваження адміністративних судів і встановлює порядок судочинства в адміністративних судах. Також порядок здійснення адміністративного судочинства встановлюється Конституцією України та міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Проведення в адміністративних справах здійснюється відповідно до чинного законодавства. Варто зазначити, що закон, який встановлює нові обов'язки, скасовує чи звужує права, належні учасникам судового процесу, чи обмежує їх використання не має зворотної дії у часі [2].

Разом із тим, сьогодні в адміністративному судочинстві існують певні проблеми. Так, кадрове забезпечення складу судів потребує удосконалення. Зауважимо, що порядок призначення на посаду судді здійснюється Президентом України за поданням Вищої ради правосуддя. Внаслідок того що судова реформа це досить тривала клопітка праця, створилась ситуація, коли значна кількість суддів не мають повноважень здійснювати судочинство, внаслідок чого набагато збільшилась кількість справ, які повинні розглянути діючі судді [4].

Наступною проблемою є впровадження медіації в адміністративному судочинстві України. Впровадження медіації до українського законодавства пов'язано із потребою вирішення спорів альтернативним способом. Її сутність полягає в пропозиції

сторонам спрощених, менш коштовним, а передусім найменш конфліктних процесів для вирішення спорів. Медіація визначається як посередництво в спорі, яке має на меті владодження конфлікту, допомагає дійти порозуміння, прийняти рішення, буде прийнятним для обох сторін. Однією із найгостріших проблем постає реалізація таких принципів медіації як добровільність та ініціативність. Однією зі сторін як правило виступає орган публічної адміністрації, тому необхідно враховувати, що попри наявність у службовців деяких дискреційних повноважень, можливість власного розсуду чиновників часто обмежена. [5]

Підсумовуючи вище наведене можна сказати, що адміністративне судочинство це досить складна система судів, діяльність яких врегульована законом і спрямована на вирішення спорів, які виникають між фізичними, юридичними особами та суб'єктами владних повноважень і мають проблеми, які необхідно вирішувати на законодавчому рівні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ковалів М. В., Гаврильців М. Т., Стахура І. Б. Адміністративне судочинство: навчальний посібник / М. В. Ковалів, М. Т. Гаврильців, І. Б. Стахура. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2014. – 596 с.

2. Кодекс адміністративного судочинства України URL: https://ips.ligazakon.net/document/T05_2747?an=87 (дата звернення 28.09.2021)

3. Про судоустрій і статус суддів URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення 28.09.2021)

4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення 28.09.2021)

5. Проблеми впровадження та проведення медіації в адміністративному судочинстві в Україні URL: <http://aphd.ua/problems-vprovadzhennia-ta-provedennia-mediatsi-v->

Гезет І.С.,
студентка 205 групи ННІ № 1 НАВС,
Волох О.К.,
к.ю.н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

ЗАСТОСУВАННЯ РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ

У 1997 році Україна ратифікувала Конвенцію про захист прав людини та основних свобод, визнала положення цього міжнародного договору частиною національного законодавства та взяла на себе зобов'язання виконувати рішення у кожній справі, стороною якої вона є. За відсутності позитивного розгляду справи громадяни України частіше звертаються до ЄСПЛ для захисту порушених прав, які гарантовані Конвенцією. Відповідно до їхньої статистики, станом на 31 серпня 2019 року на розгляді цього Суду перебувало майже 14% справ проти України від їх звичайної кількості. Ці дані можна трактувати як необхідність проведення більшої кількості наукових досліджень, спрямованих на підготовку методичних рекомендацій для застосування рішень ЄСПЛ.

Слід зазначити, що врахування здобутків європейських держав в сфері адміністративного процесу, дослідження практики Європейського суду з прав людини є необхідним для розробки і вдосконалення теоретичного та нормативного підґрунтя функціонування адміністративних судів в Україні. Даний напрям досліджували в різних аспектах такі вчені, як С. Василенко, Ю. Зайцев, К. Ісмаїлов, К. Клименко, О. Колісник, В. Мармазов, В. Павлюк, В. Решота, О. Романюк, Л. Тимченко, С. Шевчук та інші.

Згідно ч. 1 ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», суди застосовують під час розгляду справ Конвенцію та практику ЄСПЛ як джерело права. Ця норма надала можливість прямо посилаючись в судовому рішенні на практику ЄСПЛ, що визнається не правом суддів, а вже їхнім обов'язком. Адміністративне судочинство прямо передбачає застосування практики ЄСПЛ. Наприклад у ч. ч. 1 і 2 ст. 8 Кодексу адміністративного судочинства України визначено, що суд під час вирішення справи керується принципом верховенства права, відповідно до якого, зокрема, людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями й визначають зміст і спрямованість діяльності держави (принцип верховенства права застосовується з урахуванням судової практики Європейського суду).

Постанова Пленуму Вищого адміністративного суду України «Про судові рішення в адміністративній справі» від 20.05.2013 № 7 зазначає, що в мотивувальній частині рішення, винесеного адміністративним судом, можуть використовуватися посилання на рішення ЄСПЛ. За умови, що суд обґрунтує доцільність посилання на рішення у цих справах.

В свою чергу, Вищий адміністративний суд прямо вказує на застосування практики ЄСПЛ по конкретних категоріях справ. Розділ 8 Постанови Пленуму Вищого адміністративного суду України «Про практику застосування адміністративними судами законодавства про доступ до публічної інформації» від 29.09.2016 № 10 передбачає використання відповідної практики ЄСПЛ стосовно доступу до інформації.

Особлива увага законодавця на застосуванні під час здійснення правосуддя в адміністративних справах практики Європейського суду цілком виправдана, оскільки адміністративні суди в Україні створені для захисту прав і свобод людини та громадянина, прав і законних інтересів юридичних осіб у стосунках із органами влади.

Також, слід зазначити, що процес інтеграції України в європейський правовий простір, передбачає реформування правової системи на основі принципів та стандартів, до

загальноєвропейського рівня. Адміністративна та судова реформи не є винятком. Створення в Україні системи адміністративних судів, розробка нормативної бази регулювання адміністративного судочинства відбуваються відповідно до цих принципів.

Одним з таких принципів є верховенство права. Засади змагальності сторін в адміністративному судочинстві, що побудовані на рівності сторін, виведені ЄСПЛ із принципу верховенства права, який міститься у положеннях ст. 6 Конвенції щодо справедливого судового розгляду. Також рішення ЄСПЛ підкреслюють важливість дотримання судами саме процесуальних норм і прав, що гарантує дотримання принципу справедливого судового розгляду. В основі даного принципу можна виділити також і доступ до суду, змагальність процесу, рівність сторін, публічність судового розгляду, вимоги до змісту судового рішення тощо. Принцип рівності сторін даний Суд, поширює як на справи адміністративні, так і на кримінальні. Суть якого полягає в тому, щоб кожна зі сторін мала можливість представити свою справу в сприятливому вигляді незалежно від опонента. Змагальність в практиці ЄСПЛ проявляється у тому, що сторони в адміністративному процесі мають право ознайомлюватися з усією базою доказів чи зауваженнями, залученими до справи, та коментувати їх. Відповідно до вимог Конвенції важливо, щоб сторони реально були наділені рівними та достатніми правами для відстоювання своєї позиції. В Україні невід'ємним складником реалізації принципу змагальності сторін в адміністративному судочинстві є право на перегляд судових рішень Верховним Судом.

Отже, застосування практики Європейського суду є важливими кроком для забезпечення вітчизняним судам та підняття на міжнародній арені іміджу України як правової держави. Важливим аспектом залишається рівень професіоналізму й неупередженості правосуддя в нашій країні, який можна трохи поліпшити оптимізувавши систему використання практики ЄСПЛ у судочинстві. Слід зазначити, що ігнорування рішень даного Суду, які стосуються розгляду національним судом конкретної справи, можуть мати негативні наслідки для нашої

держави. Також застосування судової практики ЄСПЛ в адміністративному процесі є запорукою забезпечення належної реалізації не тільки принципу верховенства права, але й формування сталої та справедливої вітчизняної судової практики. Відповідно до вищезгаданого, Конвенція орієнтує суди на всебічне застосування принципу верховенства права в адміністративному процесі та в судочинстві в цілому. Тому можна зробити висновок, що практика ЄСПЛ відіграє важливу роль у адміністративному процесі сьогодення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Європейські стандарти адміністративного процесу. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_6738
2. Корецький І., Братель С. Місце процесуальної практики ЄСПЛ в адміністративному судочинстві // Підприємництво, господарство і право, № 2017/4. – С. 114-119. URL <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/4/24.pdf>
3. Ніконорова К. Ю. Рішення ЄСПЛ як джерело адміністративного права. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2020/1_2020/part_2/15.pdf
4. Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» № 3477-IV від 23.02.2006. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/3477-15>.
5. Виконання рішень ЄСПЛ на території України. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_806

Гойденко І.В.,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавра,
студент 2-го курсу ННІ № 1 НАВС,
Матчук С.В.,
к.ю.н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

ЗАХОДИ ВПЛИВУ ЩОДО НЕПОВНОЛІТНЬОЇ ОСОБИ, ЯКА ВЧИНИЛА АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Актуальність виокремлення спеціальних норм про адміністративну відповідальність неповнолітніх зумовлена принципами справедливості та гуманізму. Враховуючи біологічні, соціальні та психологічні характеристики неповнолітніх, закон передбачає певні особливості притягнення їх до адміністративної відповідальності, звільнення від відповідальності, призначення адміністративного стягнення та специфічні заходи впливу. Ця позиція базується на міжнародно-правових актах, зокрема Декларації прав дитини, у Преамбулі якої зазначається, що «дитина внаслідок її фізичної і розумової незрілості потребує спеціальної охорони і піклування, зокрема належного правового захисту», що і знаходить своє відображення у мірах виховно-педагогічного, а не карального характеру при вчиненні адміністративного правопорушення.

Відповідно до ст. 12 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) до осіб віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років, які вчинили адміністративні правопорушення, застосовуються заходи впливу, котрі чітко прописані у ст. 24¹ КУпАП. Серед них розмежовують:

- 1) зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого;
- 2) попередження;
- 3) догана або сувора догана;
- 4) передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічному або трудовому

колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання [1].

Найменш суворим заходом впливу щодо неповнолітньої особи, яка вчинила адміністративне правопорушення є зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого. Дане покарання орган адміністративної юрисдикції реалізовує лише в тому випадку, коли він дійшов висновку, що неповнолітня особа визнала неправомірність своєї поведінки, суспільну шкоду скоєного вчинку та виявила щире розкаяння у вчиненому. Головною ознакою заходу є принцип публічності, який полягає у здійсненні вибачення не тет-а-тет (між неповнолітнім та потерпілою особою), а й у присутності інших осіб.

Попередження (ст. 26 КУпАП) застосовується як самостійна міра за вчинення незначних адміністративних порушень, а також щодо осіб, які вперше вчинили проступок і при цьому володіють добрими характеристиками. Зміст попередження як міри адміністративного стягнення полягає в офіційному, від імені держави, осудженні протиправного діяння органом адміністративної юрисдикції й у попередженні правопорушника про неприпустимість таких дій надалі. Воно розраховане на виховний ефект і не зачіпає ні майнових, ні інших прав неповнолітньої особи.

Попередження як адміністративне стягнення слід відрізняти від попередження як запобіжного заходу протиправного поводження. Сутністю попередження як запобіжного заходу є роз'яснення порушнику протиправного характеру його дій, вимагання їх припинення, усунення допущених порушень і застереження щодо можливості вжиття суворіших примусових заходів. Це оформлюється компетентним державним органом письмово. Водночас може бути встановлений і конкретний термін виконання обов'язку. Попередження щодо припинення протиправної поведінки є самостійним запобіжним засобом, якщо закон установлює, що спочатку до порушника має бути застосована саме ця міра, а потім, у разі невиконання правового обов'язку — суворіша. Попередження щодо припинення протиправної поведінки проводиться, якщо правопорушення ще не

закінчене, з метою припинення протиправної поведінки й у встановлених законодавством випадках є обов'язковим першим примусовим заходом. Таким чином, цей запобіжний захід відрізняється від попередження як адміністративного стягнення тим, що стягнення накладається за певний проступок компетентним державним органом шляхом винесення спеціальної постанови.

Догана або сувора догана за своєю юридичною природою є офіційним осудженням неповнолітнього правопорушника та вчиненого ним діяння, здійсненим від імені держави. Догана або сувора догана є заходами морально-психологічного впливу, які застосовуються до неповнолітніх правопорушників у разі систематичного невиконання ними встановлених правил поведінки і скоєння правопорушень, що свідчать про формування анти-суспільної установки.

Передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, що їх замінюють, складається з накладення на вказаних осіб органом адміністративної юрисдикції зобов'язання з посилення виховного впливу на неповнолітнього правопорушника: здійснення культурно-виховних заходів; роз'яснювальної роботи та систематичного контролю поведінки неповнолітнього.

Передача неповнолітнього під нагляд педагогічного чи трудового колективу можлива тільки за згодою цього колективу. Неповнолітній може бути переданий і під нагляд окремих громадян на їх прохання. Як педагогічний чи трудовий колектив, так і окремих громадян зобов'язані при цьому здійснювати виховний вплив на нього та постійний контроль за його поведінкою. Вирішуючи питання про передачу неповнолітнього під нагляд батьків чи осіб, які їх замінюють, або окремих громадян, суд, уповноважений вирішувати справу, повинен керуватися даними, що їх характеризують. Неприпустимо передавати неповнолітнього під нагляд батька або матері, які позбавлені батьківських прав, а також батьків чи інших осіб, котрі через свою поведінку не здатні позитивно впливати на нього. Неповнолітній може бути переданий під нагляд педагогічного колективу навчального закладу тільки за місцем навчання, а трудового

колективу - за місцем роботи за наявності даних про те, що цей колектив спроможний здійснювати належний контроль за поведінкою неповнолітнього та позитивно впливати на його виховання.

Отже, скоєння адміністративного проступку неповнолітнім є обставиною, що пом'якшує відповідальність, оскільки неповнолітні загалом не мають стійкої психіки, навичок правочинної поведінки, достатнього життєвого досвіду, не завжди усвідомлюють шкоду від заподіяного, легко піддаються впливу інших осіб (особливо старших за віком, що часто стають організаторами або підбурювачами правопорушень). До таких осіб застосовуються особливі заходи впливу, які передбачені 24⁻¹ КУпАП, серед них виокремлюють зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого; попередження; догану або сувору догану; передачу неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічному або трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 року № 8073-X. Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР), 1984, додаток до № 51, ст.1122.

2. Тетяна Мотора. Особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх.

URL: <https://semenivka-gromada.gov.ua/news/1583136312/>.

3. М.В. Марусяк. Заходи впливу щодо неповнолітньої особи, які вчинили адміністративне правопорушення. Офіційний веб-портал КМДА.

URL: <https://darn.kyivcity.gov.ua/news/9800.html>.

4. Види адміністративних стягнень [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://arm.naiiau.kiev.ua/books/adm_pravo_zch/nm/lec13.html.

Горбачова А.О.,
здобувач вищої освіти 2-го курсу ННІ №3 НАВС,
Булик І.Л.,
к.ю.н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

ОСОБЛИВОСТІ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

Життєва сила відіграє надзвичайно важливу роль у забезпеченні життєдіяльності людей у сучасному суспільстві, тому роль охорони здоров'я є особливо важливою. Від здоров'я населення прямо чи опосередковано залежить добробут і рівень будь-якого суспільства. Здоров'я є одним із найважливіших комплексних показників соціально-економічних та соціально-економічних умов. Право на здоров'я є невід'ємним правом людини в сучасній, розвиненій і цивілізованій країні. Суспільство і держава відповідають за здоров'я нинішнього і майбутніх поколінь, охорону генофонду українського народу, забезпечення пріоритету національної охорони здоров'я, покращення умов праці, освіти, побуту та розваг, вирішення екологічних проблем, покращення охорони здоров'я та впровадження здоровий спосіб життя.

Публічне адміністрування в сфері охорони здоров'я не може розвиватися та функціонувати ізольовано від проблем сьогодення та наслідків суспільного розвитку. Необхідним є вироблення як довгострокової концепції сталого розвитку системи охорони здоров'я, так і постійного моніторингу існуючих та виникаючих проблем у цій сфері [3].

Конституцією України визначено, що найвищою соціальною цінністю у державі є людина, її життя та здоров'я. Велике значення таких благ, як життя та здоров'я, обумовлює необхідність їхньої охорони. Забезпечення населення лікувально-профілактичною допомогою в достатньому обсязі та високій якості залежить від адекватності матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я, професіоналізму та кваліфікації лікарів,

психологічної готовності населення піклуватися про стан свого здоров'я.

До основних показників здоров'я відносять:

а) рівень імунного захисту та стійкості; б) рівень та гармонійність фізичного розвитку; в) функціональний стан організму та його резервні можливості; г) нормативність статевого розвитку та сексуальної поведінки; г) наявність дефектів розвитку та захворювання; д) рівень морально-вольових та ціннісно-мотиваційних установок.

Здоров'я людей належить до як локальних, і глобальних проблем, тобто, тих, що мають життєво важливе значення як для кожної людини, кожної держави, так і для всього людства загалом.

Слід зазначити, що Закон України "Основи законодавства України про охорону здоров'я" визначає правові, організаційні, економічні та соціальні засади охорони здоров'я в Україні, регулює суспільні відносини у цій сфері з метою забезпечення гармонійного розвитку фізичних та духовних сил, високої працездатності та багаторічного активного життя громадян, усунення факторів, що шкідливо впливають на їх здоров'я, попередження та зниження захворюваності, інвалідності та смертності, покращення спадковості [1].

Зазначений закон передбачає право громадян на охорону здоров'я, а саме: життєвий рівень, включаючи їжу, одяг, житло, медичний догляд та соціальне обслуговування та забезпечення, що є необхідним для підтримки здоров'я людини; безпечне для життя та здоров'я навколишнє природне середовище; санітарно-епідемічне благополуччя території та населеного пункту, де громадянин проживає; кваліфіковану медико-санітарну допомогу, включаючи вільний вибір лікаря та установи охорони здоров'я; участь в обговоренні проєктів законодавчих актів та внесення пропозицій щодо формування державної політики у сфері охорони здоров'я; правовий захист від будь-яких незаконних форм дискримінації, пов'язаних із станом здоров'я; оскарження неправомірних рішень та дій працівників установ та органів охорони здоров'я; можливість проведення незалежної медичної експертизи у разі незгоди громадянина з висновками державної

медичної експертизи, застосування до нього заходів примусового лікування та в інших випадках, якщо діями працівників охорони здоров'я можуть бути обмежені загальновизнані права людини та громадянина тощо.

Отже, охорона здоров'я - це система заходів публічної адміністрації, спрямованих на захист здоров'я, шляхом створення сприятливих умов, спрямовується на попередження та лікування захворювань з метою забезпечення оптимальної працездатності та соціальної активності людини за максимально можливої індивідуальної тривалості життя.

Охорона здоров'я - один із пріоритетних напрямів державної діяльності. Держава формує політику охорони здоров'я в Україні та забезпечує її реалізацію.

Реалії сьогодення вимагають від керівництва країни звернути особливу увагу на питання державної політики щодо реформування соціальної сфери, зокрема сфери охорони здоров'я. Бездіяльність влади призвела до виникнення негативної ситуації щодо здоров'я населення України та кризової ситуації у системі охорони здоров'я.

Існуюча система охорони здоров'я не здатна задовольнити потреби населення у медичній допомозі, забезпечити доступність, якість та своєчасність медичних послуг.

Основними проявами такої ситуації є: скорочення очікуваної тривалості життя населення України, внаслідок чого розрив із середньоєвропейськими показниками становить понад 6 років, а з показниками країн Європейського Союзу – понад 10 років; високі показники загальної смертності населення вдвічі перевищують показники країн ЄС, а показники смертності населення у працездатному віці – у 2-4 рази; різке вираження феномена чоловічої "надсмертності", коли смертність чоловіків у середній віковій категорії (25-44 роки) майже в 4 рази перевищує таку серед жінок аналогічного віку; один із найвищих у Європейському регіоні рівень природних втрат населення, що веде до депопуляції населення швидкими темпами; стрімке старіння населення, яскраво регресивний характер відтворення населення, коли частка осіб старших вікових груп значно перевищує серед 0-15-річних;

високий рівень загальної захворюваності населення на тлі значного поширення факторів ризику захворювань; яскраво виражена нерівність у питаннях надання медичної допомоги, що проявляється у різних відмінностях показників захворюваності на забезпечені та малозабезпечені групи населення при високій питомій вазі бідного населення; надмірні особисті витрати населення на отримання медичних послуг (40% від загального обсягу фінансування); існування неформальних (тіньових) платежів населення за медичні послуги (10% від загального обсягу фінансування).

Погіршення стану здоров'я населення призводить до об'єктивного зростання потреб у медичній допомозі, які існуюча система охорони здоров'я задовольнити не може, що негативно позначається на трудових ресурсах потенціалі України [2].

Сучасна державна політика у сфері охорони здоров'я в Україні – це організована та цілеспрямована діяльність публічної адміністрації спрямована на створення сприятливих умов, спрямовується на збереження та розвиток фізіологічних та психологічних функцій, оптимальної працездатності та соціальної активності людини за максимально можливої індивідуальної тривалості життя.

Державна політика у сфері охорони здоров'я передбачає: створення відповідних умов життя та праці громадян, їх відпочинку та оздоровлення, належного рівня матеріального забезпечення; здійснення державою заходів щодо оздоровлення довкілля, забезпечення екологічного благополуччя; відповідальність держави за ефективну діяльність у сфері охорони здоров'я, її профілактичну спрямованість; структурну перебудову системи охорони здоров'я за принципами ринкових відносин; задоволення потреб громадян в отриманні гарантованого рівня безкоштовної медико-санітарної допомоги; забезпечення фінансування охорони здоров'я в обсягах, що відповідають її науково обґрунтованим потребам; розвиток багатокладності форм охорони здоров'я.

Державна політика у сфері охорони здоров'я ґрунтується на низці принципів: визнання охорони здоров'я пріоритетним

напрямом діяльності суспільства та держави, одним із головних факторів виживання та розвитку народу України; дотримання прав і свобод людини та громадянина у сфері охорони здоров'я та забезпечення пов'язаних з ними державних гарантій; гуманістична спрямованість, забезпечення пріоритету загальнолюдських цінностей над класовими, національними, груповими чи індивідуальними інтересами, підвищений медико-соціальний захист найуразливіших верств населення; рівноправність громадян, демократизм та загальнодоступність медичної допомоги та інших послуг у сфері охорони здоров'я; відповідність завданням та рівню соціально-економічного та культурного розвитку суспільства, наукова обґрунтованість, матеріально-технічна та фінансова забезпеченість; орієнтація на сучасні стандарти здоров'я та медичної допомоги, поєднання вітчизняних традицій та здобутків зі світовим досвідом у сфері охорони здоров'я; запобіжно-профілактичний характер, комплексний соціальний, екологічний та медичний підхід до охорони здоров'я; багатоукладність економіки охорони здоров'я та багатоканальність її фінансування, поєднання державних гарантій з демонополізацією та заохоченням підприємництва та конкуренції; децентралізація державного управління, розвиток самоврядування установ та самостійності працівників охорони здоров'я на правовій та договірній основі [4].

У перехідний період розвитку національної економіки стратегія державної політики у сфері охорони здоров'я передбачає забезпечення збалансованості та ефективності діяльності всіх секторів охорони здоров'я незалежно від форм власності. При цьому держава зберігає надання громадянам необхідного рівня профілактичної, лікувально-діагностичної та реабілітаційної допомоги на основі економічно виправданого поєднання бюджетного, страхового та інших видів фінансування.

Державний сектор охорони здоров'я забезпечує населення необхідним обсягом медичних послуг та бере участь у обов'язковому медичному страхуванні. Держава регламентує частку платних медичних послуг у загальному обсязі медико-

санітарної допомоги з огляду на те, що більшість населення ще тривалий час не зможе платити страхові внески.

У сфері охорони здоров'я держава визначає мету, основні завдання, напрями, принципи та пріоритети державної політики охорони здоров'я, встановлює нормативи та обсяги бюджетного фінансування, створює систему кредитно-фінансових, податкових, митних та інших регуляторів. Державні структури розробляють комплексні цільові програми з охорони здоров'я.

Україна стоїть на порозі впровадження загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування, що потребує удосконалення механізмів державного управління охороною здоров'я та її перебудовою в умовах обмежених ресурсів для забезпечення функціонування системи та розподілу ризиків.

Отже, міжнародні стандарти у сфері охорони здоров'я в публічному адмініструванні складають систему норм, яка охоплює найважливіші аспекти управлінського процесу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Основи законодавства України про охорону здоров'я. Закон України 19 лист. 1992 р. № 2801-ХІІ Відомості Верховної Ради України, 1993, № 4, ст.19.

2. Карпишин Н., Комуницька М. Класичні моделі фінансового забезпечення охорони здоров'я. Світ фінансів. 2008. № 1.

3. Чернов С.І. Текст лекцій із дисципліни «Публічне адміністрування» (для студентів всіх форм навчання за спеціальністю 7.03060101, 8.03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування (за видами економічної діяльності)». Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. Х. : ХНУМГ, 2014. 97 с. URL: <http://eprints.kname.edu.ua/35679/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D0p>

4. Державна політика у сфері охорони здоров'я. кол. моногр. : у 2 ч. кол. авт. ; упоряд. проф. Я. Ф. Радиш ; передм. та заг. ред. проф. М. М. Білінської, проф. Я. Ф. Радиша. К. : НАДУ, 2013. Ч. 1. 396 с.

СУТНІСТЬ ДЕТЕРМІНАНТИ «РЕАБІЛІТАЦІЯ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ»

Питання реабілітації працівників правоохоронних органів набуває з кожним роком більшого розголосу та зазнає великих масштабів. Адміністративно-політична ситуація в країні лише підіграє це питання. Наявність воєнного конфлікту на сході, криміногенна ситуація, економічна криза це лише деякі чинники впливу на погіршення психофізичного стану працівників правоохоронних органів. Не можна не враховувати і професійне вигорання спричинене умовами служби працівників правоохоронних органів. Саме вони за своїми обов'язками мають справи з усіма верстами населення, починаючи з державних службовців і закінчуючи рецидивістами та особливо небезпечними елементами нашого суспільства. Це все призводить до погіршення фізичного та психологічного стану працівників правоохоронних органів для підтримки яких повинні здійснюватися належні заходи щодо їх реабілітації.

Для вивчення питання щодо надання кваліфікованої реабілітації працівникам правоохоронних органів, для належного державного регулювання у відповідній сфері пропонуємо спочатку з'ясувати, що таке реабілітація, її види, підстави надання.

Термін «реабілітація» походить від латинських слів «re-» — відновлення і «habilis» — здатність, тобто «Rehabilis» — відновлення здатності (властивостей), валідності індивідуума [1]. Реабілітація є актуальним питанням медицини щодо попередження, вичерпання і відновлення адаптаційних можливостей організму людини, реабілітація порушень гомеокінеза.

Реабілітація — це комплекс заходів спрямованих на відновлення здоров'я, функціонального стану і працездатності організму, порушених хворобами, травмами, фізичними,

хімічними і соціальними чинниками. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) дає дуже близьке до цього визначення реабілітації: «Реабілітація є сукупністю заходів, покликаних забезпечити особам з порушеними функціями внаслідок хвороб, травм і вроджених дефектів, пристосування до нових умов життя в суспільстві, в якому вони живуть». Відповідно до визначення ВООЗ, реабілітація є процесом, спрямованим на надання всебічної допомоги хворим та інвалідам для досягнення ними максимально можливої при даному захворюванні фізичної, психічної, професійної, соціальної та економічної повноцінності. Іншими словами, мета реабілітації — це досягнення в відповідні терміни і з мінімальними витратами для здоров'я відновлення порушених функцій людини (параметрів багатоуровневого гомеостазу), пристосування (адаптації) його до навколишнього середовища та участі в соціальному житті з колишніми або зміненими в зв'язку з хворобою соціальними функціями [1].

Надання послуг на високому рівні щодо реабілітації відіграє свою роль і на стратегічному рівні завдяки тому, що це сприятиме максимальному наближенню роботи українських правоохоронних органів до високих стандартів організації та функціонування правоохоронних структур розвинутих демократичних країн, характерними ознаками яких є не тільки більш якісне виконання своїх завдань на основі довіри і партнерства з населенням, а й стабільно високий рівень внутрішньоорганізаційного (кадрового, фінансового, матеріально-технічного, психологічного, медичного) забезпечення).

Реабілітація працівників правоохоронних органів розпочинається з вступу на службу. Це обумовлено тим, що для цієї категорії публічних службовців обов'язковим при вступі на службу, одним із критеріїв відбору, є відмінний фізичний та психологічний стан здоров'я.

Перше завдання щодо медичного відбору кадрів виконує військово-лікарська комісія, Центр психіатричної допомоги та професійного психофізіологічного відбору працівників правоохоронних органів України, а також відповідні служби на рівні областей, що відповідає цілям, завданням, принципам,

формам та напрямкам роботи по забезпеченню правоохоронних органів професійними кадрами [2; 3].

Надзвичайно важливе значення для забезпечення спроможності працівників правоохоронних органів ефективно виконувати функції з охорони громадського порядку і боротьби зі злочинністю має динамічна система щорічного контролю за фізичним та психічним станом здоров'я працівників з відповідною корекцією, створена у відомчих поліклініках, лікарнях, а також медична реабілітація, відновне лікування, яке здійснюється в медичних реабілітаційних центрах та лікарні відновного лікування [2].

Зважаючи на особливості виконуючих функцій працівниками правоохоронних органів в сучасних умовах життя їм потрібна не лише медична реабілітація, а й професійна, соціальна, економічна. Кожна з них допомагає адаптуватися працівникам правоохоронних органів після виконання ними своїх специфічних та спеціальних завдань. Всі функції реабілітації зосереджує в собі відомча медицина.

Відомча медицина виконує спеціальну функцію, яка притаманна тільки їй, а саме - цільове медичне супроводження працівників при виконанні оперативно-службових завдань у період проведення заходів з ліквідації наслідків аварій, катастроф та інших екстремальних ситуацій, при охороні громадського порядку, масових порушень громадського порядку, а також наступну медичну реабілітацію, у тому числі медико-психологічну, працівників, які отримали поранення, контузію, травми при виконанні службових обов'язків, психофізичні перевантаження під час проходження служби [2].

Так надаючи всі види реабілітації держава допомагає працівникам правоохоронних органів повернутися до нормального повноцінного життя. Так, медична реабілітація налаштована на відновлення здоров'я хворого шляхом комплексного використання різних засобів, спрямованих на максимальне відновлення порушених фізіологічних функцій організму (багаторівневого гомеостазу), а в разі неможливості досягнення цього — розвиток компенсаторних і замісних функцій організму.

Медицина, як наука про здоров'я, вирішує дві основні задачі — попередження захворювань, а також їх лікування та профілактику рецидивів [1].

Психологічний (психотерапевтичний) аспект реабілітації — корекція психічного стану пацієнта (нормалізація психоемоційного статусу), а також формування його раціонального ставлення до лікування, лікарських рекомендацій, виконання реабілітаційних заходів. Необхідно створити умови для психологічної адаптації хворого до життєвої ситуації, яка змінилася внаслідок хвороби [1; 4].

Професійний (виробничий) аспект реабілітації — вирішення питань працевлаштування, професійного навчання та перенавчання, визначення працездатності громадян. Цей вид реабілітації передбачає відновлення теоретичних знань і практичних навичок за основним фахом до рівня знань і навичок, необхідних для виконання на належному рівні професійної діяльності за раніше набутою спеціальністю, або навчання нової спеціальності відповідно до фізичними і психічними можливостями [1; 5].

Соціально-економічний аспект реабілітації — повернення потерпілому економічної незалежності і соціальної повноцінності. Це відновлення, а при неможливості, створення нового прийняттого для конкретної людини положення в сім'ї, колективі або в соціумі більшого масштабу. Наведені завдання вирішують не тільки медичні установи, а й органи соцзабезпечення. Тому реабілітація — багатогранний процес відновлення здоров'я людини і реінтеграції його в трудову і соціальне життя [1; 6].

Можемо зробити висновок, що мета реабілітації полягає а використанні всіх можливих засобів та способів для досягнення довголіттю людиною, незважаючи на її вид професійної діяльності.

Саме за допомогою реабілітації можливо безболісне повернення працівників правоохоронних органів до свого звичайного життя після отримання вад здоров'я у зв'язку з проходженням служби. Люди, на яких покладений обов'язок оберігати та захищати, так само потребують піклування та захисту щодо їх здоров'я та психоемоційного стану. Тому держава повинна

не лише вимагати виконання своїх обов'язків, а й забезпечувати відновлення втраченого здоров'я працівникам правоохоронних органів під час виконання своїх функціональних обов'язків. Здоров'я і сила правоохоронних органів – це сила і обличчя держави.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Методичні рекомендації для викладачів на медичному факультеті з дисципліни «Медична реабілітація». URL: <http://kaf-fis-reab.dsmu.edu.ua>.

2. Про організацію медико-психологічної реабілітації в системі МВС України : Наказ МВС України від 29 грудня 2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0644320-10>

3. Стрельченко О.Г., Бухтіяров О.А., Булик І.Л. Природа фінансово-правового регулювання медичного обслуговування працівників Національної поліції. Часопис Київського університету права. - 2020. - № 4. - С. 167-171.

4. Стрельченко О.Г. Публічне адміністрування психологічною та медичною реабілітацією соціально-неадаптованих осіб. Матеріали V Міжнародно науково-практичної інтернет-конференції «SCIENCE — THE FUTURE OF THE WORLD», Чехія, Прага, 23-24 червня 2020 р. С. 153-157.

5. Стрельченко О.Г. Адміністративно-правове регулювання соціально-психологічної та медичної реабілітації військовослужбовців. Актуальні проблеми захисту національних інтересів України від загроз: Матеріали науково-практичної конференції (26 червня 2020 року). К.: Інститут УДО України КНУ імені Тараса Шевченка, 2020. 276. с. 223-225.

6. Полюхович Я.В., Стрельченко О.Г. Нормативно-правове регулювання медико-психологічної реабілітації працівників збройних сил як основної складової забезпечення національної безпеки України. Сучасні проблеми забезпечення національної безпеки держави : Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 26 листопада 2020 року). С. 101-102.

Дзюбер О.,
здобувач вищої освіти ННІ №1 НАВС,
Стрельченко О.Г.,
д.ю.н., професор, професор кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Протидія та запобігання корупції в Україні потребує належного законодавчого забезпечення, формування дієвої антикорупційної політики, створення спеціальної системи державних органів, забезпечення належного їх координування, впровадження превентивних та репресивних заходів запобігання корупції. Створення такого механізму протидії корупції має ґрунтуватися на досвіді інших країн у цій сфері, повинна відповідати міжнародним стандартам і передовій світовій практиці.

Аналіз відкритих джерел інформації, що ілюструють стан протидії корупції у секторі безпеки за кордоном, свідчить про наявність таких механізмів, які достатньо ефективно функціонують, обмежують корупційні ризики до рівня, на якому вони не становлять серйозної загрози для національної безпеки держави. У сучасних демократичних суспільствах вже започатковано і ефективно функціонує певна система заходів боротьби з корупцією у секторі безпеки, яка побудована на невідворотності відповідальності за вчинення будь-яких корупційних злочинів незважаючи на час і персоналії. Для нас особливого значення набуває досвід країн, які, реалізуючи антикорупційні програми, досягли необхідних позитивних результатів і заклали основи сталого суспільно-політичного розвитку.

В ЄС контроль за реалізацією правових актів у сфері протидії корупції покладено на спеціальний загальноєвропейський орган ЄС – ГРЕКО.

ГРЕКО (The Group of States against Corruption - «Група держав проти корупції») – орган Ради Європи з антикорупційного моніторингу. Утворений 01.05.1999 р. Нині об'єднує 49 держав-учасниць (крім членів РЄ, також США, Білорусь та Україна). Головна мета - допомога країнам-учасникам у боротьбі з корупцією. Встановлює антикорупційні стандарти щодо діяльності держави та контролює відповідність практики цим стандартам.

Робота ГРЕКО ведеться відповідно до статуту і схваленим процедурним правилам. Кожна з країн призначає до двох представників для роботи в групі, які беруть участь в пленарних засіданнях і мають право голосу. Кожна країна також пропонує ГРЕКО список експертів, які допускаються до роботи з оцінки ситуації. Інші структури Ради Європи також можуть призначати своїх представників. Статут ГРЕКО визначає типову процедуру для роботи, яка може бути застосована в зміненому вигляді до різних правових інструментів, підлягаючим перегляду.

В Ізраїлі антикорупційна атмосфера забезпечується системою «певного дублювання моніторингу» за можливими корупційними діями. Він здійснюється урядовими організаціями і спеціальними підрозділами поліції, відомством Державного контролера, що володіє незалежністю від міністерств і державних відомств, і громадськими організаціями типу «Відомства за чистоту уряду». Ці організації досліджують можливі корупційні точки, а у разі їх виявлення інформують органи розслідування. В Ізраїлі через значні соціальні пільги для урядовців та їхнє безжальне покарання при виявленні корупції низова корупція практично відсутня. Доведених до суду корупційних злочинів в Ізраїлі не більше 5%, проте репутація людини, замішаної в корупційному скандалі, вкрай небажана.

В основу боротьби з корупцією в Німеччині покладено завдання знищення матеріальної, насамперед фінансової бази злочинних угруповань. Це досягається двома шляхами: конфіскаційним (конфіскація майна) і створенням належної правової бази для унеможливлення «відмивання» «брудних» грошей. Особливо слід виділити обов'язок банківських установ надавати правоохоронним органам інформацію про операції з

грошима у розмірі понад 20 тис. Німецьких марок за умов, що ця інформація буде використана виключно для розслідування. Законом закріплено правило: якщо громадянин робить внесок в банк у розмірі понад 50 тис. Німецьких марок, він зобов'язаний пред'явити посвідчення особи.

Україна у сфері запобігання та протидії корупції тісно співпрацює з Організацією економічного та соціального розвитку (ОЕСР) – міжнародна організація, членами якої на сьогодні є 34 країни. За впливом ОЕСР належить до трійки провідних світових економічних установ поряд з Міжнародним валютним фондом і Світовим банком.

Проведений аналіз зарубіжного досвіду дозволяє зробити деякі висновки: корупція представляє собою глобальне наддержавне явище, боротьба з яким можлива лише у рамках тісної співпраці та взаємодії між державами. Світовий досвід протидії корупції показує, що універсальних методів проти неї не існує. Кожна країна обирає свій шлях державної антикорупційної політики, ґрунтуючись на міжнародних стандартах у цій сфері.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ростовська К. Міжнародний досвід формування та реалізації антикорупційної політики в інших державах. Випуск 4 (12). 2017 р.
2. Міжнародний досвід боротьби з корупцією в секторі безпеки: висновки для України : Аналітична записка. 01 лип. 2015 р.
3. Тагаєв Т. Протидія корупції в оборонному секторі: основні ризики та виклики. Збірник матеріалів міжнародної конференції : Посилення доброчесності та протидія корупції в оборонному секторі України. 16 травня 2011 р. К.: НІСД, 47 с.

Дмитришин С.П.,
студент магістратури ННІЗДН НАВС,
Волох О.К.,
к.ю.н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ В ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

15 липня 2021 року було прийнято Закон України «Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг» [1].

Під час його обговорення як законопроекту (реєстр. № 5495 від 14.05.2021 р.) до нього було висловлено низку зауважень, які продовжують залишатися актуальними і нині, коли він став Законом.

Як відзначено у Зауваженнях Головного юридичного управління Верховної Ради України:

«Насамперед слід зазначити про актуальність зауважень Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України від 1 червня 2021 року, висловлених до цього законопроекту за результатами проведення наукової експертизи. Йдеться, зокрема, про:

- відсутність специфічної сфери суспільних відносин, що потребують окремого правового регулювання;*
- нечітку та суперечливу сферу дії законопроекту;*
- недостатню самостійність предмета правового регулювання законопроекту;*
- запровадження змішуваності механізмів отримання адміністративних послуг та публічних (електронних публічних) послуг;*
- закладення положеннями законопроекту суперечності між нормами різних законодавчих актів, що мають однакову юридичну силу;*

- переобтяження законопроекту бланкетними нормами щодо прийняття підзаконних нормативно-правових актів Кабінетом Міністрів України, оскільки законопроект не регулює необхідні для закону суспільні відносини.

У зв'язку з цим, як наслідок, законопроект містить логічні та змістовні помилки, у його положеннях відсутнє належне правове регулювання, має місце декларативність норм, що не може міститися у нормативно-правовому акті, яким встановлюються загальнообов'язкові правила поведінки.

Відтак, у разі прийняття відповідного законопроекту як закону він діятиме (а скоріше - частково діятиме) окремо від інших законодавчих актів. При цьому його положення будуть: суперечити Конституції України, закладати підстави для порушення конституційних прав осіб, містити дискреційні повноваження органів державної влади та органів місцевого самоврядування» [2].

Дійсно, самостійний предмет правового регулювання має Закон України «Про адміністративні послуги» [3]. Відповідно прийняття Закону України від 15.07.2021 р. № 1689-IX «Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг» слугуватиме лише збільшенню розбалансованості у сфері надання фізичним та юридичним особам адміністративних послуг.

Стаття 9 законопроекту передбачає, що "надання публічних (електронних публічних) послуг може здійснюватися без подання заяви (звернення, запиту) про надання публічної (електронної публічної) послуги у разі настання події, яка є підставою для надання такої послуги за ініціативою суб'єкта надання публічних (електронних публічних) послуг, та на підставі отриманого підтвердження від особи, яка підтвердила згоду на отримання такої послуги".

Відтак, зважаючи на можливу платність адміністративної послуги, визначену законом, ініціатива суб'єкта надання адміністративних послуг щодо надання цієї послуги без звернення фізичної чи юридичної особи, може розцінюватись як нав'язування платної послуги.

Закон України "Про захист прав споживачів" (стаття 21) визначає, що права споживача вважаються в будь-якому разі порушеними, якщо при наданні послуги, від якої споживач не може відмовитись, а одержати може лише в одного виконавця, виконавець нав'язує такі умови одержання послуги, які ставлять споживача у нерівне становище порівняно з іншими споживачами та/або виконавцями. Крім того, відповідно до статті 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Враховуючи викладене, відповідну зміну у визначенні терміна "адміністративна послуга" вважаємо такою, що містить корупційні ризики.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг: Закон України від 15.07.2021 р. № 1689. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1689-IX#Text> (дата звернення: 09.12.2021).

2. Зауваження Головного юридичного управління до проекту Закону України про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг (від 14.05.2021 р., реєстр. № 5494) URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71906 (дата звернення: 09.12.2021).

3. Про адміністративні послуги: Закон України від 06.09.2012 р. № 5203. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17> (дата звернення: 09.12.2021).

Дубина О.Л.,
здобувач вищої освіти ННІ №1 НАВС,
Капітонова Н.В.,
к.ю.н., викладач кафедри поліцейського права НАВС

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Домашнє насильство – одна з найсерйозніших форм порушення прав людини та одне з найпоширеніших правопорушень. Воно є вкрай небезпечним для суспільства, оскільки спричиняє масштабні негативні наслідки, серед яких проблеми фізичного, психологічного та репродуктивного здоров'я людини, проблеми психологічного розвитку та порушення соціалізації дитини та інші. Домашнє насильство незалежно від факту спільного проживання поширюється на таких осіб:

- Подружжя
- Колишнє подружжя
- Батьки і дитина
- Рідні брати і сестри
- Особи які спільно проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою
- Опікуни, піклувальники, їхні діти та особи, які перебувають під опікою
- інші родичі: дядько (тітка) та племінник (племінниця), двоюрідні брати і сестри.

Прийчини насильства, перш за все, пов'язані з економічною ситуацією, падінням моралі та байдужим ставленням до насильства. Насильство найчастіше вважається приватною справою, і багато жертв не повідомляють про такі випадки до правоохоронних органів. Неповідомлення про факти насильства, у свою чергу, не дозволяє провести розслідування, притягти до відповідальності та покарати кривдника так, як цього вимагає закон. Більшість випадків не доходять до суду, а коли доходять, то

злочинці, як правило, отримують мінімальне покарання. Вдосконалення правової оцінки домашнього насильства багато в чому залежить від усвідомлення громадськістю та самими потерпілими того, що насильство є протиправним явищем, а часто і злочином. Тому домашнє насильство – це відношення одного члена сім'ї до іншого, яке порушує його конституційні права та свободи як людини в першу чергу, приниження його честі та гідності.

Протидія домашньому насильству - система заходів, що здійснюється органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, а також громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, та спрямовані на припинення домашнього насильства, надання допомоги та захисту постраждалій особі, відшкодування їй завданої шкоди, а також на належне розслідування випадків домашнього насильства, притягнення до відповідальності кривдників та зміну їхньої поведінки;

Основними засадами запобігання та протидії домашнього насильства:

- належна увага до кожного факту домашнього насильства під час здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;
- визнання суспільної небезпеки домашнього насильства та забезпечення нетерпимого ставлення до будь-яких проявів домашнього насильства;
- конфіденційність інформації про постраждалих осіб та осіб, які повідомили про вчинення домашнього насильства;
- врахування особливих потреб та інтересів постраждалих осіб, зокрема осіб з інвалідністю, вагітних жінок, дітей, недієздатних осіб, осіб похилого віку;
- ефективна взаємодія суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, з громадськими об'єднаннями, неурядовими організаціями, засобами масової інформації та іншими заінтересованими особами.

У разі якщо постраждалою особою є дитина, будь-які дії, що вчиняються щодо неї, базуються на принципах, визначених Конвенцією ООН про права дитини, Конвенцією Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства, Європейською конвенцією про здійснення прав дітей та законодавчими актами України у сфері захисту прав дитини.

Тому є певні суб'єкти, які здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству:

- спеціально уповноважені органи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;
- загальні та спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб;
- інші органи та установи, на які покладаються функції із здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

І тому лише за умови комплексного підходу та чіткого виконання кожним із суб'єктів своїх повноважень, розуміння ними актуальності та розповсюдженості проблеми домашнього насильства, важливості своєчасного та ефективного реагування на випадки такого насильства, неухильного притягнення до відповідальності кривдників, можливою є ефективна реалізація чинного законодавства.

Під час надання допомоги та захисту постраждалим особам враховуються вік, стан здоров'я, стать, релігійні переконання, етнічне походження, спеціальні потреби таких осіб. Надання допомоги постраждалим особам не залежить від звернення таких осіб до правоохоронних органів чи суду, від їх участі у кримінальному або цивільному провадженні.

Особам, які постраждали від домашнього насильства їм надається допомога та захист за певними напрямками :

- надання постраждалим особам інформації про їхні права та можливості реалізації таких прав зрозумілою їм мовою або через перекладача чи залучену третю особу, яка володіє мовою, зрозумілою постраждалим особам;

- надання у разі потреби тимчасового притулку для безпечного розміщення постраждалих осіб;

- забезпечення постраждалим особам доступу до правосуддя та інших механізмів юридичного захисту, у тому числі шляхом надання безоплатної правової допомоги у порядку, встановленому Законом України "Про безоплатну правову допомогу".

Отже підводячи підсумок, слід вказати, що зміст домашнього насильства опосередковується через тривалі відносини між близькими людьми, пов'язаними спільним побутом чи родинними зв'язками.

На відміну від злочину, здійсненого незнайомою людиною, домашнє насильство виходить від чоловіка або партнера, дружини, колишнього чоловіка, колишньої дружини, батьків, дітей та інших родичів.

З урахуванням вищесказаного, можна запропонувати наступне визначення домашнє насильство – це акти умисного систематичного вчинення протиправного фізичного, психологічного, сексуального,

економічного впливу на близьких людей, які здійснюються проти їх волі з метою надбання влади і контролю над ними, що призводить до різного роду страждань, розладів здоров'я, емоційної залежності чи погіршення якості життя потерпілої особи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2229-19>.

2. Маліновська Т. - Домашнє насильство: щодо змістовного наповнення терміна.

Жулкевська О.В.,
студентка 302 н/г СПР ННІ №1 НАВС,
Бухтіярова І.Г.,
к. ю. н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ: АДМІНІСТРАТИВНО- ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА

Розбудова державності України має супроводжуватися розвитком та вдосконаленням державної служби. Підвищення значення публічно-правових основ регламентування діяльності державних службовців, становлення високоефективної та прозорої державної служби є важливими цілями її реформування.

Чітке й раціональне функціонування держави можливе за умов виконання кожним державним службовцем своїх службових обов'язків на високому професійному рівні з дотриманням вимог законності й дисципліни.

Важливим завданням з боку держави, визначає відновлення довіри до влади, подолання корупції, що передбачає чітке регламентування повноважень і функцій органів державної влади, створення для державних службовців належних умов праці. Одним із організаційно-правових способів забезпечення законності й дисципліни на державній службі є юридична відповідальність державних службовців, зокрема застосування дисциплінарної відповідальності [2].

Розгляд питання про сутність дисциплінарної відповідальності доцільно розпочати із визначення понять: «службова дисципліна державного службовця», «дисциплінарний проступок державного службовця», «дисциплінарне провадження» та ін.

Згідно Закону України «Про державну службу» службова дисципліна це неухильне дотримання присяги державного службовця, сумлінне виконання службових обов'язків та правил внутрішнього службового розпорядку [1].

За невиконання або неналежне виконання посадових обов'язків, визначених Законом України «Про державну службу» та іншими нормативно-правовими актами у сфері державної служби, посадовою інструкцією, а також порушення правил етичної поведінки та інше порушення службової дисципліни державний службовець притягається до дисциплінарної відповідальності.

Для державних службовців можуть встановлюватися особливості притягнення до дисциплінарної відповідальності у випадках, визначених законом.

Так, підставою для притягнення державного службовця до дисциплінарної відповідальності є вчинення ним дисциплінарного проступку, тобто протиправної винної дії або бездіяльності чи прийняття рішення, що полягає у невиконанні або неналежному виконанні державним службовцем своїх посадових обов'язків та інших вимог, встановлених цим Законом та іншими нормативно-правовими актами, за яке до нього може бути застосоване дисциплінарне стягнення [3].

Дисциплінарне провадження стосовно державних службовців є видом адміністративно-юрисдикційних проваджень у структурі адміністративного процесу і урегульований законодавством порядок розгляду та вирішення справ про дисциплінарні проступки.

Відзначмо, що розгляд питань дисциплінарної відповідальності державних службовців виключно крізь призму трудового права є однобоким для того, щоб вважатися всебічно обґрунтованим. За таких умов правозастосувач позбавлений можливості юридично точно кваліфікувати конкретне діяння державного службовця як дисциплінарний проступок, довільно вирішуючи питання про наявність проступку, достатність підстав і доказів для притягнення його до відповідальності [5].

Закон України «Про державну службу» дисциплінарними проступками визнає наступні діяння: 1) порушення Присяги державного службовця; 2) порушення правил етичної поведінки державних службовців; 3) вияв неповаги до держави, державних символів України, Українського народу; 4) дії, що шкодять

авторитету державної служби; 5) невиконання або неналежне виконання посадових обов'язків, актів органів державної влади, наказів (розпоряджень) та доручень керівників, прийнятих у межах їхніх повноважень; 6) недотримання правил внутрішнього службового розпорядку; 7) перевищення службових повноважень, якщо воно не містить складу кримінального або адміністративного правопорушення; та багато інших [1].

Аналіз положень зазначеного вище Закону та наукової літератури щодо застосування дисциплінарної відповідальності дає можливість розмежувати такі категорії, як «дисциплінарну процедуру» і «дисциплінарне провадження».

Дисциплінарна процедура – це порядок застосування дисциплінарних стягнень. Дисциплінарне провадження – це послідовно вчинювані уповноваженим суб'єктом процедурні дії, спрямовані на виявлення дисциплінарного проступку, перевірки та оцінювання доказів у дисциплінарній справі і прийняття та виконання рішення про застосування дисциплінарного стягнення [1, 4].

Отже, можна зробити висновок про те, що дисциплінарна відповідальність державних службовців належить до сфери адміністративного правового регулювання. Відносини із реалізації мети і завдань державної служби виступають як адміністративні правовідносини. В обґрунтування зазначеної тези покладено висновок про те, що цей інститут державної служби реалізується у сфері функціонування органів державної влади (зокрема виконавчої влади), стосується спеціального суб'єкта – державного службовця, й пов'язаний із публічно-правовими суспільними відносинами. Визначення дисциплінарної відповідальності державних службовців, що настає за вчинення державним службовцем дисциплінарного проступку і пов'язаний із настанням негативних наслідків, викликаних накладенням дисциплінарного стягнення. Службова дисципліна державного службовця розглядається як дотримання норм чинного законодавства, додержання присяги державного службовця, неухильне виконання покладених на нього обов'язків і вимог до поведінки, що визначені

нормативно-правовими актами, посадовими інструкціями і положеннями.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 року. Голос України. 2015. - № 250.
2. Новак О. Д. До питання дисциплінарного провадження стосовно державних службовців: правове регулювання та стадії. Право України. 2013. № 3-4. - С. 450-457.
3. Бухтіярова І.Г. Адміністративно-правовий статус державних службовців: особливості їх професійної діяльності. «Адміністративно-правове забезпечення діяльності МВС України, НП України та інших суб'єктів публічної адміністрації» матеріали XIV науково-практичного семінару (м. Київ. 17 жовтня 2019 р.) Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2019. – 215 с. (212-215)
4. Христинко В. А. Організаційно-правові засади припинення державної служби служби: автореф дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. 12.00.07. В. А. Христинко. Київ. 2013. 19 с.
5. Янюк Н. Дисциплінарна відповідальність державних службовців за Законом України «Про державну службу». Вісник Львівського університету. Серія юридична. 2016. Випуск 62. С. 138–147.

Закутня Ю.М.,
студентка 302 н/г СПР ННІ №1 НАВС,
Бухтіярова І.Г.,
к. ю. н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

ПРИРОДА ДЕТЕРМІНАНТИ «АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО» ТА «АДМІНІСТРАТИВНА ЮРИСДИКЦІЯ»

У системі конституційних гарантій прав і свобод людини і громадянина особлива роль відводиться судовому контролю за публічним управлінням. Тобто адміністративне судочинство, як структура адміністративного процесу.

Відповідно Кодексу адміністративного судочинства України п.5 ч.1 ст. 4 адміністративне судочинство – діяльність адміністративних судів щодо розгляду і вирішення адміністративних справ у порядку, встановленому цим Кодексом [1].

Адміністративного судочинства є конституційно-правовим базисом, на основі якого відбуватиметься формування адміністративної юстиції в Україні як організаційно-правової форми здійснення права на судовий захист незалежним і неупередженим судом [2, с.53].

До юрисдикції адміністративних судів належать публічно-правові спори – правові спори з правовідносин, що виникають у сфері здійснення публічної влади.[3]

Адміністративне судочинство має свої певні завдання та засади, які зазначені Кодексом адміністративного судочинства України у 2 ст.:

1. Завданням адміністративного судочинства є справедливе, неупереджене та своєчасне вирішення судом спорів у сфері публічно-правових відносин з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень.

2. У справах щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень адміністративні суди перевіряють, чи прийняті (вчинені) вони: а) на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією та законами України; б) з використанням повноваження з метою, з якою це повноваження надано; в) обґрунтовано, тобто з урахуванням усіх обставин, що мають значення для прийняття рішення (вчинення дії); г) безсторонньо (неупереджено); д) добросовісно; е) розсудливо; є) з дотриманням принципу рівності перед законом, запобігаючи всім формам дискримінації; ж) пропорційно, зокрема з дотриманням необхідного балансу між будь-якими несприятливими наслідками для прав, свобод та інтересів особи і цілями, на досягнення яких спрямоване це рішення (дія); з) з урахуванням права особи на участь у процесі прийняття рішення; і) своєчасно, тобто протягом розумного строку.

3. Основними засадами (принципами) адміністративного судочинства є: а) верховенство права; б) рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом; в) гласність і відкритість судового процесу та його повне фіксування технічними засобами; г) змагальність сторін, диспозитивність та офіційне з'ясування всіх обставин у справі; д) обов'язковість судового рішення; е) забезпечення права на апеляційний перегляд справи; є) забезпечення права на касаційне оскарження судового рішення у випадках, визначених законом; ж) розумність строків розгляду справи судом; з) неприпустимість зловживання процесуальними правами; і) відшкодування судових витрат фізичних та юридичних осіб, на користь яких ухвалене судові рішення [1].

Адміністративна юрисдикція— компетенція судів щодо розгляду та вирішення публічно-правових спорів за правилами адміністративного судочинства [1, 4].

Предметом адміністративної юрисдикції зазвичай є спори з адміністративними органами, де приватна особа оскаржує їхні рішення, дії чи бездіяльність. У деяких країнах (наприклад, Франція) предмет адміністративної юрисдикції може бути ширшим і передбачати публічно-правові спори не лише з адміністративними органами, а також з державними чи

комунальними установами (лікарнями, школами, університетами тощо). В Україні до адміністративної юрисдикції закон зараховує вирішення таких публічно-правових спорів: спори приватної особи із адміністративним органом щодо оскарження його рішень, дій чи бездіяльності; спори між адміністративними органами щодо їхньої компетенції; спори з адміністративних договорів; спори за зверненням адміністративного органу до суду у випадках, встановлених законом; спори з правовідносин, пов'язаних із виборами чи референдумом; спори приватної особи з розпорядником публічної інформації (не обов'язково адміністративним органом) щодо доступу до публічної інформації; деякі категорії спорів щодо державних закупівель. Водночас вирішення справ про адміністративні провини та накладання адміністративних стягнень не стосується адміністративної юрисдикції. Інколи це поняття визначають ширше — як компетенцію уповноважених органів (не лише судів, але й адміністративних органів) вирішувати індивідуальні адміністративні спори [4].

Компетенція адміністративних судів — це можливість здійснювати розгляд адміністративних справ відповідно до юрисдикції та правил підсудності [3]. Компетенція адміністративних судів поширюється на: спори фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень (нормативно-правових актів чи правових актів індивідуальної дії), дій чи бездіяльності; спори з приводу прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби; спори між суб'єктами владних повноважень з приводу реалізації їхньої компетенції у сфері управління, у тому числі делегованих повноважень, а також спори, які виникають з приводу укладання та виконання адміністративних договорів; спори за зверненням суб'єкта владних повноважень у випадках, встановлених законом; спори щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму. Компетенція адміністративних судів не поширюється на публічно-правові справи: що віднесені до юрисдикції Конституційного Суду України; що належить вирішувати в порядку кримінального

судочинства; про накладення адміністративних стягнень; щодо відносин, які відповідно до закону, статуту (положення) об'єднання громадян віднесені до його внутрішньої діяльності або виключної компетенції [1, 3].

Отже, адміністративне судочинство є основою адміністративної юстиції. Яке має свої певні принципи, завдання та компетенцію. Також враховуючи вищевикладене, адміністративне судочинство України слід розглядати у структурі адміністративного процесу як здійснювану відповідно до адміністративно-процесуальних норм та у певній процесуальній формі діяльність адміністративних судів щодо розгляду і вирішення адміністративних справ, які порушуються з приводу публічно-правових спорів, що виникають між органами публічної адміністрації та фізичними і юридичними особами щодо відновлення порушеного суб'єктивного права заінтересованої особи

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кодекс адміністративного судочинства України від 06 липня 2005 року. Відомості Верховної Ради України. 2005. № 35–36; № 37. Ст. 446. URL:;
2. Посібник Адміністративне судочинство Ковалів М. В., Гаврильців М. Т., Стахура І. Б. с.53 , URL: <http://dcmaup.com.ua/assets/files/administrativne-sudochinstvo.pdf>
3. Науково-практичний коментар до Кодексу про адміністративне судочинство. URL: <http://www.jurists.org.ua/administrative-law/3926-naukovo-praktichniy-komentar-do-st-4-kodeksu-admnstrativnogo-sudochinstva-ukrayini.html>
4. Адміністративна юрисдикція. URL: <https://vue.gov.ua/>

ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ З НАСЕЛЕННЯМ

Сутність взаємодії Національної поліції України з населенням розкривається через поняття її форм як зовнішнього виразу зазначеного виду діяльності. Як свідчить аналіз законодавства та спеціальної літератури, питання щодо форм такої взаємодії не є остаточно вирішеним.

Критеріями для класифікації форм взаємодії поліції з населенням можуть бути:

- а) характер функцій суб'єктів взаємодії в системі управління;
- б) типологія суб'єктів взаємодії; в) характер підстав для взаємодії;
- г) спосіб вирішення спільних завдань;
- г) характер зв'язків між суб'єктами взаємодії тощо [1, с. 208].

Об'єктивне уявлення про форми взаємодії Національної поліції з населенням дає застосування критерію змісту завдань, які вирішують суб'єкти в ході такої взаємодії. Можливо підтримати позицію М.Ф. Коваліва про доцільність групування безпосередніх форм (напрямів) взаємодії органів внутрішніх справ і громадськості за блоками:

- а) спільна організація і здійснення заходів щодо боротьби з правопорушеннями й охорони громадського порядку;
- б) узгодження самостійних дій щодо боротьби з правопорушеннями й охорони громадського порядку;
- в) безпосередня спільна діяльність громадських формувань правоохоронної спрямованості і працівників поліції;
- г) здійснення громадськими формуваннями правоохоронної спрямованості заходів за ініціативою органів внутрішніх справ;
- г) допомога працівників органів внутрішніх справ громадськості в проведенні заходів щодо боротьби з правопорушеннями й охорони громадського порядку; д)

організація правового та спеціального навчання громадян, які бажають виконувати правоохоронні завдання [16, с. 182].

У свою чергу В.Ю. Кікінчук, обмірковуючи зазначене питання, пропонує виділяти такі форми взаємодії Національної поліції з громадськістю, іншими державними органами, як:

1) проведення консультацій з питань нормативно-правового регулювання забезпечення публічної безпеки і порядку;

2) подання представниками громадськості пропозицій з питань, що стосуються підвищення ефективності заходів забезпечення публічної безпеки і порядку, удосконалення законодавства в цій сфері;

3) проведення експертизи нормативно-правових актів, що приймаються Національною поліцією з питань забезпечення публічної безпеки і порядку;

4) участь громадських формувань в охороні публічного порядку;

5) здійснення громадського контролю за діяльністю Національної поліції у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку [17, с. 85].

Автори посібника «Взаємодія поліції та суспільства на засадах партнерства в діяльності підрозділів превентивної діяльності» у якості ефективних і перспективних форм взаємодії поліції і населення виділяють такі, зокрема:

1) громадський актив (контактери від ОСББ, представники багатоквартирних будинків, селищ, сіл, районів запрошуються для проведення тренінгів, отримання роздаткового матеріалу тощо);

2) анонси (передують зустрічам офіцерів поліції з місцевими мешканцями з оприлюдненням їх програм);

3) презентації (демонстрація наочних матеріалів з гострих соціальних тем та поліцейської діяльності у громадських місцях);

4) волонтери-реєстратори (первинний прийом громадян громадськими активістами у територіальних підрозділах поліції);

5) спільне патрулювання;

6) звітна підтримка (допомога членів громадських формувань у підготовці та проведенні громадських обговорень та звітів про поліцейську діяльність); 6) курси для водіїв;

7) месенджер (використання телекомунікаційних сервісів для обміну миттєвими повідомленнями із поліцією);

8) громадське око (організація короткострокових курсів для громадського активу щодо спостереження та оперативного інформування чергових служб поліцейських підрозділів про порушення громадського порядку) [18, с. 14–15].

Узагальнений аналіз практики реалізації співпраці між органами Національної поліції України з інститутами громадянського суспільства у сфері забезпечення правопорядку дозволяє до актуальних напрямів такої взаємодії віднести, зокрема: участь громадян в підтриманні публічного порядку; запобігання вчиненню злочинів та інших правопорушень; охорона муніципального майна; контроль за дотриманням громадянами приписів органів місцевого самоврядування; г) допомога поліції, іншим державним органам у здійсненні їх повноважень із забезпечення правопорядку на території тієї чи іншої громади.

Крім того, місцеві формування правопорядку можуть виконувати ще й такі завдання, як: заходи в межах соціальної реабілітації певної категорії осіб; конвоювання та доставляння осіб, які вчинили адміністративні проступки; контроль безпеки дорожнього руху; дотримання правил чистоти в публічних місцях; розслідування і розгляд справ про проступки, інші адміністративні порушення; д) забезпечення публічного порядку під час масових заходів; формування певної категорії баз даних, необхідних у роботі поліції тощо.

Підсумовуючи, можливо зазначити, що взаємодія Національної поліції України з населенням – це соціально зумовлена, узгоджена діяльність у формі співпраці між органами поліції та інститутами громадянського суспільства, що здійснюється з використанням відповідних форм і методів, задля подолання проблем, пов'язаних із злочинністю, порушенням громадського порядку та безпеки, з метою поліпшення якості життя громади.

Основними формами взаємодії між органами Національної поліції України та інститутами громадянського суспільства у сфері забезпечення правопорядку є: участь громадян в підтриманні

публічного порядку; запобігання вчиненню злочинів та інших правопорушень; охорона муніципального майна; контроль за дотриманням громадянами приписів органів місцевого самоврядування; допомога поліції, іншим державним органам у здійсненні їх повноважень із забезпечення правопорядку на території тієї чи іншої громади.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Волуйко О.М. Взаємодія Національної поліції з населенням: теоретичний аналіз. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. № 9. С. 206–209.

2. Ковалів М.Ф. Форми взаємодії органів внутрішніх справ і громадськості у сфері охорони громадського порядку. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ . 2011. № 2. С. 179–187.

3. Кікінчук В.Ю. Форми взаємодії Національної поліції з іншими суб'єктами забезпечення публічної безпеки та порядку в державі. Право.ua. 2017. № 1. С. 81–86.

4. Логвиненко Б.О., Кравченко І.С. Взаємодія поліції та суспільства на засадах партнерства в діяльності підрозділів превентивної діяльності : Методичні рекомендації. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 20 с.

Кальна А.В.,

ад'юнкт кафедри публічного управління та адміністрування
НАВС

КЛАСИФІКАЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ

Актуальність дослідження адміністративних правопорушень у сфері виборчого процесу зумовлюється недостатністю у вітчизняній адміністративно-правовій науці самостійних комплексних фундаментальних досліджень з проблем

відповідальності за порушення виборчого законодавства України. У теорії адміністративно-деліктного права є поширеною класифікація правопорушень залежно від рівня застосованого узагальнення, так звана класифікація об'єктів правопорушень за «вертикаллю». За цією класифікацією об'єктів правопорушень більшість науковців виокремлюють загальний, родовий і безпосередній об'єкти. Визначення відповідних критеріїв класифікації є важливим для формування державної політики з охорони певних суспільних відносин у сфері виборчого процесу від протиправних посягань, а також для їх кваліфікації та відмежування від суміжних правопорушень.

Проведений аналіз законодавства, а саме статей 212⁷ – 212²⁴ КУпАП дає можливість стверджувати, що за видовим об'єктом, можливо класифікувати адміністративні правопорушення у сфері виборчого процесу на такі групи:

1) адміністративні правопорушення, що посягають на встановлений порядок функціонування та доступу до Державного реєстру виборців:

- порушення порядку його ведення та використання, подачі до нього інформації (ст. 212⁷ КпАП),

- порушення права громадянина на ознайомлення зі списком виборців (ст. 212⁸ КпАП);

2) адміністративні правопорушення, що посягають на встановлений порядок проведення передвиборчої агітації:

- порушення порядку передвиборчої агітації з використанням ЗМІ (ст. 212⁹ КпАП),

- порушення обмежень за часом, місцем, формою та суб'єктом агітації (ст. 212¹⁰ КпАП),

- ненадання учасникам виборчого процесу можливості спростувати раніше опубліковану в ЗМІ інформацію (ст. 212¹¹ КпАП),

- порушення рівних можливостей на використання приміщень під час виборчої кампанії (ст. 212¹² КпАП),

- виготовлення або розповсюдження друкованих агітаційних матеріалів без вихідних даних (ст. 212¹³ КпАП),

- порушення порядку розміщення агітаційних матеріалів (ст. 212¹⁴ КпАП),

- порушення порядку фінансування або матеріальної підтримки виборчої кампанії (ст. 212¹⁵ КпАП);

3) адміністративні правопорушення, що посягають на встановлений порядок роботи виборчих комісій:

- замовлення або виготовлення зайвих виборчих бюлетенів (ст. 212¹⁶ КпАП),

- ненадання учасникам виборчого процесу копій протоколів комісії (ст. 212¹⁷ КпАП),

- невиконання громадянами й посадовими особами рішень виборчої комісії (ст. 212¹⁸ КпАП),

- відмова роботодавця надати члену виборчої комісії тимчасове звільнення від виконання трудових обов'язків (ст. 212¹⁹ КпАП),

- порушення посадовими особами виборчих комісій або ЗМІ порядку опублікування документів, пов'язаних з організацією виборів (ст. 212²⁰ КпАП),

- порушення порядку подання фінансового звіту про надходження і використання коштів виборчого фонду, звіту партії про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру (ст. 212²¹ КпАП);

4) адміністративні правопорушення, що посягають на встановлений порядок визначення результатів виборі:

- публічне розголошення виборцем результатів волевиявлення в приміщенні для голосування (ст. 212²² КпАП),

- пошкодження, приховування, знищення свого виборчого бюлетеня або винесення його за межі приміщення для голосування (ст. 212²³ КпАП),

- перешкоджання здійсненню виборчого права або діяльності суб'єкта виборчого процесу (ст. 212²⁴ КпАП).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – Додаток до № 51. – Ст. 1122.

2. Тимошенко І. В. Юридична відповідальність за порушення виборчого законодавства України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Ірина Василівна Тимошенко. – К., 2010. – 215 с.

Калаченкова А.В.,
здобувач вищої освіти ННІ № 1 НАВС,
Волох О.К.,
к.ю.н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

РИЗИКИ ОБМЕЖЕННЯ ПРАВА НА ДОСТУП ДО ПРАВОСУДДЯ

Законопроект розроблено, як це зазначено у пояснювальній записці до нього, з метою запровадження належного високого рівня суддівського розгляду адміністративних справ щодо оскарження актів Кабінету Міністрів України, міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, Національного банку України та інших суб'єктів владних повноважень, повноваження яких поширюються на всю територію України.

Для досягнення вказаної мети у законопроекті пропонується внести зміни до Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАСУ), якими:

1) визначити, що Верховному Суду як суду першої інстанції підсудні справи щодо оскарження нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України, міністерства чи іншого центрального органу виконавчої влади, Національного банку України чи іншого суб'єкта владних повноважень, повноваження якого поширюються на всю територію України, виключивши відповідні категорії справ з виключної підсудності окружного адміністративного суду, територіальна юрисдикція якого поширюється на місто Київ (див. абз. 2 ч. 4 ст. 22, ч. 1 ст. 27 КАСУ в редакції проекту);

2) встановити, що розгляд адміністративних справ щодо законності (крім конституційності) постанов та розпоряджень Кабінету Міністрів України здійснюється Верховним Судом у

складі колегії Касаційного адміністративного суду не менше, ніж з п'яти суддів. Адміністративні справи щодо законності та відповідності правовим актам вищої юридичної сили нормативно-правових актів міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, Національного банку України, інших суб'єктів владних повноважень, повноваження яких поширюються на всю територію України, розглядаються Верховним Судом у складі колегії Касаційного адміністративного суду не менше, ніж з трьох суддів (ч. 9 ст. 264 КАСУ в редакції проекту). При цьому, судом апеляційної інстанції у зазначених вище справах є Велика Палата Верховного Суду (абз. 2 ч. 12 ст. 264 КАСУ в редакції проекту).

Зауваження і пропозиції до проекту Закону України «Про внесення змін до Кодексу адміністративного судочинства України щодо підсудності справ Верховному Суду як суду першої інстанції» (реєстр. № 5067 від 08.02.2021 р.) можуть виглядати наступним чином.

1. Частину четверту статті 22 КАС України пропонується доповнити новим абзацом такого змісту:

"Верховному Суду як суду першої інстанції підсудні справи щодо оскарження нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України, міністерства чи іншого центрального органу виконавчої влади, Національного банку України чи іншого суб'єкта владних повноважень, повноваження якого поширюються на всю територію України".

Таким чином, проектом пропонується виключити відповідні категорії справ з виключної підсудності окружного адміністративного суду, територіальна юрисдикція якого поширюється на місто Київ.

Із вказаною законотворчою ініціативою не можна погодитися, виходячи з вказаного нижче.

1.1. Відповідно до ст. 14 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» учасники справи, яка є предметом судового розгляду, та інші особи **мають право** на апеляційний перегляд справи та **у визначених законом випадках – на касаційне оскарження судового рішення.**

Учасники справи, а також особи, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси та

(або) обов'язки, **мають право оскаржити в касаційному порядку** рішення суду першої інстанції після апеляційного перегляду справи, а також постанову суду апеляційної інстанції повністю або частково у випадках, визначених цим Кодексом (ч. 1 ст. 328 КАС України).

Отже, право на касаційне оскарження рішень щодо законності (крім конституційності) нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України, міністерства чи іншого центрального органу виконавчої влади, Національного банку України чи іншого суб'єкта владних повноважень, повноваження якого поширюються на всю територію України закріплено законом.

Згідно ч. 3 ст. 23 КАС України у випадках, визначених цим Кодексом, Велика Палата Верховного Суду переглядає в апеляційному порядку як суд апеляційної інстанції судові рішення у справах, розглянутих Верховним Судом як судом першої інстанції.

Відповідно, Кодексом не передбачено можливість перегляду у касаційному порядку справ, розглянутих Верховним Судом як судом першої інстанції, а Великою Палатою Верховного Суду – в апеляційному порядку як судом апеляційної інстанції.

Згідно зі статтею 22 Конституції України конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані (частина друга), при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод (частина третя). Скасування конституційних прав і свобод – це їх офіційна (юридична або фактична) ліквідація. Звуження змісту та обсягу прав і свобод є їх обмеженням. У традиційному розумінні діяльності визначальними поняття змісту прав людини є умови і засоби, які становлять можливості людини, необхідні для задоволення потреб її існування та розвитку. Обсяг прав людини – це їх сутнісна властивість, виражена кількісними показниками можливостей людини, які відображені відповідними правами, що не є однорідними і загальними (абз. 4 п. 5.2 мотивувальної частини рішення Конституційного Суду України від 22.09.2005 р. № 5-рп/2005).

Обмеження щодо реалізації конституційних прав і свобод не можуть бути свавільними та несправедливими, вони мають встановлюватися виключно Конституцією і законами України, переслідувати легітимну мету, бути обумовленими суспільною необхідністю досягнення цієї мети, пропорційними та обґрунтованими, у разі обмеження конституційного права або свободи законодавець зобов'язаний запровадити таке правове регулювання, яке дасть можливість оптимально досягти легітимної мети з мінімальним втручанням у реалізацію цього права або свободи і не порушувати сутнісний зміст такого права (абзац третій підпункту 2.1 пункту 2 Рішення Конституційного Суду України від 1 червня 2016 року № 2-рп/2016).

Фактично, пропонованими до КАС України змінами скасовується можливість оскарження судових рішень у справах відповідної категорії у касаційному порядку, що суперечить вимогам ч. 3 ст. 22 Конституції України.

1.2. Цілями та завданнями проекту Закону декларуються *запровадження належного високого рівня суддівського розгляду адміністративних справ щодо оскарження актів Кабінету Міністрів України, міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, Національного банку України та інших суб'єктів владних повноважень, повноваження яких поширюються на всю територію України (розділ 2 Пояснювальної записки).*

Отже, ініціатор законопроекту вважає, що судді Окружного адміністративного суду міста Києва а ргіогі некомпетентні розглядати справи щодо оскарження нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України, міністерства чи іншого центрального органу виконавчої влади, Національного банку України чи іншого суб'єкта владних повноважень, повноваження якого поширюються на всю територію України.

Але Законом України «Про судоустрій та статус суддів» не встановлено різних вимог до професійного рівня суддів окружного адміністративного суду та Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду.

Між тим, ст. 14 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права закріплює право кожного на справедливий і

публічний розгляд справи компетентним, незалежним і безстороннім судом.

Ч. 3 ст. 52 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» встановлено, що судді в Україні *мають єдиний статус незалежно від місця суду в системі судоустрою* чи адміністративної посади, яку суддя обіймає в суді.

Крім того, відповідно до п. 8 ч. 7 та ч. 8 ст. 56 суддя зобов'язаний систематично розвивати професійні навички (уміння), підтримувати свою кваліфікацію на належному рівні, необхідному для виконання повноважень у суді, де він обіймає посаду; суддя проходить підготовку у Національній школі суддів України не менше ніж раз на три роки.

Таким чином, у діючій законодавством вже забезпечено належний високий рівень суддівського розгляду адміністративних справ щодо оскарження актів Кабінету Міністрів України, міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, Національного банку України та інших суб'єктів владних повноважень, повноваження яких поширюються на всю територію України.

Капітонова К. С.,
здобувач вищої освіти 2-го курсу ННІ №3 НАВС,
Булик І.Л.,
к.ю.н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ІНОЗЕМЦІВ ТА ОСІБ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА

Останнім часом кількість іммігрантів, які на законних підставах перебувають на території України, збільшується. Перш за все, це пов'язано з вдалим географічним місцезнаходженням, сприятливими кліматичними умовами, а також загальнодержавним

напрямок України у європейське співтовариство, виходом на міжнародну торгову арену. За для надання сприятливих умов проживання іноземців та осіб без громадянства в Україні, за ними закріплюються, на законодавчому рівні, права, обов'язки та заборони. Проте даним особам, як і громадянам України, властива така особливість як здійснення адміністративних правопорушень, наслідком таких діянь є адміністративна відповідальність [1].

Згідно зі ст.3 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», ст. 3. Засади правового статусу іноземців та осіб без громадянства:

1. Іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України.

2. Іноземці та особи без громадянства, які перебувають під юрисдикцією України, незалежно від законності їх перебування, мають право на визнання їх правосуб'єктності та основних прав і свобод людини.

3. Іноземці та особи без громадянства зобов'язані неухильно додержуватися Конституції та законів України, інших нормативно-правових актів, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей, інтереси суспільства та держави.

Проблеми адміністративної відповідальності іноземців та осіб без громадянства, їх міграції досить детально досліджували у своїх працях працях як вітчизняні, так і зарубіжні вчені: В.Б. Авер'янов, Ю.П.Битяк, М.С. Гончарук, Л.В. Коваль, С.Ф. Константинов, В.М. Манохін, В.К. Шкарупа та ряд інших вчених.

Відповідно до конституційних положень у законах України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» (ст.1) та «Про громадянство України» (ст.1) дається нормативне визначення іноземців та осіб без громадянства: іноземець - особа, яка не перебуває в громадянстві України і є громадянином (підданим) іншої держави або держав; особа без громадянства - особа, яку жодна держава відповідно до свого законодавства не вважає своїм громадянином.

Згідно з Конституцією України іноземці та особи без громадянства підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах із громадянами України. Практичний збіг у багатьох випадках правосуб'єктності іноземців у справах про адміністративні проступки загального виду уможливорює нам говорити про те, що дослідження адміністративної відповідальності іноземців у цих випадках має проводитися аналогічно дослідженню адміністративної відповідальності громадян України, розгляду якого присвячена значна кількість робіт видатних вчених. Так, у випадках здійснення іноземцями правопорушень загального виду необхідно керуватися загальними положеннями адміністративного законодавства, вирішуючи питання їхньої відповідальності.

Поряд з тим законодавство передбачає адміністративно-правові заборони, порушниками яких можуть бути лише іноземці. У цьому випадку їм надається роль спеціального суб'єкта адміністративної відповідальності. Так, іноземці не можуть нести адміністративну відповідальність за низку проступків (за порушення правил військового обліку, паспортних правил, а також за ті проступки, суб'єктами яких можуть бути лише посадові особи)[2, с. 1].

Відповідно до ст. 16 КУпАП іноземці й особи без громадянства, які перебувають на території України, підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах з громадянами України, а питання про відповідальність за адміністративні правопорушення, вчинені на території України іноземцями, які відповідно до чинних законів та міжнародних договорів України користуються імунітетом щодо адміністративної юрисдикції України, вирішуються дипломатичним шляхом [3, с. 13].

Отже, іноземці та особи без громадянства визначаються спеціальними суб'єктами адміністративної відповідальності, користуються національним режимом, тобто мають такі ж права і обов'язки, як і громадяни, відповідають за адміністративні правопорушення, як і громадяни України. Проте за для здійснення більш ефективної функції покарання та за для попередження

подібних правопорушень, до іноземців та осіб без громадянства застосовується такі види покарання, як примусове повернення, та примусове видворення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Жуков М.С., Коломоєць Т.О. «Адміністративна відповідальність іноземців та осіб без громадянства». URL: <http://www.ukr.vipreshebnik.ru/administrativne-pravo/4396-administrativna-vidpovidalnist-inozemtsiv-ta-osib-bez-gromadyanstva.html>

2. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22 вересня 2012, № 19-20, ст.179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/3773-17>

3. Про громадянство України: Закон України 18 січня 2001, № 13, ст.65. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text>

4. Конституція України. Закон України від 28 червня 1996 р., № 30, ст. 141 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

Карчевська В.Ю.,
слухач магістратури ННІЗДН НАВС

ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ І ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ З ІНШИМИ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Органи державної влади уживають заходів, спрямованих на протидію злочинності на загальнодержавному рівні. Наприклад, проводять масову роботу з молоддю щодо підвищення правової свідомості, надаючи зазначеній програмі статус загальнонаціональної, змушуючи запровадити її в усіх регіонах і, так би мовити, тримаючи руку на пульсі, тобто здійснюючи моніторинг того, як виконується така програма.

Органи місцевого самоврядування (далі – ОМС) здійснюють діяльність, спрямовану на протидію злочинності безпосередньо на місцях. У випадку з ОМС їхня аналогічна програма щодо підвищення правової свідомості вже не може мати загальнообов’язкового характеру для всієї країни, а є легітимною лише на певній території (області). До здійснення таких програм органи державної влади чи ОМС часто залучають представників Національної поліції, адже подібне залучення цілком відповідає ідеалам, які собі за мету ставить Національна поліція – будовання партнерських відносин із населенням.

КМУ через Міністерство внутрішніх справ України здійснює координацію діяльності органів Національної поліції. На місцях співпраця органів Національної поліції та ОМС теж є досить тісною. Наприклад, відповідно до положень Закону «Про місцеве самоврядування в Україні» [1], міські, сільські та селищні ради повинні заслуховувати інформацію від керівників відповідних органів Національної поліції щодо стану злочинності в регіоні задля подальшого правильного реагування. Цікаво, що такі зустрічі з метою інформування про стан злочинності в регіоні, відповідно до положень Закону про поліцію, повинні відбуватися не менш як раз на два місяці.

Національна поліція взаємодіє також із громадою. Щоб населення було в курсі того, чи безпечне середовище його регіону, уповноважені представники Національної поліції проводять статистичну діяльність, результати якої викладають у мережі Інтернет або проголошують на прес-конференціях тощо.

Варто наголосити на тому, що взаємодія органів Національної поліції з іншими суб’єктами протидії злочинності стає вкрай важливою в певних випадках. Наприклад, таким випадком можна визначити масові заворушення, які можуть потягнути за собою розгорнуту злочинну діяльність на певному часовому проміжку. У разі масових заворушень зазвичай створюється також спеціальний суб’єкт взаємодії задля припинення цих злочинних дій.

Таким суб’єктом виступає оперативний штаб, який розробляє стратегію припинення злочинних дій і координує діяльність усіх

інших суб'єктів, з якими вступає у взаємодію, наприклад спецпідрозділи поліції, СБУ тощо. Кожний структурний підрозділ чи відомство повинно діяти в межах своїх повноважень з обов'язковим узгодженням власних дій із загальною стратегією центру – оперативного штабу.

За наявності надзвичайної ситуації майже всі структури та відомства в державі вступають у стратегічну взаємодію, що пояснюється прагненням досягнення довгострокових цілей, і для здійснення цього досягнення відомства та структури можуть виконувати не свої прямі обов'язки, а навіть брати на себе виконання обов'язків інших відомств чи структур.

Органи та підрозділи поліції під час здійснення певних завдань, задля виконання яких потрібно вступати у взаємодію, повинні керуватися відповідними приписами Міністерства внутрішніх справ. Наприклад, за фізичної охорони об'єктів, взаємодія органів і підрозділів поліції регулюється Порядком взаємодії органів і підрозділів під час організації та виконання органами поліції охорони заходів із фізичної охорони об'єктів [2].

Важливим документом виступає також Стратегія розвитку Міністерства внутрішніх справ України до 2020 р. [3]. Цей документ приділяє досить багато уваги саме взаємодії різних структур і відомств поліції під час запобігання та протидії злочинності, зокрема, в міжнародному аспекті (тісна робота з Інтерполом). Зазначена Стратегія пропонує підвищити ефективність роботи і взаємодії всіх підрозділів МВС через максимальне використання інформаційно-комунікаційних технологій, а також через створення відповідних механізмів взаємодії сучасного зразка, взявши за основу міжнародний досвід.

У Законі про поліцію досить часто вживаються формулювання «публічна безпека» або «публічний порядок», задля досягнення яких повинні узгоджено працювати всі структурні підрозділи поліції. Публічна безпека або публічний порядок мають на увазі під собою такий стан життя в суспільстві, за якого кожен член соціуму відчуває себе захищеним.

Очевидним є те, що ефективна боротьба із злочинністю та безпосередньо ефективна протидія злочинності постають

можливими не тільки за чіткої взаємодії всіх структур і відомств поліції, але й за чіткої взаємодії (співпраці) органів поліції з іншими суб'єктами, діяльність яких спрямована на запобігання злочинності. На практиці важко говорити про чітку взаємодію між певними суб'єктами, наприклад між поліцією та громадськістю чи органами місцевого самоврядування, через ще не повністю розвинену для такої взаємодії правову базу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1997. № 24. Ст. 170.

2. Порядок взаємодії органів і підрозділів під час організації та виконання органами поліції охорони заходів з фізичної охорони об'єктів: наказ, порядок, план, форма типового документа від 7 липня 2017 р. № 577. Міністерство внутрішніх справ України. Офіційний вісник України від 5 вересня 2017 р. № 69. С. 168. Ст. 2088.

3. Про схвалення Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 р.: розпорядження, стратегія від 15 листопада 2017 р. № 1023-р. Кабінет Міністрів України. Офіційний вісник України від 23 березня 2018 р. № 23. С. 259. Ст. 808.

Ковальчук Я.Л.,
ад'юнкт кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Напрями розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення Національної поліції було визначено у Концепції першочергових заходів реформування системи Міністерства внутрішніх справ.

В зазначеному документі передбачено застосування в МВС та поліції сучасних автоматизованих інформаційних, телекомунікаційних та інших систем, зокрема впровадження:

- єдиної системи електронного документообігу із сучасними механізмами її захисту, уніфікованими базами даних, системою планування поточної діяльності та дистанційного контролю за якістю роботи окремих виконавців;
- інтерактивних ресурсів із можливістю відображення в режимі реального часу вчинених правопорушень, локалізації та позиціонування сил і засобів правоохоронних органів;
- захищених засобів відеофіксації на потенційно критичних об'єктах, службових транспортних засобах, а також форменому одязі окремих категорій правоохоронців;
- терміналів реєстрації відвідувачів із зазначенням часу перебування в окремих приміщеннях органів внутрішніх справ;
- системи безготівкової оплати штрафів.

У відповідності до Стратегії розвитку органів внутрішніх справ України МВС реалізує інформаційну політику, яка забезпечує широкий багатоканальний зворотний зв'язок із різними категоріями громадян. Для забезпечення організації інформаційно-аналітичного забезпечення поліції було розроблено Положення про інформаційно-телекомунікаційну систему «Інформаційний портал Національної поліції України» (далі – ПІНП), що являє собою сукупність технічних і програмних засобів, призначених для обробки відомостей, що утворюються у процесі діяльності

Національної поліції України та її інформаційно-аналітичного забезпечення.

Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності поліції здійснюється постійно, безперервно, має дослідницький і творчий характер, що дозволяє говорити про цю діяльність як про процес, який складається з певних стадій та етапів управлінської діяльності.

Інформаційно-аналітичне забезпечення поліції, включає в себе низку етапів відповідної аналітичної роботи, а саме: підготовчий; збір, накопичення та обробку даних; пошук, аналіз й узагальнення інформації; отримання підсумкової інформації про стан діяльності поліції; підготовка підсумкових аналітичних документів та управлінських рішень.

Підготовчий етап включає в себе: осмислення і конкретизацію цілей і завдань аналізу, вибір об'єктів і методів дослідження, визначення питань, котрі потрібно вивчити, складання і розмноження запитальників, визначення послідовності робіт, визначення виконавців, складання програми обробки даних і програми всього дослідження, визначення його термінів. Збір матеріалу і його обробка – два етапи роботи, які заради уникнення монотонності в роботі та скорочення часу роботи з ними найкраще об'єднати уже в момент збору цієї інформації. Безпосередньо аналіз становитиме переробка зібраної інформації за заздалегідь передбаченою формою.

Проведення аналізу розбивають на три стадії: 1) зведення у спеціально розроблені таблиці статистичних даних – показників однорідної роботи; 2) підсумовування показників, що характеризують діяльність окремих підрозділів, і виділення середніх її даних; 3) порівняння даних поточного періоду з даними аналогічних періодів минулих років, встановлення змін показників і виявлення причин і умов [1].

Здійснення аналізу завершується складанням підсумкового документа, в якому викладаються відомості: про характер узагальнення, його цілі; період, узятий для аналізу; зміст інформації та методи її одержання; результати узагальнення, висновки і пропозиції. Розділ про результати аналізу повинен

містити: а) інформацію про обґрунтованість і доцільність такого аналізу; б) аргументацію про те, що мета, яка ставилася перед узагальненням, досягнута; в) чіткі та зрозумілі відомості про аналізовані факти і явища; г) за можливості та необхідності – схеми, діаграми та графіки [2].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ковтун І.В. Інформаційно-аналітичне забезпечення штабами органів внутрішніх справ запобігання та розслідування кримінальних правопорушень : дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2012. 297 с.

2. Грохольський В.Л. Управління діяльністю спеціальних підрозділів МВС України по боротьбі з організованою злочинністю : дис. ... докт. юрид. наук. Харків, 2004. 416 с.

Козьмін А.В.,

студент 2-го курсу факультету №1 НАВС,

Матчук С.В.,

к.ю.н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

ОСОБЛИВОСТІ, ВИДИ ТА ФУНКЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ НОРМ

Адміністративно-правова норма являє собою різновид правових норм. Вона відображає сутність урегульованих нею суспільних відносин, є необхідним елементом конкретного адміністративно-правового акту (законів, указів Президента, постанов Кабінету Міністрів та ін.).

Адміністративно-правова норма - це правило поведінки, установлене державою (Верховною Радою України, органом виконавчої влади) з метою регулювання суспільних відносин у сфері державного керування. Норми адміністративного права визначають границі належного, припустимого й рекомендованого поведінки людей, діяльності органів виконавчої влади, їхніх

посадових осіб, а також підприємств, установ, організацій і трудових колективів у сфері виконавчої влади [1].

Адміністративно-правові норми характеризуються певними особливостями, які дають змогу вирізнити їх серед норм інших галузей права.

По-перше, предмет регулювання адміністративно-правових норм - суспільні відносини, пов'язані з функціонуванням органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, інших суб'єктів, уповноважених на здійснення функцій публічного управління. Причому зазначені відносини потребують такої регламентації, яка, з одного боку, забезпечить ефективність діяльності суб'єктів управління, а з другого, - створить умови для реалізації об'єктами управління своїх прав і надасть можливості останнім протистояти зловживанням з боку владних структур.

По-друге, в адміністративно-правових нормах відбивається метод адміністративного права, тому в більшості випадків такі норми мають імперативний характер. Вони визначають, які дії можуть вчиняти учасники регламентованих ними відносин (містять дозволи), від яких слід утриматися (встановлюють заборони), які необхідно вчиняти (фіксують приписи). Правила поведінки, встановлені адміністративно-правовими нормами, мають виконувати представники влади, фізичні та юридичні особи, адже невиконання правових приписів може зумовити застосування примусових заходів з боку держави.

По-третє, адміністративно-правові норми нерідко встановлюють у процесі реалізації виконавчої влади безпосередньо її суб'єкти. Наявність наведеної риси обумовлена тим, що виконавчу владу здійснюють з метою втілення в життя нормативних положень, зафіксованих насамперед у Конституції і законах України. Органи, що представляють зазначену гілку влади, уповноважені приймати акти, в яких деталізуються і конкретизуються законодавчі положення, формулюються загальнообов'язкові правила поведінки, придатні для регламентації відносин, що становлять предмет адміністративного права.

По-четверте, характер відносин, урегульованих адміністративно-правовими нормами, визначає їх структуру.

Класична модель правової норми передбачає обов'язкову наявність трьох взаємопов'язаних частин: гіпотези, диспозиції та санкції. Гіпотеза вказує на фактичні умови, за яких діє норма права. У диспозиції формулюється саме правило поведінки. Санкція містить вказівку на примусові заходи, що підлягають застосуванню в разі порушення встановленого правила.

Більшість адміністративно-правових норм закріплюють права і обов'язки, форми і методи діяльності суб'єктів адміністративного права. Специфіка таких норм полягає в тому, що вони часто містять лише правило поведінки - диспозицію, характерною ознакою якої є імперативність.

Санкцію адміністративно-правової норми не завжди виражено в змісті того акта, що містить правило поведінки. Крім того, досить часто правило, забезпечене примусовою силою держави, формулюється в підзаконному акті, а відповідальність за його порушення завжди визначає закон [2].

Розрізняють види адміністративно-правових норм за наступними ознаками:

1) за спрямованістю змісту:

- що закріплюють порядок створення і правовий режим суб'єктів правовідносин;
- що визначають форми і методи управлінської діяльності;
- що встановлюють порядок проходження державної служби;
- що визначають способи і порядок забезпечення законності в державному управлінні;
- що регулюють державне управління окремими галузями народного господарства;
- що визначають права, обов'язки громадян у державному управлінні;
- що визначають підстави притягнення до адміністративної відповідальності та процедурні питання її реалізації;

2) за функціональним призначенням:

- регулятивні;
- правоохоронні;

3) за формою припису:

- зобов'язуючі (приписні) – зобов'язують здійснити певні дії;

- заборонні – забороняють вчиняти ті чи інші дії;
- дозвільні (управомочні, повноважні, диспозитивні) – управомочують діяти в рамках вимог норми, вчиняти активні дії;
- стимулюючі (заохочувальні) – забезпечують вплив на поведінку учасників правовідносин за допомогою засобів морального та матеріального характеру;
- рекомендаційні – надають учасникам правовідносин можливість пошуку найоптимальнішого варіанту поведінки;

4) за адресатами: для органів державної виконавчої влади; для інших державних органів; для державних службовців; для державних підприємств, установ, організацій; для недержавних підприємств, установ, організацій; для громадян, іноземних громадян, осіб без громадянства;

5) за змістом: матеріальні; процесуальні;

6) за межами дії: у просторі; у часі; за колом осіб;

7) за ступенем загальності: загальні; міжгалузеві; місцеві (локальні);

8) за повнотою викладення змісту: визначені (абсолютно визначені, відносно визначені); відсильні; бланкетні;

9) за юридичною силою нормативних актів, у яких норми зафіксовані: що містяться у законах; що містяться в указах, розпорядженнях; що містяться в постановах; що містяться в рішеннях; що містяться в наказах; що містяться в інструкціях тощо [3]. Як і норма кожної галузі права, адміністративно-правова норма виконує у суспільному житті відповідні функції. Функція норми адміністративного права – це напрям, в якому відображена соціальна роль та основне її призначення у певний період суспільного життя. Серед основних слід виділити ту, що притаманна нормі адміністративного права незалежно від державного устрою і політичного режиму, що панує у державі. Дана функція, яка завжди притаманна цій нормі, – функція організації та регулювання управлінських відносин, оскільки без неї неможливо перетворити фактичні відносини у сфері управління на адміністративно-правові. Однак до кола основних треба віднести і ті функції, які обумовлюються станом політичного, економічного, соціального режиму в державі. Створення в Україні

демократичної, правової, соціально орієнтованої держави обумовлює появу ще двох основних функцій адміністративно-правової норми. По-перше, це функція забезпечення реалізації громадянами, громадськими організаціями тощо своїх конституційних прав. Так, наприклад, ст. 40 Конституції України закріплює право громадян направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових осіб цих органів, у тому числі щодо отримання інформації. Питання ж практичної реалізації цього права врегульовані в Законах України «Про звернення громадян» та «Про доступ до публічної інформації», які встановлюють механізми реалізації громадянами свого конституційного права. По-друге, це функція захисту прав громадян і громадських об'єднань у сфері державного управління, що обумовлено Законом України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики».

На думку С. Шевчука, йдеться не тільки про норми, за допомогою яких встановлюються й здійснюються у сфері державного управління права людини, але й про норми, що встановлюють аналогічні права й інших учасників управлінських відносин – громадських і господарських утворень тощо [4].

ЛІТЕРАТУРА:

1. http://yuristonline.com/ukr/uslugi/yuristam/literatura/admin_pravo/006.php
2. <http://mego.info/матеріал/№-1-поняття-особливості-та-види-адміністративно-правових-норм>
3. https://pidru4niki.com/79623/pravo/ponyattya_normi_administrativnogo_prava
4. Станіслав Шевчук. Судовий захист прав людини: практика.
5. Європейського суду з прав людини у контексті західної правової традиції / С.І. Шевчук. – К.: Реферат, 2007.

Коломієць С.О.,
здобувач вищої освіти курсант 215 н/г ННІ № 1 НАВС,
Басс В.О.,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри поліцейського права НАВС

ОСОБЛИВОСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ СИСТЕМИ «CUSTODY RECORDS»

«Custody Records» – система електронної фіксації всіх дій, що відбуваються із затриманими особами.

Потрапляючи в ізолятор тимчасового тримання, людина зможе поскаржитися на порушення її прав під час затримання і щодо інциденту розпочнеться перевірка. Всі відомості про затриманого відтепер будуть в електронній базі, а не на папері. Відповідні органи зможуть подивитися, що відбувається в камері ІТТ з будь-якої точки України, а сам затриманий може зв'язатися через мікрофон у камері з черговим. При ефективному впровадженні, така система захистить затриманих від неправомірних дій поліцейських, а також убезпечить самих правоохоронців від безпідставних звинувачень.

Керівник «Експертного центру з прав людини» Юрій Белоусов інформує: «Наша ідея – запровадити нову систему контролю за дотриманням прав людини в ізоляторах тимчасового тримання. Ми маємо достатньо великий досвід моніторингу діяльності ІТТ, однак в межах цієї ініціативи ми подивилися на ІТТ з іншої точки зору. Ми покроково пройшли шлях затриманої особи, проаналізували, скільки часу іде на її реєстрацію, скільки журналів ведеться, де можливі зловживання. В результаті були розроблені пропозиції щодо того, як з одного боку спростити процес оформлення затриманого, а з іншого – убезпечити його від можливих порушень з боку правоохоронців. Під це нове бачення було придбане й необхідне обладнання для ізолятору: сучасні відеокамери, комп'ютерна техніка для працівників тощо.

Отже, основні завдання системи «Custody Records»:

1) покращення стандартів захисту прав затриманих осіб внаслідок запровадження:

- обов'язкового інтерв'ю під час доставлення до органу поліції;

- електронної фіксації всіх дій щодо затриманої особи, починаючи з моменту її фактичного затримання;

- дистанційного зовнішнього контролю за затриманими з боку Управління забезпечення прав людини НПУ.

2) Підвищення стандартів захисту прав працівників поліції від можливих неправдивих звинувачень у неправомірних діях.

3) Зменшення навантаження на працівників, відпо-відальних за перебування затриманих, внаслідок переходу на електронний документообіг, що дозволяє суттєво зменшити обсяг паперової роботи.

«Custody Records» передбачає відеофіксацію всього, що відбувається в ІТТ: практично вся установа буде обладнана відеотехнікою. В тому числі записуватиметься первинне інтерв'ю з затриманим.

Окремі працівники ізолятора через систему відеонагляду будуть стежити за безпекою осіб, які перебувають в камерах. У випадку виявлення загрози їхньому життю та здоров'ю, працівники вживатимуть відповідні заходи.

Таким чином, за потреби, можна буде переглянути дії працівників ізолятора стосовно того чи іншого затриманого. Якщо під час інтерв'ю людина скаржиться, а це не вбивається в електронну базу, на відео це буде видно. Така система дозволяє захистити саму затриману особу від можливих зловживань, а також працівників поліції від неправдивих звинувачень в їхній бік.

Самі камери є антивандальними, тобто їх не можна пошкодити. Відеофіксатори, які будуть стояти в камерних приміщеннях, можуть знімати в абсолютній темряві. Зараз в камерах цілодобово горить світло. Нове технічне оснащення дозволить затриманим спати в темряві.

Відео записуватиметься, лише коли в камері є рух. Якщо люди просто спатимуть, відео не писатиметься, але щойно хтось махне рукою або зайде в приміщення – почнеться запис. Це дозволить економити величезний обсяг пам'яті на носіях.

Управління забезпечення прав людини при Національній поліції матиме дистанційний доступ до всіх відеокамер будь-якого ізолятора України. Вони цілодобово можуть стежити, що відбувається в тому чи іншому ІТТ.

Відеокамери обладнані вбудованим мікрофоном та динаміком, що дає можливість зворотнього зв'язку. Так, затримана особа може прямо в камеру звернутись з питанням або проханням безпосередньо до чергового.

Система «Custody Records» вже ефективно впроваджена у чотирьох ізоляторах тимчасового тримання: у Сарнах, Кропивницькому, Херсоні та Дніпрі. Найближчим часом МВС планує розширити функціонування системи не тільки на ІТТ, а на всі підрозділи поліції. Завдяки інформаційній підсистемі «Custody records» прискорився процес прийому доставлених осіб, що вплинуло на зменшення часу їхнього тримання в боксах спецавтотранспорту.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Експертний Центр з Прав Людини
<https://ecpl.com.ua/news/custody-records-systema-scho-zapobihatyme-porushennyu-prav-lyudyny-v-izolyatorah-tymchasovoho-trymannya/>
2. Система «Custody Records - Кабінет Міністрів України
<https://www.kmu.gov.ua › news>

Костюк Ж.С.,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавра ННІ №1 НАВС,
Мартиненко Д.Б.,
к.ю.н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

БЛАГОДІЙНИЦТВО ЯК ОБ'ЄКТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

В умовах сучасних викликів державній безпеці України трансформація ставлення суспільства до благодійності стала важливим чинником національної єдності у подоланні кризових явищ в політичній, економічній, військовій, соціальній, медичній, транспортній галузях. Волонтерські й благодійні організації відіграють вагомий роль в акумуляції фінансових і людських ресурсів, спрямованих на допомогу соціально незахищених верств населення, військовослужбовцям ЗСУ, учасникам ООС (АТО), переселенцям та іншим постраждалим внаслідок збройного конфлікту. Нові можливості доброчинності потребують від держави впровадження сучасних політико-правових та організаційно-фінансових інструментів підтримки й розвитку інституту благодійництва.

Чинне законодавство про благодійництво та благодійні організації складається з Конституції України [1], Закону України «Про благодійництво та благодійні організації» та інших нормативно-правових актів, що регулюють благодійництво та благодійну діяльність.

Відповідно до Закону України «Про благодійництво та благодійні організації», благодійна організація – це недержавна організація, головною метою діяльності якої є здійснення благодійної діяльності в інтересах суспільства або окремих категорій осіб [2].

Благодійні організації в Україні є юридичними особами і тому наділяються правами, які мають юридичні особи.

Як суб'єкт майнових та особистих немайнових відносин благодійна організація наділяється цивільною право- та

дієздатністю. Правоздатність благодійної організації виникає з моменту її державної реєстрації. В цей самий момент виникає і цивільна дієздатність благодійної організації, тобто здатність своїми діями набувати цивільних прав і створювати для себе цивільні обов'язки (ст.91 ЦК України) [3].

Благодійні організації несуть цивільні права, що відповідають цілям їх діяльності, передбаченої в установчих документах, і нести пов'язані з цією діяльністю обов'язки.

Благодійні організації не мають отримувати прибуток в якості основної мети діяльності. Мета діяльності і предмет мають бути визначені в установчих документах. Взагалі, правоздатність благодійних організацій є спеціальною, оскільки вони можуть здійснювати лише ті дії, які відповідають меті їх діяльності і передбачені в установчих документах.

Благодійні організації можуть здійснювати один чи декілька видів діяльності, що не заборонені законом. Основні напрямки діяльності благодійних організацій:

- сприяння практичному здійсненню загальнодержавних, регіональних, місцевих та міжнародних програм, що спрямовані на поліпшення соціально-економічного становища (зокрема, прийняття на себе частини турбот уряду, пов'язаних, наприклад, із будівництвом чи експлуатацією суспільних будов, доглядом за пам'ятниками чи здійснення будь-якої діяльності з приводу утримання парків, озер, прикрашення міста).

- поліпшення матеріального становища набувачів благодійної допомоги, сприяння соціальній реабілітації малозабезпечених, безробітних, інвалідів, інших осіб, які потребують піклування, а також подання допомоги особам, які через свої фізичні або інші вади обмежені в реалізації своїх прав і законних інтересів (створення адвокатського центру, організація заочної освіти, надання допомоги в працевлаштуванні, будівництво житла для малозабезпечених, транспортні послуги).

- подання допомоги громадянам, які постраждали внаслідок стихійного лиха, екологічних, техногенних та інших катастроф, у результаті соціальних конфліктів, нещасних випадків, а також жертвам репресій, біженцям;

- сприяння розвитку науки і освіти, реалізації науково-освітніх програм, подання допомоги вчителям, вченим, студентам, учням.

Кількість благодійних організацій постійно зростає. Станом на квітень 2019 року зареєстровано 18557 благодійних організацій. Однак, на думку експертів Українського форуму благодійників більшість благодійних організацій існують лише «на папері», а весь основний благодійний бюджет України складають 500-1000 організацій [4].

Аналіз даних Національного рейтингу благодійників й експертного опитування про діяльність українських благодійних організацій дозволяє виокремити такі особливості інституційного розвитку благодійних організацій:

- зростання частки бюджетів великих фондів (більше 10 млн грн.);

- диверсифіковані джерела фінансування благодійних організацій. 83 % благодійних організацій мають більше одного джерела фінансування. Найбільш поширеними джерелами фінансування благодійних організацій є пожертви приватних осіб (39 %); кошти міжнародних інвесторів (33 %); інвестиції бізнесу (17 %);

- існування проблем організаційно-кадрового забезпечення діяльності благодійних організацій;

- недостатня публічність діяльності благодійних організацій [5].

Події 2014 року мобілізували громадян на допомогу військовим у зоні АТО, пораненим, а також мирному населенню, яке постраждало внаслідок військового конфлікту на Сході країни. Це суттєво вплинуло на зміну місця України у рейтингу World Giving Index – щорічному дослідженні благодійності у світі, яке проводить Charities Aid Foundation (CAF) з позначки 103 у 2014 році до 89 позиції у 2015 році. У 2018 році Україна за рівнем благодійності випередила Польщу, Естонію, Росію й Грузію. Загалом з 2010-го країна піднялась у рейтингу на 69 позицій. За даними загальнонаціональних досліджень, проведених Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва спільно з

соціологічною службою Центру Разумкова, найвищого показника участь громадян у благодійній діяльності досягла після Революції гідності [6].

Найбільш розповсюдженими формами благодійності серед українців залишаються грошові й речові пожертви, милостиня. Серед головних адресатів допомоги українців: жебраки, релігійні організації, діти з інвалідністю та тяжкими хворобами. При цьому благодійники-фізичні особи частіше надають допомогу безпосередньо тим, хто її потребує, ніж через волонтерів та осіб, що збирають кошти для інших.

Як висновок, хоча зазначити, що благодійний сектор в Україні має тенденцію до зростання, яка характеризується збільшенням статистичної кількості його інститутів та зростанням об'ємів коштів, спрямованих на доброчинність. До головних причин стримування розвитку благодійності можна віднести: недостатність чітких юридичних механізмів боротьби із зловживаннями, які мають місце під виглядом благодійної діяльності; надмірне податкове навантаження донорів та отримувачів благодійної допомоги, гальмування процесу імплементації сучасних зарубіжних практик державної фінансової підтримки благодійництва.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України : прийнята 28 черв. 1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141
2. Про благодійну діяльність та благодійні організації : Закон України від 05 лип. 2012 р. № 5073-VI. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17>
3. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-03>
4. Члени Асоціації благодійників України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vboabu.org.ua/abumembers.html>
5. Національний рейтинг благодійників. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://donator.org.ua/funds/>

6. Члени Форуму благодійників. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ufb.org.ua/aboutus/kerivnuctvo/members.htm>

Кришталь Д.С.,
здобувач вищої освіти ННІ № 1 НАВС,
Волох О.К.,
к.ю.н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

ПОСЛУГИ З РЕЄСТРАЦІЇ ТА ДЕКЛАРУВАННЯ МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ В УКРАЇНІ

До проекту Закону України «Про реалізацію публічних електронних послуг з реєстрації та декларування місця проживання в Україні» (реєстр. № 5463 від 05.05.2021 р.) було надано наступні зауваження та пропозиції.

По-перше, ми приєднуємося до усіх зауважень, що містяться на 13 сторінках Висновку Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України [1].

1. Згідно преамбули до законопроекту № 5436 «цей Закон регулює відносини у сфері публічних електронних послуг з реєстрації та декларування місця проживання фізичних осіб в Україні, реєстрації фізичних осіб та обіг даних в електронних реєстрах, базах даних, порядок їх подання, обробки, зберігання і передачі».

1.1. Станом на сьогодні законодавство не містить законодавчого визначення терміну «публічна послуга». Відсутнє таке визначення як у цьому законопроекті, так і в іншому ініційованому н.д. Крячком М.В. проекті Закону України «Про особливості надання електронних публічних послуг» (реєстр. № 5495 від 14.05.2021 р.).

Реєстрація місця проживання згідно законодавства України є адміністративною послугою.

Прийняття законопроекту № 5463 у поданому вигляді не додасть сфері надання адміністративних послуг правової визначеності, що є складовою верховенства права.

Відповідно, на перший план виходить проблема юридичної невизначеності у зв'язку із прийняттям даного законопроекту та введенням змін і доповнень до чинних законів України.

Конституційний Суд України в абзаці другому підпункту 4.1 пункту 4 мотивувальної частини Рішення від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004 зазначив, що верховенство права - це панування права в суспільстві; верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо.

Із конституційних принципів рівності і справедливості впливає вимога визначеності, ясності і недвозначності правової норми, оскільки інше не може забезпечити її однакове застосування, не виключає необмеженості трактування у правозастосовній практиці і неминуче призводить до сваволі (абзац другий підпункту 5.4 пункту 5 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005).

Одним із елементів верховенства права є принцип правової визначеності, у якому стверджується, що обмеження основних прав людини та громадянина і втілення цих обмежень на практиці допустиме лише за умови забезпечення передбачуваності застосування правових норм, встановлюваних такими обмеженнями; обмеження будь-якого права повинне базуватися на критеріях, які дадуть змогу особі відокремлювати правомірну поведінку від протиправної, передбачати юридичні наслідки своєї поведінки (абзац третій підпункту 3.1 пункту 3 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 29 червня 2010 року № 17-рп/2010).

Як зазначено в пункті 44 Доповіді "Верховенство права", схваленої Європейською Комісією "За демократію через право" (Венеціанською Комісією) на 86-му пленарному засіданні (Венеція, 25-26 березня 2011 року), принцип правової визначеності є ключовим у питанні довіри до судової системи і верховенства права; для досягнення цієї довіри держава повинна складати тексти законів так, щоб вони були доступними.

Конституційний Суд України вважає, що принцип правової визначеності вимагає чіткості, зрозумілості й однозначності правових норм, зокрема їх передбачуваності (прогнозованості) та стабільності (абзаци 2-6 пункту 2.1 мотивувальної частини рішення Конституційного Суду України від 20.12.2017 р. № 2-р/2017).

Наведене дає підстави стверджувати, що пропонований проект Закону України (реєстр. № 5463 від 05.05.2021 р.) не відповідає вимозі правової визначеності, що уможливорює його довільне трактування у правозастосовній практиці і може призвести до сваволі.

Метою законотворчої діяльності парламенту не повинно бути перевантаження системи законодавства України недоробленими новелами на кшталт даного законопроекту.

1.2. Крім того, у п. 1 ч. 1 ст. 3 законопроекту йдеться про «отримання окремих соціальних, **публічних, адміністративних** послуг, у випадках передбачених законодавством».

Отже, за конструкцією цієї правової норми, соціальні, публічні та адміністративні послуги перелічуються як різні види послуг.

Але, наприклад, у розділі I Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. № 333-р, йдеться про «надання населенню органами місцевого самоврядування, утвореними ними установами та організаціями високоякісних і доступних *адміністративних, соціальних та інших послуг* на відповідних територіях (далі - **публічні послуги**)» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>).

Тобто за змістом Концепції сукупність адміністративних, соціальних та будь-яких інших послуг об'єднується під узагальненою назвою – «публічні послуги».

1.3. Схожу точку зору було висловлено у Листі Міністерства юстиції України від 18.12.2009 р. № 967-0-2-09-22 «Щодо надання роз'яснення термінів, які застосовуються у Законі України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення"»:

«Міністерством юстиції повідомляється таке.

1. Щодо визначення терміну "публічні послуги"

Відповідно до Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади (далі - Концепція), затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2006 року сферу публічних послуг становлять послуги, що надаються органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, які перебувають в їх управлінні.

Залежно від суб'єкта, що надає публічні послуги, розрізняють державні та муніципальні послуги.

Державні послуги надаються органами державної влади (в основному виконавчої) та державними підприємствами, установами, організаціями, а також органами місцевого самоврядування в порядку виконання делегованих державною повноважень за рахунок коштів державного бюджету.

Муніципальні послуги надаються органами місцевого самоврядування, а також органами виконавчої влади та підприємствами, установами, організаціями в порядку виконання делегованих органами місцевого самоврядування повноважень за рахунок коштів місцевого бюджету.

Важливою складовою як державних, так і муніципальних послуг є адміністративні послуги»
(<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v967-323-09#Text>).

2. Ініціатори законопроекту нехтують правилами нормопроєктувальної техніки. У зв'язку з вищевказаним зауваженням їм слід було б звернутись до Методичних

рекомендацій щодо оформлення проектів законів та основні вимоги законодавчої техніки, підготовлених Головним юридичним управлінням апарату Верховної Ради України [1].

Відповідно до зазначених Методичних рекомендацій: *«Закон – це державний нормативно-правовий акт вищої юридичної сили, що регулює найбільш важливі суспільні відносини шляхом встановлення загальнообов’язкових правил поведінки суб’єктів цих відносин»* (с. 5).

Предмет правового регулювання законопроекту № 5463 не є самостійним.

Вказані суспільні відносини станом на сьогодні вже достатньо детально врегульовано на рівні чинних законів України («Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні», «Про захист персональних даних», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах») та прийнятих на їх виконання підзаконних нормативно-правових актів (Постанова КМУ від 02.03.2016 р. № 207 «Про затвердження Правил реєстрації місця проживання та Порядку передачі органами реєстрації інформації до Єдиного державного демографічного реєстру», Постанова КМУ від 29.03.2006 р. № 373 «Про затвердження Правил забезпечення захисту інформації в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах», Типовий порядок обробки персональних даних, затверджений наказом Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини від 08.01.2014 р. № 1/02-14).

У свою чергу, запровадження інституту декларування місця проживання/перебування є, на наше переконання, зайвим та непотрібним.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Висновок Головного науково-експертного управління Верховної Ради України до проекту Закону України «Про реалізацію публічних електронних послуг з реєстрації та декларування місця проживання в Україні» (реєстр. № 5463 від 05.05.2021 р.). URL:

https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71838. (дата звернення 09.12.2021)

2. Правила оформлення проектів законів та основні вимоги законодавчої техніки (Методичні рекомендації) / Загальн. ред. та упоряд. – Крижанівський В.П. – К.: [ФОП Москаленко О. М.], 2014. – 44 с.

Кукса Ю.Ю.,
студентка 302 н/г СПР ННІ №1 НАВС,
Бухтіярова І.Г.,
к. ю. н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА СТАДІЙ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Україна є правовою державою, тому будь-яке вчинене правопорушення передбачає притягнення особи до відповідальності. Разом з цим, лише суд або інші уповноважені органи виконавчої влади можуть визнати особу винною і притягнути до відповідальності. Для повного неупередженого з'ясування всіх обставин правопорушення та прийняття правильного рішення, яке не буде порушувати права та свободи людини та громадянина потрібно з'ясувати всі обставини. Процес з'ясування всіх обставин передбачає проведення певних дій, які включає в себе провадження у справах про адміністративні правопорушення.

Провадження у справах про адміністративні правопорушення - це діяльність державних та інших уповноважених суб'єктів, яка врегульована адміністративно-процесуальними нормами, щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення, застосування адміністративних стягнень [1].

Під стадією провадження про адміністративні правопорушення слід розуміти таку порівняно самостійну частину провадження, яка водночас із його загальними завданнями, має властиві тільки їй завдання, документи та інші особливості.

На кожній стадії відбуваються певні дії, які є частковими відносно загальної мети провадження. Розв'язання завдань кожної стадії оформлюється спеціальним процесуальним документом, який підводить підсумок діяльності. Після прийняття такого акта починається нова стадія. Стадії органічно пов'язані між собою: наступна, як правило, починається лише після того, коли завершено попередню, на новій стадії перевіряється те, що було зроблено раніше [4,5].

Можна виділити наступні стадії адміністративного провадження:

1) стадія порушення справи, в ході якої збирається і фіксується інформація про фактичний стан справ, реальні факти, оцінюється перспектива подальшого руху справи, ухвалюється рішення про необхідність такого руху. Цю стадію можна також назвати стадією порушення адміністративної справи [3, ст. 34];

2) стадія розгляду і прийняття рішення по справі. Вона включає такі етапи, як:

- підготовка справи до розгляду та слухання справи;
- аналіз зібраних матеріалів про обставини справи;
- прийняття постанови по суті справи;
- доведення змісту цієї постанови до відома правопорушника.

На етапі підготовки справи до розгляду вирішуються наступні питання: чи належить до компетенції органу, посадової особи розгляд даної справи; чи правильно складено протокол та інші матеріали справи; чи сповіщено осіб, які беруть участь у розгляді справи, про час і місце її розгляду; чи витребувані необхідні додаткові матеріали; чи підлягають задоволенню клопотання особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілого, їх законних представників і адвоката. [2, ст. 167]

3) стадія оскарження або опротестування рішення в справі (ця стадія має факультативний характер). За правилами розгляду

справи вона передбачена лише у випадках, коли особа, яку притягують до відповідальності не погоджується з прийнятим рішенням.

Дана стадія може закінчитися прийняттям одного з таких рішень – про відміну, про зміну або залишення в силі прийнятої постанови [1].

Процесуальною підставою перегляду можуть бути: 1) скарга громадянина, по відношенню до якого винесено постанову; 2) скарга потерпілого; 3) протест прокурора. Ініціатива щодо перегляду постанови може виходити також від голови вищого суду та з ініціативи органу, який здійснює контроль за законністю, або який прийняв постанову [2,ст. 171].

4) стадія виконання прийнятого рішення, в ході якої одержує логічне завершення вся діяльність щодо адміністративної справи (варто підкреслити важливість цієї стадії, оскільки без неї все провадження в справі практично втрачає сенс, стає пустою формальністю). На даній стадії можливе: а) звернення рішення (постанови) до виконання; б) безпосереднє виконання; в) повернення виконання [3, ст. 35]. Виконання постанов про накладення адміністративних стягнень є вирішальною стадією всього провадження. Адже якщо постанову винесено, але не виконано, втрачається весь виховний сенс накладеного стягнення, а робота, здійснена багатьма органами та посадовими особами для притягнення винного до адміністративної відповідальності, виявляється марною.

Центральною постаттю у провадженні є особа, яка притягається до адміністративної відповідальності. Навколо неї, власне, і концентрується процесуальна діяльність усіх інших суб'єктів провадження. У ст. 268 Кодексу України про адміністративні правопорушення встановлено, що ця особа має право знайомитися з матеріалами справи, давати пояснення, подавати докази, заявляти клопотання, користуватися при розгляді справи юридичною допомогою адвоката, виступати рідною мовою і користуватися послугами перекладача, якщо вона не володіє мовою, якою ведеться провадження, оскаржити постанову у справі [6].

Врегульовано також важливе питання щодо участі особи, яка притягається до відповідальності, в розгляді справи. Справа про адміністративне правопорушення, як правило, розглядається у присутності цієї особи. Якщо є дані про своєчасне її сповіщення про місце й час розгляду і від неї не надійшло клопотання про його відкладення, справу може бути розглянуто за відсутності цієї особи. У ряді випадків участь особи, яка притягається до відповідальності, в розгляді справи є обов'язковою (при розгляді справ про дрібне розкрадання, дрібне хуліганство, злісну непокору тощо), і в разі її ухилення від явки на виклик органу внутрішніх справ або судді цю особу може бути піддано приводу [6].

Отже, притягуючи особу до відповідальності компетентні органи здійснюють всебічний розгляд та аналіз всіх матеріалів справи для неупередженого прийняття рішення. На них покладається важливе завдання регулювання поведінки учасників правовідносин, визначення їх статусу на конкретних стадіях адміністративного провадження.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Адміністративне право України. Повний курс. Навчальний посібник. - Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. - 446 с. URL: http://lib-net.com/content/10205_Stadii_provadjennya_y_spravi_pro_administrativnii_prostypok.html
2. Адміністративне процесуальне право: Навч. посібник / кол. авт. ; за заг. ред. Т.П. Мінки. – Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. – 320 с.
3. Бандурка О.М. Адміністративний процес України: монографія // О.М. Бандурка. – Харків: ХНУВС, Майдан, 2019. – 422 с. ISBN 978-966-372-696-0.
4. Бухтіярова І. Г. Доктринальна характеристика адміністративних послуг у сфері внутрішніх справ // «Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави» матеріали міжнар. наук.-практ. конференції. (м. Харків 30 листопада 2018 р.) Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ, 2018 – 362 с. (с. 32-35)

5. Стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення в діяльності органів поліції. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream>

6. Кодекс України про адміністративні правопорушення. 1984. Відомості Верховної Ради УРСР. 1984. № 51, ст. 1122.

Купренюк Є.В.,
здобувач вищої освіти ННІ № 1 НАВС,
Скорик В.О.,
к.ю.н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

ЦИФРОВА ДЕРЖАВА – ДЕРЖАВА БЕЗ КОРУПЦІЇ

Безумовно, ця проблема не втрачає своєї актуальності. Корупція поширилася на всі сфери й рівні життєдіяльності суспільства, на жаль, стала фактично його складовою. Вона завдає удару політичній системі, економіці, обороноздатності країни, підриває довіру населення щодо спроможності державних інституцій захищати його інтереси. У зв'язку із цим корупція стає однією з основних загроз національній безпеці України.

Усебічне дослідження сутності, форми боротьби з причинами виникнення та стійкого відтворення у сучасному українському суспільстві, а також обґрунтування на цій підставі заходів, що сприяють активізації протидії зазначеному явищу, є важливим завданням юридичної науки, зокрема представників різних галузей права, правничих шкіл і практиків.

Бажання в людей дізнаватися, викривати і повідомляти про корупційні злочини, шукати справедливості в Україні надзвичайно велика. Але є спеціальні установи, які можуть допомогти не лише викрити корупцію, а й допомогти викривачам отримати захист, грошову винагороду. Саме курс «Стоп Корупція» та «Викривач в законі» покликаний, щоб розповісти про корупцію, як діяти, якщо Ви боретеся за справедливості.

17 червня 2021 Міністерство цифрової трансформації України та Міністерство оборони України презентуватимували освітній курс «Стоп корупція» на платформі «Дія. Цифрова освіта». [1]

Курс розроблений Національним університетом оборони України імені Івана Черняхівського за підтримки уряду Великої Британії. Безоплатно переглянути можна буде на порталі Дія.Цифрова освіта. Курс складається з 13 серій тривалістю від 4 до 11 хвилин, які допоможуть розібратись, що таке корупція, дізнатися про її наслідки, усвідомити відповідальність і знати, хто такі викривачі корупції. [1]

Особливістю курсу є його орієнтування на підвищення кваліфікації керівників і персоналу структурних підрозділів Міністерства оборони України, Генерального штабу Збройних Сил України, органів військового управління Збройних Сил України та осіб, призначених на відповідні посади, діяльність яких пов'язана із запобіганням корупції. Після перегляду всіх серій і успішного складання фінального тестування кожен отримає сертифікат із зазначенням 0,2 кредиту ЄКТС. [1]

Основною метою курсу є надання базових знань з питань запобігання корупції, виховання доброчесності та необхідності формування нульової терпимості до корупційних проявів в оборонному секторі. Маємо сподівання, що запровадження курсу сприятиме зміцненню професійної доброчесності та належному врядуванню в Міністерстві оборони та Збройних Силах України

Завдяки зусиллям Міністерства цифрової трансформації та команді порталу Дія.Цифрова освіта перегляд цього освітнього серіалу стане можливим для широкого загалу глядачів, а не тільки для курсантів та слухачів вишів, для яких на рівнях підготовки від L1 до L4 в рамках програми запроваджено блоки занять з антикорупційної тематики у визначених навчальних дисциплінах. [1]

Курс відкриває новий розділ на платформі Дія.Цифрова освіта — освітні серіали для військовослужбовців. Сподіваємося, цей освітній серіал допоможе привернути додаткову увагу до явища корупції та дасть військовослужбовцям необхідні знання та

навички для розробки комплексних заходів протидії. Начальник управління з питань запобігання та виявлення корупції Міністерства оборони України, полковник юстиції Ігор Чухрай зазначив: «В рамках вимог міжнародного і вітчизняного антикорупційного законодавства, Антикорупційної програми Міноборони, Програми НАТО з розбудови цілісності, прозорості, підзвітності, запровадження доброчесності в оборонних та безпекових інституціях за підтримки Уряду Великої Британії ми постійно перебуваємо в пошуку, розвитку та якісному впровадженню нових антикорупційних практик, форм і методів роботи, які допомагають протидіяти корупційним явищам в Міністерстві оборони України».[2]

Щодо курсу «Викривач в законі», завдяки курсу українці зможуть навчитись подавати повідомлення про можливі факти корупції через сайти державних органів. Також громадяни знатимуть, хто такий викривач, які в нього права та гарантії захисту згідно із законом, до якого органу потрібно подавати повідомлення про корупцію та яку суму винагороди може отримати викривач. Міністерство цифрової трансформації України спільно з Національним агентством з питань запобігання корупції за підтримки Проєкту «Підтримка організацій-лідерів у протидії корупції в Україні «Взаємодія» (SACCI), який впроваджується за фінансової підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID), запустили навчальний курс «Викривач в законі». [3]

Курс спрямований на те, щоб кожен громадянин не просто усвідомив проблему — Корупція існує. А щоб усвідомлення цього факту ставало відправною точкою до дії — «Що саме я можу зробити, щоб боротися з корупцією вже сьогодні?». «Викривач у законі» є одним з інструментів для поширення знань про викривання. Окрім того, це додаткова аудиторія, здебільшого молода, у якій потрібно формувати нульову толерантність до корупції. [3]

Курс був розроблений для того, щоб навчитись подавати повідомлення про корупцію через сайти державних органів; орієнтуватися, до якого органу потрібно подати повідомлення про корупцію; розуміти, що має бути зазначено в повідомленні про

корупцію; розбиратися, що таке корупція, як вона впливає на життя кожного громадянина; знати, хто такий викривач, які його права та гарантії захисту. [4]

Курс складається з 5 серій тривалістю 3-7 хвилин кожна. Участь у навчальному курсі взяли відома журналістка, телеведуча каналу 1+1 Марічка Падалко та керівник Департаменту запобігання та виявлення корупції НАЗК Сергій Деркач. Після перегляду навчального курсу та успішного складання фінального тестування користувачі отримують сертифікат, що засвідчує проходження базового антикорупційного курсу обсягом 0,2 кредиту ЄКТС. [4]

Отже, питання боротьби та протидії корупції є актуальними в сучасних реаліях. Саме тому були створені цифрові додатки та курсу, які в свою чергу, покликані розробляти правове регулювання у сфері запобігання та протидії корупції та забезпечувати рівні можливості для запровадження та реалізації антикорупційних заходів на етапі цифровізації держави.

ЛІТЕРАТУРА:

1. «Стоп корупція» — новий курс на Дія. Цифрова освіта для представників Міноборони, Генштабу ЗСУ і органів військового управління ЗСУ. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/stop-koruptsiya-noviy-kurs-na-diyatsifrova-osvita-dlya-predstavnikiv-minoboroni-genshtabu-zsu-i-organiv-viyskovogo-upravlinnya-zsu> (дата звернення: 24.09.2021).

2. «Стоп корупція» — новий курс на Дія. Цифрова освіта для представників Міноборони, Генштабу ЗСУ і органів військового управління ЗСУ. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/stop-korupciya-novij-kurs-na-diyacifrova-osvita-dlya-predstavnikiv-minoboroni-genshtabu-zsu-i-organiv-vijskovogo-upravlinnya-zsu> (дата звернення: 24.09.2021).

3. Як викривати корупцію? Мінцифра та НАЗК запустили навчальний курс. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/yak-vikrivati-koruptsiyu-mintsifra-ta-nazk-zapustili-navchalniy-kurs> (дата звернення 25.09.2021).

4. Викривач у законі. URL:
<https://osvita.diia.gov.ua/courses/vikrivac-u-zakoni> (дата звернення
25.09.2021).

Лудан А.Р.,
курсант 214 н/г ННІ №1 НАВС,
Капітонова Н.В.,
к.ю.н., викладач кафедри поліцейського права НАВС

ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ В СФЕРІ ЕКОНОМІКИ

Сучасна українська економічна політика спрямовується на створення сприятливих умов для розвитку науки, заохочення до провадження інноваційної діяльності, сприяння технологічній модернізації та забезпеченню конкурентоспроможності промислового та аграрного комплексу і формування потужного національного капіталу, впровадження європейських стандартів регулювання економічних відносин. Ці заходи сприяють подальшій побудові інноваційної моделі національної економіки здійснюються за безпосередньої участі публічної адміністрації [1]. Отже, важливими складовими економічної системи України є: промисловість; енергетичний комплекс; агропромисловий комплекс; будівельний комплекс; транспорт і дорожнє господарство; торговельний комплекс; житлове господарство; побутове обслуговування населення; сфера використання й охорони природних ресурсів України. Дані складові тісно пов'язані між собою та взаємодіють одна з одною в економічній системі України.

Основними формами реалізації державою економічної політики є довгострокова (стратегічна) і поточна (тактична) економічна політика, спрямована на реалізацію та оптимальне узгодження інтересів суб'єктів господарювання і споживачів, різних суспільних верств і населення в цілому.

Мета такої політики досягається за допомогою:

1) Економічної стратегії. Це обраний державою курс економічної політики, розрахований на тривалу перспективу і спрямований на вирішення крупномасштабних економічних та соціальних завдань, завдань культурного розвитку, забезпечення економічної безпеки держави, збереження і примноження її економічного потенціалу і національного багатства, підвищення народного добробуту. Економічна стратегія включає визначення пріоритетних цілей народного господарства, засобів та способів їх реалізації, виходячи зі змісту об'єктивних процесів і тенденцій, що мають місце в національному та світовому господарстві, та враховуючи законні інтереси суб'єктів господарювання;

2) Економічної тактики – сукупності найближчих цілей, завдань, засобів і способів їх досягнення для реалізації стратегічного курсу економічної політики в конкретних умовах, що складаються в поточному періоді розвитку народного господарства [1].

Стан економіки, рівень її розвитку, ефективність прямо залежать від спроможності державної влади управляти виробництвом і обігом виробленої продукції.

Статтею 7 Закону України «Про засади внутрішньої та зовнішньої політики» визначені такі основні засади в економічній сфері:

- Забезпечення конкурентоспроможності національної економіки, досягнення високих темпів її зростання, забезпечення макроекономічної стабільності та низького рівня інфляції;

- Розвиток внутрішнього ринку, підвищення ефективності його функціонування та вдосконалення механізмів державного регулювання, забезпечення збалансованості попиту та пропозиції на окремих ринках;

- Проведення узгодженої антиінфляційної політики та забезпечення цінової і валютно-курсової стабільності;

- Проведення стабільної, раціональної та справедливої податкової політики, яка передбачає зниження податкового навантаження на економіку з розширенням бази оподаткування;

- Проведення прозорої та виваженої бюджетної політики як дієвого інструменту соціально-економічного розвитку, захисту вразливих верств населення та інвестування в реальний сектор економіки для підтримки національного товаровиробника і збереження робочих місць;

- Проведення ефективної політики управління державним боргом;

- Підвищення результативності державних видатків, реалізація прозорої політики закупівель за державні кошти, яка гарантуватиме раціональне використання ресурсів;

- Перенесення податкового навантаження з мобільних факторів виробництва (праці та капіталу) на споживання, насамперед шкідливої для здоров'я людей продукції, ресурсні та екологічні платежі;

- Розвиток і зміцнення банківської системи та небанківських фінансових установ;

- Забезпечення інституційної та фінансової незалежності Національного банку України одночасно з посиленням прозорості його діяльності;

- Підвищення рівня захисту прав вкладників;

- Впровадження ринкових інструментів акумулювання і перерозподілу довгострокових фінансових ресурсів, у тому числі в рамках введення обов'язкового накопичувального пенсійного забезпечення;

- Розвиток ліквідного, прозорого та надійного фондового ринку, ефективне функціонування системи депозитарного обліку цінних паперів;

- Забезпечення економічної збалансованості розвитку регіонів, узгодженості напрямів їх розвитку із загальнонаціональними потребами;

- Гарантування державою непорушності усіх форм власності як основи ринкової системи господарювання;

- Створення сприятливих умов для розвитку підприємництва, спрощення умов започаткування бізнесу та виходу з нього, зменшення втручання держави в економічну діяльність суб'єктів

господарювання, спрощення системи отримання дозволів, зниження тиску на бізнес з боку контролюючих органів [2].

В економічних відносинах органічне поєднання імперативного й диспозитивного методів правового регулювання виявляється в чіткості, послідовності, однозначності законодавчого визначення напрямків розвитку вітчизняної економіки, меж діяльності державних органів щодо регулювання економічних відносин та їх відповідних повноважень, у суворому дотриманні правових норм, розвиненості системи державних гарантій реалізації конституційного права на підприємницьку діяльність, у дієвому захисті економічних інтересів держави. З іншого боку, мають бути розвинені засоби й заходи, притаманні диспозитивному методу публічного правового регулювання відносин в економічній сфері, що означає встановлення правової можливості альтернативного вибору учасниками цих відносин варіантів поведінки в межах закону [3]. Підсумовуючи поєднання обох методів можна сказати, що така правова можливість реалізується зокрема в дозволах, адміністративних угодах, адміністративних послугах, які забезпечують соціальну свободу й активність людини, реалізацію принципу «дозволено те, що не заборонено законом».

Відповідно до Положення «Про Міністерство економіки України» головним (провідним) органом у системі центральних органів виконавчої влади із забезпечення реалізації державної економічної, цінової, інвестиційної та зовнішньоекономічної політики, а також міжвідомчої координації з питань економічного й соціального співробітництва України з ЄС є Міністерство економіки України [3].

ЛІТЕРАТУРА:

1. https://pidru4niki.com/1657030948263/pravo/publichne_administruvannya_ekonomichniy_sferi
2. http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T102411.html1
3. http://libnet.com/content/10211_ROZDIL_PYBLICHNE_ADMINISTRYVANNYA_Y_SFERI_EKONOMI

KI.html

Лупач К.О.,
здобувач вищої освіти 2-го курсу ННІ №3 НАВС,
Булик І.Л.,
к.ю.н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Адміністративне провадження в даний час є найпоширенішим, оскільки охоплює майже всі сфери нашого життя, діяльність установ, підприємств, організацій і, насамперед, держави. Але, незважаючи на таке поширення, адміністративні провадження, а також адміністративний процес, досі не були достатньо розглянуті. Велика кількість адміністративно-правового матеріалу та його досить складна систематизація створюють ще більші труднощі при його вивченні [1, с. 240].

Адміністративне провадження здійснюється відповідно до певних етапів з дотриманням принципів адміністративного процесу.

Провадження у справах про адміністративні правопорушення – це нормативно врегульована діяльність уповноважених суб'єктів щодо застосування адміністративної відповідальності за адміністративне правопорушення, а також запобігання адміністративним правопорушенням.

Дане провадження має такі особливості:

- 1) воно виникає лише у зв'язку з вчиненням адміністративного порушення;
- 2) характерне, встановлене законом, коло предметів;
- 3) йому притаманна індивідуальність процесуальних актів, прийнятих у процесі провадження;
- 4) використання заходів державного примусу під час цього провадження визначає високий ступінь формалізації процесу;
- 5) за допомогою цього виробництва реалізуються заходи адміністративної відповідальності.

Цілі провадження у справах про адміністративні правопорушення відповідно до ст. 245 КУпАП – це своєчасне, всебічне, повне та об’єктивне з’ясування обставин кожної справи, її вирішення у суворій відповідності до закону, забезпечення виконання винесеної постанови, а також виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню адміністративної правопорушень, запобігання правопорушенням, виховання громадян у дусі дотримання законів, що зміцнюють верховенство права [2].

Провадження має такі етапи:

- 1) порушення справи та адміністративне розслідування;
- 2) розгляд і прийняття рішення по справі;
- 3) оскарження та опротестування (прокурором) прийнятого рішення;
- 4) виконання рішення.

Строки розгляду справ про адміністративне правопорушення короткі: 15 днів, 7 днів, 5 днів, 3 дні, 1 день. Така ситуація пояснюється тим, що адміністративне правопорушення, як правило, легко встановити, і, як правило, на розслідування не потрібно багато часу, порівняно з кримінальними справами.

Аналіз законодавства України дозволяє виділити два види провадження у справах про адміністративні порушення: звичайне та спрощене.

Звичайне застосовується в більшості випадків і детально регулюється чинним законодавством. Воно передбачає підготовку протоколу: визначає зміст, заходи та порядок їх застосування; права та обов’язки учасників судового процесу; порядок розгляду справ; факти, обставини, які є доказом.

Спрощена процедура застосовується до невеликої кількості правопорушень, прямо передбачених ст. 258 КУпАП. Такий вид характеризується мінімумом процедурних дій та їх ефективністю.

Протоколи не складаються в інших випадках, коли відповідно до законодавства накладається та стягується штраф, а на місці правопорушення виноситься попередження.

Уповноважений орган (посадова особа) за місцем вчинення правопорушення видає постанову у справі про адміністративне правопорушення. Якщо при складанні рішення по справі про

адміністративне правопорушення особа оспорує вчинене порушення та накладене на неї адміністративне стягнення, то уповноважена посадова особа зобов'язана скласти протокол про адміністративне правопорушення. Цей протокол є додатком до рішення у справі про адміністративне правопорушення. Рішення у справі про адміністративне правопорушення складається у двох примірниках, один з яких передається особі, притягнутій до адміністративної відповідальності.

У разі виявлення адміністративного правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху, фіксації за допомогою спеціальних технічних засобів, що працюють в автоматичному режимі, що мають функції фотографування та відеозйомки або засобів фото- та відеозйомки, протокол про адміністративне правопорушення не складається, а постанова по справі про адміністративне правопорушення приймається без участі особи, притягнутої до адміністративної відповідальності. Копії ухвали у справі про адміністративне правопорушення та матеріали, записані за допомогою спеціальних технічних засобів, що працюють в автоматичному режимі та мають функції фото- та відеозйомки, відеозапису чи засобів фото-, відеозйомки, надсилаються до особи, що притягнута до адміністративної відповідальності протягом 3 днів з дня прийняття такого рішення.

Нормативне регулювання провадження у справах про адміністративні правопорушення здійснюється низкою актів, основним з яких є Кодекс України про адміністративні правопорушення. Кодекс був прийнятий 7 грудня 1984 р., але багато його положень не відповідають вимогам часу і підлягають перегляду. Крім того, часті зміни та доповнення роблять Кодекс дуже мобільним та складним у використанні.

Крім Кодексу України про адміністративні правопорушення, який регулює загальні положення, існує ряд спеціальних норм, що регулюють специфіку даного виду проваджень для окремих категорій адміністративних правопорушень.

Провадження у справах про адміністративні правопорушення визначається як серія послідовних дій органів державної влади (посадових осіб), юрисдикційних органів, а в деяких випадках й

інших суб'єктів, які відповідно до норм адміністративного законодавства вживають заходів, спрямованих на притягнення правопорушників до відповідальності та забезпечення виконання введених правил.

Однак варто зазначити, що на сьогодні є такі актуальні проблеми:

1) невизначеність моменту початку адміністративного провадження;

2) стислі строки розгляду справ про адміністративні правопорушення.

Отже, необхідно внести відповідні зміни до чинного адміністративного законодавства, зокрема до КУпАП.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ковалів М. В. Провадження у справах про адміністративні правопорушення. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ, № 3, 2013. Серія юридична. С. 240-248.

2. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-X. Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР) 1984, додаток до № 51, ст.1122. Редакція від 08.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

3. Фазикош О. В. Особливості провадження в справах про адміністративні правопорушення та його принципи. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право, № 3, 2015. - С. 36-40.

Мамедова Л.М.,
курсант ННІ №1 НАВС,
Скорик В.О.,
к.ю.н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ У ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

Існують різні визначення корупції залежно від контексту (юридичний чи політичний). Прикладом правового трактування терміну "корупція" слід вважати визначення, надане у ч. 1 ст. 1 Закону України "Про запобігання корупції" [1]. TransparencyInternational оцінює корупцію як акт політичного свавілля, що "передбачає поведінку частиничиновників у державному секторі, у яких вони неналежним чином і незаконно збагачують себе або своїх близьких шляхом зловживання публічною владою, яка їм доручена" [2]. Проте обидва визначення мають спільні риси, а саме: відхід від державного обов'язку або його порушення; надання або отримання деяких форм неналежного спонукання; елемент секретності.

Необхідність визначення ризиків корупції у державних органах зумовлена тим, що це дає змогу візуалізувати реальність існування ризиків, визначають пріоритетність та виявляють, які загрози вимагають уваги вищого керівництва. Окрім того, це дозволяє ідентифікувати ризики, які можуть уповільнити роботу державного органу та дати негативний його образ, оптимізувати процес прийняття рішень, уникаючи непотрібних рівнів у цьому процесі. Визначення ризиків доповнює докази фактичної чи передбачуваної корупції в певному контексті для того, щоб виробити стратегію та політику боротьби з корупцією. Це дозволяє вищому керівництву мати більш повне бачення сфер та посад, які є більш вразливими до корупції, і зосередити свої антикорупційні зусилля саме на них.

Управління корупційними ризиками – це певний набір процедур та вимог для виявлення, оцінки та пом'якшення

корупційних ризиків в організації. Це важлива частина впровадження антикорупційної політики. Управління ризиками має стратегічний вимір, оскільки передбачає підтримку вищого керівництва та є невід'ємною частиною усіх рішень та діяльності організації, починаючи від інституційного рівня та закінчуючи проектами та програмами.

Корупційні ризики стосуються усіх видів ризиків, притаманних діяльності державних органів, наприклад:

1. Довірчі ризики (через шахрайство або крадіжку).
2. Юридичні ризики (при порушенні законодавства).
3. Ризики безпеки (збільшення ймовірності нещасних випадків або хвороб).

4. Операційні ризики (життєздатність для досягнення цілей).

5. Інформаційні ризики (приховування важливих даних).

6. Репутаційні ризики

Наприклад, фаворитизація під час підбору персоналу є корупційним ризиком для управління людськими ресурсами і може становити репутаційний та операційний ризик для організації та її діяльності.

Корупція має непропорційний вплив на бідні та найбільш уразливі категорії населення, збільшуючи витрати та зменшуючи доступ до адміністративних послуг. Таким чином, визначення корупційних ризиків допоможе розробити ефективну політику їх запобігання, що має надзвичайно важливе значення не тільки для доступності та належності урядування, а й для репутації системи публічних органів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 №1700-VII. *Верховна Рада України. Законодавство* : офіційний вебсайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 09.09.2021).

2. GUIDE TO CORRUPTION RISK MAPPING. *Transparency International* : офіційний вебсайт. URL: <http://www.wcoomd.org> (дата звернення: 09.09.2021).

Мартиненко Д.Б.,
к.ю.н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У СФЕРІ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ

Одним із елементів механізму правового регулювання суспільних відносин в тій чи іншій сфері публічного адміністрування в Україні є юридична відповідальність, під якою розуміють, передбачений законом вид і міру державно-владного (примусового) зізнання особою втрат благ особистого, організаційного і майнового характеру за вчинене правопорушення. [1, с. 431]. Як вбачається з даного визначення, однією з підстав юридичної відповідальності є факт вчинення особою певного діяння (її поведінка в тій чи іншій ситуації), яке визнається законодавцем як протиправне, тобто що порушує відповідні правові норми. Як свого часу зазначав Карл Маркс, людина не існує для закону. Якщо ж закон карає за тенденцію, за образ думок, то він служить знищенню рівності людей перед законом, роз'єднує їх. Закони, які роблять головним критерієм не дії як такі, а образ думок діючої особи - це не що інше, як позитивні санкції беззаконня [2, с. 14].

Щодо самого поняття правопорушення, то - це, перш за все, діяння (дії чи бездіяльність) особи, що суперечить правовим нормам. Конституція України декларує, що виключно законами України те чи інше діяння особи може визнаватися злочином, адміністративним, цивільним чи дисциплінарним проступком та встановлюватись відповідальність за їх скоєння. Відповідно юридична відповідальність за правопорушення встановлюється, зокрема Кримінальним кодексом України, Кодексом України про адміністративні правопорушення, Кодексом законів про працю України, Митним кодексом, Цивільним кодексом України та рядом інших законодавчих актів.

Залежно від виду протиправного діяння за сферою правового регулювання, вони поділяються на: злочини, адміністративні проступки, цивільні делікти, дисциплінарні проступки тощо, відповідно до чого виділяють й аналогічні види юридичної відповідальності. Однак, при цьому необхідно враховувати, що згідно ст. 61 Конституції України, ніхто не може бути двічі притягнутий до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення.

Одним з видів юридичної відповідальності в цілому, й у сфері трудової міграції, зокрема, є адміністративна відповідальність, яка регулюється Кодексом України про адміністративні правопорушення [3]. Питанню адміністративної відповідальності присвячено багато уваги з боку вчених: В.Б. Авер'янова, Ю.П. Битяка, В.В. Богуцького, В.М. Гаращука, В.К. Колпакова, О.В. Кузьменко, А.Т. Комзюка, Д.М. Лук'янця, Н.В. Хорощак та ін [4, 5, 6, 7]. Разом з тим, в теорії адміністративно-правової науки не існує єдиної точки зору щодо поняття адміністративної відповідальності, що, на наш погляд, пов'язано, в першу чергу, із відсутністю нормативного закріплення останнього. Наприклад, А.Т. Комзюк, вважає, що адміністративна відповідальність – це застосування до осіб, які вчинили адміністративні проступки, адміністративних стягнень, що тягнуть для цих осіб обтяжливі наслідки майнового, морального, особистісного чи іншого характеру і накладаються уповноваженими на те органами чи посадовими особами на підставах і порядку, встановлених нормами адміністративного права [5,с.6].

В свою чергу, В.Б.Авер'янов, та Н.В. Хорошак під адміністративною відповідальністю розуміють застосування органами виконавчої влади або іншими уповноваженими органами, в тому числі й судами, до осіб, винних у вчиненні адміністративних правопорушень, визначених Кодексом та іншими законами, адміністративних стягнень, що передбачає забезпечений державним примусом обов'язок цих осіб зазнати позбавлення особистого, майнового чи організаційного характеру відповідно до накладеного адміністративного стягнення [8, с. 7]. На погляд, авторів підручника «Адміністративне право України» під загальною редакцією

Ю.П.Битяка під адміністративною відповідальністю розуміють накладення на правопорушників загальнообов'язкових правил, які діють у державному управлінні, адміністративних стягнень, що тягнуть за собою для цих осіб обтяжливі наслідки матеріального чи морального характеру [8,с.158].

На погляд Д.М. Лук'янця, адміністративна відповідальність є складовою юридичної відповідальності, яку визначає як відносини, що виникають між органами виконавчої влади і фізичними або юридичними особами (за умов відсутності між ними відносин службового підпорядкування) з приводу вчинених останніми передбачених законодавством протиправних діянь і полягають у застосуванні до них адміністративних стягнень у визначеному законом порядку [1,с.16].

Ми не можемо погодитись з даним визначенням у повному обсязі, оскільки, наприклад, у разі порушення норм адміністративно-деліктного законодавства особами, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів, вони притягаються до відповідальності суб'єктами з якими перебувають у відносинах службового підпорядкування (дисциплінарна відповідальність, що настає за порушення положень КУпАП).

Загалом, дослідження поглядів адміністративістів на поняття «адміністративно відповідальності», дозволяє зробити висновок, що найпоширенішим є визначення адміністративної відповідальності як виду юридичної відповідальності, який зводиться до реагування уповноваженого органу публічного адміністрування (їх посадових осіб) на адміністративне правопорушення і виражається в застосуванні адміністративного стягнення до правопорушника [9, 10, 11].

Найбільш вдалим, на нашу думку, є визначення В.К. Колпакова та О.В. Кузьменко, які розглядають адміністративну відповідальність як засіб захисту суспільних відносин шляхом виконання суб'єктом проступку примусово застосованих до нього заходів впливу за процедурою, передбаченою Кодексом України про адміністративні правопорушення [12, с.173].

Отже, враховуючи вищевикладене, можна сказати, що адміністративна відповідальність є одним з основних видів юридичної відповідальності, і є мірою реагування держави на адміністративні делікти, що полягає у застосуванні до винних осіб заходів державного (адміністративного) примусу, що тягнуть для цих осіб обтяжливі наслідки майнового, морального, особистісного чи особистісно-майнового характеру.

Адміністративній відповідальності притаманні як загальні риси юридичної відповідальності, так і ті, що відрізняють її від інших видів останньої. До них можна віднести наступні: нормативна визначеність (встановлюється як законами, так й іншими підзаконними нормативно-правовими актами); настає за вчинення адміністративного проступку; є одним із засобів охорони встановленого державою правопорядку; застосовується спеціально уповноваженими суб'єктами публічної адміністрації; засобом реалізації є відповідні санкції, визначені адміністративно-правовими нормами; реалізується за встановленою законом процедурою.

Структурною частиною інституту адміністративної відповідальності є адміністративна відповідальність за правопорушення правових норм, що регулюють правові відносини у сфері трудової міграції, тобто вони співвідносяться між собою як рід та вид.

Виходячи із загальних ознак адміністративної відповідальності, визначимо ознаки, що притаманні адміністративній відповідальності за правопорушення у сфері трудової міграції. Отже, **ознаками адміністративної відповідальності за правопорушення в сфері трудової міграції є:**

а) настає при порушенні адміністративно-правових норм, що регулюють суспільні відносини у даній сфері, що визначаються законодавцем як адміністративні правопорушення. Адміністративне правопорушення у сфері трудової міграції – це протиправне, винне діяння, що посягає на права, свободи і законні інтереси трудових мігрантів, а також на встановлений порядок

управління у сфері трудової міграції і за яке законодавством, встановлено адміністративну відповідальність;

б) адміністративна відповідальність за правопорушення в сфері трудової міграції застосовується до спеціальних суб'єктів, якими можуть виступати як суб'єкти публічної адміністрації чи приватні юридичні особи, наділені відповідними функціями та повноваженнями у сфері трудової міграції, так і фізичні особи-підприємці;

в) засобом реалізації адміністративної відповідальності за правопорушення в сфері трудової міграції можуть виступати як адміністративні стягнення, визначені у КУпАП, так й інші заходи адміністративного примусу, передбачені законодавчими актами України (наприклад, скасування дозволу на працевлаштування іноземних громадян);

г) суб'єктами, що мають право притягати до адміністративної відповідальності за правопорушення в сфері трудової міграції є спеціально уповноважені суб'єкти публічної адміністрації такі як: центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб – Державна міграційна служба України; центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці – Державна служба з питань праці України, органи Національної поліції, суди тощо.

Отже, *адміністративною відповідальністю у сфері трудової міграції* є застосування відповідних заходів адміністративного впливу до осіб, які вчинили проступки у сфері трудової міграції, уповноваженими органами публічного адміністрування, на підставах і у порядку, встановленому адміністративно-правовими нормами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Лук'янець Д. М. Інститут адміністративної відповідальності: проблеми розвитку : монограф. К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. 220 с.

2. Маркс К. Соч. / К. Маркс, Ф. Энгельс. Т. 20. М. : Прогресс, 1985. 580 с.

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон УРСР від 18 грудня 1984 року № 8073-Х. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10>

4. Адміністративне право України: підручник / Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, О.В. Дьяченко та ін.; за ред. Ю.П. Битяка. К. : Юрінком Інтер, 2005. 544 с.

5. Комзюк А. Т. Заходи адміністративного примусу в правоохоронній діяльності міліції: поняття, види та організаційно-правові питання реалізації: монографія / за заг. ред. проф. О. М. Бандурки. Харків: Національний університет внутрішніх справ, 2002. 336 с.

6. Колпаков В. К. Адміністративне право України: підручник. 2-ге вид., допов. К. : Юрінком Інтер, 2000. 752 с.

7. Авер'янов В. Б. Чи можливе реформування інституту адміністративної відповідальності на концептуальних засадах проекту нового КУпАП? Авер'янов В. Б., Лук'янець Д. М., Хорощак Н. В. Адвокат. 2003. № 1. С. 7.

8. Адміністративне право України : підруч. для юрид. вузів і ф-тів. Ю. П. Битяк, В. В. Богущкий, В. М. Гаращук та ін.; за ред. Ю. П. Битяка. Х. : Право, 2000. 520 с.

9. Битяк Ю. П. Адміністративне право України: конспект лекцій / Ю. П. Битяк, В. В. Зуй. Харків: Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого, 1996. 124 с.

10. Попов Л. Л. Управление. Гражданин. Ответственность / Л. Л. Попов, А. П. Шергин. Л. : Наука, 1975. 126 с.

11. Адміністративна відповідальність в Україні: навч. посібник / Комзюк А.Т., Гуменюк В.А., Синьов О.В. та інші; за заг. ред. А.Т.Комзюка. 2-е вид., виправл. і доп. Х. : Вид-во Ун-ту внутр. справ, 2001. 112 с.

12. Колпаков В. К. Адміністративне право України: підручник. В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко. К. : Юрінком Інтер, 2003. 544 с.

Марченко В.М.,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавра ННІ №1 НАВС,
Мартиненко Д.Б.,
к.ю.н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

ПОНЯТТЯ РЕАДМІСІЇ В УКРАЇНІ

Реадмісія – це згода держави на повернення на свою територію особи, яка незаконно в'їхала, слідувала транзитом або перебувала на території іншої держави.

Відповідно до міжнародного звичаєвого права кожна держава зобов'язана приймати назад своїх громадян. Держави, як правило, прямо не відмовляються приймати своїх громадян, проте вони можуть затягувати цей процес, відмовляючись ідентифікувати своїх громадян або видавати їм проїзні документи. У зв'язку з цим набуває актуальності активна взаємодія між державами, у тому числі шляхом укладання двосторонніх угод про реадмісію. Угоди про реадмісію встановлюють взаємні зобов'язання сторін приймати назад своїх громадян, а також, за певних умов, громадян третіх країн та осіб без громадянства.

Суть реадмісії зводиться до того, щоб встановити обов'язкові умови, які гарантують:

- фінансове забезпечення нелегальних мігрантів;
- прописані умови транзиту;
- правила для подальшого легального в'їзду в країну;
- захист персональних даних;
- способи визначення громадянства.

Поняття реадмісії схоже з поняттям депортації. Але всі іноземні особи, які помічені у порушенні законодавства, проходять суворий облік. Вони зобов'язані заповнити анкету з особистими даними, зробити фотографію. Вся інформація заноситься в спеціальну базу даних.

Для застосування до людини реадмісії використовують такі підстави, як:

- нелегальний в'їзд на територію країни;
- порушення нормативних актів або правил перебування в державі, нелегальне проживання після закінчення терміну візи або ПНП;
- використання чужих чи підроблених документів.

Серед основних досягнень на шляху розвитку законодавства у сфері реадмісії слід відзначити прийняття постанови Кабінету Міністрів України від 3 вересня 2014 року № 394 «Про затвердження Правил оформлення і видачі посвідчення особи на повернення та його форми» [1], яку було розроблено ДМС України з метою врегулювання питання повернення громадян третіх країн та осіб без громадянства до країн, з яких такі особи прибули в Україну, у разі неможливості отримати для них проїзні документи.

Нормативно-правовим актом України, яким більш детально врегульовано внутрішньодержавні реадмісійні процедури, є Інструкція про порядок реалізації компетентними та уповноваженими органами України міжнародних угод про реадмісію осіб, що опрацьована спільно Державною міграційною службою України та Адміністрацією Державної прикордонної служби України і затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України від 16 лютого 2015 року № 158 [2].

В Україні моніторинг дотримання прав саме реадмісованих осіб та осіб, які підлягають реадмісії, здійснюють Спільні комітети з питань реадмісії, а також Міжнародна організація з міграції у рамках фінансованих ЄС проєктів. У межах компетенції дотримання прав таких осіб перевіряють й інші державні органи України, громадські та міжнародні організації, зокрема:

Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню, та Департамент з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: здійснюють контроль за дотриманням права на захист від катувань та іншого жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження і покарання осіб, які утримуються

в місцях несвободи (куди відносяться і місця тимчасового тримання, в яких можуть перебувати реадмісовані особи);

органи прокуратури: здійснюють нагляд за додержанням законів при застосуванні заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян;

Управління Верховного Комісару ООН у справах біженців: опікується тим, щоб реадмісовані особи, які потребують міжнародного захисту, мали доступ до процедури набуття статусу біженця, а особам, які потребують додаткового захисту, надавався ефективний захист від (ланцюгового) вислання;

громадські (правозахисні) організації, як національні, так і міжнародні, статутна діяльність яких спрямована на захист прав мігрантів та надання їм допомоги: здійснюють моніторинг дотримання прав реадмісованих осіб.

Україна уклала 16 угод про реадмісію, уклавши партнерство з такими державами, як: Киргизія, Казахстан, Монголія, Вірменія, Боснія і Герцеговина, В'єтнам, Сербія, Туреччина, Таджикистан.

Також укладено угоду з Європейським Союзом, яку було підписано у 2007 році і яка вступила в силу у повному обсязі 1 січня 2010 року [3]. Важливість Угоди про реадмісію осіб обумовлена необхідністю спільної протидії нелегальній міграції. У цьому контексті особливого значення набуває належне управління міграційними процесами як на інституційному, так і на законодавчому рівнях. Сторони високо оцінюють ефективність імплементації Угоди між Україною та ЄС про реадмісію осіб. Рівень повернення становить більше, ніж 80%, що слугує доказом ефективності співпраці у вказаній сфері.

Варто зазначити, що законодавством України встановлено суворий порядок процедури примусового повернення дітей. При винесенні рішення враховуються такі фактори:

1. Повернути дитину в іншу країну можна тільки в супроводі батьків, оскільки не допускається перебування дітей у спеціалізованих закладах.

2. Передача без супроводу можлива тільки в руки батьків або офіційних опікунів.

3. Інші чинники правового положення неповнолітніх, які не дозволяють депортувати дітей. Батьки також залишаються в країні та отримують спеціальний правовий статус.

Кажучи простими словами, що таке реадмісія для дітей — це стандартна процедура повернення неповнолітнього мігранта в країну попереднього проживання. Але в більшості випадків виникають нюанси, які не дозволяють їх реадмісувати.

Отже, реадмісія — це процедура повернення і приймання іноземців та осіб без громадянства, в тому числі громадян третіх країн, яких примусово передають з однієї держави і приймають в іншу на підставі міжнародної угоди про реадмісію. Особливістю процесу є співпраця, що приймає, і сторони, що відправляє, що значно збільшує швидкість обміну. Угоди про реадмісію є необхідним інструментом ефективного управління міграційними потоками. Оскільки вони мають на меті сприяти швидкому поверненню мігрантів з нерегульованим статусом до країн походження, вважається, що вони є важливим елементом протидії нерегульованій міграції. Звичайно, цей інструмент слід застосовувати у поєднанні з добровільним поверненням, якому має надаватися перевага, та з розвитком інтеграційних та реінтеграційних заходів, які забезпечують сталість повернень і гарантують їхню ефективність. Політика повернення, у свою чергу, має реалізовуватися разом з ефективною політикою у сфері надання притулку та управління кордонами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про затвердження Правил оформлення і видачі посвідчення особи на повернення та його форми: Постанова Кабінету Міністрів України від 03 вересня 2004 р. № 394 // [Електронний ресурс] Сайт Офіційний портал ВРУ – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/348_317

2. Про затвердження Інструкції про порядок реалізації компетентними та уповноваженими органами України міжнародних угод про реадмісію осіб наказ Міністерства

внутрішніх справ від 16 лют. 2015 р. № 158 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 37. – Ст. 3206.

3. Угода між Україною та Європейським Співтовариством про реадмісію осіб : Міжнародний документ від 15 січня 2008 р. № 116 // Офіційний вісник України. – 2008. – № 8. – Ст. 197.

Мевша А.В.,
курсант ННІ №1 НАВС,
Скорик В.О.,
к.ю.н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

СУЧАСНИЙ СТАН ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Запорукою ефективності боротьби з корупцією є розробка наукової концепції запобігання цьому явищу. Одним з основних принципів такої концепції має стати сприйняття корупції як соціально обумовленого явища. Це дозволить розробити адекватні стратегії та тактику, визначити відповідні цілі, засоби їх досягнення, рівень матеріального, фінансового, організаційного та правового забезпечення.

Висвітленню різних аспектів проблем корупційної злочинності та вдосконаленню вітчизняного антикорупційного законодавства, зокрема кримінального, присвячено праці науковців у галузі кримінології та кримінального права, серед яких: В. О. Глушков, О. Г. Кальман, А. В. Савченко та інші.

Метою доповіді є аналіз сучасного стану та проблемні питання в запобіганні та протидії корупції.

Корупція - це соціальне явище, яке має яскраво виражений політичний фон. Історичний досвід свідчить, що за допомогою корупції досягалися найвищі вершини влади. Разом з тим, корупція нерідко призводить до зміни політичних режимів і занепаду держав.

Вважається, що за останні десять років корупція є характерною рисою сучасної політики і основною проблемою 21 століття, руйнуючи державний і суспільний лад. Корупція вважається підкупом-продажністю державних службовців, їх зловживання владою або становищем, також може вважатися елементом організованої злочинності.

Зважаючи на умовну «підпорядкованість» публічної політики щодо запобігання і боротьби з корупцією політиці антикорупційній у її системному вираженні, слід взяти до уваги наступне зауваження: «формування та реалізація ефективної державної антикорупційної політики вимагають урахування значної кількості різноманітних чинників: історичних, ментальних, культурних, економічних, поведінкових тощо» [0, с. 104].

Привертає увагу той факт, що для українців загалом “найбільше корупції” — на митниці, у судах, парламенті, прокуратурі та медицині. Підприємці ж бачать зловживання не лише на митниці та в парламенті, але й у будівництві великої інфраструктури, приватизації та земельних відносинах [0, с. 12].

Зазначені показники, що свідчать про критичне ставлення українців до антикорупційних зусиль уряду, переважно зумовлені тим, що тема боротьби з цим протиправним явищем набула останнім часом неабиякої популярності. Значна увага людей до корупційних скандалів в Україні створює враження збільшення кількості корупційних проявів, проте насправді корупція, укорінена протягом попередніх років, лише зараз стала очевидною [0, с. 25–26].

У форматі реалізації антикорупційного законодавства були створені: Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) [0]; Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП); Державне бюро розслідувань (ДБР) [0]; Національна рада з питань антикорупційної політики; Національне агенство з питань запобігання корупції (НАЗК); Вищий антикорупційний суд (ВАС).

У механізмі протидії корупції ці структури взаємодіють між собою, з іншими правоохоронними органами, з виконавчою

владою, місцевим самоврядуванням, суб'єктами громадянського суспільства.

Національне антикорупційне бюро України утворено як державний правоохоронний орган з широкими силовими повноваженнями. Саме на нього покладено обов'язок непопосередніх попередження, виявлення, припинення і розкриття корупційних злочинів, які вчиняються вищими посадовими особами, уповноваженими виконувати державні функції або місцевого самоврядування, і становлять загрозу національній безпеці. З цією метою Національне бюро здійснює оперативно-розшукові заходи; проводить досудове розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до його підслідності, а також проводить досудове розслідування інших кримінальних злочинів у випадках, визначених законодавством; вживає заходів щодо розшуку та арешту коштів та іншого майна, які можуть бути предметом конфіскації або спеціальної конфіскації у кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності Національного бюро; здійснює діяльність із зберігання коштів та іншого майна, на яке накладено арешт; взаємодіє з іншими державними органами, органами місцевого самоврядування та іншими суб'єктами для виконання своїх обов'язків; здійснює інформаційно-аналітичну роботу з метою виявлення і усунення причин і умов, що сприяють вчиненню кримінальних злочинів, віднесених до підслідності Національного бюро; забезпечує на умовах конфіденційності і добровільності співпрацю з особами, які повідомляють про корупційні правопорушення [0].

Не дивлячись на антикорупційне законодавство України, продовжують траплятися випадки вчинення корупційних діянь серед:

- працівників поліції – наприклад справа щодо затримання працівника поліції, який отримав понад 21 тисяч гривень неправомірної вигоди за вплив на працівників сервісного центру від 04.11.2021 [0].

- прокуратури – наприклад справа щодо затримання прокурора м. Києва під час одержання 100 тисяч доларів за закриття кримінального провадження від 04.06.2020 [0].

- СБУ – наприклад справа щодо затримання працівника СБУ на хабарі у розмірі понад 47 тисяч доларів співробітниками НАБУ від 24.04.2018 [0].

- Суду – наприклад затримання працівника суду на хабарі у розмірі понад 3 тисяч доларів правоохоронцями від 20.11.2020 [0].

Так, за рівнем корупції Україна як і раніше займає провідне місце в світі через отримання неправомірної вигоди службовими особами.

Досвід багатьох країн свідчить, що активність громадян, зацікавлених у ліквідації корупції, є головною передумовою виявлення корупційних правопорушень і ефективності антикорупційних заходів. За повідомленнями засобів масової інформації в Україні діє понад 200 неурядових організацій, які декларують свою антикорупційну спрямованість. Публікації в ЗМІ, окремі заяви громадян, представників організацій, проведення антикорупційних акцій, доведення інформації до вищих органів, як свідчить досвід України, недостатньо ефективні. У зв'язку з цим, важливого значення набуває розвиток системи громадського контролю за Антикорупційною діяльністю тих органів, на які безпосередньо покладено обов'язки боротьби з корупцією. Особливу роль в цьому процесі повинні відігравати політичні партії та об'єднання громадян, засоби масової інформації, представницькі органи влади і окремі громадяни.

Таким чином, слід зазначити, що українська «модель» протидії корупції увібрала достатній набір засобів щодо її попередження, завдяки новоствореним органам, які довели свою ефективність. Разом з цим, досвід України, свідчить, що ефективність стратегії боротьби з корупцією визначається не кількістю запропонованих заходів та створених спеціальних органів, а їх якістю, тобто здатністю реально впливати на ситуацію і змінювати її і, найголовніше викоринити це «соціальне зло».

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аналітична довідка про стан і основні тенденції криміногенної та безпекової ситуації в Україні у I півріччі 2016 року. Департамент аналітичної роботи та організації управління МВС України. Київ : МВС України, 2016. 52 с.
2. Валушко І.В. Антикорупційна політика: концептуальні підходи. *Стратегічні пріоритети*, 2013. № 4. С. 101-105.
3. Василевич В. В. Тенденції корупційної злочинності в Україні. Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 9 груд. 2016 р.) Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2016. С. 25–28.
4. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12.11.2015. № 794-VIII. В: Відомості Верховної Ради України, 2016, № 6, с.55.
5. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014. № 1698-VII. В: Відомості Верховної Ради України, 2014, № 47, с.2051.
6. Балачук І. Доллары, патроны и наркотики: работника СБУ поймали на огромной взятке [Електронний ресурс] / Ірина Балачук // Украинская правда. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.pravda.com.ua/rus/news/2018/04/25/7178681/>.
7. <https://terminovo.te.ua/news/61743/>
8. У Києві спіймали прокурора на хабарі у \$100 тисяч [Електронний ресурс] // ukrinform.ua. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-kyiv/3039725-u-kievi-spijmali-prokurora-na-habari-u-100-tisac.html>
9. Денисяка О. У Львові спіймали на хабарі працівника суду [Електронний ресурс] / Ольга Денисяка // portal.lviv.ua. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://portal.lviv.ua/news/2020/11/20/uvovi-pratsivnyka-sudu-spijmaly-na-khabari-u-3-tysiachi-dolariv>
10. Національне антикорупційне бюро України [Електронний ресурс] // nabu.gov.ua. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <https://nabu.gov.ua/zmist-ta-pryncypy-diyalnosti>

Мельник М.Г.,
студентка 303 н/г СПР ННІ №1 НАВС,
Бухтіярова І.Г.,
к. ю. н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРОВАВА ХАРАКТЕРИСТИКА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ ТА ЗАХОДІВ ВПЛИВУ, ЩО ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ ДО НИХ

Щороку неповнолітні в Україні вчиняють багато адміністративних правопорушень, які посягають на різні сфери суспільного життя: власність, громадський порядок, моральні засади тощо. Це негативне явище потребує об'єктивної та дієвої реакції з боку держави у вигляді застосування до винних осіб комплексних заходів виховного, запобіжного та навіть карального характеру, оскільки схильність до систематичного вчинення адміністративних правопорушень є передумовою для їх трансформації у діяння з більшою суспільною небезпечністю - кримінальних правопорушень. Такими заходами у сучасних правових системах, є адміністративна відповідальність. Дане поняття слід розуміти як застосування до осіб, які вчинили адміністративні проступки, адміністративних стягнень, що тягнуть для цих осіб обтяжливі наслідки майнового, морального, особистісного чи іншого характеру і накладаються уповноваженими на те органами чи посадовими особами на підставах і в порядку, встановлених нормами адміністративного права [1, с.6].

Підставою адміністративної відповідальності є адміністративне правопорушення (проступок). До винних у вчиненні правопорушення застосовуються адміністративні стягнення, передбачені ст. 24 Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП) [3]. Адміністративна відповідальність урегульована нормами адміністративного права, в яких наводиться повний перелік адміністративних проступків, адміністративних стягнень і органів, уповноважених застосовувати їх. Суб'єктами

адміністративних правопорушень є фізичні особи — громадяни і посадові особи. Серед суб'єктів адміністративних правопорушень вирізняються так звані спеціальні суб'єкти, тобто ті, які мають певні особливості, наприклад, з огляду на свій вік або не несуть адміністративну відповідальність на загальних підставах. До них належать, зокрема, неповнолітні.

Міжнародною Конвенцією про права дитини від 20.11.1989 р., визначається, що «дитиною є кожна людська істота до досягнення 18-річного віку» [2]. При цьому законодавчо в Україні встановлено градацію віку дитини у таких вікових категоріях: малолітньою вважається дитина до досягнення нею чотирнадцяти років, неповнолітньою - у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років.

У Кодексі України про адміністративні правопорушення законодавець встановлює вік настання адміністративної відповідальності - шістнадцять років. Спеціальним суб'єктом адміністративної відповідальності визнаються саме неповнолітні у віці від 16 до 18 років. У КУпАП відсутнє визначення поняття «неповнолітні», але ст. 13 передбачає відповідальність неповнолітніх, до яких відносять осіб віком від 16 до 18 років [3]. Зауважмо, що вчинення правопорушення неповнолітнім є обставиною, що пом'якшує відповідальність.

Істотного значення для захисту прав та інтересів неповнолітнього правопорушника набуває можливість участі його батьків або законних представників при першому поясненні та складанні протоколу про адміністративне правопорушення. При цьому існує потреба у визначенні процедури залучення батьків неповнолітнього до участі у провадженні у справі - повідомлення батьків неповнолітнього правопорушника та виклик для складання протоколу або залучення їх у якості законних представників, можливість участі яких передбачена ст. 270 КУпАП [3].

Існують деякі особливості складання протоколу про адміністративне правопорушення. По-перше, вік, який має бути точно встановлений через долучення до матеріалів справи копії паспорту або, якщо він ще не отриманий, копії свідоцтва про народження особи. Крім того, неповнолітній вік особи є

обставиною, що пом'якшує відповідальність. По-друге, до протоколу мають заноситись досить докладні відомості про особу неповнолітнього, з вказівкою місця навчання (або роботи), наявності самостійного заробітку, інших обставин, що характеризують його особу, а саме: чи раніше притягався він до відповідальності, чи були приводи до органів Національної поліції, та обов'язково мають бути внесені відомості про обох батьків або осіб, що їх замінюють, які однаково відповідають за виховання своєї неповнолітньої дитини. По-третє, у протоколі мають зазначатись законні представники, якщо вони залучались, та захисник неповнолітньої особи. По-четверте, обов'язково до протоколу має бути долучено пояснення батьків неповнолітнього або осіб, що їх замінюють, з метою встановлення психофізіологічного стану неповнолітнього правопорушника, умов, в яких він проживає, та вирішення питання про належне виконання батьками обов'язків з виховання своєї неповнолітньої дитини.

До неповнолітніх віком 16-18 років, які скоїли адміністративні проступки, можуть бути застосовані заходи, передбачені ст. 24-1 КУпАП, а саме: зобов'язання публічно або в іншій формі вибачитись перед потерпілим; попередження; догана або суворі догана; передання неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, або під нагляд педагогічному чи трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання [3].

Найменш суворим заходом є зобов'язання публічно або в іншій формі вибачитись перед потерпілим. Цей захід орган адміністративної юрисдикції застосовує тоді, коли вий дійшов висновку, що неповнолітній визнав неправомірність своєї поведінки, суспільну шкоду скоєного діяння і покався в ньому. Питання про форму публічного вибачення вирішує орган адміністративної юрисдикції з урахуванням усіх обставин справи і побажань потерпілого.

Попередження — суворіший захід виховного впливу, що полягає в усному оголошенні органом адміністративної юрисдикції офіційного від імені держави осудження непов-

нолітнього правопорушника і його поведінки, яка виявилась у скоєнні адміністративного проступку[4].

Догана або сувора догана є заходами, які застосовуються до неповнолітніх правопорушників у разі систематичного невиконання ними встановлених правил поведінки і скоєння правопорушень, що свідчать про формування антисуспільної установки. Догана або сувора догана є жорсткішими заходами, ніж попередження неповнолітнього [4].

Передавання неповнолітнього під нагляд батькам або особам, що їх замінюють, складається з накладення на вказаних осіб органом адміністративної юрисдикції зобов'язання з посилення виховного впливу на неповнолітнього правопорушника: здійснення культурно-виховних заходів; роз'яснювальної роботи; систематичного контролю поведінки неповнолітнього та ін. Під особами, що замінюють батьків, розуміються усиновителі, опікуни і піклувальники [5].

Передавання неповнолітнього правопорушника під нагляд педагогічному або трудовому колективу означає накладення органом адміністративної юрисдикції на відповідний колектив з його (колективу) згоди зобов'язання здійснювати на неповнолітнього виховний вплив і контролювати його поведінку. По суті, це довіра педагогічному або трудовому колективу неповнолітнього, якого вони знають за спільною роботою або навчанням і за поведінку якого беруть на себе зобов'язання. Таким колективом може бути, наприклад, педагогічний колектив школи, де навчається неповнолітній, або трудовий колектив підприємства, де він працює. При цьому орган адміністративної юрисдикції, який розглядає справу про правопорушення неповнолітнього, повинен бути впевнений у можливостях позитивного впливу такого колективу на неповнолітнього правопорушника, що передається під нагляд колективу [1].

Передавання неповнолітнього правопорушника під нагляд окремим громадянам складається з покладення на них обов'язків з виховання піднаглядного і контролю за його поведінкою. Цей захід накладається тільки за згодою громадян, яким передається

неповнолітній і які добре зарекомендували себе на педагогічній роботі або в іншій сфері суспільно корисної діяльності [1].

Цікавим є те, що ч.2 ст. 184 КУпАП передбачено відповідальність батьків або осіб, які їх замінюють за вчинення неповнолітніми віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років правопорушення, відповідальність за яке передбачено КУпАП [3]. А саме передбачено накладення штрафу на батьків або осіб, які їх замінюють в розмірі від двох до чотирьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. За своїм змістом це не є адміністративною відповідальністю неповнолітніх, а відповідальністю батьків або осіб, що їх замінюють, за дії неповнолітніх. Тому притягнення батьків неповнолітніх до адміністративної відповідальності справляє непрямий виховний вплив на неповнолітніх та вказує батькам на прогалину у вихованні, за допомогою чого здійснюється профілактика вчинення правопорушень, у тому числі повторних.

Отже, процедура притягнення до адміністративної відповідальності такого спеціального суб'єкта, як неповнолітні, потребує урахування їх характерних ознак, насамперед вікових, що відрізняють їх від інших суб'єктів. Вказане свідчить про необхідність законодавчого закріплення в Кодексі України про адміністративні правопорушення окремого розділу «Адміністративна відповідальність неповнолітніх», як це передбачено у Кримінальному процесуальному Кодексі України. Закріплення окремого розділу з урахуванням, вказаних у статті особливостей особи неповнолітнього, надасть можливість з максимальною ефективністю досягнути основної виховної мети адміністративної відповідальності та захистити їх права і свободи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Адміністративна відповідальність в Україні: навч. посіб. / [за заг. ред. А.Т. Комзюка]. - 2-ге вид., виправл. і доп. - Х.: Ун-т внутр. справ, 2000. - 103 с.
2. Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 року. Зібрання чинних міжнародних договорів України. 1990. № 1, стор. 205.

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення. 1984. Відомості Верховної Ради УРСР. 1984. № 51 стаття 1122

4. Ярмак О.М. Урахування специфіки суб'єкта адміністративного проступку при складанні протоколів про адміністративні правопорушення, вчинені неповнолітніми / О.М. Ярмак // Форум права. - 2009. - № 3. - С.722-727.

5. Бухтіярова І.Г. Сутність адміністративно-правового регулювання захисту дитинства й материнства в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. 2019. Випуск 2. С. 123-126.

Мішко М.С.,
здобувач вищої освіти ННІ №1 НАВС,
Капітонова Н.В.,
к.ю.н. викладач кафедри поліцейського права НАВС

АДМІНІСТРАТИВНЕ ЗАТРИМАННЯ

Правильне та ефективне використання поліцією можливостей адміністративної юрисдикції сприяє відчутному впливу на стан правопорядку . Україна є правовою, соціальною державою, в якій реалізація та захист прав і свобод громадян є можливим лише за умови забезпечення законності і правопорядку, неухильного дотримання основних прав людини, ефективної протидії правопорушенням та злочинам. Однак не можливо забезпечувати права та законні інтереси всіх, не звертаючись до певних обмежень, до осіб, які своєю поведінкою порушують встановлені норми. У більшості випадків такі обмеження носять примусовий характер. Одним із суворих та одним з самих ефективних заходів адміністративного примусу є адміністративне затримання. Цей захід застосовується всупереч волі і бажанню фізичних осіб. Адміністративне затримання є загальним заходом адміністративного припинення, який полягає у тимчасовому обмеженні свободи пересування і місцезнаходження і

застосовується в разі, коли інші заходи адміністративного припинення неефективні. Крім того є цілий ряд проблем застосування адміністративного затримання: зловживання владою та перевищення повноважень посадовими особами, порушення строків адміністративного затримання, безпідставне застосування адміністративного затримання, неповідомлення родичів про адміністративне затримання тощо. Неоднозначність порядку застосування адміністративного затримання, а саме: приводів та підстав застосування, строків та порядку їх відрахування, призводить до порушення порядку застосування адміністративного затримання, наслідком чого є порушення прав і свобод громадян.

Слід зазначити, що застосування адміністративного затримання визначено в Кодексі України про адміністративні правопорушення, ЗУ «Про Національну поліцію», Митному кодексі України, ЗУ «Про державну прикордонну службу України», та інших нормативних актах. Основним актом, в якому встановлено підстави та порядок застосування адміністративного затримання, є Кодекс про адміністративні правопорушення. У ньому встановлено підстави, порядок, мета, строки адміністративного затримання та перелік посадових осіб, які уповноваженні здійснювати затримання.

Адміністративне затримання - це захід адміністративного примусу, який полягає в тимчасовому позбавленні волі особи правопорушника в установленому законом порядку з метою припинення адміністративного правопорушення та забезпечення адміністративного провадження.

Відповідно до ст. 260 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КупАП) адміністративне затримання застосовується у випадках, прямо передбачених законами України:

1. З метою припинення адміністративних правопорушень;
2. Коли вичерпано інші заходи впливу;
3. Для встановлення особи;
4. Складання протоколу про адміністративне правопорушення при неможливості складання його на місці вчинення правопорушення, якщо складення протоколу є обов'язковим;

5. Забезпечення своєчасного і правильного розгляду справ та виконання постанов по справах про адміністративні правопорушення.

Безумовною підставою для адміністративного затримання є неможливість встановлення особи на місці скоєння адміністративного правопорушення, а також необхідність з'ясування обставин справи.

Законними підставами для адміністративного затримання особи є вчинення адміністративного правопорушення, також у випадку, коли треба обов'язково скласти протокол про адміністративне правопорушення і його не можна скласти на місці вчинення правопорушення, неможливо розглядати справу на місці. При вчинення адміністративного правопорушення складається протокол уповноваженого на те посадовою особою або представником громадянської організації чи органу громадянської самодіяльності.

Складання протоколу про адміністративне затримання особи, яка вчинила правопорушення, здійснюється відповідно до ст.261 КУпАП.

1. дата і місце його складання;
2. посада, прізвище, ім'я по батькові особи, яка склала протокол;
3. відомості про особу затриманого;
4. час і мотиви затримання.

Протокол підписується посадовою особою, яка його складала, і затриманим. Якщо затриманий відмовляється від підписання протоколу, у ньому робиться запис про це. Відповідно до чинного законодавства про місце перебування особи, затриманої за вчинення адміністративного правопорушення, негайно повідомляються її родичі, а на її прохання-також власник відповідного підприємства установи, організації або уповноважений ним орган. Ця норма впливає із ч. 5 ст. 29 Конституції України – про затримання людини має бути негайно повідомлено родичів заарештованого чи затриманого. Але на практиці норма негайного повідомлення родичів часто не виконується. Для виправдання такого невиконання працівники

поліції частіше всього посилаються на те, що особа, яка знаходиться в підрозділі поліції до складання протоколу про затримання, не вважається затриманою і на неї не поширюються гарантії, передбачені для затриманих. Згідно з ст. 37 Закону України «Про Національну поліцію» відлік часу утримання затриманої фізичної особи в спеціально відведених для цього приміщеннях рахується з моменту її фактичного затримання. Тимчасове обмеження пересування особи негайно припиняється, якщо необхідності здійснювати такий захід немає.

Іншим важливим критерієм адміністративного затримання є термін затримання. Законодавство під загальним строком затримання правопорушників називає строк, визначений у ч.1 ст.263КУпАП, який може тривати не більше як 3 години. У виняткових випадках, у зв'язку з особливою потребою законами України можуть бути встановленні інші строки адміністративного затримання. Згідно зі ст.29 Конституції України утримання під вартою як тимчасовий захід може застосовуватися на строк не більше 72 годин. Надалі законність такого заходу повинна бути перевірена судом.

Права особи під час адміністративного затримання

Під час складання протоколу про адміністративне затримання посадова особа, що здійснює адміністративне затримання, роз'яснює особі, яка вчинила адміністративне правопорушення, її права, передбачені ст.ст. 55, 56, 59, 63 Конституції України та ст. 268 КУпАП. Зокрема, затриманому роз'яснюються його права такі, як: знайомитися з матеріалами справи, давати пояснення, подавати докази, заявляти клопотання, при розгляді справи користуватися юридичною допомогою, виступати рідною мовою і користуватися послугами перекладача, якщо не володіє мовою, якою ведеться провадження; оскаржити постанову по справі (ст. 268 КУпАП). Слід зауважити, що відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 14 Закону України «Про безоплатну правову допомогу» особи, до яких застосовано адміністративне затримання, мають право на правові послуги, що полягають у: здійсненні представництва їх інтересів в судах, інших державних органах (зокрема, органах внутрішніх справ), органах місцевого

самоврядування, перед іншими особами; складенні документів процесуального характеру.

Затриманий має право на захисника

Про кожний випадок адміністративного затримання органи або уповноважені особи інформують центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги, за виключенням випадків, якщо особа захищає себе особисто чи запросила захисника. А право на отримання безоплатної вторинної правової допомоги повинно бути роз'яснено затриманій особі, про що остання повинна поставити свій підпис в протоколі.

Так, відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 14 Закону України «Про безоплатну правову допомогу» особи, до яких застосовано адміністративне затримання, мають право на правові послуги, що полягають у: здійсненні представництва їх інтересів в судах, інших державних органах (зокрема, органах внутрішніх справ (поліції)), органах місцевого самоврядування, перед іншими особами; складенні документів процесуального характеру.

З розглянутого можна зробити висновок, що адміністративне затримання як загальний захід адміністративного припинення-це примусове, тимчасове обмеження свободи особи, що здійснюється у випадку вчинення нею адміністративного проступку, а також в інших, чітко визначеному законодавством порядку, полягає в припиненні, доставлені та утриманні особи в спеціально обладнаних для цього приміщеннях з метою встановлення особи порушника, здійснення її перевірки, припинення протиправного діяння, складання протоколу, усунення негативних наслідків, попередження вчинення нових правопорушень цією особою.

Нагорний В.О.,
здобувач вищої освіти ННІ № 1 НАВС,
Волох О.К.,
к.ю.н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

ЩОДО ЗАКОНОДАВЧОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ РЕЄСТРАЦІЇ ГЕНОМНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЛЮДИНИ

Законопроект «Про державну реєстрацію геномної інформації людини» (реєстр. № 4265 від 26.10.2020 р.) можна знайти за посиланням:
[https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70249.](https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70249)

Прийняття вказаного законопроекту є недоцільним і сприятиме перевантаженню правової системи України зайвими нормативно-правовими актами. Обґрунтування необхідності проекту № 4265 є непереконливим та суперечливим.

1. Метою прийняття акта декларується законодавче врегулювання процесів створення і функціонування обліку геномної інформації людини в Україні та удосконалення роботи правоохоронних органів України із запобігання, виявлення, розкриття та розслідування злочинів проти життя, здоров'я, волі, статевої свободи та недоторканості особи, а також інших злочинів і правопорушень, розшуку безвісти зниклих осіб та ідентифікації невпізнаних трупів, що сприятиме виконанню підпункту 13.1 Програми діяльності Кабінету Міністрів України, що схвалена постановою Верховної Ради України від 04 жовтня 2019 року № 188-ІХ («Кожен українець почуває себе захищеним від фізичних загроз»).

По-перше, звертає на себе увагу недолугість обґрунтування необхідності прийняття цього проекту посиланням на підпункт 13.1 із Програми діяльності Кабінету Міністрів України. Адже виникає два закономірних питання:

1) Яким чином у свідомості авторів законопроекту поєднується удосконалення роботи правоохоронних органів України з ідентифікації невпізнаних трупів та виконання

підпункту 13.1 Програми діяльності Кабінету Міністрів України (*«Кожен українець відчуває себе захищеним від фізичних загроз»*).

2) Яке відношення автори законопроекту № 4265 – народні депутати України – мають до Програми діяльності Кабінету Міністрів України?

Згідно ст. 6 Конституції України державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову; органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють **свої повноваження** у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України.

Кабінет Міністрів України відповідно до ч. 1 ст. 113 Основного Закону України є вищим органом у системі органів **виконавчої** влади. Отже, у разі необхідності **саме Урядом** (з належним обґрунтуванням необхідності виконання відповідного пункту/підпункту Програми своєї діяльності) мав бути поданий відповідний законопроект.

2. Крім того, декларована мета проекту № 4265 **не узгоджується** з описанням очікуваних результатів від реалізації Цілі 13.1. «Кожен українець відчуває себе захищеним від фізичних загроз» Програми діяльності Кабінету Міністрів України:

«Ми усвідомлюємо, що внутрішня безпекова ситуація на сьогоднішній день зумовлює відчуття незахищеності для людини та стримує залучення інвестицій в економіку. Саме тому ми прагнемо, щоб населення було задоволене рівнем внутрішньої безпеки в межах кордонів держави, а також мало змогу безперешкодно користуватися законними правами та свободами.

Для досягнення цієї мети ми впровадимо комплексні інтелектуальні системи відеоспостереження з потужною аналітичною складовою, створимо мережу підрозділів поліції за типом “поліцейська станція”, створимо систему ефективної протидії злочинам у кіберпросторі, знизимо ризики створення та діяльності організованих злочинних угруповань, реалізуємо принцип “Community Policing” шляхом поширення проекту “Поліцейський офіцер громади”, реалізуємо сучасні принципи поліцейської діяльності, керовані аналітикою (Intelligence-Led Policing).

Це спричинить зменшення рівня вуличної та організованої злочинності, що знизить ризики для громадян, бізнесу, туристів та інвесторів».

3. Метою законопроекту № 4265 є зокрема «удосконалення роботи правоохоронних органів України із запобігання, виявлення, розкриття та розслідування злочинів проти життя, здоров'я, волі, статевої свободи та недоторканості особи, а також інших злочинів і правопорушень» (розділ 1 Пояснювальної записки).

Проектом об'єктивно неможливо досягти поставленої в ньому мети, зважаючи на пропонований в ньому спосіб правового врегулювання відповідних правовідносин. Адже низка норм законопроекту має відсильний характер. Тобто окремі правовідносини **вже врегульовано** чинним законодавством, до того ж – саме на рівні закону, про необхідність чого наголошується у Пояснювальній записці.

Так, згідно статті 7 проекту № 4265:

«Стаття 7. Відбір біологічного матеріалу

1. Відбір біологічного матеріалу для проведення обов'язкової державної реєстрації геномної інформації здійснюється:

1) в осіб, зазначених у пункті 1 частини першої статті 5 цього Закону, – **у порядку, передбаченому кримінальним процесуальним законодавством України** для відбирання біологічних зразків у особи;

2) в осіб, зазначених у пункті 2 частини першої статті 5 цього Закону, – **уповноваженою особою спеціального лікувального закладу;**

3) в осіб, зазначених у пункті 3 частини першої статті 5 цього Закону, – **уповноваженою особою органу (установи) виконання покарань або органу з питань пробації;**

4) з об'єктів, зазначених у пункті 4 частини першої статті 5 цього Закону, та у невпізнаних тіл (останків), зазначених у пункті 5 частини першої статті 5 цього Закону, – **у порядку, передбаченому кримінальним процесуальним законодавством України** для огляду або обшуку;

5) в осіб, зазначених у пункті 6 частини першої статті 5 цього Закону, – **у порядку, передбаченому кримінальним процесуальним законодавством України** для огляду або обшуку;

6) в осіб, зазначених у частині шостій статті 6 цього Закону, – **у порядку, передбаченому кримінальним процесуальним законодавством України** для відбирання біологічних зразків у особи;

7) в осіб, зазначених у частині першій статті 6 цього Закону, – **державними спеціалізованими установами, які здійснюють судово-експертну діяльність** (далі – державні спеціалізовані установи)».

Отже, автори проекту № 4265 посилаються на норми Кримінального процесуального кодексу України, Кримінально-виконавчого кодексу України, Закону України «Про судову експертизу», якими відповідні правовідносини вже врегульовано.

Згідно Додатку 1 до пояснювальної записки до проекту № 4265 «ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ РОЗРАХУНКИ до проекту Закону України “Про державну реєстрацію геномної інформації людини”» *із запровадженням цього Закону разові додаткові витрати бюджету на проведення відбору біологічного матеріалу, молекулярно-генетичних досліджень для здійснення державної реєстрації геномної інформації становитимуть 276 962,03 тис. грн. Реалізація проекту Закону потребуватиме збільшення витрат із Державного бюджету України.*

Слід наголосити, що при цьому у фінансово-економічному обґрунтуванні не наводиться жодних джерел поповнення видаткової частини Державного бюджету України.

Відповідно до правової позиції Конституційного Суду України: «Визначення відповідних бюджетних видатків у законі про Державний бюджет України не може призводити до обмеження загальносуспільних потреб, порушення прав людини і громадянина, встановлених Конституцією України, зокрема щодо забезпечення рівня життя для осіб, які отримують пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, не нижчого від прожиткового мінімуму, визначеного законом.

Таким чином, Конституційний Суд України вважає, що в аспекті конституційного подання положення частини третьої статті 95 Конституції України "держава прагне до збалансованості бюджету України" у системному зв'язку з положеннями частини другої цієї статті, статті 46 Конституції України треба розуміти як намагання держави при визначенні законом про Державний бюджет України доходів і видатків та прийнятті законів, інших нормативно-правових актів, які можуть вплинути на доходну і видаткову частини бюджету, дотримуватися рівномірного співвідношення між ними та її обов'язок на засадах справедливого, неупередженого розподілу суспільного багатства між громадянами, територіальними громадами враховувати загальносуспільні потреби, необхідність забезпечення прав і свобод людини та гідних умов її життя» (абзаци 4-5 мотивувальної частини рішення Конституційного Суду України від 27 листопада 2008 року № 26-рп/2008).

Законопроектом № 4265 не враховано вказану правову позицію Конституційного Суду України. Таким чином, у разі прийняття відповідний Закон вступатиме у суперечність з вимогами частини третьої статті 95 Конституції України.

4. Слід наголосити, що на розгляді Верховної Ради України знаходиться прийнятий у першому читанні проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо генетичної ідентифікації військовослужбовців) (реєстр. № 2001а від 03.06.2015).

Отже, згідно Регламенту Верховної Ради України прийняття обидвох законопроектів має бути належним чином узгоджене.

5. Питання створення та функціонування бази даних геномної інформації людини станом на сьогодні врегульовано такими нормативно-правовими актами, як:

- Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI «Про захист персональних даних»;
- Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII «Про Національну поліцію»;
- Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII «Про судову експертизу»;

- постанова Кабінету Міністрів України від 04 червня 2007 року № 795 «Про затвердження переліку платних послуг, які надаються підрозділами Міністерства внутрішніх справ, Національної поліції та Державної міграційної служби, і розміру плати за їх надання» (із змінами);

- наказ Міністерства внутрішніх справ України від 10 вересня 2009 року № 390 «Про затвердження Інструкції з організації функціонування криміналістичних обліків експертної служби МВС».

Таким чином, на сьогодні **належним чином** нормами вказаних нормативно-правових актів вже врегульовано відповідні суспільні відносини.

Також необхідно відзначити, що визначені в наказі МВС України джерела формування обліку генетичних ознак надають можливість ефективно використовувати інструмент бази даних для розкриття злочинів, вирішувати завдання ідентифікації безвісти зниклих осіб тощо.

Отже, законопроект «Про державну реєстрацію геномної інформації людини» (реєстр. № 4265 від 26.10.2020 р.), з урахуванням висловлених зауважень, за результатами розгляду у першому читанні підлягає відхиленню та зняттю з розгляду парламентом.

Немченко А.Д.,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавра ННІ №1 НАВС,
Мартиненко Д.Б.,
к.ю.н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ІНОЗЕМЦІВ ТА ОСІБ БЕЗ ГРОМАДАНСТВА

Не зважаючи на карантинні умови в Україні, іноземні гості близько із 192 країн світу продовжують відвідувати нас. Кількість іммігрантів, які законним шляхом перебувають на території України, залишається сталою. Перш за все це пов'язано із вдалим географічним місцезнаходженням, сприятливими кліматичними умовами, а також загальнодержавним напрямком України у європейське співтовариство, виходом на міжнародну торгову арену. Задля підтримання законності та безпеки, надання сприятливих умов проживання іноземців та осіб без громадянства в Україні, за ними на законодавчому рівні закріплюються права, обов'язки та заборони. Як і громадяни України, такі особи вчиняють адміністративні правопорушення та, як наслідок, несуть адміністративну відповідальність.

В українському законодавстві є ряд положень, які передбачають відповідальність іноземних громадян за вчинені ними правопорушення. Зокрема, до так званих «імміграційних» правопорушень можна віднести: перебування в Україні з протермінованим паспортом або посвідкою, несвоєчасну реєстрацію місця проживання та порушення правил працевлаштування. Все це тягне за собою адміністративну відповідальність. Фактично громадяни інших держав мають в Україні подвійний юридичний статус. З одного боку на них поширюється юрисдикція рідної країни, а з іншого боку такі особи повинні дотримуватись законодавства країни, на території якої знаходяться – України [1, с.43].

До адміністративних правопорушень імміграційного характеру відносяться будь-які дії чи бездіяльність іноземних громадян, що суперечать вимогам українського законодавства у цій сфері.

Підставами для притягнення до адміністративної відповідальності можуть бути такі порушення законодавства іноземними громадянами:

проживання без документів на право проживання в Україні, за недійсними документами або документами, термін дії яких закінчився;

працевлаштування без відповідного дозволу на це;

недодержання встановленого порядку пересування і зміни місця проживання;

ухилення від виїзду з України після закінчення відповідного терміну перебування;

неприбуття без поважних причин до визначеного місця навчання або працевлаштування після в'їзду в Україну у визначений строк;

умисне невиконання іноземцем або особою без громадянства рішення уповноваженого державного органу про заборону в'їзду в Україну [2].

За вчинення вищенаведених адміністративних правопорушень законом передбачені штрафні санкції. Представники державних контролюючих органів після виявлення скоєного правопорушення складають протокол, в якому таке правопорушення фіксується. Після чого на іноземця, який винен у вчиненні правопорушення накладається штраф, розмір якого також регламентується законодавством. Варто врахувати, що у 2018 році до Кодексу України про адміністративні правопорушення були внесені зміни. Так, сьогодні мінімальний розмір адміністративного стягнення за перелічені правопорушення становить близько 1700 грн і може збільшуватись аж до 5400 грн.

Як показує практика, визначення розміру штрафу залежить від ряду обставин та визначається на розсуд уповноваженої особи, яка приймає рішення про його накладення. Варто посилались на пом'якшуючі обставини, наприклад, вчинення іноземцем

адміністративного правопорушення вперше, добровільне звернення до компетентних органів для складення протоколу тощо [3, с. 201].

У статті 16 Кодексу про адміністративні правопорушення закріплена така норма: іноземці і особи без громадянства, які перебувають на території України, підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах з громадянами України. Проте є підстави, які виключають адміністративну відповідальність. До таких підстав, згідно ст.17 Кодексу про адміністративні правопорушення (Далі – КУпАП) належать:

крайня необхідність(ст.18 КУпАП - для усунення небезпеки, яка загрожує державному або громадському порядку, власності, правам і свободам громадян, установленому порядку управління, якщо ця небезпека за даних обставин не могла бути усунута іншими засобами і якщо заподіяна шкода є менш значною, ніж відвернена шкода);

необхідна оборона(ст.19 КУпАП - при захисті державного або громадського порядку, власності, прав і свобод громадян, установленого порядку управління від протиправного посягання шляхом заподіяння посягаючому шкоди, якщо при цьому не було допущено перевищення меж необхідної оборони. Перевищенням меж необхідної оборони визнається явна невідповідність захисту характерові і суспільній шкідливості посягання);

неосудність (ст.20 КУпАП - особа не могла усвідомлювати свої дії або керувати ними внаслідок хронічної душевної хвороби, тимчасового розладу душевної діяльності, слабоумства чи іншого хворобливого стану) [4].

Окрім цих загальних правил адміністративної відповідальності іноземців та осіб без громадянства є й певні особливості. Зокрема, тільки до іноземців та осіб без громадянства може застосовуватися примусове повернення та примусове видворення. Примусове повернення не застосовується до іноземців та осіб без громадянства, які не досягли 18-річного віку, до іноземців та осіб без громадянства, на яких поширюється дія Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» [5].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Жуков М.С., Коломоєць Т.О. «Адміністративна відповідальність іноземців та осіб без громадянства». К. : Істина, 2007. 116 с.
2. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22 верес. 2011 р. № 3773-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>
3. Бойко, І.В. «Деякі особливості адміністративної відповідальності іноземців та осіб без громадянства». Митна справа. 2013. № 6(2.1). С. 199-204.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон УРСР від 18 грудня 1984 року № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10>
5. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 8 липня 2011 року № 3671-VI.

Нестеренко В.В.,
студентка 303 н/г СПР ННІ №1 НАВС,
Бухтіярова І.Г.,
к. ю. н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАХОДІВ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ЗОВНІШНІЙ ТРУДОВІЙ МІГРАЦІЇ

Тема трудової міграції українців за кордон — одна із найголовніших проблем країни. За даними різних аналітичних центрів, майже 12 мільйонів громадян України є заробітчанами, а протягом останніх двох десятиліть на заробітки виїхали 10-15% українців. Але цей відсоток можна взяти під сумнів, враховуючи, що останній перепис населення в Україні проводили ще за часів президентства Леоніда Кучми в далекому 2001 році [1].

Зовнішня трудова міграція - переміщення громадян України, пов'язане з перетинанням державного кордону, з метою здійснення оплачуваної діяльності в державі перебування, а *трудоий мігрант* - громадянин України, який здійснював, здійснює або здійснюватиме оплачувану діяльність у державі перебування, не заборонену законодавством цієї держави [2]. В свою чергу контролює міграційні процеси Державна міграційна служба України (далі ДМС), яка є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ і який реалізує державну політику у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів [3].

Головною причиною міграції 71% українських трудових мігрантів зазначили низьку заробітну плату в Україні. Можливість отримати за кордоном заробітну плату в рази більшу, ніж в Україні є основним рушієм трудових міграційних процесів. Ще двома суттєвими причинами трудової міграції є «дорогі» кредитні кошти для відкриття бізнесу та й загалом – для влаштування або покращення свого побутового стану. В Україні вкрай несприятливий інвестиційний клімат, що суттєво позначається на розвитку економіки.

Україна отримує користь від трудових мігрантів за рахунок постійного надходження коштів з-за кордону, які вони передавали родичам та близьким до України. Експерти Світового банку оцінили обсяги переказу українських трудових мігрантів до України на рівні 14 мільярдів доларів. В Нацбанку підрахували, що загалом у 2018 році українці переказали майже 11 мільярдів доларів. У 2019 році ця сума оцінюється у понад 12,5 мільярдів доларів. Такі грошові надходження стимулюють внутрішній попит та дозволяють розвиватися торгівлі. До того ж, разом із іншими факторами надходження валюти стабілізує курс національної валюти. Однак саме міграція є причиною глибокої кризи на ринку праці, яка насамперед позначається на гострому дефіциті трудових ресурсів. Якраз цю проблему слід вирішувати максимум протягом

одного року, інакше перезапустити економіку на нові «рейки» не вдасться. Проте із відкриттям для українців глобальних трудових ринків, вітчизняна економіка просто не може витримувати конкуренцію із іншими державами [4].

Основним завданням щодо скорочення процесів трудової міграції та відвернення негативних наслідків для економіки держави є удосконалення законодавства у цій сфері, надання більше альтернативних варіантів працевлаштування саме в Україні, які будуть влаштовувати громадян рівнем умов праці, заробітною платою, мінімізацією оподаткування.

Держава може сфокусуватися на створенні сприятливих умов для виробництва певних видів товарів та послуг. Саме тих, які стимулюватимуть економіку до зростання. Ці сфери та види діяльності можна досить швидко ідентифікувати та перезапустити. Паралельно із цим потрібно забезпечити додаткові пільги для вітчизняного роботодавця за створення робочих місць. Звісно, потрібно подбати не лише про бізнес та роботодавців, але й про самих працівників. Для цього потрібно здійснити революцію на ринку іпотечного кредитування, суттєво зменшивши ставки за кредитами. Наразі в НБУ мають розрахунки щодо 12-13% за іпотечними кредитами, однак і ці цифри є найвищими серед європейських країн [4].

Щодо норм, які мають забезпечити повернення тимчасового мігранта на батьківщину, у деяких країнах встановлено відповідальність роботодавців. Вони зобов'язані звітувати перед державними органами про працівників, у яких закінчився контракт. Для забезпечення ротації застосовуються також норми, за якими сезонні працівники не можуть знову в'їхати в державу працевлаштування упродовж 3–9 місяців, а стажисти – 1–3 років після повернення на батьківщину. Різними країнами застосовувалися форми фінансового стимулювання добровільного повернення мігрантів на батьківщину. Наприклад, у Франції у 1970-ті роки мігрантам, які поверталися, виплачувалися заохочувальні премії. У сфері захисту прав мігрантів міжнародні норми вимагають однакового ставлення у сфері праці як до іноземців, які на законних підставах перебувають у країні, так і до

власних громадян. А основні права людини повинні забезпечуватися незалежно від правового статусу мігранта. Запобігання дексплуатації прибулих працівників сприяє боротьбі із тіньовою економікою, зміцненню правопорядку, захисту прав трудящих в цілому та забезпеченню соціального та міжетнічного миру в суспільстві. Одним з поширених методів є санкції, часом доволі жорсткі, проти працедавців, які незаконно працевлаштовують мігрантів, експлуатують їх [5].

Щодо відвернення негативних наслідків трудової міграції саме для громадянина України передбачається Стратегією державної міграційної політики України розробка необхідних проектів нормативно-правових актів щодо:

- інформаційно-роз'яснювальна робота серед населення України щодо зовнішньої трудової міграції; можливих ризиків, пов'язаних з незаконною зовнішньою трудовою міграцією, у тому числі потрапляння в ситуації, пов'язані з торгівлею людьми; умов міжнародних договорів України щодо трудової міграції; соціального та правового захисту трудових мігрантів і членів їх сімей; реінтеграції в суспільство трудових мігрантів - громадян України і членів їх сімей після повернення в Україну; прав мігрантів на соціальне забезпечення та загальнообов'язкове державне соціальне страхування; іншої інформації, що підвищує рівень обізнаності з питань міграції (Міністерство соціальної політики, МВС, ДМС, Адміністрація Державної прикордонної служби, МОН);

- створити єдиний інформаційний портал для мігрантів - громадян України, які перебувають за кордоном і виявили бажання повернутися в Україну, щодо документів, митних процедур та іншої інформації, необхідної для повернення на територію України (МЗС, ДМС, ДФС, МВС, Адміністрація Державної прикордонної служби, Міністерство соціальної політики, інші заінтересовані органи);

- сприяти працевлаштуванню трудових мігрантів - громадян України і членів їх сімей після повернення в Україну з

урахуванням рівня їх освіти, професійного досвіду, кваліфікації та потреб ринку праці (Міністерство соціальної політики);

- проаналізувати законодавство з питань імміграції та міграційну ситуацію в Україні з метою визначення доцільності внесення змін до нормативно-правових актів у відповідній сфері (ДМС, МВС, МЗС, Адміністрація Державної прикордонної служби, МОН, Міністерство соціальної політики, Міністерство економіки, Міністерство культури та інформаційної політики, СБУ);

- вжити заходів до поліпшення взаємодії між ДМС та Міністерством соціальної політики з питань оформлення, видачі, обміну, скасування, пересилання, вилучення, повернення державі, визнання недійсною та знищення посвідки на тимчасове проживання, видачі, продовження строку дії дозволу на застосування праці іноземців та осіб без громадянства, внесення змін до дозволу, його скасування, а також здійснення контролю за законністю проживання і працевлаштування (ДМС, Міністерство соціальної політики) [6].

Зовнішня трудова міграція населення України є актуальною проблемою сьогодення. Для її вирішення держава має враховувати позитивний досвід залучення трудових мігрантів зарубіжних країн (накопичувальні премії, державні реєстри мігрантів тощо), які обумовлені прискореним розвитком економічних та соціальних явищ. Створювати сприятливі умови для працевлаштування громадян, розробки та удосконалення державних нормативно-правових актів для регулювання міграційної політики і їх результативного застосування. Контроль за органами виконавчої влади з боку міністерств та шляхи поліпшення програм розвитку. Досконале вивчення ринку праці та вплив процесів зовнішньої трудової міграції саме на економіку України. Скорочення витоку висококваліфікованих працівників за кордон та залучення їх саме в нашу державу як людського капіталу. Особливе значення мають укріплені зв'язки з українською діаспорою в зарубіжних країнах, обмін новими знаннями та досвідом має місце бути у вирішенні проблеми зовнішньої трудової міграції.

ЛІТЕРАТУРА:

1. «Доходи заробітчан. Які податки сплачувати і за що можуть оштрафувати» від 01.06.2018 URL: <https://minfin.com.ua/ua/2018/06/01/33779173/>
2. Про зовнішню трудову міграцію: Закон України від 27.12.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>.
3. «Про затвердження Положення про Державну міграційну службу». Постанова Кабінету міністрів України від 20 серпня 2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>.
4. Міграційний профіль України за 2019 рік /ДМС/ст.80-81 URL::https://dmsu.gov.ua/assets/files/mig_profil/migprofil_2019.pdf ;
5. Олена Малиновська. Міграційна політика : глобальний контекст та українські реалії. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2018-07/Migration_Politic_Print-fin-3178a.pdf
6. Проблеми реалізації Стратегії державної міграційної політики України : зб. матеріалів наук.-практ. конф. (м. Київ, 19 груд. 2019 р.) / упоряд. О. А. Малиновська. – Київ : НІСД, 2019. – 108 с.

Осіпова Я.С.,

студентка 303 н/г СПР ННІ №1 НАВС,

Бухтіярова І.Г.,

к. ю. н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ

Ситуація на сході країни призводять до того, що в Україні постійно зростає кількість учасників бойових дій. Учасниками бойових дій є особи, які брали участь у виконанні бойових завдань по захисту Батьківщини [6]. Це категорія осіб, які особливо потребують захисту та піклування з боку держави.

Виокремлюють загальний, спеціальний та індивідуальний правовий статус суб'єкта права. Зокрема, спеціальний статус стосується осіб, котрі, окрім загального статусу, набули певних додаткових спеціальних прав, обов'язків та відповідальності [1].

На думку М.А. Бояринцевої, спеціальний адміністративно-правовий статус – це статус особи як представника тієї чи іншої соціальної групи, відокремленої за певним юридико-значущим началом (родом діяльності, віком та інше), який наділений відповідно до законів та інших нормативно-правових актів спеціальними, додатковими правами і обов'язками, обумовленими особливостями становища особи і потребами її функціональної спеціальної активності [2]. Т.О. Коломоець вважає, що права та обов'язки, що формують адміністративно-правовий статус, який є складовою загального правового статусу особи, відрізняються від інших прав і обов'язків саме тим, що вони виникають у сфері публічної адміністрації [3]. Досліджуючи адміністративно-правовий статус внутрішньо переміщених осіб, О.А. Фесенко визначає його як складову загального статусу особи, що визначає місце й роль, яку особистість посідає в адміністративно-правових відносинах, тобто відносинах, які врегульовані нормами адміністративного права (ті, що виникають між громадянином, суб'єктами публічної адміністрації чи їх представниками) [4].

З 2014 року і до нині на території України на Сході відбуваються бойові дії. Спочатку вони мали назву АТО (Антитерористична операція), та згодом у 2018 році були перейменовані на ООС (Операція об'єднаних сил) саме це і стало підставою для появи нових учасників соціально-правових та адміністративно-процесуальних відносин. «Учасник АТО» та «Учасник ООС», визначення цих понять так і не знайшло свого закріплення у законодавстві України. Доцільно розуміти, що учасники АТО – це особи (громадяни України, іноземці та особи без громадянства), які брали безпосередню або опосередковану участь у захисті незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, а учасниками ООС є особи (громадяни України, іноземці та особи без громадянства), які брали участь у заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і

стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях [5].

На даний час водночас існує дві категорії осіб, які брали безпосередню участь в збройному конфлікті на Сході України, а саме: перша категорія – це особи, які безпосередньо брали участь в АТО; друга категорія – це особи, які безпосередньо брали участь в ООС. Предметом цього дослідження є категорія осіб, які брали безпосередню участь в АТО. Саме тому адміністративно-правовий статус учасника бойових дій (далі-УБД) на Сході Україні є спеціальним, тому що характеризується наступними основними ознаками, а саме:

1) це статус особи, яка брала участь у бойових діях на території проведення АТО / ООС;

2) це статус, який передбачає надання УБД на Сході України додаткових, порівняно з іншими громадянами, прав та обов'язків, реалізація яких забезпечується певними гарантіями;

3) надання додаткових прав і обов'язків, які передбачені статусом УБД, визначається законами та іншими нормативно-правовими актами;

4) це статус, який знаходить свій прояв у відносинах з органами публічної адміністрації [1].

Спеціальний статус УБД на Сході України передусім обумовлений особливістю суспільних відносин, при наявності яких цей статус отримується [1].

Під «адміністративно-правовим статусом учасників бойових дій на Сході України» слід розуміти спеціальний правовий статус УБД, що складається з цілої низки додаткових прав, обов'язків та гарантій їх реалізації, що зумовлені особливим режимом правовідносин, які виникають в результаті безпосереднього залучення особи до виконання конкретних завдань АТО/ООС та реалізуються у відносинах з органами публічної адміністрації [1].

Основним Законом, що передбачає прав, визначає їх зміст, поняття і формує політику стосовно учасників бойових дій є Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту». Закон дає тлумачення поняття «ветерана війни» та «учасника бойових дій». Відповідно до якого ветераном війни є

особа, яка брала участь у захисті Батьківщини чи в бойових діях на території іншої держави. До ветеранів війни відносяться: учасники бойових дій, особи з інвалідністю внаслідок війни, учасники війни.

А учасником бойових дій визнається особа, яка була залучена до виконання бойових завдань для захисту Батьківщини у складі військового підрозділу, з'єднання, об'єднання будь-якого виду і роду військ Збройних Сил діючої армії (флоту), у партизанському загоні і підпіллі та інших формуваннях як у воєнний час, так і у мирний [6].

Отже, взявши за основу наукові праці з адміністративного права, адміністративного процесу і загальної теорії держави та права, слід зазначити, що адміністративно-правовий статус осіб, які брали безпосередню участь в АТО та ООС, потрібно визначати як спеціальний статус індивідуальних суб'єктів адміністративного права.

Враховуючи вище зазначене, можна зробити висновок про те, що статус УБД можуть набувати як громадяни України, так і іноземці та особи без громадянства, які на законних підставах перебувають на території України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Микитюк Д.Ю. Адміністративно-правовий статус учасника бойових дій на сході України» 2018 р. URL: [file:///C:/Users/%D0%AF%D0%BD%D0%B0/Downloads/Chkup_2018_4_31%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/%D0%AF%D0%BD%D0%B0/Downloads/Chkup_2018_4_31%20(1).pdf)
2. Бояринцева М.А. Адміністративно-правовий статус громадянина України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07; Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. 2005. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r>
3. Коломoeць Т.О. Адміністративне право України: Академ. курс: підручник. 2011.
4. Фесенко О.А. Адміністративно-правовий статус внутрішньо-переміщених осіб в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Класичний приватний університет. Запоріжжя, 2016. 246 с.

5. Мацько В. А. Адміністративно-правове забезпечення соціальних прав учасників операції Об'єднаних сил в Україні. URL: https://dndi.mvs.gov.ua/files/pdf/abstract_Matsko_V_A.pdf

6. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 20 жовтня 1993. Голос України. 1993.

Павлюк Н.Л.,

здобувач вищої освіти ННІ № 1 НАВС,

Волох О.К.,

к.ю.н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

ЩОДО ПРОЕКТУ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ»

Законопроект «Про захист персональних даних» (реєстр. № 5628 від 06.07.2021 р.) відповідно до супровідних документів має завданням приведення нормативного регулювання України в сфері захисту персональних даних у відповідність до нових міжнародних стандартів в цій сфері. Крім того, законопроект має на меті підвищити рівень захисту конституційного права на повагу до приватного життя через посилення стандартів обробки персональних даних та надати більше прав суб'єкту персональних даних для забезпечення можливості здійснення повноцінного контролю суб'єктом за обробкою його персональних даних (п. 3 пояснювальної записки).

На наш погляд, декларовані цілі не зможуть бути досягнені внаслідок прийняття законопроекту у нинішньому вигляді.

1. Законопроект є неприйнятним як з точки зору встановлення нових умов доступу до персональних даних (фактично – норм, які полегшують *формально правомірний* доступ до персональних даних) особи, так і з точки зору дотримання правил нормопроєктувальної техніки.

Діючий Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI «Про захист персональних даних» не є ідеальним, але наданий законопроект є значно гіршим за діючий Закон в аспекті захисту конституційного права особи на невтручання в особисте і сімейне життя.

По-перше, нормами проекту передбачено запровадження механізму збирання та подальшої автоматизованої обробки (профілювання, моніторинг тощо) найрізноманітнішої інформації особистого характеру, у т.ч. персональних даних, обробка яких становить особливі ризики для прав і свобод суб'єктів персональних даних.

По-друге, зазначений механізм безперешкодно працюватиме на підставі надання особою згоди на обробку її персональних даних.

Адже надання такої згоди повністю нівелює усі гарантії права на невтручання в особисте і сімейне життя особи.

Таким чином, нормами проекту лише *декларується* право на захист персональних даних та право на повагу до особистого і сімейного життя у зв'язку з обробкою персональних даних.

У зв'язку із вказаним вище необхідно згадати правову позицію Конституційного Суду України, висловлену у Рішенні № 2-рп від 20.01.2012 р. Так, у резолютивній частині Рішення вказано: «збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди є втручанням в особисте і сімейне життя особи».

Отже, згода фізичної особи на обробку персональних даних є добровільним волевиявленням щодо надання дозволу на втручання в її особисте і сімейне життя.

За Цивільним кодексом України зміст права на недоторканість особистого і сімейного життя як одного з особистих немайнових прав полягає в тому, що фізична особа вільно, на власний розсуд визначає свою поведінку у сфері свого приватного життя і можливість ознайомлення з ним інших осіб та має право на збереження у таємниці обставин свого особистого життя (статті 270, 271, 301).

З цього випливає, що згода фізичної особи на обробку її персональних даних є відмовою від особистого немайнового права на недоторканність особистого і сімейного життя.

Відтак, слід наголосити наступне. Людина, надаючи згоду на обробку своїх персональних даних, має усвідомлювати, що:

1) передає (хоча й частково) своє право вільно, на власний розсуд визначати свою поведінку у сфері свого приватного життя. Розуміння того факту, що стосовно неї збирається інформація і що за нею може вестись спостереження, об'єктивно негативно впливає на психічний стан особи, на її поведінку;

2) повністю передає своє право визначати можливість ознайомлення зі своїм приватним життям інших осіб;

3) повністю позбавляється свого права на збереження у таємниці обставин свого особистого життя.

З іншого боку, законодавчо встановлено, що фізична особа не може відмовитися від особистих немайнових прав, а також не може бути позбавлена цих прав (частина третя статті 269 Цивільного кодексу України).

Таким чином, як надання згоди, так і, фактично, її витребування (шляхом визнання її головною умовою реалізації низки конституційних прав особи) є порушенням законодавства України.

Стаття 6 Регламенту (ЄС) № 2016/679 передбачаючи перелік підстав для правомірної обробки персональних даних, встановлює, що «обробка персональних даних є законною **тільки якщо і оскільки застосовується одна з таких умов...**».

І далі міститься їх перелік, при цьому згода суб'єкта персональних даних є тільки однією з таких умов.

Згідно діючого Закону України «Про захист персональних даних»:

1) Відповідно до статті 6 Закону обробка персональних даних здійснюється для конкретних і законних цілей, визначених за згодою суб'єкта персональних даних, або у випадках, передбачених законами України, порядку, встановленому законодавством. Склад і зміст персональних даних мають бути

відповідними, адекватними та ненадмірними щодо визначеної мети їх обробки.

2) Вичерпний перелік підстав для обробки персональних даних передбачено статтею 11 Закону.

3) Обробка персональних даних з метою здійснення органами публічної адміністрації своїх повноважень відбувається на підставі пункту 2 частини першої статті 11 Закону (дозвіл на обробку персональних даних, наданий володільцю персональних даних відповідно до закону виключно для здійснення його повноважень).

Вказане положення застосовується в роботі органів державної влади та передбачає, що державний орган може без додаткової згоди суб'єкта персональних даних обробляти персональні дані, які є необхідними для виконання наданих йому законом повноважень.

Така точка зору повністю відповідає міжнародно-правовим принципам захисту персональних даних, законодавству України у сфері захисту персональних даних, правовій позиції Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, що висловлена не лише у його Щорічних доповідях, але й у нормах Наказу Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини від 08.01.2014 р. № 1/02-14 «Про затвердження документів у сфері захисту персональних даних» та Роз'ясненнях до цього наказу.

Те саме стосується і усіх інших підстав для правомірної обробки персональних даних.

У законопроекті це жодним чином не враховано. Навпаки, надання згоди на обробку персональних даних зроблено головною підставою для «правомірної обробки».

2. Наданий законопроект не є таким, що вдосконалює законодавче забезпечення права на захист персональних даних та не сприятиме *приведенню законодавства у сфері захисту персональних даних у відповідність до міжнародних стандартів.*

Конкретно, станом на сьогодні питання реалізації положень GDPR у вітчизняному законодавстві є передчасним. Тим більше, враховуючи нечитабельність офіційного перекладу Регламенту (ЄС) № 2016/679 (<https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/yevropejska->

[integraciya/perekladi-aktiv-acquis-yes/rozdil-iii-yusticiya-svoboda-ta-bezpeka](#)).

Якщо йдеться про узгодження законодавства України у сфері захисту персональних даних з європейським законодавством, слід врахувати положення Хартії основних прав Європейського Союзу від 07.12.2000 р., статтею 8 якої передбачено таке:

«1. Кожна людина має право на охорону його персональних даних.

2. Ці дані повинні використовуватися у відповідності до встановлених правил з визначеними цілями та на підставі дозволу заінтересованої особи або на інших правомірних підставах, передбачених законом...

3. Дотримання цих правил підлягає контролю з боку незалежного органу».

3. Крім того, міжнародно-правові стандарти у сфері захисту персональних даних не обмежуються законодавством Європейського Союзу.

У законопроектній діяльності необхідно дотримуватися також вимог статті 8 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 року та відповідної практики Європейського суду з прав людини.

На відміну від законодавства Європейського Союзу, вказана вище Конвенція ратифікована у встановленому порядку Верховною Радою України і є згідно ст. 9 Конституції України частиною національного законодавства. Практика Європейського суду з прав людини є джерелом права для судів України, а також має застосовуватися у сфері законодавства та в адміністративній практиці.

4. У Листі від Комітету Верховної Ради України з питань прав людини... цитується думка міжнародних експертів з Правового висновку Спільного проекту Європейського Союзу та Ради Європи «Європейський Союз та Рада Європи працюють разом задля посилення операційної спроможності Омбудсмана у сфері захисту прав людини» про те, що «помилково реалізовані положення GDPR **можуть створити непотрібний тягар і**

перешкоди для діяльності в Україні тих компаній, що засновані в ЄС».

Але у преамбулі до даного законопроекту чітко вказується, що Закон спрямований на **забезпечення права на повагу до особистого і сімейного життя у зв'язку з обробкою персональних даних**, а не на створення сприятливого бізнес-середовища для суб'єктів господарювання, у т.ч. компаній, заснованих в ЄС.

5. Невідповідність законопроекту принципу верховенства права

Обробка персональних даних становить втручання в особисте і сімейне життя особи. Таке втручання є правомірним (виправданим), якщо здійснюється з дотриманням вимог закону.

Отже, стаття 8 Конвенції має безпосереднє відношення до сфери дії законопроекту.

Як було зазначено у рішенні Суду у справі від 7 грудня 1976 р. «Кьелдсен (Kjeldsen), Буск Мадсен (Busk Madsen) і Педерсен (Pedersen) проти Данії», Конвенція є інструментом, покликаним підтримувати і зберігати ідеї та цінності демократичного суспільства.

У справі «Про мови у Бельгії» Суд констатував, що метою статті 8 є головним чином захист особи від свавільного втручання публічної влади (рішення від 23 липня 1968 р. Серія А, т. 6, с. 33, п. 7). Зазначену позицію Суду було повторено в рішеннях від 26 травня 1994 р. у справі «Кіган (Keegan) проти Ірландії», від 9 червня 1998 р. у справі «Макгінлі (Mcginley) та Іган (Egan) проти Сполученого Королівства», від 22 лютого 2005 р. у справі «Новоселецький проти України», від 7 листопада 2013 р. у справі «Белоусов проти України» тощо.

У рішенні Європейського суду з прав людини у справі від 24 липня 2003 р. «Смірнова проти Росії» *відзначається таке: «Суд декілька разів виносив рішення, що приватне життя є широким терміном, який не підлягає вичерпному визначенню (див., напр., справу Peck v. the United Kingdom, no. 44647/98, § 57, ECHR, 28 січня 2003 р.)*.

Разом із тим, було підкреслено, що воно захищає мораль і фізичну цілісність індивідуума (див. справу *X and Y v. the Netherlands*, рішення від 26 березня 1985 р., Серії А no. 91, §§ 22-27), включаючи право жити приватно, подалі від небажаної уваги. Воно також гарантує індивідууму сферу, в рамках якої він чи вона можуть вільно розвивати і реалізовувати свою особистість (див. справу *Bruggeman and Scheuten v. Germany*, no. 6959/75, звіт Комісії від 12 липня 1977 р., Рішення і Звіти (DR) 10, с. 115, § 55)».

Зазначеній оцінці відповідає правова позиція Конституційного Суду України, у рішенні якого було наголошено: «Конституційний Суд України виходить з того, що неможливо визначити абсолютно всі види поведінки фізичної особи у сферах особистого та сімейного життя, оскільки особисті та сімейні права є частиною природних прав людини, які не є вичерпними, і реалізуються в різноманітних і динамічних відносинах майнового та немайнового характеру, стосунках, явищах, подіях тощо. Право на приватне та сімейне життя є засадничою цінністю, необхідною для повного розквіту людини в демократичному суспільстві, та розглядається як право фізичної особи на автономне буття незалежно від держави, органів місцевого самоврядування, юридичних і фізичних осіб».

Відповідно до частини другої статті 3 Конституції України головним обов'язком держави є утвердження і забезпечення прав і свобод людини. Конституційний Суд України в рішенні від 24 грудня 2004 року № 22-рп/2004 зазначив, що забезпечення прав і свобод, крім усього іншого, потребує, зокрема, законодавчого закріплення механізмів (процедур), які створюють реальні можливості для здійснення кожним громадянином прав і свобод (абзац четвертий підпункту 3.2 пункту 3 мотивувальної частини);

У правовій державі будь-який закон має відповідати конституційним положенням в їх системному зв'язку. Такий методологічний підхід є особливо необхідним, коли дії законодавця стосуються прав людини і громадянина, оскільки держава (всі її владні інститути) відповідає перед людиною за свою діяльність, а утвердження прав і свобод людини є її головним обов'язком (частина друга статті 3 Конституції України).

Верховна Рада України ухвалювала в 1996 році Основний Закон України – суверенної держави, дбаючи, зокрема, про забезпечення прав і свобод людини та гідних умов її життя (абзац четвертий преамбули). Саме тому в статті 21 Конституції України проголошено, що права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними.

Право особи на приватність, гарантоване положеннями Конституції України, не тільки зобов'язує державу утримуватись від будь-яких дій, які б могли його порушувати, але й за певних обставин передбачає позитивні зобов'язання активно забезпечувати ефективне дотримання права на невтручання в особисте життя.

Такий припис є доктринальним, ним визначено стратегію відносин держави (сукупність інститутів влади) із суспільством в цілому і його громадянами зокрема. Суть цієї стратегії ставить право парламенту на прийняття правових актів у певні межі;

Законодавець має керуватися прямим застережувальним приписом частини третьої статті 22 Конституції України, який забороняє при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів звужувати зміст та обсяг існуючих прав. Конституціедавець заборонив такі дії навіть при внесенні змін до Основного Закону України (частина перша статті 157 Конституції України).

Варто уяснити, що право законодавчого органу на прийняття законів не є абсолютним і необмеженим, його обмежують приписи Конституції України. Верховна Рада України не може приймати закони чи змінювати їх положення так, щоб їх зміст суперечив застереженням, які містяться в частині третій статті 5, статті 21, частинах другій, третій статті 22, частині першій статті 25, частині другій статті 27, частинах другій, третій статті 28, частині другій статті 29, частині другій статті 35, частині третій статті 43, частині третій статті 47, статтях 64, 157 Конституції України. Крім того, деякі конституційні положення опосередковано мають застережувальний характер, зокрема приписи частини другої статті 19 Основного Закону України, за якими органи влади (в нашому випадку – парламент) зобов'язані

діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією України;

Приписи частини першої статті 92 Конституції України про те, що відповідні правовідносини у суспільстві визначаються лише законами, вказують, що ці питання не можуть бути врегульовані ніякими іншими нормативно-правовими актами, крім законів, і не дають підстав для ствердження про безапеляційне, абсолютне право парламенту приймати закони «на свій смак чи розсуд». Таке право парламенту обмежене приписами інших норм Конституції України. Наприклад, за пунктом 13 частини першої статті 92 Конституції України виключно законами визначається територіальний устрій України, проте парламент не має права прийняти закон про утворення двох областей на території однієї існуючої області, або об'єднати дві області і утворити одну, оскільки такими діями буде порушено статтю 133 Конституції України, в якій вичерпно перераховано склад областей України. Без внесення змін до цієї статті закон про утворення двох областей буде неконституційним. У такий же спосіб можна проаналізувати інші положення статті 92 Основного Закону України. За таким підходом, положення частини другої статті 32 Конституції України (згідно якої не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини) також не дають права Верховній Раді України на абсолютну поведінку при прийнятті законів.

Словосполучення «крім випадків, визначених законом» не дозволяє парламенту на свій розсуд вирішувати, коли забезпечувати особі право на невтручання у приватне життя, а коли обмежити таке право. Тобто це словосполучення не «розв'язує руки парламенту».

По-перше, зазначене словосполучення є нормою-винятком в загальному праві на невтручання у приватне життя особи. Цей виняток не може мати тенденцію до збільшення свого обсягу і особливо стосовно обмеження раніше існуючого права. Виняток із правила не може домінувати над правилом;

Конституційний Суд України у своїх рішеннях під різним кутом розглядав питання, пов'язані з приписом частини третьої статті 22 Конституції України, відповідно до якої при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод, тобто тих прав і свобод, які людина і громадянин мали на підставі раніше чинних законів (рішення від 6 липня 1999 року № 8-рп/99, 20 березня 2002 року № 5-рп/2002, 17 березня 2004 року № 7-рп/2004, 1 грудня 2004 року № 20-рп/2004, 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005, 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005, 18 червня 2007 року № 4-рп/2007, 28 квітня 2009 року № 9-рп/2009, 9 вересня 2010 року № 19-рп/2010, 6 жовтня 2010 року № 21-рп/2010 тощо). Склалася правова позиція Конституційного Суду України, за якою «звуження змісту прав і свобод означає зменшення ознак, змістовних характеристик можливостей людини, які відображаються відповідними правами та свободами, тобто якісних характеристик права. Звуження обсягу прав і свобод – це зменшення кола суб'єктів, розміру території, часу, розміру або кількості благ чи будь-яких інших кількісно вимірюваних показників використання прав і свобод, тобто їх кількісної характеристики» (абзац шостий пункту 4 мотивувальної частини Рішення від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005).

У Рішенні від 28 квітня 2009 року № 9-рп/2009 Конституційний Суд України, вказуючи на недопустимість звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод, що об'єктивно призведе до погіршення становища особи в суспільстві через їх обмеження, зробив концептуальне застереження органам державної влади про те, що невиконання державою своїх зобов'язань призводить до порушення принципів правової держави, ставить громадян у нерівні умови, підриває принцип довіри особи до держави (абзац п'ятий пункту 5 мотивувальної частини).

Всі вищеперераховані пункти мають пряме відношення до визначення ступеню якості законопроекту «Про захист персональних даних», яким насправді не захищається, а

обмежується право особи на повагу до її приватного і сімейного життя.

Отже, законопроект не забезпечує достатніх гарантій захисту персональних даних у процесі їх обробки від свавілля і не відповідає вимогам щодо якості законодавства у розумінні Конвенції. За цих обставин не можна стверджувати, що втручання (обробка персональних даних) здійснюватиметься «згідно із законом», як цього вимагає пункт 2 статті 8 Конвенції.

Для того, щоб національне законодавство відповідало вимогам Конвенції, воно має гарантувати засіб правового захисту від свавільного втручання органів державної влади у права, гарантовані Конвенцією. У питаннях, які стосуються основоположних прав, надання правової дискреції органам виконавчої влади у вигляді необмежених повноважень було б несумісним з принципом верховенства права, одним з основних принципів демократичного суспільства, гарантованих Конвенцією. Відповідно, законодавство має достатньо чітко визначати межі такої дискреції, наданої компетентним органам влади, та порядок її реалізації (див. рішення у справі «Гіллан та Квінтон проти Сполученого Королівства» (*Gillan and Quinton v. the United Kingdom*, заява № 4158/05, п. 77, ECHR 2010 (витяги), з подальшими посиланнями).

Існування конкретних процесуальних гарантій є у цьому контексті необхідним. Те, які саме гарантії вимагатимуться, принаймні певною мірою залежатиме від характеру та масштабів зазначеного втручання (див. рішення у справі «P.G. та J.H. проти Сполученого Королівства» (*P.G. and J.H. v. the United Kingdom*), заява № 44787/98, п. 46, ECHR 2001-IX).

Формулювання «згідно із законом» вимагає, щоб оскаржуваний захід не тільки мав підґрунтя у національному законодавстві, але й також був сумісний з принципом верховенства права, який прямо зазначається у преамбулі Конвенції і є невід’ємною частиною мети і завдання статті 8 Конвенції. Таким чином, закон має бути доступним і передбачуваним, тобто сформульованим достатньо чітко, щоб забезпечити особі

можливість – за необхідності шляхом надання відповідної поради – регулювати свою поведінку. Щоб національне законодавство відповідало цим вимогам, воно повинно надавати адекватний юридичний захист від свавілля та, відповідно, із достатньою чіткістю зазначати межі повноважень, наданих компетентним органам влади, та спосіб їхнього здійснення (див. рішення у справі «С. і Марпер проти Сполученого Королівства» (*S. and Marper v. the United Kingdom*) [ВП], заяви № 30562/04 і №30566/04, п.95, ECHR 2008).

Панченко І.І.,
здобувач вищої освіти ННІ № 1 НАВС,
Волох О.К.,
к.ю.н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

ЩОДО ЗАКОННОСТІ НАКАЗУ ПРО ВІДСТОРОНЕННЯ ВІД РОБОТИ

Міністерство економіки України разом з Міністерством юстиції України і Національним агентством України з питань державної служби на виконання пункту 8 доручення Прем'єр-міністра України Д. Шмигала від 12.10.2021 № 47166/0/1-21 за результатами селекторної наради, проведеної під головуванням Президента України 11.10.2021, з урахуванням норм постанови Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2021 р. № 1096 “Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2020 р. № 1236” додатково опрацювало питання стосовно алгоритму дій роботодавця відносно осіб, які не дотримуються вимог щодо обов’язкової вакцинації проти COVID-19 [1].

В результаті, працівників наказом відстороняють від роботи у зв’язку з відмовою від вакцинації проти COVID-19, керуючись статтею 46 КЗпП, частиною 2 статті 12 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» від 06 квітня 2000 р. №

1645-III, наказом МОЗ «Про затвердження переліку професій, виробництва та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним щепленням» від 04.10.2021 року № 2153, пунктом 41-6 постанови Кабінету Міністрів України від 09.12.2020 № 1236 «Про встановлення карантину та запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2».

Але накази про відсторонення від роботи є, по суті, незаконними.

Адже відсторонення працівника від роботи у разі відмови або ухилення від обов'язкових профілактичних щеплень має відбуватися лише **у порядку, встановленому законом** (ч. 2 ст. 12 Закону України від 06.04.2000 р. № 1645-III «Про захист населення від інфекційних хвороб»). Тобто – **відповідно до ч. 2 ст. 27 Закону України від 24.02.1994 р. № 4004-XII «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення»**, де чітко вказано:

«Обов'язковим профілактичним щепленням для запобігання поширенню інших інфекційних захворювань підлягають окремі категорії працівників у зв'язку з особливостями виробництва або виконуваної ними роботи. У разі необґрунтованої відмови від щеплення **за поданням відповідних посадових осіб державної санітарно-епідеміологічної служби** вони до роботи не допускаються».

Таким чином, фраза «у порядку, встановленому законом», беззаперечно означає, що наказу про відсторонення працівника від роботи має передувати відповідне подання посадових осіб державної санітарно-епідеміологічної служби, внесене згідно вимог наказу МОЗ України від 14.04.1995 р. № 66 «Про затвердження Інструкції про порядок внесення подання про відсторонення осіб від роботи або іншої діяльності», якого не існує.

Крім того, згідно вимог ч. 2 ст. 27 Закону України від 24.02.1994 р. № 4004-XII «Про забезпечення санітарного та

епідемічного благополуччя населення» не допустити працівника до роботи за поданням відповідних посадових осіб державної санітарно-епідеміологічної служби можна лише **у разі необґрунтованої відмови від щеплення.**

На нашу думку, відмова від щеплення від гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, обґрунтовується наступним чином.

Ця відмова є обміркованим та зваженим рішенням, прийнятим на підставі детального і всебічного вивчення питань, пов'язаних з вакцинацією, і цілком відповідає нормам чинного законодавства України, у тому числі ст. 42 Основ законодавства України про охорону здоров'я, затверджених Законом України від 19.11.1993р. № 2801-XII:

- медичне втручання (застосування методів профілактики, пов'язаних із впливом на організм людини) допускається лише в тому разі, коли воно не може завдати шкоди здоров'ю пацієнта;

- медичне втручання, пов'язане з ризиком для здоров'я пацієнта, допускається як виняток в умовах гострої потреби, коли можлива шкода від застосування методів профілактики є меншою, ніж та, що очікується в разі відмови від втручання, а усунення небезпеки для здоров'я пацієнта іншими методами неможливе;

- ризиковані методи профілактики застосовуються за згодою інформованого про їх можливі шкідливі наслідки пацієнта.

Також, відповідно до ч. 6 ст. 12 Закону України від 06.04.2000 р. № 1645-III «Про захист населення від інфекційних хвороб» повнолітнім дієздатним громадянам профілактичні щеплення проводяться за їх згодою після надання об'єктивної інформації про щеплення, наслідки відмови від них та можливі поствакцинальні ускладнення».

Згідно «ДОРОЖНЬОЇ КАРТИ з впровадження вакцини від гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 і проведення масової вакцинації у відповідь на пандемію COVID-19 в Україні у 2021 - 2022 роках», затвердженої наказом МОЗ України від 24.12.2020 р. № 3018 (зі змінами), **«основними причинами небажання вакцинуватись є**

сумніви у безпечності та ефективності вакцин, страх побічних реакцій» (Розділ «КОМУНІКАЦІЙНА ПІДТРИМКА ВАКЦИНАЛЬНОЇ КАМПАНІЇ»).

Але такі сумніви є обґрунтованими, оскільки у цій самій ДОРОЖНІЙ КАРТІ йдеться про *«відомі та потенційні ризики таких вакцин»*, отже, маються на увазі як вже досліджені, так і ще недосліджені побічні реакції після щеплення зареєстрованими в Україні вакцинами від COVID-19.

А згідно наказу МОЗ України від 01.03.2021 р. № 369, *«коли під час вакцинальної сесії проти коронавірусної хвороби COVID-19 зафіксована відмова від вакцинації, ... рекомендується залучати до такої вакцинальної сесії публічних та громадських діячів з метою популяризації вакцинації»*; *«з метою популяризації вакцинації та підвищення довіри населення до вакцинації, рекомендується проведення публічних вакцинальних сесій проти коронавірусної хвороби COVID-19 для публічних осіб в Україні на початку кампанії, зокрема Президента України та Міністра охорони здоров'я України»* (<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0369282-21#Text>).

Тобто публічних осіб рекомендується залучати до реклами кампанії з вакцинації. Нормативне закріплення таких рекомендацій не додає бажання вакцинуватися від COVID-19, а здійснює зворотній ефект.

Таким чином, станом на сьогодні вакцинація від хвороби COVID-19 залишається **ризикованим методом профілактики** гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2.

Крім того, Законом України від 19.03.2021 р. № 1353-IX «Про внесення зміни до статті 9-2 Закону “Про лікарські засоби” щодо державної реєстрації вакцин або інших медичних імунобіологічних препаратів під зобов'язання» (далі – Закон № 1353-IX) передбачено наступне: після державної реєстрації вакцин для профілактики коронавірусної хвороби (COVID-19) МОЗ України, за рішенням Кабінету Міністрів України, має право брати зобов'язання від імені України, пов'язані із застосуванням таких вакцин, у тому числі щодо **звільнення від відповідальності**

виробника та/або власника реєстраційного посвідчення, включаючи їх працівників, медичних працівників, якщо застосування таких вакцин здійснювалось відповідно до інструкції, затвердженої МОЗ України, та інших осіб, які залучені до здійснення заходів, пов'язаних із вакцинацією, **за будь-які наслідки, спричинені застосуванням таких вакцин.**

На виконання п. 3 Розділу II Закону № 1353-IX Кабінетом Міністрів України було прийнято Постанову № 371 від 31.03.2021 р. «Деякі питання державної компенсації шкоди, пов'язаної з ускладненнями, що можуть виникнути після вакцинації від гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» (далі - Постанова № 371), якою затверджено Порядок здійснення державної компенсації шкоди, пов'язаної з ускладненнями, що можуть виникнути після вакцинації від гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2.

Пунктом 1 Порядку встановлено:

«1. Цей Порядок визначає механізм здійснення виплати державної компенсації шкоди, пов'язаної з ускладненнями, що можуть виникнути після вакцинації від гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2.

Дія цього Порядку поширюється виключно на здійснення виплат державної компенсації шкоди **у разі встановлення особам інвалідності або смерті осіб, пов'язаної з ускладненнями, що можуть виникнути після вакцинації від гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2** (далі - виплати), незалежно від часу настання таких подій, вакцинами для специфічної профілактики коронавірусної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, які закупаються за рахунок коштів державного бюджету (далі - вакцини), та в разі взяття МОЗ за рішенням Кабінету Міністрів України зобов'язань від імені України, пов'язаних із закупівлею, застосуванням вакцин або інших медичних імунобіологічних препаратів для специфічної профілактики коронавірусної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, державна

реєстрація яких здійснена відповідно до вимог частини шостої статті 9² Закону України “Про лікарські засоби”».

Отже, нормативно-правове закріплення: 1) зняття відповідальності з виробників вакцин проти COVID-19 за будь-які наслідки після вакцинації та 2) можливого настання інвалідності або смерті, пов’язаної з ускладненнями, що можуть виникнути після вакцинації від гострої респіраторної хвороби COVID-19, підтверджує побоювання щодо негативного впливу вакцинації від гострої респіраторної хвороби COVID-19 на організм людини.

Зважаючи на вищевикладене, слід наголосити на незаконності наказів про відсторонення від роботи у зв’язку з відмовою від вакцинації від хвороби COVID-19.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Лист Міністерства економіки України від 03.11.2021 р. № 4706-06/52950-03 «Стосовно алгоритму дій роботодавця відносно осіб, які підлягають відстороненню від роботи» URL: <http://omrp.ks.ua/wp-content/uploads/2021/11/Rozyasnennya-Minekonomiky.pdf> (дата звернення: 09.12.2021).

Пелих К.,

курсант 2 курсу, 204 н.г., ННІ №3 НАВС,

Лукашенко А.А.,

к.ю.н., доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування НАВС

ДІЯЛЬНІСТЬ ЦЕНТРІВ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Актуальність обраної теми зумовлена потребою здійснення аналізу адміністративних послуг в контексті постійного внесення

змін щодо їх переліку через центри надання адміністративних послуг (далі - ЦНАПи). Надання адміністративних послуг та їх реалізація не є новиною, однак створення моделей оптимізації мереж ЦНАПів в контексті децентралізації потребує додаткового вивчення, у тому числі і в умовах проведення Ukraine Reform Conference у поточному календарному році як щорічної міжнародної події, присвяченої експертному обговоренню прогресу реформ в Україні.

Окремими питання організації надання адміністративних послуг присвячено багато наукових робіт як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, таких як: С. Серьогіна, І. Чикаренко які досліджували обрану тематику крізь призму децентралізації результатів формування та розвитку самодостатніх громад, В. Пальчук, яка розробляла тематику роботи центрів надання адміністративних послуг в Україні, О. Саєнко, котра дослідила проблеми створення інтегрованих центрів надання адміністративних послуг об'єднаних територіальних громад та інші [1; 2].

Метою нашого дослідження є здійснити аналіз Закону України «Про адміністративні послуги», розпорядження Кабінету Міністрів України «Деякі питання надання адміністративних послуг органів виконавчої влади через центри надання адміністративних послуг» від 16 травня 2014 р. № 523-р та зробити аналіз адміністративних послуг.

Розпочинаючи викладення основної частини дослідження слід зазначити, що головною проблемою надання адміністративних послуг є те, що досі відсутній законодавчо врегульований вичерпний перелік адміністративних послуг, що свідчить про те, що суб'єкти їх надання самостійно вирішують, які саме адміністративні послуги вони надають.

З метою проведення аналізу діяльності центрів надання адміністративних послуг на сучасному етапі слід розпочати з того, що одним із важливих питань є оцінювання і підвищення якості обслуговування відвідувачів ЦНАПів, створення інтегрованих центрів. Оцінити якість послуг можна за допомогою веб-сайту ЦНАПу, що дозволяє здійснювати зворотний зв'язок, де клієнти

зможуть писати відгуки, зауваження та пропозиції щодо поліпшення функціонування центру [3].

Серед нових послуг, які хотіли б отримувати жителі міста слід виділити такі, як:

- реєстрація дітей на чергу в дитячий садок, розширення переліку державних послуг;

- замовлення та отримання електронного цифрового підпису, розширення переліку послуг із земельних та транспортних питань.

З метою інформування широкого кола громадян про останні новини в діяльності ЦНАПів у місті Кременчуці створено сторінку у соціальній мережі Фейсбук.

Питання оцінювання діяльності ЦНАПів передбачає створення спеціальної анкети для відвідувачів та експертів, яка може давати можливість оцінити різні напрями діяльності з виділенням конкретних показників оцінки.

Для поліпшення діяльності ЦНАПів необхідно вивчати передовий вітчизняний досвід діяльності центрів. Так, ЦНАП у місті Луцьку облаштовано за найкращими стандартами подібних установ у країнах Європи: електронна система керування чергою, відкритий простір та відсутність кабінетної системи, комфортні умови для відвідувачів, дитяча кімната, супутні послуги, кавовий автомат, кулер з водою, wi-fi, місце для паркування, доступ для осіб з інвалідністю, інформаційний кіоск, вільне робоче місце з доступом до мережі Інтернет, смс-інформування про готовність результату послуг та ін. [4]

Отже на даному етапі адміністративна реформа створює можливості для забезпечення якісного сервісу з надання адміністративних послуг. Проте в умовах децентралізації влади надання адміністративних послуг має бути наближене до місцевого рівня.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Децентралізація влади в Україні: оцінювання результатів формування та розвитку самодостатніх громад: монографія / за заг.

та наук. ред. С. М. Серьогіна, І. А. Чикаренко. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2019. 292 с.

2. Пальчук В. Особливості розвитку мережі центрів надання адміністративних послуг в Україні. Україна: події, факти, коментарі. 2017. № 9. С. 36-45. URL: <http://nbuviar.gov.ua/images/ukraine/2017/9.pdf>.

3. Створення інтегрованих Центрів надання адміністративних послуг об'єднаних територіальних громад: практ. рекомендації / за заг. ред. О. Тертишної, О. Саєнко; Фонд «Східна Європа». Київ: ФОП Москаленко О. М., 2016. - 146 с.

4. Як створити належний ЦНАП в ОТГ? Досвід інституційного створення ЦНАП в рамках Програми «U-LEAD з Європою»: посібник / Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. 2018. 364 с. URL: https://tsnap.ulead.org.ua/wp-content/uploads/2018/11/A4_TSNAPE_for-web_cover_block.pdf

Перепелиця М.О.,

здобувач вищої освіти 2-го курсу ННІ №3 НАВС,

Булик І.Л.,

к.ю.н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ У СФЕРІ ОСВІТИ

Освіта завжди була особливою функцією суспільства й держави, спрямованою на формування та розвиток соціально-значущих якостей кожної людини як члена суспільства й громадянина держави. Конституція України одним із пріоритетних прав людини визначає право на отримання освіти. Через освіту як найбільш масовий соціальний інститут здійснюється вплив на формування свідомості суспільства, регулюються процеси свідомого саморозвитку громадян. Як соціальне й культурне

явище, освіта є атрибутом людства, невід'ємним його супутником у поступальному русі еволюційного розвитку. Саме тому важливого значення для розвитку суспільства набуває осмислення якісно нових ознак і смислів сучасної освіти в умовах цивілізаційних змін нашої історичної доби, розуміння тенденцій її розвитку, внутрішніх протиріч і механізмів прогресу [1].

В Україні адміністрування освітою здійснюється через органи публічної адміністрації: Міністерство освіти і науки України, інші центральні органи виконавчої влади та місцевої влади, яким підпорядковані навчальні заклади.

Поняття "освіта" є багатоаспектним та різноманітним явищем, що обумовлює складність її визначення. У Законі України "Про освіту" від 5 вересня 2017 року зазначено, що освіта є основою інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями і культурою, та держави.[2].

Проблемами публічного адміністрування сфери освіти займалися такі вчені, як Н.Л. Губерська, М.Н. Курко, С.В. Крисюк, В.Г. Кремінь, В.М. Савіщенко, С.О. Сисоєва, С.О. Мосьондз та інші.

Під час впровадження демократичних цінностей та європейських стандартів у нашій країні відбувається кардинальні зміни. Чинна модель публічного адміністрування у сфері освіти не задовольняє потреб сучасного українського суспільства. Протягом усього періоду існування незалежної України в освітній галузі країни накопичувалися чисельні проблеми системного характеру. Проблеми, які існують в освітній сфері, пов'язані недосконалою системою публічного адміністрування в цій сфері. Серед цих проблем варто виділити такі: ставлення владних структур до освітнього сектору, як до другорядного порівняно з економікою; як до витратної, а не інвестиційної частини державного бюджету; низька заробітна плата, зниження соціального статусу працівників освіти; неефективна, надмірно централізована, застаріла система управління і фінансування; брак ефективної системи моніторингу і контролю якості освіти.

Ми вважаємо за доцільне змінити систему управління та фінансування та підбору кваліфікованих кадрів. Освіта повинна бути головним аспектом в розвитку людини. Також варто, вести серйозний контроль стосовно системи моніторингу і контролю якості освіти. На нашу думку, це посприє вирішенню проблем у сфері освіти.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України: Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - ст. 141.

2. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 р. // Відомості Верховної Ради. - 2017. - № 38-39. - ст.380.

Петренко С.С.,

здобувач вищої освіти ННІ № 1 НАВС,

Басс В.О.,

к.ю.н., доцент, доцент кафедри поліцейського права НАВС

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ДІЛЬНИЧОГО ОФІЦЕРА ПОЛІЦІЇ

Правове регулювання діяльності дільничного офіцера поліції – це сукупність нормативно-правових актів, які регламентують діяльність дільничного у сфері запобігання правопорушенням, виявлення, припинення правопорушень, притягнення винних до адміністративної, кримінальної відповідальності, розгляду звернень громадян, а також виявлення й усунення причин та умов, що сприяють правопорушенням.

Основоположним нормативним документом, який закладає не тільки засади діяльності всіх органів, установ, підприємств та організацій, а й державного устрою в Україні, є Конституція. Основний Закон указує, що наша держава – це суверенна, правова, соціальна, демократична країна. Головною соціальною цінністю є

життя, здоров'я людини та громадянина, забезпечення їхніх основних прав і свободі законних інтересів.

Засади діяльності поліцейського й дільничного офіцера поліції, зокрема, окрім Конституції України, передбачені також у Законі України «Про Національну поліцію», а саме: верховенства права; дотримання прав і свобод людини; законність; відкритість і прозорість; політична нейтральність; взаємодія з населенням на засадах партнерства; безперервність.

Завданнями поліції загалом і дільничного офіцера поліції на поліцейській дільниці зокрема є надання поліцейських послуг у сферах:

- 1) забезпечення публічної безпеки й порядку;
- 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства й держави;
- 3) протидії злочинності;
- 4) надання в межах, визначених законом, послуг із допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Крім надання поліцейських послуг, до завдань дільничного офіцера поліції чинним законодавством зараховано ще такі:

- 1) проведення загальної та індивідуальної профілактичної роботи серед громадськості поліцейської дільниці;
- 2) охорону громадського порядку, забезпечення громадської безпеки на території поліцейської дільниці;
- 3) взаємодію з населенням і громадськими формуваннями на території обслуговування щодо профілактики правопорушень, охорони громадського порядку та громадської безпеки й боротьби зі злочинністю;
- 4) взаємодію з іншими підрозділами поліції в запобіганні адміністративним правопорушенням і злочинам, виявленні та припиненні їх, а також участь у розкритті злочинів, що вчинені на території поліцейської дільниці .

Основним критерієм оцінювання роботи дільничного офіцера поліції є рівень довіри населення, що проживає на території поліцейської дільниці, до конкретного дільничного, який її обслуговує. Для підвищення іміджу поліції, покращення

ефективності її роботи дільничний взаємодіє з громадою шляхом проведення спільних проєктів, програм, заходів, нарад, семінарів, круглих столів, відкритих занять тощо.

Питання взаємодії дільничного офіцера та громадськості регламентовано нормами низки нормативно-правових актів. Так, зокрема, Закон України «Про участь громадян в охороні громадського порядку та державного кордону» передбачає можливість певної групи осіб (громадського формування з охорону громадського порядку й державного кордону), які відповідним чином створені та зареєстровані, брати участь у виконанні покладених на поліцію завдань. Зазначені об'єднання у сфері охорони громадського порядку створюються з метою:

- надання допомоги органам поліції в забезпеченні публічного порядку і публічної безпеки, запобіганні адміністративним проступкам і злочинам;

- інформування органів поліції про вчинені або ті, що готуються, злочини, місця концентрації злочинних угруповань;

- сприяння органам поліції у виявленні й розкритті злочинів, розшуку осіб, які їх учинили, захисті інтересів держави, підприємств,

- установ, організацій, громадян від злочинних посягань;

- участі в забезпеченні безпеки дорожнього руху та боротьбі з дитячою бездоглядністю і правопорушеннями неповнолітніх.

Відповідно до покладених завдань, члени громадських формувань з охорони громадського порядку та державного кордону мають право:

- 1) брати участь у забезпеченні охорони громадського порядку й разом із дільничними офіцерами поліції, а в сільській місцевості – самостійно шляхом виконання конкретних доручень дільничного;

- 2) уживати спільно з дільничним офіцерами поліції заходів щодо припинення адміністративних правопорушень і злочинів;

- 3) представляти й захищати інтереси своїх членів у державних органах і підприємствах, установах, організаціях, навчальних закладах;

4) взаємодіяти з іншими органами громадської самодіяльності, що беруть участь у заходах, спрямованих на:

- ведення індивідуально-профілактичної роботи з особами, схильними до вчинення адміністративних правопорушень і злочинів;

- надання допомоги в боротьбі зі злочинами у сфері економіки, податкового законодавства, а також пияцтвом, наркоманією, порушеннями правил торгівлі та у сфері благоустрою території міст, інших населених пунктів;

- охорону природи й пам'яток історії та культури;

- забезпечення безпеки дорожнього руху;

5) уносити до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності пропозиції щодо запобігання адміністративним правопорушенням і злочинам, виникненню причин і умов, що сприяють їх учиненню;

6) підтримувати зв'язки з відповідними громадськими організаціями інших країн з метою обміну досвідом роботи.

Також варто зазначити, що діяльність дільничного офіцера поліції регламентується положеннями міжнародних договорів, пактів, конвенцій тощо, які були ратифіковані Верховною Радою України. Основоположним і визначальним документом, який установлює засади діяльності більшості країн світу, є Загальна декларація прав людини тощо. Відповідно до положень Закону України «Про міжнародні договори», у разі невідповідності (різного) правового регулювання одного й того самого питання нормами національного та ратифікованого міжнародного договору дільничний офіцер, як і будь-який поліцейський, зобов'язаний керуватись нормами міжнародного договору.

Отже, правове регулювання діяльності дільничного офіцера поліції здійснюється низкою правових актів, основоположними серед яких є Конституція України та Загальна декларація прав людини. Принципово новим у діяльності поліції є нормативне визначення основного завдання, а саме надання поліцейських послуг. Цілком виправданим убачається оцінювання роботи дільничного офіцера поліції крізь призму рівня довіри населення.

Адже саме дільничний є представником поліції на території обслуговування, який може максимально ефективно взаємодіяти з громадою й задовольняти її потреби в різних сферах суспільного життя.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР .

2. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII.

3. Закон України «Про Національну поліцію» передм. В.В. Сокурєнка, МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ; за заг. ред. докт. юрид. наук, доц. В.В. Сокурєнка. – Харків, 2016. – 408 с.

4. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції: наказ МВС України від 28.07.2017 № 650.

5. Про участь громадян в охороні громадського порядку та громадського кордону : Закон України від 22 червня 2000 року № 1835-III.

6. Про звернення громадян : Закон України від 2 жовтня 1996 року № 393/96-ВР.

7. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січня 2011 року № 2939-VI.

Пилип'юк В.В.,
здобувач вищої освіти ННІ №1 НАВС,
Стрельченко О.Г.,
д.ю.н., професор, професор кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЮ): АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА

На сьогодні, питання протидії булінгу є одним з найпоширеніших в Україні. Кожного дня кількість жертв цькування зростає і ця статистика пов'язана з різними факторами. Для правового вирішення цієї проблеми потрібно розглянути сутність, ознаки, види та передумови виникнення. Розпочнемо з головного - роз'яснення самого поняття.

Цькування, або ж булінг – це своєрідний вид насильства над особою, під час якого жертва систематично зазнає психологічних страждань, які згодом можуть перерости в економічні, сексуальні та фізичні (наприклад, нанесення тілесних ушкоджень).

Відповідно до вищесказаного, можна зазначити, що булінг має такі **головні ознаки**:

1. Систематичність (погрози, кривдження вчиняються неодноразово, а з певною повторюваністю);
2. Відсутність в особи, яка знущається, відчуття провини, розкаяння;
3. Наявність умислу;
4. Вчинення такого діяння може відбуватися не тільки однією особою, а й групою осіб, зазвичай є лідер-ініціатор та його послідовники разом з активними спостерігачами, які беруть участь.

Цькування може проявлятися в таких **видах** [3]:

- Психологічне, яке має прояв у вигляді шантажу, ігнорування, насмішок, глузування, приниження;

- Економічне, включає в себе вимагання грошей, їжі, крадіжки, завдання шкоди матеріальним речам, їх знищення;

- Сексуальне, проявляється у висловлюваннях інтимного характеру, певних жестах, домаганнях;

- Фізичне – штовхання, зачіпання за волосся, удари, стусани, підніжки; тобто всі дії, які завдають фізичний біль особі.

Щодо передумов та причин виникнення, то їх є декілька:

1. Індивідуальні: розлади та порушення в розвитку кривдника, це може бути певний стресовий розлад, розлад поведінки, гіперактивність, намагання компенсувати невдачі, бажання самоствердитись, або ж дефіцит уваги;

2. Сімейні: домашнє насильство, гіперопіка з боку дружини/чоловіка/батьків, авторитарний стиль спілкування з рідними, постійні сварки;

3. Соціальні: економічна та соціальна нерівність, сексуальна орієнтація, поширення насильницької моделі поведінки в засобах масової інформації.

Свідки булінгу бачать, що дії насильника не тягнуть покарання, а тому частіше використовують агресію в майбутньому [2]. Задля вирішення цієї проблеми ми розглянули всі супроводжуючі аспекти.

В Україні поняття булінгу було закріплене на законодавчому рівні, а саме Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» від 18.12.2018, яким внесено зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Закону України «Про освіту». На даний момент, за вчинення цькування громадян України несе адміністративну відповідальність. Адміністративній відповідальності підлягають особи, які досягли на момент вчинення адміністративного правопорушення шістнадцятирічного віку [1]. Якщо особа не досягла такого віку, то відповідальність за неї несуть її батьки, або особи які замінюють їх. Розглянемо можливі покарання за вчинення булінгу (цькування):

- Згідно ст. 173-4 Кодексу України про адміністративні правопорушення, булінг (цькування), тобто діяння учасників

освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого, - тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від двадцяти до сорока годин [1]. Якщо вчиняється повторно, то збільшений штраф та години громадських робіт.

- Згідно ст. 51 Кодексу України про адміністративні правопорушення, дрібне викрадення чужого майна шляхом радіжки, шахрайства, привласнення чи розтрата - тягне за собою накладення штрафу від десяти до тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк до одного місяця з відрахуванням двадцяти процентів заробітку, або адміністративний арешт на строк від п'яти до десяти діб [1]. Якщо особа вчиняє повторно, то збільшений штраф.

- Згідно ст. 173 КУпАП, дрібне хуліганство (нецензурна лайка в громадських місцях, образливе чіпляння до громадян та інші подібні дії) тягне за собою штраф, громадські роботи, виправні роботи, адміністративний арешт до 15 діб.

Слід пам'ятати, що ухиляння батьків від виконання обов'язків стосовно виховання дітей теж тягне за собою адміністративну відповідальність, адже відповідно до ст. 50 Сімейного кодексу України, батьки зобов'язані виховувати дитину в дусі поваги до прав та свобод інших людей.

Отже, для здійснення якісної протидії булінгу (цькуванню) держава повинна не припиняти здійснювати низку заходів та забезпечувати винним покарання. Кожен громадян України повинен розуміти, що булінг – це незаконно, та повідомляти відповідні органи у разі виявлення неправомірних дій. Викорінення даного явища можливе лише за тісної співпраці виконавчої та законодавчої гілок влади.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Відомості Верховної Ради України : кодекс від 07 грудня 1984 р., редакція від 11 червня 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

2. Король А. Причини та наслідки дослідження явища булінгу // Відновне правосуддя в Україні. – 2009. – № 1 – 2. – с. 93. URL: https://rescentre.org.ua/images/Uploads/Files/poperedzhenya_dl/buling_article.pdf.

3. Насильство щодо дітей в Україні : всеукраїнське опитування громадської думки / за ред. С. Павлиш, Т. Журавель. -- К.: вид-во ФОП Клименко, 2015. - 146 с.

Плугатир М.В.,

к.ю.н., доцент, доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ АРЕШТУ З УТРИМАННЯМ НА ГАУПТВАХТІ ДО ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

З прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності військовослужбовців, надання командирам додаткових прав та покладення обов’язків в особливий період» від 5 лютого 2015 року № 158-VIII, до Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі - КУпАП) було внесено низку змін щодо особливостей застосування адміністративної відповідальності до військовослужбовців. Цими змінами було передбачено доповнення зазначеного кодексу статті 32⁻¹, яка визначала для військовослужбовців новий вид покарання: арешт з утриманням на гауптвахті [1].

Порівняння частини другої зазначеної статті з аналогічними положеннями частини другої 32 КУпАП дає змогу стверджувати, що існує необхідність внесення змін щодо особливостей застосування адміністративного арешту, до окремих категорій військовослужбовців.

Так частина друга статті 32¹ КУпАП зазначає, що арешт з утриманням на гауптвахті не може застосовуватися до військовослужбовців-жінок. У свою чергу, згідно з частиною другою статті 32 КУпАП адміністративний арешт не може застосовуватись до вагітних жінок або жінок, що мають дітей віком до дванадцяти років [2]. Відсутність аналогічних положень у статті 32¹ КУпАП вступає у пряме протиріччя з вказаною нормою, а також має дискримінаційний характер та порушує принцип справедливості, на необхідності дотримання якого неодноразово наголошувалось Конституційним Судом України.

Зокрема у рішенні від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004 Конституційний Суд України підкреслює, що зазвичай справедливість розглядають як властивість права, виражену, зокрема, в рівному юридичному масштабі поведінки, а справедливе застосування норм права передбачає передусім недискримінаційний підхід, неупередженість [3].

Крім того, у частині другій статті 32¹ КУпАП не враховано положень частини першої статті 20 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» від 25 березня 1992 року № 2232-ХІІ, якою визначається, що на військову службу за контрактом приймаються громадяни, які пройшли професійно-психологічний відбір і відповідають установленим вимогам проходження військової служби, у тому числі: «особи, які мають повну загальну середню, професійно-технічну або вищу освіту віком від 17 років до 30 років, у тому числі ті, яким 17 років виповнюється в рік початку військової служби, та не мають військових звань офіцерського складу, - на військову службу (навчання) курсантів вищих військових навчальних закладів або військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти, у тому числі тих, що здійснюють підготовку осіб на посади сержантського та старшинського складу».

Тобто на військову службу фактично можуть бути прийняті особи, яким виповнилось 16 років, а 17 років може виповнитись станом на 31 грудня року прийняття на таку службу. Проте обмеження щодо застосування до них такого стягнення як арешт з утриманням на гауптвахті відсутні, на відміну від адміністративного арешту, що також створює певну дискримінацію.

Одночасно, частина друга статті 32⁻¹ КУпАП на врахове положень частини четвертої статті 20 та частини десятої статті 23 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» від 25 березня 1992 року № 2232-ХІІ, у відповідності до яких для потреб Збройних Сил України та інших військових формувань (крім Служби зовнішньої розвідки України) на військову службу за контрактом можуть бути прийняті особи, звільнені з військової служби, які не досягли граничного віку перебування на військовій службі і визнані військово-лікарськими комісіями непридатними до військової служби за станом здоров'я за наслідками захворювань, поранень (травм, контузій, каліцтв), одержаних під час виконання обов'язків військової служби, що призвело до встановлення їм інвалідності. Тому необхідно закріпити у статті 32⁻¹ КУпАП положення про те, що арешт з утриманням на гауптвахті не може застосовуватись до осіб з інвалідністю першої і другої груп.

Ураховуючи викладене, пропонується викласти частину друга статті 32⁻¹ КУпАП у наступній редакції: «Арешт з утриманням на гауптвахті не може застосовуватись до вагітних військовослужбовців-жінок та до військовослужбовців-жінок, які мають дітей віком до дванадцяти років, до осіб, які не досягли вісімнадцяти років, до осіб з інвалідністю першої і другої груп».

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності військовослужбовців, надання командирам додаткових прав та покладення обов'язків в особливий період : Закон України від 5 лютого 2015 року № 158-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/158-19#n11>

2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

3. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) від 2 листопада 2004 року № 5-рп/2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-04#Text>

4. Про військовий обов'язок і військову службу : Закон України від 25 березня 1992 року № 2232-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text>

Плугovenko K.O.,
студентка 304 н/г СПР ННІ №1 НАВС,
Бухтіярова І.Г.,
к. ю. н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ

В усі часи актуальною проблемою є правопорушення вчинені неповнолітніми, необхідність вирішення якої стоїть не тільки перед працівниками поліції, а і перед всім суспільством в цілому, бо підлітки - це діти, а діти наше майбутнє. Так яке може бути майбутнє, якщо в ранньому віці вони стають на протиправний шлях.

Кожна людина зобов'язується дотримуватись встановлених норм у суспільстві, а у випадку порушення цих норм, усвідомлює настання негативних наслідків. Саме це стає умовою настання такого суспільного явища, як відповідальність. На теперішньому етапі розвитку актуальною темою є адміністративна

відповідальність неповнолітніх, особливої групи спеціальних суб'єктів адміністративних правопорушень.

У Кодексі України про адміністративні правопорушення відсутнє визначення поняття «неповнолітні», але ст. 13 передбачає відповідальність неповнолітніх, до яких відносять осіб віком від 16 до 18 років [1].

Адміністративний проступок скоєний неповнолітнім є обставиною, що пом'якшує відповідальність. Адже неповнолітні не мають достатнього життєвого досвіду і тому, не завжди усвідомлюють шкоду заподіяного, легко піддаються впливу інших осіб, особливо старших за віком. З позитивних моментів є те, що неповнолітні *з легкістю піддаються виховному впливу і можуть виправитись без застосування до них жорстких заходів адміністративного стягнення.*

Варто зазначити, що гострим і проблемним питанням в Україні, у сфері адміністративної відповідальності неповнолітніх, є види заходів впливу, що застосовуються до них за вчинення адміністративних правопорушень. Чинне законодавство не містить чіткого визначення заходів впливу, що ускладнює його розуміння.

Слушна думка Л.Л. Савранчук, яка стверджує, що заходи адміністративного впливу до неповнолітніх – це різновид заходів адміністративної відповідальності з боку держави на неправомірну поведінку особи, які мають виховний характер, що полягає в обмеженні його особистих благ. Ознаками таких заходів є: застосовуються на основі норм адміністративного права; є засобом охорони суспільних відносин у сфері державного управління; застосовуються органами адміністративної юрисдикції лише у випадку порушення вимог адміністративно-правових норм; застосовуються лише до неповнолітніх віком від 16 до 18 років; створюють для правопорушника несприятливі юридичні наслідки, що полягають в осуді поведінки й обмеженні його особистих благ [2, с. 247].

Ми вважаємо, що заходи адміністративного впливу, які застосовуються до неповнолітніх за вчинення адміністративного правопорушення, мають більш виховний характер. Більшість із них є малоефективними та не справляють належного виховного

впливу на особу порушника. Тому їх доречно замінити на більш жорстокі. Оскільки діти стають більш агресивними, а їхні правопорушення жорстокими. З огляду на наші реалії вік, з якого настає адміністративна відповідальність, пропонуємо зменшити до 14 років.

Однією із підстав для зменшення віку, з якого настає відповідальність є правопорушення за булінг. Це явище отримало розповсюдження у всьому світі. В Україні проблема набула такого масштабу, що про неї почали відкрито говорити і виникла необхідність протидіяти на законодавчому рівні та встановити відповідальність за такі діяння. Саме тому є необхідність обговорювати таке негативне явище, як булінг в освітньому середовищі: поняття, ознаки, відповідальність за такі діяння та, щонайважливіше, - комплекс дій із запобігання поширенню булінгу [3].

Кожна людина має право на повагу і гідне ставлення до себе. А саме правопорушення щодо булінгу і є порушенням відповідного права. Потрібно пам'ятати, що ні з кого не можна знущатися — ні в реальному, ні у віртуальному світі. Загальна Декларація прав людини акцентує, що «визнання гідності, притаманної всім членам людської сім'ї, і рівних та невід'ємних прав їх є основою свободи, справедливості та загального миру» Отже, якщо кожному притаманна людська гідність, то кожна людина повинна мати право на її захист [4].

Стосовно відповідальності неповнолітніх та для встановлення більш суворішого контролю за зазначеними правопорушеннями слушною є думка О.О. Кукшинової про необхідність виділення в окремий розділ особливостей провадження у справі про адміністративні правопорушення неповнолітніх, «у якому доцільно відобразити перелік правопорушень, за вчинення яких застосовуються заходи виховного впливу, та їх поняття» [6, с. 62].

Це є доцільним ще з огляду на те, що ст. 184 КУпАП передбачено відповідальність батьків або осіб, які їх замінюють за вчинення неповнолітніми віком від 16 до 18 років правопорушення [1].

За своїм змістом це не є адміністративною відповідальністю неповнолітніх, а відповідальністю батьків або осіб, що їх замінюють, за дії неповнолітніх. Тому притягнення батьків неповнолітніх до адміністративної відповідальності справляє непрямий виховний вплив на неповнолітніх та вказує батькам на прогалину у вихованні, за допомогою чого здійснюється профілактика вчинення правопорушень, у тому числі повторних.

Тому визначивши чітко всі стадії та дії в межах кожної стадії проваджень щодо притягнення до відповідальності неповнолітніх держава буде мати змогу вдосконалити механізм не лише превентивних заходів до неповнолітніх, а й способи допомоги сім'ям в яких вони проживають та надання кваліфікованої допомоги батькам та особам які їх замінюють у вихованні дітей.

Підсумовуючи вищевикладене слід зауважити, що проблема адміністративних правопорушень неповнолітніх є і залишається однією з актуальних проблем українського суспільства, яка потребує негайного вирішення. Відповідно до Декларації прав дитини виникає необхідність виокремлення спеціальних норм про адміністративну відповідальність, у Преамбулі зазначається, що неповнолітні, у зв'язку з їх фізичною і розумовою незрілістю, потребують спеціальної охорони і захисту, зокрема, належний правовий захист.[7, 3 с.58]

Особливістю відповідальності неповнолітніх є те, що, по - перше, це пом'якшуюча обставина, по-друге, що до відповідальності притягуються і батьки або особи які їх замінюють, а це свідчить лише про те, що за неправомірні дії неповнолітніх відповідальні несуть не лише вони, а й їх батьки, тому державна політика стосовна неповнолітніх повинна містити біль різноманітні програми щодо розвитку неповнолітніх. Потрібно запроваджувати програми які будуть налаштовувати підлітків знаходити цікаві напрямки щодо розвитку не лише розумових здібностей, а й розвивати духовний та психоемоційний бік свого життя. Це обов'язок держави саме для того щоб зростаюче покоління, яке є майбутнім нашої країни, мало всі умови для розвитку, а не для занепаду, що неминуче призводить до

вчинення спочатку легких правопорушень, а потім призводить до більш тяжких злочинів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення. 1984. Відомості Верховної Ради УРСР. 1984. № 51 стаття 1122

2. Савранчук Л.Л. Відповідальність неповнолітніх за адміністративним законодавством: проблеми та перспективи. Юридичний науковий електронний журнал. 2017. № 6. С. 245–248.

3. Бухтіярова І.Г. Приходько М. Насильство в сім'ї щодо дітей, як причина булінгу: попередження та виявлення. Забезпечення запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та протидії торгівлі людьми: національна практика та зарубіжний досвід [Текст]: матеріали науково-практичної конференції (Київ, 14 грудня 2020). Київ: Національна академія внутрішніх справ, 2020. 301 с., (с. 172-175)

4. Загальна декларація прав людини : прийнята і проголошена в рез. 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948. Голос України. 2008. № 236.

5. Бухтіярова І. Г. Адміністративно – правові засади захисту дитинства та материнства в Україні: монографія / Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2018. – 212 с.

6. Кукшинова О.О. Особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх / О.О. Кукшинова // Митна справа. – 2015. – № 5(101). – С. 55–63.

7. Декларація прав дитини від 20 листопада 1959. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>

Пономаренко О.О.,
здобувач вищої освіти 2-го курсу ННІ №3 НАВС,
Булик І.Л.,
к.ю.н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Важливість і масштабність завдань з охорони життя та здоров'я, прав та інтересів громадян відповідно до ст. 3 Конституції України, реформування адміністративного законодавства, а також поширеність адміністративних проступків, їх структура, причини і динаміка зумовлюють необхідність предметного дослідження інституту адміністративної відповідальності, зокрема специфіки відповідальності військовослужбовців. [1]

Військовослужбовці, поряд з іншими громадянами, визнаються суб'єктами адміністративної відповідальності. Проте їх правовий статус суттєво відрізняється від загального. У зв'язку з цим змінюється становище самого військовослужбовця, який за своїм правовим статусом наближається або повинен наближатися до інших громадян.

В.В. Зуй зазначає при цьому, що адміністративна відповідальність відмежовується від дисциплінарної тим, що суб'єкт адміністративного проступку не знаходиться в службовій залежності від органу або посадової особи, яка притягує його до адміністративної відповідальності. [7]

При цьому слушною є думка С.М. Скуріхіна, який вважає, що обов'язки військовослужбовця є одним із центральних елементів їхнього правового статусу. Обов'язки визначають те, що військовослужбовцю необхідно виконувати, які вимоги до нього висуваються. До обов'язків належать також і заборони, які вказують на ті дії, які військовослужбовцю робити забороняється. [7]

Окремі аспекти юридичної відповідальності військовослужбовців досліджені в наукових працях вітчизняних науковців, серед яких доцільно виокремити наукові здобутки Ю.П. Битяка, О.С. Полякової, Є.І. Григоренка, В.М. Александрова, В.В. Середи, А.Ф. Моти, М.І. Карпенка, О.Б. Ганьби. Однак, незважаючи на значний внесок вищевказаних учених у дослідження зазначеної наукової проблеми, сьогодні недостатньо розкрито особливості адміністративно-правової відповідальності військовослужбовців.[8]

Правова регламентація військової служби та воєнної організації як у мирний, так і у воєнний час здійснюється великою кількістю нормативно-правових актів, які стали з'являтися після проголошення незалежності України й будівництва власних Збройних Сил та інших військових формувань. Варто зазначити, що однією з актуальних проблем протягом усього історичного періоду існування військового утворення були і є питання, пов'язані з юридичною відповідальністю військовослужбовців як одним із засобів примусу, зокрема щодо належного виконання ними завдань військової служби та службових обов'язків. Ці особи несуть відповідальність за адміністративні проступки за дисциплінарними статутами, тобто дисциплінарну відповідальність.

Адміністративна відповідальність - це специфічне реагування держави на адміністративне правопорушення, що полягає в застосуванні уповноваженим органом або посадовою особою передбаченого законом стягнення до суб'єкта правопорушення

Стаття 15 КУпАП встановлює особливості відповідальності за адміністративні правопорушення військовослужбовців, призваних на збори військовозобов'язаних і працівників органів внутрішніх справ.[2]

Адміністративно-правовий статус військовослужбовця зумовлює певні особливості притягнення його до адміністративної відповідальності, а саме: як громадянин України й розглядатися має як загальний суб'єкт, а також як спеціальний суб'єкт адміністративної відповідальності – як представник військового формування, котрий наділений додатковими, спеціальними

правами й обов'язками, пов'язаними з виконанням ним завдань військової служби, функціональних обов'язків за відповідною посадою [7].

Лише в окремих випадках їх може бути притягнуто до адміністративної відповідальності на загальних підставах (в разі порушення правил полювання, рибальства та охорони рибних запасів, правил, норм та стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху, митних правил, вчинення корупційних діянь та інших правопорушень, пов'язаних з корупцією, неправомірного використання державного майна, невжиття заходів щодо окремої ухвали суду чи окремої постанови судді, щодо подання органу дізнання, слідчого або протесту, припису чи подання прокурора, ухилення від виконання законних вимог прокурора, порушення законодавства про державну таємницю і за контрабанду) [8, с. 285].

В разі порушення правил дорожнього руху водіями транспортних засобів Збройних Сил України або інших утворених відповідно до закону військових формувань і військовослужбовцями строкової служби штраф як адміністративне стягнення до них не застосовується. До них може бути застосовано лише попередження [6].

Адміністративна відповідальність настає згідно з КУпАП за: порушення військовозобов'язаними чи призовниками законодавства про військовий обов'язок і військову службу; умисне зіпсуття обліково-військових документів чи втрату їх з необережності; неявку на виклик у військовий комісаріат; неподання у військо-ві комісаріати списків юнаків, які підлягають приписці до призовних дільниць; прийняття на роботу військовозобов'язаних і призо-вників, які не перебувають на військовому обліку; незабезпечення сповіщення військовозобов'язаних і призовників про їх виклик у вій-ськові комісаріати, перешкоду їх своєчасній явці на пункти збору чи призовні дільниці; несвоєчасне подання документів, необхідних для ведення військового обліку військовозобов'язаних і призовників, несповіщення їх про виклик у військові комісаріати;

неподання відомостей про військовозобов'язаних і призовників.
[3]

Законом України «Про загальний військовий обов'язок і військову службу» передбачено відповідальність керівників, інших посадових осіб державних органів, органів місцевого самоврядування, а також підприємств, установ, організацій усіх форм власності та громадян, винних у порушенні порядку військового обліку, допризовної підготовки, приписки до призовних участків, призову на дійсну військову службу, призову на військову службу офіцерів запасу, проходження навчальних зборів (занять), мобілізаційної підготовки і мобілізаційної готовності, явки за викликом у військовий комісаріат, а також у вчиненні інших порушень законодавства про загальний військовий обов'язок і військову службу [4].

Доцільність заміни адміністративної відповідальності дисциплінарною в цьому випадку пояснюється особливостями служби в Збройних Силах або інших утворених відповідно до закону військових формуваннях та органах внутрішніх справ, особливим правовим статусом їх працівників, а відтак і специфікою юридичної відповідальності за порушення правових норм, які охороняються адміністративними санкціями.

Отже, в разі вчинення військовослужбовцем або особою рядового чи начальницького складу адміністративного проступку за загальним правилом передбачається заміна одного виду юридичної відповідальності на інший, що в літературі одержало назву субститутної відповідальності.

На жаль, ні в КУпАП, ні в дисциплінарних статутах не визначено механізм заміни зазначених видів відповідальності одного одним, хоча, він має певні особливості та потребує чіткого врегулювання.

Вирішення всіх проблем, пов'язаних із застосуванням відповідальності за адміністративне правопорушення можливе лише за прийняття відповідного нормативно-правового акту про адміністративні проступки, який зможе закріпити нові концептуальні положення щодо адміністративної відповідальності військовослужбовців.

ЛІТЕРАТУРА:

- 1 Конституція України. Закон України від 28 червня 1996 р., № 30, ст. 141 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 7 грудня 1984 р., № 8073-X. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80731—10/>
3. Про військовий обов'язок військову службу: Закон України від 25 березня 1992р., № 27, ст.385. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/2232-12>
4. Про Дисциплінарний статут Збройних Сил України: Закон України від 24 березня 1999, № 22-23, ст.197. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/551-14>
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності військовослужбовців, надання командирам додаткових прав та покладення обов'язків в особливий період: Закон України від 5 лютого 2015р № 13, ст.92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/158-19>
6. Про затвердження Інструкції про порядок її умови утримання засуджених, узятих під варту, та затриманих військовослужбовців: Наказ Міністерства оборони України від 26.09.2013 р. № 656 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1675-04>
7. Адміністративне право України / под ред. Ю. П. Битяка. - 2-е изд., перераб. и доп. - Х. : Право, 2003. - 576 с.
8. В. Л. Бабич «Адміністративна відповідальність військовозобов'язаних та призовників за порушення вимог Закону України «Про військовий обов'язок та військову службу»». / Часопис Київського університету права " 2013/3, ст. 134-137.
9. Полякова О. С. «Адміністративна відповідальності військовослужбовців Збройних Сил України» // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2014. Том 1, ст. 101-103
10. Ткаченко О. Г. «Адміністративна відповідальність військовослужбовців за військові правопорушення» // Науковий вісник Херсонського державного Університету, випуск 3. Том 2. 2015, ст. 164-167.

Приходько М.В.,
ад'юнкт кафедри публічного управління та адміністрування
НАВС

ПРИНЦИПИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА БУЛІНГ (ЦЬКУВАННЯ) В УКРАЇНІ

Забезпечення адміністративної відповідальності за булінг (цькування) здійснюється у повній мірі завдяки дотримання її принципів.

Відповідно до Академічного тлумачного словника української мови, принцип – основне вихідне положення якої-небудь наукової системи, теорії, ідеологічного напрямку та ін. [1].

С. М. Клепиков зазначає, що «принцип» має кілька значень:

- «основне вихідне положення якої-небудь теорії, вчення, науки, світогляду, політичної організації;
- внутрішнє переконання людини, що визначає його ставлення до дійсності, норми поведінки та діяльності;
- основа пристрої або дії будь-якого приладу, машини тощо» [2].

Слід зазначити, що наразі, немає єдиного розуміння категорії «принципи адміністративної відповідальності», це може бути пов'язане з тим, що по – перше, немає єдиної точки зору розуміння категорії «адміністративна відповідальність», по – друге, присутнє внутрішнє переконання людини (суб'єктивний фактор) при дослідженні та розумінні законодавчої бази, яка відповідала вимогам часу.

Так, на думку О. Г. Стрельченко принципи адміністративної відповідальності – це основні положення, закріплені в Конституції та інших законах України, на яких базується порядок притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності [3]. Тобто, у визначені науковця наголошено на необхідності закріплення принципів адміністративної відповідальності у нормативно – правових актах.

Подібної точки зору й Ю. В. Кононенко, який зазначає, що принципи адміністративної відповідальності – це основоположні ідеї, закріплені нормами адміністративного права, які відображають сутність, призначення і зміст адміністративної-правової відповідальності, закономірності її розвитку та реалізації [4, с. 83].

Необхідно відзначити те, що принципи реалізації адміністративної відповідальності за булінг (цькування) в Україні ґрунтуються на загальних принципах адміністративної відповідальності: верховенство права, законності, обґрунтованості, своєчасності, справедливості, гуманізму, рівності перед законом тощо [5].

Окрім загальних принципів адміністративної відповідальності, можна виділити й характерологічний, який притаманний саме такому правопорушенню як булінг (цькування): поєднання індивідуалізації та деіндивідуалізації покарання.

Принцип **індивідуалізації** полягає у тому, що правозастосовні органи повинні у повній мірі та належним чином зібрати та дослідити усі наявні докази факту вчинення адміністративного правопорушення саме цією особою, яка у подальшому буде притягнута до відповідальності, спираючись на ступінь суспільно – небезпечності правопорушення та особу правопорушника. Проте аналіз законодавства у сфері протидії булінгу (цькування) та судової практики дає змогу стверджувати, що до адміністративної відповідальності за правопорушення, передбачене ст. 173–4 КУпАП вчинене малолітніми або неповнолітніми особами віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років, притягаються їх батьки або особи, що їх замінюють. Виходячи з цього, можна стверджувати про принцип **деіндивідуалізації** покарання за булінг (цькування), суть якого полягає у тому, що відповідальність несуть треті особи, за діяння, яке ним по факту, не було вчинене, так звана «трансмисія» відповідальності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Академічний тлумачний словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/s/pryncyp> (дата звернення: 01.09.2021).

2. Клепиков С. Н. Административная ответственность в субъектах Российской Федерации: монография. *Центральный филиал Российской академии правосудия*. Воронеж, 2006. 141 с. URL: http://www.law.vsu.ru/structure/admlaw/personal/books/klepikov_monography.pdf (дата звернення: 01.09.2021).

3. Стрельченко О. Г. Принципи адміністративної відповідальності. 2012. URL: [p://www.pravoznavec.com.ua/period/article/2943/%CE](http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/2943/%CE) (дата звернення: 02.09.2021).

4. Кононенко Ю. В. Засади адміністративної відповідальності за порушення права на справедливий судовий розгляд в Україні. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2013. № 3 С. 82-86. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizvru_2013_3_18 (дата звернення: 02.09.2021)

5. Бухтиярова И. Г. Цель и направления административно-правовой защиты детства и материнства в Украине. *Право и Закон*. 2017. № 2. С. 107-112.

Рошкович О.В.,

студент магістратури ННІЗДН НАВС

СПІВВІДНОШЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ ТА АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Система процесуального права в основному складається з чотирьох галузей процесуального права: кримінально-процесуального, цивільного процесуального, господарського

процесуального, підгалузі адміністративного права – адміністративно-процесуального права [1, с. 117].

Вчені-адміністративісти вважають, що для адміністративного процесу в багатьох випадках потрібна спеціальна правозастосовча діяльність держави, тобто здійснювана в спеціально встановлених законом формах державно-владна, організаційна діяльність компетентних органів держави, що полягає у винесенні на основі норм права і відповідних фактичних обставин індивідуально-конкретних правових розпоряджень [2, с. 236.].

Проте, розуміння адміністративного процесу, як спеціальної правозастосовчої діяльності держави, в юридичній літературі не є однозначним, оскільки, на думку науковців, воно охоплює різні види правозастосовчих процедур, що, в свою чергу, зумовило виникнення двох основних наукових концепцій – юрисдикційної і управлінської.

Так, наприклад, такі відомі вчені, як О.М. Бандурка, Д.М. Бахрах, І.П.Голосніченко, В.М. Горшенев, Є.В. Додін, Ю.М. Козлов, В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко, В.Г.Перепелюк, В.Д.Сорокін та інші розглядають адміністративний процес в «широкому» розумінні, відносячи його до управлінської концепції та включаючи в його структуру юрисдикційні провадження та неюрисдикційні (управлінські) процедури. Інші науковці, зокрема Н.Г.Салищева, В.С. Тадевосян, А.П. Ключніченко, М.І. Піскотін, О.Г. Лук'янова, визначають адміністративний процес у «вузькому» розумінні та відносять його до юрисдикційної концепції, включаючи до його структури лише юрисдикційні провадження.

О.В. Кузьменко ще наголошує на існуванні «третього» підходу, представники якого розглядали адміністративний процес як діяльність органів правосуддя з вирішення справ про адміністративні проступки, а також як діяльність адміністративних судів щодо вирішення індивідуальних справ, в основі яких лежить спір про суб'єктивне публічне право [3, с. 6, 9-10.].

У сучасній юридичній літературі до юрисдикційної концепції адміністративного процесу включають: провадження у справах про адміністративні правопорушення і застосування до

правопорушників адміністративних стягнень, а також розгляд справ щодо застосування заходів адміністративного примусу; а також як регламентовану законом діяльність щодо вирішення спорів, які виникають між сторонами адміністративного правовідношення, які не знаходяться між собою у відносинах службового підпорядкування, а також щодо застосування заходів адміністративного примусу [4, с. 183; 5, с. 113-114.].

До управлінської концепції адміністративного процесу в сучасній науковій літературі відносять сукупність всіх дій, які здійснюються виконавчими органами (посадовими особами) для реалізації своєї компетенції, тобто державно-управлінська діяльність у всіх її можливих проявах трактується в якості адміністративного процесу (весь процес виконавчо-розпорядчої діяльності: це і видання правових актів, і вирішення спорів, які виникають у сфері управління, і застосування адміністративних стягнень тощо); як визначений порядок діяльності органу (посадової особи) щодо застосування і реалізації адміністративно-правових норм [6, с. 435.]

Водночас ми вважаємо обґрунтованим комплексний підхід щодо дослідження проблематики адміністративного процесу. Цей підхід відображено, зокрема, в роботах Д.М.Бахраха і В.К. Колпакова, які запропонували розглядати адміністративний процес як органічний комплекс функціональних елементів (правотворчість органів виконавчої влади, позитивне і юрисдикційне правозастосування).

Для більш поглибленого розуміння сутності адміністративного процесу варто звернутися до позиції Ю.М. Козлова, який зазначав, що державно-управлінська діяльність в основному зорієнтована на вирішення завдань позитивного характеру, юрисдикція не є визначальною її зміст ознакою, а сама вона не збігається із судово-процесуальною діяльністю. Ці її якості надають адміністративному процесу своєрідне забарвлення. Але, у той же час, процес правозастосування не зводиться лише до забезпечення позитивних юридичних результатів, передбачених диспозицією матеріальної норми. На долю суб'єктів виконавчої влади припадає і реалізація санкцій матеріальних адміністративно-

правових норм. Отже, адміністративно-процесуальна діяльність поділяється на адміністративно-процедурну (позитивно-правозастосовчу) і адміністративно-юрисдикційну (правоохоронну) [7, с. 389-390.].

Специфіку адміністративного процесу відображає також його структура, яка включає в себе струнку систему процесуальних дій, що мають як юрисдикційний так і неюрисдикційний характер. Але питання про перелік адміністративних проваджень в юридичній літературі вирішувалося по-різному. І незважаючи на різні підходи науковців до цього питання, кожен вчений обов'язково виділяє адміністративно-юрисдикційні провадження, зміст яких охоплює врегульовану адміністративно-правовими нормами адміністративно-процесуальну діяльність відповідних суб'єктів, яка здійснюється у позасудовому або судовому порядку з метою розгляду і вирішення адміністративно-правових спорів і застосування адміністративно-примусових заходів, зокрема діяльність щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення та застосування за їх вчинення адміністративних стягнень.

Таким чином, адміністративна юрисдикція, яка, в свою чергу, складається із сукупності адміністративно-юрисдикційних проваджень, має своєю основою адміністративний процес як встановлений законодавством порядок розгляду і вирішення різного роду адміністративних справ (справ про адміністративні правопорушення чи справ про адміністративно-правові спори).

Незважаючи на спільну основу – адміністративний процес, адміністративна юрисдикція суттєво відрізняється від адміністративних процедур не лише предметом правового впливу, але й принципами зазначеної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Лукьянова Е.Г. Теория процессуального права / Е.Г. Лукьянова. – 2-е изд., перераб. – М.: Норма, 2004. – 240 с.

2. Ківалов С.В. Адміністративне право України: Підручник / За заг. ред. С.В. Ківалова. – Одеса: Юридична література, 2003. – 896 с.

3. Кузьменко О.В. Адміністративно-процесуальне право України: Підручник / О.В.Кузьменко, Т.О. Гуржій; за ред. О.В. Кузьменко. – К.: Атіка, 2007. – 416 с.

4. Адміністративне право України [Підручник для юрид. вузів і фак. / Ю.П. Битяк, В.В.Богущий, В.М. Гарашук та ін.]; За ред. Ю.П. Битяка. – Харків: Право, 2001. – 528 с.

5. Миколенко А.И. Административный процесс и административная ответственность в Украине: Учебное пособие / А.И. Миколенко. – Издание второе, дополненное. – Х.: Одиссей, 2006. – 352 с.

6. Козлов Ю.М. Административное право: Учебник / Ю.М. Козлов. – М.: Юристъ, 2007. – 554 с.

7. Попова Л.Л. Административное право. Учебник / Под ред. Л.Л. Попова. – М., 2002. – 699 с.

Сікорська Н.В.,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра ННІ №1 НАВС,

Мартиненко Д.Б.,

к.ю.н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

НОВЕЛИ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО АДМІНІСТРАТИВНУ ПРОЦЕДУРУ»

Перед українською державою стоїть завдання створення стабільної та відповідальної публічної адміністрації, що є головним фактором побудови сучасної демократичної держави. У зв'язку з цим важливого значення набуває встановлення такої регламентації відносин між публічною адміністрацією та приватною особою, яка могла б ефективно забезпечити реалізацію прав останніх і унеможливити їх порушення з боку суб'єктів

владних повноважень. Принциповими для врегулювання правовідносин суб'єктів публічного адміністрування з громадянами та юридичними особами є такі положення:

по-перше, в Конституції України зазначено, що органи державної влади, органи місцевого самоврядування, їх посадові особи мають діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України;

по-друге, відносини між публічною адміністрацією та приватними особами не можуть залежати від волі або бажання першої, а повинні лише впливати з юридичних принципів [1, с.694].

Забезпечення прав і свобод людини і громадянина є головним обов'язком держави. З огляду на зазначене в юридичній науці запроваджений правовий інститут адміністративної процедури, основним призначенням якого є створення правового механізму взаємодії публічної адміністрації з приватними особами, завдяки якому найефективнішим способом будуть реалізовані права цих осіб [2, с. 67].

Так, 16 листопада 2021 року Верховна Рада України проголосувала за прийняття Закону «Про адміністративну процедуру» (проект Закону зареєстровано за № 3475), що регулює відносини органів виконавчої влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб та інших суб'єктів.

Нова адміністративна процедура стане в нагоді не лише фізичним чи юридичним особам, а й органам державної влади і органам місцевого самоврядування шляхом скорочення адміністративного навантаження. Як наслідок, також значно зменшиться кількість судових справ в адміністративній юрисдикції і, таким чином, суттєво розвантажиться судова система [3, с. 73].

Серед переваг Закону, зокрема, можна виділити:

1. Уніфікація та впорядкування діяльності усіх адміністративних органів в Україні.

2. Всі адміністративні акти набиратимуть чинності з моменту доведення їх до відома відповідної особи через вручення або

надсилання звичайною чи електронною поштою, публічне оголошення чи оприлюднення або усне повідомлення.

3. Підвищення якості адміністративного провадження за допомогою закріплення принципів обґрунтованості та пропорційності адміністративних актів. Так, адміністративний акт, що своїм характером може негативно вплинути на право, свободу чи законний інтерес особи, відтепер повинен буде містити мотивувальну частину. Належне обґрунтування несприятливого адміністративного акту є принциповою вимогою Закону. Це важливо, аби відповідна особа могла його правильно зрозуміти та реалізувати своє право на оскарження.

4. Діяльність усіх адміністративних органів буде клієнтоорієнтованою. Так, адміністративний орган, за потреби, має самостійно витребувати документи й відомості, що перебувають у володінні інших органів публічної адміністрації, не вимагаючи їх від особи, яка звертається із заявою або щодо якої ініційоване адміністративне провадження. Закон також надасть адміноргану можливість за власною ініціативою відкликати адміністративний акт, передбачається і зворотна дія актів, що поліпшують становище особи.

5. Встановлюються сприятливі умови для примирення в межах адміністративної процедури. Орган, що розглядатиме скаргу, інформуватиме учасників провадження про можливість вирішення спору шляхом примирення, і таке примирення можливе на будь-якій стадії провадження.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Фролов Ю. М. Адміністративні процедури: зміст та особливості // Форум права. 2013. № 3. С. 692–

2. Братель С. Г. Поняття та ознаки адміністративних процедур // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки. 2014. Т. 2. Вип. 1. С. 66–69.

3. Адміністративна процедура : конспект лекцій / І. В. Бойко, О. Т. Зима, О. М. Соловійова ; за заг. ред. І. В. Бойко. – Харків : Право, 2017. – 132 с.

Салманова С.С.,
курсант 215 н/г ННІ № 1 НАВС,
Басс В.О.,

к.ю.н., доцент, доцент кафедри поліцейського права НАВС

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ У ПИТАННЯХ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Практика свідчить, що з приводу домашнього та гендерно зумовленого насильства 80% - звернення від жінок, та 20% - від чоловіків. Громадяни звертаються до Національної поліції з приводу вчинення щодо них психологічного, фізичного, сексуального та економічного насильства.

До повноважень уповноважених підрозділів органів Національної поліції України у сфері запобігання та протидії домашньому насильству належать: виявлення фактів домашнього насильства та своєчасне реагування на них; прийом і розгляд заяв та повідомлень про вчинення домашнього насильства, у тому числі розгляд повідомлень, що надійшли до кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей, вжиття заходів для його припинення та надання допомоги постраждалим особам з урахуванням результатів оцінки ризиків у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, спільно з Національною поліцією України; інформування постраждалих осіб про їхні права, заходи і соціальні послуги, якими вони можуть скористатися; винесення термінових заборонних приписів стосовно кривдників; взяття на профілактичний облік кривдників та проведення з ними профілактичної роботи в порядку, визначеному законодавством; здійснення контролю за виконанням кривдниками спеціальних заходів протидії домашньому насильству протягом строку їх дії; анулювання дозволів на право придбання, зберігання, носіння

зброї та боєприпасів їх власникам у разі вчинення ними домашнього насильства, а також вилучення зброї та боєприпасів у порядку, визначеному законодавством; взаємодія з іншими суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству; звітування центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, про результати здійснення повноважень у цій сфері у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству [1].

Важливим є той факт, що поліцейські можуть проникати до житла особи без вмотивованого рішення суду в невідкладних випадках, пов'язаних із припиненням вчинюваного акту домашнього насильства, у разі безпосередньої небезпеки для життя чи здоров'я постраждалої особи [2].

25 листопада 1999 року було проголошено Міжнародний день боротьби за ліквідацію насильства щодо жінок Генеральною Асамблеєю ООН. З того дня, міжнародні і неурядові організації проводять у цей день заходи, спрямовані на привернення уваги громадськості до цієї проблеми. Саме дата 25 листопада була обрана в пам'ять про сестер Мірабаль (громадських активісток, які виступали у сфері політики і були забиті до смерті палицями поліцією секретного призначення за наказом Рафаеля Трухільо (диктатора Домініканської Республіки) у 1960 році) [3].

Президент України Володимир Зеленський підписав Закон «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності за вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі» № 1604-IX, який Верховна Рада ухвалила 1 липня 2021 року [4].

Документ дає змогу постраждалій особі отримати відшкодування матеріальних збитків і моральної шкоди, завданих унаслідок домашнього насильства.

Згідно із законом, військовослужбовці, військовозобов'язані та резервісти, а також особи начальницького складу НАБУ, рядового й начальницького складу Державної кримінально-

виконавчої служби України, служби цивільного захисту, ДБР та поліцейські несуть адміністративну відповідальність на загальних підставах за вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення поліції про місце свого тимчасового перебування у разі винесення такого припису.

Вказані правопорушення караються накладенням штрафу від 10 до 20 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від 30 до 40 годин, або адміністративним арештом на строк до 10 діб.

За повторні правопорушення, вчинені протягом року, передбачений штраф від 20 до 40 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від 40 до 60 годин, або адміністративний арешт на строк до 15 діб [5].

Цей закон набув чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

Висновок. Домашнє насильство - це біч нашого суспільства. Вона потребує комплексного вирішення на усіх етапах запобігання та протидії. У зв'язку з тим, що кожна окрема ситуація може мати унікальні чинники/ обставини, які впливають на рівень небезпеки та ризик летального випадку, пов'язаного з насильством, не передбачені формою оцінки ризиків вчинення домашнього насильства, поліцейський уповноваженого підрозділу поліції на власний розсуд може оцінити рівень небезпеки як високий, якщо він/вона вважає, що постраждала особа перебуває в потенційно небезпечній ситуації або в ситуації, яка може спричинити смерть особи або інші тяжкі наслідки. Про наявність і можливі наслідки дії таких чинників/обставин поліцейський уповноваженого підрозділу поліції робить запис у відповідній позиції форми оцінки ризиків вчинення домашнього насильства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Запобігання та протидія домашньому насильству: Безоплатна правова допомога // [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/Запобігання_та_протидія_домашньому_насилльству

2. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.

3. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України прав людини про стан додержання та захисту прав людини і громадянина в Україні за 2020 рік // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ombudsman.gov.ua/ua/all-news/pr/start-m%D1%96zhnarodno%D1%97-kampan%D1%96%D1%97-16-dn%D1%96v-proti-nasilstva/>

4. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності за вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі: Закон України від 1 липня 2021 року № 1604-IX // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ips.ligazakon.net/document/view/T211604?utm_source=jurliga.ligazakon.net&utm_medium=news&utm_content=jl03&ga=2.149137330.546137014.1637094736-41090443.1637094736.

5. Президент підписав закон щодо посилення відповідальності за домашнє насильство та насильство за ознакою статі: Офіційне інтернет представництво // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/news/prezident-pidpisav-zakon-shodo-posilennya-vidpovidalnosti-za-69837>.

Слюсар А.,
здобувач вищої освіти ННІ №1 НАВС,
Стрельченко О.Г.,
д.ю.н., професор, професор кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

ЗАОХОЧУВАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ ЩОДО ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Держава відзначає заслуги своїх громадян в особі працівників поліції та поліцейських різноманітними державними нагородами, засобами правового заохочення та стимулювання, мотивуючи є суспільно корисну поведінку.

Заохочення є засобом підтримання службової дисципліни, що полягає у відзначенні особи за успішне виконання нею обов'язків, а також за інші заслуги перед державою та суспільством.

Поліцейські заохочуються відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» [1], Дисциплінарного статуту Національної поліції України [2] та цього Положення «Про заохочення в Національній поліції України» [3].

Заохочення державних службовців Національної поліції України здійснюється відповідно до Законів України «Про державну службу» [4], «Про Національну поліцію», а працівники Національної поліції України заохочуються відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» [1], Кодексу законів про працю України [5] та цього Положення.

За мужність, відвагу, героїзм, особливі заслуги перед державою в боротьбі зі злочинністю, забезпеченні публічної безпеки і порядку, бездоганну та ефективну державну службу, особливі трудові заслуги та зразкове виконання службових обов'язків поліцейські, державні службовці та інші працівники Національної поліції України можуть представлятися до заохочення державними нагородами України, відзнаками Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України в порядку, визначеному законодавством, у тому числі цим Положенням.

До поліцейських можуть застосовуватися такі види заохочень:

- 1) дострокове зняття дисциплінарного стягнення;
- 2) занесення на дошку пошани;
- 3) заохочення грошовою винагородою;
- 4) заохочення цінним подарунком;
- 5) надання додаткової оплачуваної відпустки тривалістю до п'яти діб;
- 6) заохочення відомчими заохочувальними відзнаками Національної поліції України;
- 7) заохочення відомчими заохочувальними відзнаками Міністерства внутрішніх справ України;
- 8) дострокове присвоєння чергового спеціального звання;
- 9) присвоєння спеціального звання, вищого на один ступінь від звання, передбаченого займаною штатною посадою;
- 10) заохочення відомчою заохочувальною відзнакою Міністерства внутрішніх справ України «Вогнепальна зброя»;
- 11) заохочення відомчою заохочувальною відзнакою Міністерства внутрішніх справ України «Холодна зброя» [3].

До державних службовців Національної поліції України можуть застосовуватися заохочення, визначені Законом України «Про державну службу».

До працівників Національної поліції України можуть застосовуватися заохочення, що містяться в затверджених трудовими колективами правилах внутрішнього трудового розпорядку.

Керівник, не наділений повноваженнями щодо застосування заохочень, має право внести нагородний лист (подання) або порушити клопотання про заохочення підлеглого перед уповноваженим керівником.

Заохочення застосовуються з огляду на сукупну оцінку професійних якостей особи, результатів службової діяльності, ступеня службової активності, ініціативності та стану дотримання службової дисципліни на підставі нагородного листа (подання) про заохочення. При цьому звертається увага на відповідність заохочення досягненням особи.

Нагородний лист (подання) про заохочення державними нагородами України, відзнаками Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України, відомчими заохочувальними відзнаками Міністерства внутрішніх справ України подається Міністру внутрішніх справ України керівником Національної поліції України.

Нагородження (заохочення) поліцейських, відряджених (прикомандированих) до органів державної влади, установ, організацій, державними нагородами України, відзнаками Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, відомчими відзнаками здійснюється на загальних підставах за поданням керівника державного органу, установи, організації, до яких вони відряджені (прикомандировані) [6, 7, 8].

Нагородження (заохочення) керівником Національної поліції України поліцейських, відряджених до Міністерства внутрішніх справ України, установ та організацій, що належать до сфери управління Міністерства внутрішніх справ України, відомчими заохочувальними відзнаками Національної поліції України здійснюється за поданням керівника державної служби Міністерства внутрішніх справ України.

Отже, отримання державної нагороди має стати не формальною процедурою, а суттєвим визнанням заслуг поліцейського та отриманням переваг під час отримання таких відзнак. Нагороди мають виконувати роль стимулятора під час здійснення своїх обов'язків.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII // Відомості Верховної Ради. 2015. № 40-41. ст. 379.

2. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України : Закон України від 15 березня 2018 року № 2337-VIII // Відомості Верховної Ради. 2018. № 29. ст. 233.

3. Про заохочення в Національній поліції України : Наказ №317 від 25.04.2019. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0535-19#Text>

4. Про державну службу : Закон України від 10 грудня 2015 року

№ 889-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 4, ст.43

5. Кодекс законів про працю України : Закон України від 10 грудня 1971. № 322-VIII. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/322-08>

6. Стрельченко О.Г. Заслуга як основна підстава заохочення. *Науковий вісник Київського нац. ун-ту внутр. справ.* 2008. № 3. С. 98–100.

7. Стрельченко О. Г., Кузьменко О. В., Природа заохочувального провадження. *Науковий вісник Київського нац. ун-ту внутр. справ.* 2010. № 1. С. 41–54.

8. Стрельченко О.Г., Бухтіярова І. Г. Особливості заохочувального провадження в Національній поліції України. *Філософські та методологічні проблеми права.* 2019. № 2 (18). С. 100-106.

Сокирко М.,

курсант ННІ №1 НАВС,

Стрельченко О.Г.,

д.ю.н., професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування НАВС

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОЦЕДУР В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ

Відповідно до норм Конституції України кожен має право на захист своїх прав і свобод в судовому порядку, оскільки саме захист та забезпечення громадян є однією з найважливіших завдань демократичної держави, саме вони визначають головні вектори державної діяльності. Для цього в Україні було створено цілий ряд нормативно-правових актів, які регламентують порядок захисту таких прав і свобод. Але, на жаль на даний час розгляд питань у цій сфері на законодавчому рівні залишається далеко не

досконалим. Не є винятком і адміністративне процесуальне законодавство.

На мою думку, введення в науковий обіг та концептуальне розуміння категорії «адміністративна процедура» дало значний поштовх у розвитку адміністративного права.

Отже, проаналізуємо зміст поняття «процедура». По-перше, термін «процедура» вживається в багатьох науках, і в тому числі в юриспруденції, воно є багатогранним за своїм змістом та може вживатися в різних смислах та контекстах. Походить цей термін своїм корінням від французького «procedure» та латинського «procedo», що означає «проходжу або просуваю». У загальному розумінні процедура визначається як певна сукупність дій чи операцій, за допомогою яких реалізується той чи інший процес або етап, стадія, що виражає зміст відповідної технології чи діяльності [2]. Отже, процедура це порядок послідовності дій, які врегульовуються певними нормами та спрямовані на досягнення правового результату, який відображається у певних правових наслідках.

Розглянемо поняття «адміністративна процедура», яке змістовно наповнено двома термінами. Поняття «адміністративний» в науці тлумачиться як той, що пов'язаний з управлінням, так і той, що покликаний служити. Таке двояке розуміння базової категорії адміністративного права зумовлює існування двох типів правовідносин, що виникають у сфері публічного управління [3]. М.О Єфремов вважає, що адміністративна процедура – це урегульований нормативно-правовими актами порядок діяльності органів влади у процесі публічного управління. Я частково погоджуюсь з цією позицією, адже її зміст звужує обсяг поняття та не враховує деякі обов'язкові її елементи, такі як послідовність та спрямованість адміністративної процедури (вирішення індивідуальної справи). Дослідивши різні погляди вчених, можна зробити висновок, що всі вони зводять думку до того, що під адміністративною процедурою варто розуміти встановлений адміністративно-правовими нормами послідовний порядок правозастосовчої діяльності органів публічної адміністрації щодо вирішення індивідуальних

адміністративних справ, результатом якої є прийняття адміністративного акта або укладення адміністративного договору [1].

Варто зазначити, що на даному етапі розвиток адміністративного права України поняття «адміністративна процедура» є не тільки чітко невизначеною, ні законодавством, ні науковцями, але і є чітко не розділене з поняттям «адміністративний процес». Наукова дискусія щодо визначення співвідношення цих понять триває і досі, що зумовило відсутність єдиного та уніфікованого підходу до тлумачення цих правових феноменів [4].

Проаналізувавши наукову доктрину вчених, можна виділити, що розуміння адміністративного процесу поділяється на три основні концепції: судову, вузьку та широку. Згідно з першим підходом адміністративний процес розглядається виключно як форма правосуддя, тобто тільки як судовий розгляд публічно-правових спорів, віднесених до компетенції адміністративних судів. У вузькому розумінні адміністративний процес це урегульований нормами адміністративно-процесуального права порядок провадження у справах про адміністративні правопорушення та застосування до правопорушника адміністративних стягнень. Та, у широкому або управлінському, розумінні адміністративний процес пропонується розглядати як урегульований нормами адміністративно-процесуального права порядок розгляду індивідуально-визначених справ у сфері виконавчої діяльності органів державної влади, а у передбачених законом випадках і іншими уповноваженими на те органами [4].

Отже, виходячі з даного положення, можна зробити висновок, що поняття «адміністративний процес» і «адміністративна процедура» співвідносяться як ціле та частина. На мою думку, ця позиція є невірною, адже адміністративний процес потрібно повністю відмежовувати від адміністративної процедури. В. М. Бевзенко зазначає, що «серед галузей права адміністративно-правового циклу й адміністративно-процесуального змісту можна виділити такі, як: адміністративне (матеріальне право) та адміністративно-процесуальне право

(виключно судовий порядок захисту прав, свобод та законних інтересів у публічній сфері... адміністративна процедура – це, насамперед, інститут адміністративного (матеріального) права, зміст та призначення якого описується в загальній частині цієї галузі права» [4]. Тому, я повністю підтримую думку В. М. Бевзенка та вважаю, що система адміністративного права складається з двох частин загальної (адміністративно-процесуального або судово-адміністративного права) та особливої частини (матеріальне адміністративне право). При цьому адміністративні процедури є складовим елементом, інститутом матеріального адміністративного права, тобто складають особливу частину, а адміністративний процес, у свою чергу – це порядок розгляду адміністративних справ у суді (складовою частиною якого є адміністративно-деліктний процес), тобто відноситься до загальної частини.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Басова Ю. Ю. Теоретико-правовий аналіз поняття "Адміністративна процедура" / Ю. Ю. Басова // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. -2014. - № 11, том 1 [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc11/part_1/36.pdf
2. Бойко І. В. Адміністративна процедура : конспект лекцій / І. В. Бойко, О. Т. Зима, О. М. Соловійова. - Харків : Право, 2017 [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/292/1-19.pdf>
3. Сущенко Д. В. Адміністративні процедури в Україні та країнах Європи: порівняльно правовий аспект : дисертація. - Запоріжжя, 2018 [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://phd.znu.edu.ua/page//dis/07_2018/Sushchenko.pdf
4. Юрійчук І. Адміністративне право і процес // Правове поняття адміністративного процесу [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/5/30.pdf>

Співак М.В.,

д.політ.н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

МОНІТОРИНГ СПОСОБУ ЖИТТЯ СУБ'ЄКТІВ ДЕЛАРУВАННЯ В УКРАЇНІ

«Моніторинг способу життя» – багатогранний термін, який може означати широкий спектр методів роботи антикорупційних інституцій: від поглибленої перевірки відомостей, наведених у декларації про майно, до «польового», прихованого спостереження за посадовими особами, підозрюваними у незаконному збагаченні. Втім, якщо моніторинг тлумачиться саме як візуальні спостереження чи приховані операції, право на повагу до приватного і сімейного життя (стаття 8 ЄКПЛ) встановлює певні обмеження на дії державних органів. Навіть у разі проведення камеральної перевірки можуть існувати такі обмеження (хоча, очевидно, під час проведення перевірки лише на підставі документів рівень втручання у приватне життя особи є мінімальним). В такому разі, кожний матеріальний та процесуальний аспект застосування моніторингу потребуватиме детальної правової бази [1,с.7].

Моніторинг способу життя суб'єктів декларування в Україні визначено ст. 51-4 Закону України «Про запобігання корупції». Так, Національне агентство здійснює вибірковий моніторинг способу життя суб'єктів декларування з метою встановлення відповідності їх рівня життя наявним у них та членів їх сім'ї майну і одержаним ними доходам згідно з декларацією особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, що подається відповідно до Закону «Про запобігання корупції».

Моніторинг способу життя суб'єктів декларування здійснюється Національним агентством на підставі інформації, отриманої від фізичних та юридичних осіб, а також із засобів масової інформації та інших відкритих джерел інформації, яка

містить відомості про невідповідність рівня життя суб'єктів декларування задекларованим ними майну і доходам.

Порядок здійснення моніторингу способу життя суб'єктів декларування визначається Національним агентством.

Моніторинг способу життя здійснюється із дотриманням законодавства про захист персональних даних та не повинен передбачати надмірного втручання у право на недоторканність особистого і сімейного життя особи.

Встановлення невідповідності рівня життя суб'єкта декларування задекларованим ним майну і доходам є підставою для здійснення повної перевірки його декларації. У разі встановлення невідповідності рівня життя Національним агентством надається можливість суб'єкту декларування протягом десяти робочих днів надати письмове пояснення за таким фактом.

У разі виявлення за результатами моніторингу способу життя ознак корупційного правопорушення або правопорушення, пов'язаного з корупцією, Національне агентство інформує про них спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції.

Окремо, особливості моніторингу способу життя суддів, суддів Конституційного Суду України встановлюються статтею 52-2 Закону «Про запобігання корупції» [2].

Моніторинг способу життя у контексті Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» необхідно розглядати як комплекс заходів, пов'язаних із отриманням інформації [3]:

- про доходи і витрати суб'єкта перевірки та членів його сім'ї як у готівковій, так і в безготівковій формі;
- про рухоме та нерухоме майно суб'єкта перевірки та членів його сім'ї як на території України, так і за її межами;
- про наявність банківських рахунків суб'єкта перевірки та членів його сім'ї, у тому числі за межами України;
- про кількість, тривалість та вартість виїздів за кордон суб'єкта перевірки та членів його сім'ї для відпочинку чи подорожей (поза виконанням службових обов'язків);
- про наявність автотранспортних засобів, управління якими здійснюється суб'єктом перевірки та членами його сім'ї, рік випуску та приблизну вартість тощо.

Серед загалу, слід виділити напрями удосконалення щодо боротьби з корупцією і проведення моніторингу способу: активна правоосвітня кампанія серед новопризначених кадрів; створення Національної ради з питань антикорупційної політики; затвердження програми щодо виконання антикорупційної стратегії; ухвалення відповідних законодавчих змін задля ефективної діяльності Національного антикорупційного бюро та Національного агентства з питань запобігання корупції, а також їх кадрове і матеріально-технічне забезпечення для виконання функцій у повному обсязі [4, с. 27].

Нині НАЗК здійснює моніторинг способу життя у порядку визначеному безпосередньо ст. 54-1, та ст.12,13 Закону «Про запобігання корупції». Нормативно-правові акти з цього приводу не приймалися [5].

Під час моніторингу способу життя НАЗК перевіряє таку інформацію: користування об'єктами, які не вказані в декларації; відомості щодо отриманих подарунків; придбання об'єктів, вартість яких перевищує задекларовані активи. Якщо НАЗК встановить невідповідність рівня життя суб'єкта декларування задекларованому ним майну і доходам, це стане підставою для здійснення повної перевірки його декларації. Якщо в результаті моніторингу буде виявлено корупційні порушення – НАЗК повідомлятиме про це правоохоронним органам та іншим уповноваженим суб'єктам [6].

Одна з ключових прогалин, яку рекомендується усунути, — відсутність визначень понять, які розвивають термін «моніторинг способу життя», а саме «спосіб життя», «рівень життя», «відповідність рівня життя» тощо, адже в законодавстві не передбачено таких дефініцій; відійти від поняття «розумні строки» що є недостатнім і дуже відносним поняттям, і чітко визначити їх; виокремити з загального переліку повноважень працівників НАЗК права, якими вони можуть користуватись саме під час моніторингу; визначити принципи проведення моніторингу; визначити методiku, що дозволить розмежувати наслідки проведення моніторингу; переглянути підходи і критерії вибірконості при здійсненні моніторингу способу життя;

визначити форму оформлення, обліку і контролю результатів; посилити захист персональних даних.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Моніторинг способу життя: огляд міжнародної практики, можливість застосування в Україні. Київ, 2016. 36 с.
2. Про запобігання корупції. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 20.07.21)
3. Люлько С. Моніторинг способу життя прокурорів як суб'єкт декларування / С. Люлько // Науковий часопис Національної академії прокуратури України. 2015. № 2. С. 72-77.
4. Печенкін І. Антикорупційна реформа в Україні: місце і роль органів прокуратури як координатора протидії злочинності та корупції. Віче. 2015. № 4. С. 24-27.
5. Національне агентство з питань запобігання корупції. Лист від 12.03.21. URL: https://dostup.pravda.com.ua/request/83521/response/235663/attach/1/..pdf?cookie_passthrough=1 (дата звернення: 23.07.21)
6. НАЗК розпочинає перевіряти, чи відповідає спосіб життя чиновників задекларованим статкам. Національного агентства з питань запобігання корупції. 6 липня 2020 року. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/nazk-rozpochynaye-pereviryaty-chy-vidpovidaye-sposib-zhyttya-chynovnykiv-zadeklarovanym-statkam/> (дата звернення: 27.07.21)

Срібна А.,
здобувач вищої освіти ННІ №1 НАВС,
Капітонова Н.В.,
к.ю.н. викладач кафедри поліцейського права НАВС

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЖОРСТОКЕ ПОВОДЖЕННЯ З ДІТЬМИ: ОСОБЛИВОСТІ СПІЛКУВАННЯ З ДІТЬМИ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Діти – окрема категорія потерпілих, які стають частіше за все жертвами насильства в батьківській родині і процес їх гендерної соціалізації відбувається у несприятливих, а подекуди навіть небезпечних умовах. Домашнє насильство щодо неповнолітніх є багатогранним соціальним явищем, що виявляється в різних формах: фізичному, психологічному, економічному та сексуальному примусі до споживання алкоголю, наркотичних засобів; погрозах вбивства, заподіяння тяжких ушкоджень, доведення до самогубства або замаху на нього шляхом жорстокого поводження з потерпілим чи систематичного приниження його особистої гідності. У той же час особистість неповнолітнього є ще не повністю сформованим, вкрай рухливим і мінливим системним феноменом. Неповнолітні особливо потребують допомоги, щоб зрозуміти закономірності розвитку суспільства, виробити правильне уявлення про соціальні цінності і т.д [1].

Соціологічні опитування в Україні свідчать, що до 80 % маленьких громадян страждають від розмаїтого жорстокого поводження. Нині батьківська жорстокість є звичайним явищем, що притаманне приблизно 45–49 % сімей. Протягом 2019 р. в Україні від різноманітних противоправних дій дорослих постраждало понад 2 тис. дітей, з яких свідками й жертвами домашнього насильства стали понад 3 млн дітей. Найбільше страждають від нього діти у віці до 10 років. Понад 3 млн дітей в Україні щороку спостерігають за актами насильства в родині або є їхніми вимушеними учасниками [2, с. 238].

Законом України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» надане визначення «постраждалої дитини», як особи, яка не досягла 18 років та зазнала домашнього насильства у будь-якій формі або стала свідком (очевидцем) такого насильства. Постраждала дитина має всі права потерпілої особи, реалізація прав якої забезпечується з урахуванням усіх інтересів дитини, її віку, статі, стану здоров'я, інтелектуального та фізичного розвитку [3].

Відповідно до чинного законодавства особи, які вчинили домашнє насильство, несуть кримінальну, адміністративну чи цивільно-правову відповідальність. Якщо кваліфікувати за адміністративною відповідальністю за вчинення домашнього насильства передбачена статтею 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Такі дії караються накладенням штрафу від 10 до 20 неоподаткованих мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від 30 до 40 годин, а також можливий адміністративний арешт на строк до десяти діб [4]. Слід звернути увагу, що стягнення може бути накладено не пізніше як через три місяці з дня вчинення правопорушення.

Поряд з притягненням до адміністративної чи кримінальної відповідальності до особи, яка вчинила домашнє насильство, можливе застосування також заходів цивільно-правової відповідальності, які полягають в необхідності відшкодування потерпілому завданої моральної та матеріальної шкоди.

Під час спілкування з дітьми, які постраждали внаслідок домашнього насильства необхідно запобігти повторного травмування дитячої психіки та створити дружню атмосферу. Оскільки це може призвести до несприятливих для неї наслідків, також посилити негативні емоції, посилити відчуття загрози. Значна кількість людей, може викликати у неї відчуття зниження уваги або взагалі втрата довіри і обмежити готовність до взаємодії.

Рекомендується урахувати можливості дитини, під час спілкування з нею. На початку самого спілкування відбувається безпосереднє знайомство з дитиною, встановлюється контакт з нею. Розмовляти потрібно на нейтральні та спокійні теми для

дитини, щоб не завдати шкоди. Чим молодша дитина, тим швидше вона втомлюється. Втома може спричинити збільшену податливість та схильність до необдуманих та випадкових відповідей. Отже, важливо вчасно реагувати на сигнали втоми та надати можливість дитині відволіктись та відпочити, наприклад, запропонувати їй намалювати малюнок та відпочити [5].

Коли є підозра або підтвердження факту щодо жорстокого поводження з дітьми та нехтування їхніми потребами, повинні бути вжиті заходи для захисту дитини та її підтримки. Ефективний вплив може надати міжвідомча скоординована система реагування, спрямована на спеціальне розслідування і виявлення випадків жорстокого поводження і зневаги потребами, а також втручання за допомогою надання необхідного захисту і відповідних послуг дітям-постраждалим. [1].

Зупинити жорстоке поводження може лише відповідне втручання і взаємне інформування усіх зацікавлених суб'єктів. Ролі медичних працівників надають великої ваги в захисті дітей від жорстокого поводження, оскільки батьки (крім тих, хто живе у найвіддаленіших сільських районах) регулярно звертаються з дітьми в медичні центри або лікарні. Не менш важливу роль у захисті дітей відіграють вихователі і вчителі, так як діти починають відвідувати школу з 6 - 7 років і педагоги практично регулярно контактують з ними. Тому і вчителі, і медичні працівники можуть помітити, якщо з дитиною відбувається щось недобре. Запідозривши, що дитина піддається жорстокому поводженню і нехтуванню її потребами, вони повинні відразу ж інформувати про це відповідні організації, включаючи посадових осіб щодо захисту дітей та поліцію.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Малиновська Т.М. До проблеми захисту дітей, що потерпіли від домашнього насильства - [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/10355/Do%20problemy_Malynovska_2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y

2. Науково-практичний коментар Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» / кол. авт. ; за заг. ред. К. Б. Левченко, К. В. Павліченко, В. В. Чернея. – Київ : МВС України ; Нац. акад. внутр. справ, 2020. – 396 с.

3. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.17 року № 2229-VIII - [Електронний ресурс]. / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>

4. Кодекс України про Адміністративні правопорушення від 26.11.2021 року [Електронний ресурс]. / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>

5. Дерябіна В.В. Психологічна допомога дітям, які пережили насильство в сім'ї: дис. кандидата психол. наук / Дерябіна Валентина Василівна - М., 2010. - 333 с.

Стрельченко О.Г.,

д.ю.н., професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування НАВС,

Пилип'юк В.В.,

здобувач вищої освіти ННІ №1 НАВС

ОСОБЛИВОСТІ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ СФЕРОЮ САНІТАРНО-ЕПІДЕМІОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ НАСЕЛЕННЯ

У зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби SARS-CoV-2 та проявом пандемії COVID-19 в Україні виникає необхідність для детального розгляду особливостей публічного адміністрування сферою санітарно-епідеміологічного благополуччя населення. Для початку, потрібно охарактеризувати термін «публічне адміністрування» - регламентована законами та іншими нормативно-правовими актами діяльність суб'єктів публічного адміністрування, спрямована на здійснення законів та інших нормативно-правових актів шляхом прийняття адміністративних

рішень, надання встановлених законами адміністративних послуг [1]. Результатом здійснення публічного адміністрування сферою санітарно-епідеміологічного благополуччя населення виступає виконання розпоряджень, дотримання обмежень і регламенту, виконання управлінських рішень, нерідко пов'язаних із досягненням соціальних ефектів, що мають якісний характер.

Виходячи з загальної характеристики досліджуваної теми, розглянемо принципи публічного адміністрування. Науковець К.Л. Бугайчук стверджує, що виділяють такі принципи публічного адміністрування загалом:

1. Загальнометодичні принципи публічного адміністрування (пріоритет державної політики, принцип об'єктивності, принцип найменшої дії, принцип цілеспрямованості, принцип зворотного зв'язку, принцип економії ентропії).

2. Принципи, що регулюють адміністрування як соціально-політичний процес (вивчення досвіду державного будівництва передових країн світу, принцип плюралізму, принцип демократизму, принцип законності, принцип системного підходу, принцип єдності).

3. Принципи, що регулюють адміністрування як соціально-економічний процес (принцип соціального партнерства, принцип вільного ринку, принцип конкуренції) [2, с. 164—165].

Ми вважаємо, що до принципів публічного адміністрування сферою санітарно-епідеміологічного благополуччя населення можна віднести:

1) Принцип пріоритету державної політики.

Означає спрямування діяльності держави, визначення принципів, її цілей, завдань, основних форм і методів діяльності в сфері санітарно-епідеміологічного благополуччя населення. Політика служить формою узагальнення та вираження інтересів і волі представників населення. Розроблена вищими органами влади стратегія є важливим фактором узгодження діяльності та співпраці суб'єктів в даній сфері.

2) Принцип об'єктивності.

Полягає в управлінні суспільством і державою, володіючи достовірною об'єктивною інформацією, виходити з реального

стану справ на даний момент, а не з умовних передбачень; постійно аналізувати дії, приймати рішення для вирішення питань відповідно до інтересів населення та завдань держави.

3) Принцип раціонального використання часу.

Передбачає необхідність всебічної оптимізації витрат часу на розробку та впровадження рішень щодо термінового діяння (дії чи бездіяльності) в сфері щодо благополуччя та безпеки здоров'я громадян.

4) Принцип самоорганізації громадянського суспільства

вбачає пріоритетність результатів та об'єктивних напрямів суспільного розвитку над діями і рішеннями органів публічного адміністрування.

5) Принцип зворотного зв'язку.

Потреба постійного контролю з боку управляючого суб'єкта над виконанням завдань та прийняттям рішень.

З урахуванням наведеного, ми можемо наглядно виокремити особливості публічного адміністрування у сфері санітарно-епідеміологічного благополуччя населення та розглянути їх ґрунтовніше.

По-перше, потрібно зазначити, що головним спрямуванням даного публічного адміністрування є покращення стану здоров'я населення та середовища життєдіяльності людини.

По-друге, важливо наголосити на тому, що діяльність суб'єктів спрямована саме на:

- прийняття адміністративних рішень стосовно сфери санітарно-епідеміологічного благополуччя населення;
- надання адміністративних послуг в цій же сфері;
- здійснення внутрішнього адміністрування суб'єкта публічного адміністрування.

По-третє, якщо розглядати у вузькому значенні, то передбачається взаємодія суб'єктів виключно з виконавчою гілкою влади, тобто з Кабінетом Міністрів України та структурою, що є йому підпорядкована; якщо розглядати в широкому розумінні, то співпраця відбувається з трьома гілками влади – законодавчою, виконавчою, судовою.

Отже, публічне адміністрування сферою санітарно-епідеміологічного благополуччя населення як процес має здійснюватись із дотриманням багатьох принципів, які спрямовуються на покращення санітарно-епідеміологічного благополуччя населення. Актуальною проблемою публічного адміністрування в досліджуваній сфері залишається дотримання якості послуг, що забезпечуються за допомогою діяльності суб'єктів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Шатило О.А. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Публічне адміністрування» (для студентів спеціальностей «Менеджмент організацій і адміністрування» та «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності»). Житомир : Кафедра менеджменту організацій і адміністрування ЖДТУ, 2014. 51 с.
2. Бугайчук К.Л. Інституціональні принципи публічного адміністрування в органах Національної поліції України. Науковий вісник публічного та приватного права. 2018. - № 1. - С. 163-169.

Татаров А.О.,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавра ННІ №1 НАВС,
Мартиненко Д.Б.,
к.ю.н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ

Україна є правовою державою, в якій приймається велика кількість нормативно-правових актів, які регулюють суспільні відносини завдяки встановленим нормам за порушення яких виникає певний вид відповідальності. Одним із таких видів є адміністративна відповідальність, дослідженню якої приділяло

багато уваги видатних науковців, таких як: О. Бандурка, В. Авер'янов, В. Колпаков. У свою чергу поняття адміністративної відповідальності звучить як специфічне реагування держави на адміністративне правопорушення, що полягає в застосуванні уповноваженим органом або посадовою особою передбаченого законом стягнення до суб'єкта правопорушення. Основним нормативно-правовим актом, який регулює ці відносини є Кодекс України про адміністративні правопорушення.

Адміністративні правопорушення вчиняються різними суб'єктами, одним із таких є неповнолітні, які мають певні особливості застосування до них інституту адміністративної відповідальності.

Відповідно до міжнародних правових актів та актів національного законодавства України ч.2 ст. 6 Сімейного кодексу України визначає, що неповнолітньою вважається дитина у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років [1].

Згідно з статтею 12 КУпАП, що містить положення про вік після досягнення якого настає адміністративна відповідальність, то адміністративній відповідальності підлягають особи, які досягли на момент вчинення адміністративного правопорушення шістнадцятирічного віку. У свою чергу стаття 13 КУпАП містить чітко визначені положення відповідальності неповнолітніх - до осіб віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років, які вчинили адміністративні правопорушення, застосовуються заходи впливу, передбачені статтею 24⁻¹ КУпАП. Але разом із тим, ч.2 ст.13 визначає, що у разі вчинення особами віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років адміністративних правопорушень, передбачених статтями 44, 51, 89, 121-127, 130, статтею 139, частиною третьою статті 154, частиною другою статті 156, статтями 173, 173⁻⁴, 174, 183⁻¹, 185, 190-195 КУпАП, вони підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах. З урахуванням характеру вчиненого правопорушення та особи правопорушника до зазначених осіб (за винятком осіб, які вчинили правопорушення, передбачені статтею 185) можуть бути застосовані заходи впливу, передбачені статтею 24⁻¹ КУпАП [2].

За вчинення адміністративного правопорушення (проступку) передбачена відповідальність у вигляді стягнень, що ж стосується неповнолітніх, то до них застосовуються заходи впливу, які визначені в статті 24⁻¹ КУпАП:

За вчинення адміністративних правопорушень до неповнолітніх у віці від шістнадцяти до вісімнадцяти років можуть бути застосовані такі заходи впливу:

1) зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого;

2) попередження;

3) догана або сувора догана;

4) передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічному або трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання.

Найменш суворим заходом є зобов'язання публічно або в іншій формі вибачитись перед потерпілим. Цей захід орган адміністративної юрисдикції застосовує тоді, коли вий дійшов висновку, що неповнолітній визнав неправомірність своєї поведінки, суспільну шкоду скоєного діяння і покався в ньому. Питання про форму публічного вибачення вирішує орган адміністративної юрисдикції з урахуванням усіх обставин справи і побажань потерпілого.

Попередження — суворіший захід виховного впливу, що полягає в усному оголошенні органом адміністративної юрисдикції офіційного від імені держави осудження неповнолітнього правопорушника і його поведінки, яка виявилась у скоєнні адміністративного проступку.

Догана або сувора догана є заходами, які застосовуються до неповнолітніх правопорушників у разі систематичного невиконання ними встановлених правил поведінки і скоєння правопорушень, що свідчать про формування антисуспільної установки. Догана або сувора догана є жорсткішими заходами, ніж попередження неповнолітнього.

Передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, що їх замінюють, складається з накладення на вказаних осіб органом

адміністративної юрисдикції зобов'язання з посилення виховного впливу на неповнолітнього правопорушника: здійснення культурно-виховних заходів; роз'яснювальної роботи; систематичного контролю поведінки неповнолітнього та ін. Під особами, що замінюють батьків, розуміються усиновителі, опікуни і піклувальники.

Передача неповнолітнього правопорушника під нагляд педагогічному або трудовому колективу означає накладення органом адміністративної юрисдикції на відповідний колектив з його (колективу) згоди зобов'язання здійснювати на неповнолітнього виховний вплив і контролювати його поведінку. По суті, це довіра педагогічному або трудовому колективу неповнолітнього, якого вони знають за спільною роботою або навчанням і за поведінку якого беруть на себе зобов'язання. Таким колективом може бути, наприклад, педагогічний колектив школи, де навчається неповнолітній, або трудовий колектив підприємства, де він працює. При цьому орган адміністративної юрисдикції, який розглядає справу про правопорушення неповнолітнього, повинен бути впевнений у можливостях позитивного впливу такого колективу на неповнолітнього правопорушника, що передається під нагляд колективу.

Передача неповнолітнього правопорушника під нагляд окремим громадянам складається з покладення на них обов'язків з виховання піднаглядного і контролю за його поведінкою. Цей захід накладається тільки за згодою громадян, яким передається неповнолітній і які добре зарекомендували себе на педагогічній роботі або в іншій сфері суспільно корисної діяльності.

Цікавим є те, що ч.3 ст. 184 КУпАП передбачено відповідальність батьків або осіб, які їх замінюють за вчинення неповнолітніми віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років правопорушення, відповідальність за яке передбачено КУпАП. А саме передбачено накладення штрафу на батьків або осіб, які їх замінюють в розмірі від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

За своїм змістом це не є адміністративною відповідальністю неповнолітніх, а відповідальністю батьків або осіб, що їх

замінюють, за дії неповнолітніх. Тому притягнення батьків неповнолітніх до адміністративної відповідальності справляє непрямий виховний вплив на неповнолітніх та вказує батькам на прогалину у вихованні, за допомогою чого здійснюється профілактика вчинення правопорушень, у тому числі повторних.

Зауважимо, що скоєння адміністративного проступку неповнолітнім є обставиною, що пом'якшує відповідальність. Пояснюється це тим, що неповнолітні загалом не мають стійкої психіки, навичок правочинної поведінки, достатнього життєвого досвіду, не завжди усвідомлюють шкоду від заподіяного, легко піддаються впливу інших осіб, особливо старших за віком, що часто стають організаторами або підбурювачами правопорушень, ураховується також, що неповнолітні легко піддаються виховному впливу і можуть виправитись без застосування до них адміністративного стягнення.

Отже, підводячи підсумок проведеного дослідження бачимо, що є багато особливостей з приводу притягнення неповнолітніх до адміністративної відповідальності, законодавством України передбачена процедура розгляду справ про адміністративні правопорушення за участю неповнолітніх осіб, а також визначений перелік протиправних діянь, за які неповнолітні підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Сімейний кодекс України : Закон України від 10 січня 2002 року № 2947-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-02>
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон УРСР від 18 грудня 1984 року № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10>

ЮРИДИЧНИЙ СКЛАД АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

Юридичний склад адміністративного правопорушення у сфері дорожнього руху, так само як і склад будь-якого іншого правопорушення, містить сукупність об'єктивних і суб'єктивних ознак (елементів), що характеризують (кваліфікують) конкретне суспільно шкідливе діяння як адміністративне правопорушення: об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт і суб'єктивна сторона правопорушення.

Об'єктом будь-якого адміністративного правопорушення є ті суспільні відносини, на які спрямоване протиправне діяння. Тому для характеристики об'єкта правопорушень у сфері дорожнього руху необхідно визначити ті конкретні відносини, які підпадають під категорію “дорожній рух” (тобто мають певні родові ознаки) й охороняються адміністративно-правовими нормами, що передбачають відповідальність за протиправне посягання на них.

На думку Ю. С. Коллера, під родовим об'єктом правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху необхідно розуміти передбачений стан захищеності життя, здоров'я людей, їхніх інтересів, а також інтересів інших осіб під час переміщення людей та вантажів механічними транспортними засобами, а також людей без транспортних засобів по дорогах [1, с. 135]. Під видовим об'єктом розуміють групу однорідних або тотожних відносин, що охороняються адміністративним правом. До них належить, зокрема, безпека дорожнього руху. Безпосереднім об'єктом складу адміністративного правопорушення є конкретні суспільні відносини – суспільні відносини у сфері дорожнього руху, взяті під охорону конкретною статтею КУпАП [1, с. 136].

Що стосується об'єктивної сторони адміністративного правопорушення у сфері дорожнього руху, то, на нашу думку, це система передбачених законом ознак, що характеризують

зовнішній прояв конкретного протиправного діяння, яке посягає на сферу дорожнього руху, до яких належить, передусім, сама протиправна дія (наприклад, управління транспортним засобом, не зареєстрованим в установленому порядку тощо) або бездіяльність (наприклад, невиконання вимоги Правил дорожнього руху дати дорогу транспортному засобу, який користується переважним правом проїзду перехресть тощо), а також шкідливі наслідки, які настали.

Об'єктивна сторона в кожному конкретному випадку визначається диспозицією тієї чи іншої статті КУпАП, що передбачає відповідальність за протиправне діяння, яке є адміністративним правопорушенням у сфері дорожнього руху.

Суб'єктом адміністративної відповідальності у сфері дорожнього руху може бути тільки та особа, на яку покладено обов'язок щодо виконання тих чи інших правил, які охоплюються сферою правового регулювання дорожнього руху. Як правило, такими суб'єктами виступають водії транспортних засобів (особи, що керують транспортним засобом), в окремих випадках – пішоходи, пасажери транспортного засобу. Окремо треба звернути увагу на такого спеціального суб'єкта правопорушень у сфері дорожнього руху, як юридична або фізична особа, за якою зареєстровано транспортний засіб (ст. 122 та ст. 123 КУпАП) [2], якого додано до КУпАП Законом України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення регулювання відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху” від 14.07.2015 р. № 596 [3].

Суб'єктивна сторона складу адміністративного правопорушення у сфері дорожнього руху багато в чому залежить від того, хто є суб'єктом правопорушення, – фізична чи юридична особа. Якщо суб'єктом адміністративного правопорушення є фізична особа, то суб'єктивна сторона складу правопорушення характеризується виною, що являє собою психічне ставлення особи до своєї протиправної поведінки та її наслідків і може виражатися як у формі умислу, так і у формі необережності. Поряд з обов'язковими ознаками суб'єктивної сторони адміністративного

правопорушення, якими є умисел і необережність, можуть бути і факультативні: мотив і мета.

Перераховані питання не вичерпують усієї проблеми адміністративної відповідальності у сфері дорожнього руху. На підставі опрацьованого матеріалу ми дослідили сутність та особливості адміністративної відповідальності у сфері дорожнього руху, сформулювали поняття адміністративного правопорушення у сфері дорожнього руху, розглянули особливості складу адміністративного правопорушення цієї категорії. Звернуто увагу на необхідність законодавчого визначення поняття “дорожній рух”, проведення систематизації правопорушень у сфері дорожнього руху.

На підставі вищевикладеного можна констатувати, що в адміністративному законодавстві у сфері дорожнього руху, попри його динамічність та детальне опрацювання, залишається багато прогалин та суперечностей, що, зважаючи на зростання актуальності, потребує ще більшої уваги з боку законодавця.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Коллер Ю. С. Об'єкт адміністративного правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху // Право і суспільство. – № 2. – 2011. – С. 134–138.

2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – Додаток до № 51. – Ст. 1122.

3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення регулювання відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху : Закон України від 14.07.2015 р. № 596 // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 39. – Ст. 372.

Хороша Я.А.,
здобувач вищої освіти 2-го курсу ННІ №3 НАВС,
Булик І.Л.,
к.ю.н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

ЕТИМОЛОГІЯ ТА ГЕНЕЗИС ПОНЯТТЯ «ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ» ЯК СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЯВИЩА

Поняття адміністративної відповідальності відіграє важливе значення у формуванні правової, суверенної, демократичної держави. І є невід’ємним елементом державного примусу. Процес адміністративної відповідальності уособлює в собі реагування держави в особі конкретних органів влади на адміністративні правопорушення [1, с 45]

Поняття адміністративної відповідальності її зміст і обсяг до сьогодення часу залишається одним з найбільш суперечливих питань української адміністративно-правової науки.

Активність дискусій щодо зазначеної правової категорії значною мірою обумовлена, по-перше, широтою застосування терміну “адміністративна відповідальність” у юридично-науковій, правозастосовчій, загальноосвітній сферах і на побутовому рівні, по-друге, двоїстою позицією законодавця, який використовує цей термін у численних нормативних актах, але не дає його визначення.

З погляду С. Г. Стеценка, «адміністративна відповідальність – це різновид юридичної відповідальності, що полягає в застосуванні до осіб, які вчинили адміністративні проступки, особливих санкцій – адміністративних стягнень» [2, с. 223]. В. В. Зуй висловлює думку, згідно з якою «адміністративна відповідальність – це накладення на правопорушників загальнообов’язкових правил, які діють у державному управлінні, адміністративних стягнень, що тягнуть за собою для цих осіб обтяжливі наслідки матеріального чи морального характеру» [3, с. 170]. О. І. Миколенко зауважує: «Адміністративна

відповідальність – це особливий вид юридичної відповідальності, який передбачений чинним адміністративним законодавством, яка настає за вчинення адміністративного проступку і полягає в покладанні в особливому процесуальному порядку на винних осіб адміністративних стягнень і заходів впливу, які застосовуються до неповнолітніх, органами адміністративної юрисдикції (органами державної виконавчої влади, місцевого самоврядування, судами загальної юрисдикції та їх посадовими особами), завдяки чому реалізується обов'язок особи, яка винна у вчиненні адміністративного проступку, зазнати передбачені чинним законодавством обмеження матеріального, морального і організаційного характеру» [4, с. 19]

Спільним для досліджуваного поняття у різних галузях є наявна в них оцінка результатів дій, що мали місце у минулому. Однак, поряд з цим, належить визнати існування і зворотного вектора відповідальності – її спрямованість у майбутнє. Зокрема в юриспруденції – це свідоме, «відповідальне» ставлення до законодавчих норм, розуміння необхідності їх дотримання. Як наслідок, правова відповідальність – це відповідальність як за минулу, так і за майбутню поведінку

Адміністративна відповідальність являє собою регламентовані нормами адміністративного права відносини між порушником адміністративноправової норми та уповноваженим державним органом з приводу скоєного адміністративного правопорушення. Хоча сутність цих відносин і зводиться до обов'язку порушника перетерпіти обмеження, позбавлення певних прав або інші несприятливі наслідки, що визначені санкцією порушеної статті закону, але поняття «адміністративна відповідальність» не слід зводити до поняття «адміністративне стягнення», оскільки адміністративна відповідальність включає такі елементи, як державний осуд діяння і особи, яка його скоїла, і застосування до порушника інших заходів примусу. Зміст реалізації адміністративної відповідальності полягає у здійсненні державно-правового контролю за суспільними відносинами, урегульованими специфічними соціальними нормами – правовими нормами. Її соціальна цінність полягає не лише у

попереджувальній та охоронній функціях, але і в активному стимулюванні соціально корисних видів правомірної поведінки.

Отже, можна зауважити, що одними з класифікуючих ознаками адміністративної відповідальності є:

1) підстава адміністративної відповідальності – адміністративне правопорушення (проступок), які не являють собою великої суспільної небезпеки;

2) наявність особливого набору засобів адміністративного впливу – адміністративних стягнень;

3) наявність системи органів адміністративної юрисдикції, які відповідно до повноважень, визначених законодавством, мають право застосовувати заходи адміністративних стягнень та притягувати до відповідальності правопорушників;

4) особливий порядок реалізації адміністративної відповідальності.[5, с 12]

Таким чином, адміністративна відповідальність є засобом охорони спільних відносин, який використовується державою як захід адміністративного примусу, що являє собою систему заходів впливу та стягнень. Установлених в КУПАП, до суб'єкта адміністративного проступку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Коваль Л. В. Відповідальність за адміністративні правопорушення / Л. В. Коваль. – К. : Вища шк. : Вид-во Київ. держ. ун-ту, 1975. – 45,м65 с

2. Стеценко С. Г. Адміністративне право України : навч. посіб. / С. Г. Стеценко. – К. : Атіка, 2008. – 624 с

3. Адміністративне право України : підручник / Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, О. В. Дьяченко та ін. ; за ред. Ю. П. Битяка. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 544 с

4. Миколенко А. И. Административный процесс и административная ответственность в Украине : учеб. пособие / А. И. Миколенко. – 2-е изд., доп. – Х. : Одиссей, 2006. – 352 с

5. Бельский К. С. Административная ответственность: генезис, основные признаки, структура / К. С. Бельский // Государство и право. – 1999. – С. 12.

Черненко Н.,
здобувач вищої освіти ННІ №1 НАВС,
Стрельченко О.Г.,
д.ю.н., професор, професор кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВАДЖЕННЯ ЗА ЗВЕРНЕННЯМИ ГРОМАДЯН

Регламентация загальних питань проваджень щодо розгляду звернень громадян регламентуються Законом України «Про звернення громадян» [1, 2], Кодексом адміністративного судочинства України [3], Конституцією України [4], Указом Президента України від 7 лютого 2008 року «Про першочергові заходи щодо забезпечення реалізації та гарантування конституційного права на звернення до органів державної влади та органів місцевого самоврядування», Постановою Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 року «Про затвердження Класифікатора звернень громадян» [5] та відповідно іншими нормативно-правовими актами.

У статті 40 Конституції України зазначено, що усі мають право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, що зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк [4].

Відповідно до частини першої статті 15 Закону України "Про звернення громадян" органи державної влади, місцевого самоврядування та їх посадові особи, керівники та посадові особи підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, об'єднань громадян, до повноважень яких належить розгляд заяв (клопотань), зобов'язані об'єктивно і вчасно розглядати їх, перевіряти викладені в них факти, приймати рішення відповідно до чинного законодавства і забезпечувати їх виконання, повідомляти громадян про наслідки розгляду заяв (клопотань) [2].

Отже, громадяни України відповідно мають право звернутися до органів державної влади, місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, засобів масової інформації, посадових осіб відповідно до їх функціональних обов'язків із зауваженнями, скаргами та пропозиціями, що стосуються їх статутної діяльності, заявою або клопотанням щодо реалізації своїх соціально-економічних, політичних та особистих прав і законних інтересів та скаргою про їх порушення [6].

Головною особливістю проваджень щодо розгляду звернень громадян є те, що на відміну від інших видів можливих адміністративних дій, громадянин є безпосередньо активним учасником управлінського процесу. Саме через звернення громадянин бере участь в управлінському процесі та власне може його коригувати.

Також основною рисою даного провадження можна назвати можливість захищати своє управлінське право. Оскільки провадження за розглядом звернень під час розгляду скарг виконує охоронні функції, а саме ліквідує наявні порушення у рамках управлінського процесу. Тобто, провадження щодо розгляду звернень громадян в своєму аспекті є елементом механізму правового контролю за дотриманням законності дій та рішень відповідних органів та їх посадових осіб.

Законодавством встановлені певні вимоги до звернення. Звернення адресуються органам державної влади і органам місцевого самоврядування, підприємствам, установам, організаціям незалежно від форми власності, об'єднанням громадян або посадовим особам, до повноважень яких належить вирішення порушених у зверненнях питань. Звернення може бути подано окремою особою (індивідуальне) або групою осіб (колективне). Особливою формою колективного звернення громадян до Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, органу місцевого самоврядування є електронна петиція, яка подається та розглядається в порядку, передбаченому статтею 23-1 Закону [1].

Звернення може укладатись в усній та письмовій формі. Усне звернення викладається громадянином на особистому прийомі або за допомогою засобів телефонного зв'язку через визначені контактні центри, телефонні "гарячі лінії" та записується (реєструється) посадовою особою.

Письмове звернення надсилається поштою або передається громадянином до відповідного органу, установи особисто чи через уповноважену ним особу, повноваження якої оформлені відповідно до законодавства [5]. Письмове звернення також може бути надіслане з використанням мережі Інтернет, засобів електронного зв'язку (електронне звернення). Застосування електронного цифрового підпису при надсиланні електронного звернення не вимагається.

У зверненні має бути зазначено наступне: прізвище, ім'я, по батькові; місце проживання громадянина; викладено суть порушеного питання, зауваження, пропозиції, заяви чи скарги, прохання чи вимоги; письмове звернення повинно бути підписано заявником (заявниками) із зазначенням дати; в електронному зверненні також має бути зазначено електронну поштову адресу, на яку заявнику може бути надіслано відповідь, або відомості про інші засоби зв'язку з ним.

Звернення, оформлене без дотримання зазначених вимог, повертається заявнику з відповідними роз'ясненнями не пізніше як через десять днів від дня його надходження, крім випадків, передбачених частиною першою статті 7 ЗУ «Про звернення громадян».

Звернення про надання безоплатної правової допомоги розглядаються в порядку, встановленому Законом, що регулює надання безоплатної правової допомоги.

Громадяни мають право звертатися до органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, об'єднань громадян, посадових осіб українською чи іншою мовою, прийнятною для сторін. Рішення щодо звернень громадян та відповіді на них оформляються відповідно до вимог законодавства про мови. Такі рішення та відповіді можуть бути викладені в перекладі мовою

спілкування заявника.

Письмове звернення без зазначення місця проживання, не підписане автором (авторами), а також таке, з якого неможливо встановити авторство, визнається анонімним і розгляду не підлягає.

Не розглядаються повторні звернення одним і тим же органом від одного і того ж громадянина з одного і того ж питання, якщо перше вирішено по суті, а також ті звернення, терміни розгляду яких передбачено статтею 17 цього Закону, та звернення осіб, визнаних судом недієздатними.

Рішення про припинення розгляду такого звернення приймає керівник органу, про що повідомляється особі, яка подала звернення.

Звернення розглядаються і вирішуються у термін не більше одного місяця від дня їх надходження, а ті, які не потребують додаткового вивчення, - невідкладно, але не пізніше п'ятнадцяти днів від дня їх отримання.

Якщо в місячний термін вирішити порушені у зверненні питання неможливо, керівник відповідного органу, підприємства, установи, організації або його заступник встановлюють необхідний термін для його розгляду, про що повідомляється особі, яка подала звернення. При цьому загальний термін вирішення питань, порушених у зверненні, не може перевищувати сорока п'яти днів.

На обґрунтовану письмову вимогу громадянина термін розгляду може бути скорочено від встановленого терміну. Звернення громадян, які мають встановлені законодавством пільги, розглядаються у першочерговому порядку.

Відповідно до статті 24 Закону України «Про звернення громадян» громадяни, особи, винні у порушенні цього Закону, несуть цивільну, адміністративну або кримінальну відповідальність, передбачену законодавством України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Адміністративне процесуальне право: [навч. посіб]/ Дніпропетр. Держ. ун-т внутр. справ; за заг. ред. Т.П. Мінки. – Х. :

Право, 2013. – 352 с.

2. Про звернення громадян : Закон України від 02 жовтня 1996 р. № 393/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 47. ст. 256.

3. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 06 липня 2005 року // Відомості Верховної Ради України. 2005 р. № 35-36. № 37. ст.446.

4. Конституція України Конституція від 28 червня 1996 р. №254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. ст. 141.

5. Про затвердження Класифікатора звернень громадян : Постанова Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-2008-%D0%BF#Text>

6. Про першочергові заходи щодо забезпечення реалізації та гарантування конституційного права на звернення до органів державної влади та органів місцевого самоврядування : Указ Президента України від 07 лютого 2008 р. № 109/2008 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/109/2008#Text>

Чичкало М.А.,

студент ННІ № 3 першого (бакалаврського) рівня НАВС,

Лупало О.А.,

к.ю.н., доцент, професор кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ ПРИ НАКЛАДЕННІ АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ

Саме утвердження й забезпечення прав і свобод людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Забезпечення прав людини є головним обов'язком держави, тому законність виступає загальносуспільною категорією, що не лише поширюється на все суспільство, а й відображає його інтереси. Сутність принципу законності відповідно до ст.7 КУпАП полягає в

тому, що застосування адміністративної відповідальності є допустимим тільки на підставах і в порядку, установлених законом.

Додержання принципу законності під час застосування заходів адміністративної відповідальності є необхідною умовою побудови громадянського суспільства, в якому належним чином захищаються права та свободи людини. Тому актуальність питання щодо забезпечення законності при накладенні адміністративних стягнень очевидна як у теоретичному, так і в практичному сенсі [1, с. 127].

Проблема забезпечення законності у сфері адміністративної відповідальності, передусім, пов'язана з питанням правильного вибору виду адміністративного стягнення. Однак, система адміністративних стягнень є динамічною та постійно збільшується за своїми видами. Так, за останні десять років система адміністративних стягнень поповнилася новими санкціями – громадські роботи (2008 р.), штрафні бали (2015 р.), позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю (2015 р.), арешт з утриманням на гауптвахті (2015 р.), суспільно корисні роботи (2017 р.). Однак штрафні бали, як вид стягнення, було скасовано без запровадження в практичну діяльність органів Національної поліції. При цьому штрафні бали досить ефективно застосовуються в правоохоронними органами інших країн та мають певний виховний та психологічний вплив на правопорушників. Більш того, науковці пропонують суттєво оновити систему адміністративних стягнень, що, на нашу думку, є вимогою сучасного розвитку суспільних відносин. Вважаємо, що система заходів впливу, яка передбачена ст. 24-1 КУпАП вже втратила свої виховні цінності та потребує правової переоцінки. А застосування штрафних балів доцільно відновити, але визначити чітко коло малозначних правопорушень, зокрема які передбачені ст. 125 КУпАП.

У статті 23 КУпАП України, адміністративне стягнення визначається як міра відповідальності, що застосовується з метою виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, в дусі додержання законів України, поваги до правил співжиття, а

також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами [2]. Таким чином, адміністративне стягнення – це міра відповідальності, зафіксована в санкції адміністративно-деліктної норми, яка застосовується суб'єктами адміністрування в адміністративному порядку до особи, яка вчинила адміністративне правопорушення.

Однією зі складових механізму адміністративної відповідальності виступає застосування адміністративних стягнень, внаслідок чого завжди певним чином обмежуються права та свободи громадян. Водночас, як наголошує О. В. Когут, адміністративне стягнення виступає засобом примусу, що застосовується від імені держави, але виключно до суб'єктів адміністративних правовідносин, визнаних винними у вчиненні адміністративного проступку [3].

Загальновизнано, що адміністративне правопорушення, на яке не відреагувала держава, завдає серйозну шкоду правопорядку. Адже безкарність правопорушника заохочує його на вчинення нових правопорушень і подає негативний приклад іншим нестійким особам. Водночас, якщо уповноважені органи надмірно або, навпаки, недостатньо справедливо застосували адміністративне стягнення, то це також призводить до негативної реакції суспільства та дискредитує через правоохоронні органи всю систему органів державної влади. На жаль, практика діяльності уповноважених органів свідчить, що до цього часу мають місце порушення прав громадян в Україні, у тому числі й порушення, які виникають в юрисдикційній сфері в процесі застосування заходів адміністративно-правового примусу до фізичних або до юридичних осіб. Зокрема, мають місце недоліки в частині обґрунтованості й правомірності накладення адміністративних стягнень.

Для накладання на правопорушника адміністративного стягнення необхідно визначити склад адміністративного правопорушення, що являє собою системну сукупність ознак та елементів, які характеризують таке правопорушення: об'єкт, суб'єкт, об'єктивна сторона, суб'єктивна сторона. Наявність кожного з цих елементів є необхідною, а їх сукупність –

достатньою для визнання факту вчинення особою адміністративного правопорушення, що буде єдиною підставою для накладання на нього адміністративного стягнення.

Законність застосування адміністративного стягнення передбачає вибір виду та розміру стягнення з урахуванням особи винного суб'єкта, його майнового стану чи обставин, що пом'якшують або обтяжують адміністративну відповідальність. Деякі науковці пропонують враховувати при визначенні розміру санкції «сімейний стан» [6, с.108], з чим складно погодитися. По-перше, Сімейний стан – це статус особи, який описує її зв'язки з іншими людьми. Прикладами сімейного стану можуть бути: «одружений», «неодружений», «заміжня», «незаміжня», «розлучений», «розлучена», «вдова», «вдівець». По-друге, не заважаючи на те, що ст. 34 КУпАП закріплює невичерпний перелік обставин, які пом'якшують відповідальність за адміністративне правопорушення, серед пом'якшуючих обставин законодавець визначив як найважливіше «вчинення правопорушення під впливом сильного душевного хвилювання або при збігу тяжких особистих чи сімейних обставин». Серед таких обставин можна назвати розірвання шлюбу, смерть дружини або батьків, необхідність догляду за хворою дружиною (чоловіком) тощо. Таким чином, не зовсім коректно доречно додатково зважати на «сімейний стан» правопорушника. На нашу думку, законодавець підкреслює, що важливо вивчити питання не шлюбі сімейного стану правопорушника, а подію яка сталася у стосунках з іншими людьми.

Реалізація в провадженні у справах про адміністративні правопорушення принципу законності обумовлює не тільки дотримання закону за змістовною характеристикою адміністративної юрисдикції, але й дотримання формальних вимог: строків накладення адміністративного стягнення; форми протоколу та постанови по справі про адміністративне правопорушення й дотримання їх реквізитів; місця і строку розгляду справи; порядку накладення стягнення й оголошення постанови, порядку і строку виконання постанови.

Підставою для виникнення адміністративно-деліктного відношення виступають не будь-які юридичні факти, а лише ті, які є результатом волевиявлення особи, яка винно вчинила таке діяння яке характеризується порушенням вимог норми права та передбачає адміністративне стягнення. Таким чином, основною вимогою законності застосування адміністративних стягнень є наявність у діях особи, до якої вони застосовуються, складу конкретного адміністративного правопорушення. Кожна дія або бездіяльність, яка містить ознаки адміністративного правопорушення, має бути кваліфікована за відповідною статтею КУпАП, іншого закону України.

За змістом кожне стягнення є карою, мірою відповідальності, що призначається за адміністративні делікти; застосування будь-якого стягнення означає настання адміністративної відповідальності, створює несприятливі юридичні наслідки. Правовими засобами реалізації карної функції є адміністративні стягнення. Для вирішення питання, чи слід притягувати ту чи іншу особу за певне діяння до адміністративної відповідальності, необхідно встановити наявність всіх підстав для цього. Зазвичай виділяють три підстави адміністративної відповідальності: фактична, юридична і процесуальна.

Можливість притягнення до адміністративної відповідальності виникає за наявності всіх трьох згаданих підстав. Якщо хоча б одна з підстав відсутня, то притягнути до адміністративної відповідальності особу, яка вчинила протиправне діяння, неможливо. Нормативна основа припускає наявність адміністративно-правової норми, що передбачає відповідальність за вчинення адміністративного правопорушення [5, с. 263].

Друга важлива вимога законності – це накладення уповноваженим на те органом (посадовою особою) адміністративного стягнення, яке передбачене санкцією порушеної правової норми. У санкціях статей, що встановлюють відповідальність за окремі види адміністративних правопорушень, передбачений вид і допустимі розміри стягнення. Розсуд суб'єкта адміністративної юрисдикції, який розглядає справу про адміністративні правопорушення, обмежений: однією з

альтернативних санкцій, які передбачені відповідною адміністративно-правовою нормою (попередження або штраф); застосування чи незастосування додаткового стягнення; індивідуалізацією стягнення в межах її мінімальних або максимальних розмірів (адміністративний штраф, громадські роботи, адміністративний арешт). Законність також вимагає, щоб адміністративні стягнення застосовувалися тільки уповноваженим на те органом (посадовою особою).

Суб'єкт адміністративної юрисдикції зобов'язаний здійснювати притягнення до адміністративної відповідальності тільки в межах визначеної законом компетенції й відповідно до законодавства України про адміністративні правопорушення, що складається з КУпАП, інших законодавчих актів України [7, с. 109].

Таким чином, адміністративні стягнення застосовуються тільки в порядку, що встановлений КУпАП та іншими чинними законодавчими актами. Принцип законності при накладенні адміністративних стягнень визначає те, що можливість використання адміністративних стягнень як заходу державного примусу обмежене законом.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Панасюк О. Теоретичний огляд адміністративного стягнення: поняття і мета. *Jurnalul juridic national: teorie și practică* № 43 (3). 2020. С.126-130.

2. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10/> (дата звернення: 27.10.2021).

3. Когут О.В. Напрямки удосконалення законодавчого регулювання адміністративних стягнень. URL:<http://univer.km.ua/visnyk/1317.pdf> (дата звернення: 27.10.2021).

4. Комзюк А.Т. Заходи адміністративного примусу в правоохоронній діяльності міліції: поняття, види та організаційно-

правові питання реалізації: монографія.; за ред. проф. О.М. Бандурки. Харків: Вид-во Нац. унту внутр. справ, 2002. 336 с.

5. Миколенко О. І. Адміністративний процес і адміністративна відповідальність: навчальний посібник. Харків: Одіссей. 2010. 368 с.

6. Ярмакі Х. П. Законність у застосуванні адміністративної відповідальності. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2015. № 3. С. 107-110.

7. Батанова Л.О. Адміністративні стягнення за порушення митних правил: проблеми застосування. *Митна справа*. 2014. № 1. С. 42–47.

Чудо В.В.,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра ННІ №1 НАВС,

Мартиненко Д.Б.,

к.ю.н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ АДМІНІСТРАТИВНОГО ОСКАРЖЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ

Пріоритетним завданням, що потребує вирішення на будь-якому етапі формування демократичної правової держави є забезпечення належного функціонування механізмів захисту прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб та забезпечення законності у різних сферах суспільного життя. Важлива роль при їх вирішенні покладається на органи публічного управління, оскільки їхній регулятивний вплив поширюється практично на всі сфери суспільних відносин. Варто зазначити, що публічно-правові спори виникають у зв'язку з порушенням органами публічного управління суб'єктивних прав та законних інтересів фізичних або юридичних осіб, тому дана особа має право звернутися за захистом своїх прав та інтересів з боку уповноваженого органу.

Інститут адміністративного оскарження є однією з форм правового захисту особи у відносинах з публічною адміністрацією, що полягає у оскарженні рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень до цих суб'єктів або до органів, що є вищими у системі підпорядкування. Адміністративне оскарження полягає у забезпеченні цілісного та закінченого регулювання відносин, що виникають у процесі адміністративного оскарження. Таке оскарження сприяє забезпеченню захисту прав громадян та контролю за рішеннями органів виконавчої влади та має позасудовий характер.

Правові засади оскарження в адміністративному порядку регламентуються Законом України «Про звернення громадян». Відповідно до змісту даного Закону, адміністративне оскарження – це встановлений законами України та підзаконними актами порядок захисту порушених рішеннями, діями чи бездіяльністю органів виконавчої влади прав, свобод та законних інтересів осіб, який здійснюється шляхом подання скарг і зобов'язує посадових осіб реагувати та приймати рішення по суті поставлених питань у визначені законом строки [2]. Слід зазначити, що окрім вищезазначеного закону, порядок розгляду адміністративних скарг додатково регламентують Укази Президента та допоміжні Інструкції [3, 4].

Важливим є те, що право на адміністративне оскарження є необмеженим правом кожного громадянина, тобто кожен громадянин, чиє право є порушеним внаслідок неправомірних рішень, дій чи бездіяльності органів виконавчої влади може звернутися до відповідного органу та подати скаргу [1]. Відповідно, предметом оскарження є неправомірні рішення, дії чи бездіяльність, які обмежують права, свободи та законні інтереси громадян.

Варто відзначити, що законодавство України передбачає право кожного громадянина на позасудовий порядок оскарження дій органу нижчого рівня до органу вищого рівня в порядку підпорядкованості. Також громадяни можуть вільно звертатися до Уповноваженого Верховної Ради з прав людини або у міжнародні правозахисні організації, якщо їхні права є порушеними.

Характерною ознакою інституту оскарження є врегулювання адміністративно-правового спору між громадянином та органами публічного управління [2].

Досліджуючи проблематику даного питання, варто звернути увагу на те, що скарга є однією із форм захисту прав та інтересів у позасудовому порядку. Вона забезпечує реалізацію права на оскарження і виступає засобом, який розпочинає адміністративне провадження з вирішення спору між фізичною чи юридичною особою і органом виконавчої влади [5]. Саме скарга покликана захищати та поновлювати суб'єктивні права та інтереси, порушені діями чи бездіяльністю суб'єктів владних повноважень. Загальна скарга може бути подана окремою особою або групою осіб в письмовому форматі або усно. Щодо захисту прав неповнолітньої та недієздатної особи – її подає законний представник.

Загальні вимоги подання скарги на рішення, що оскаржувалось, потребують її вчасного надсилання, яке повинно бути здійснене протягом одного року з моменту його прийняття, але не пізніше одного місяця з моменту ознайомлення громадянина з таким рішенням. Загальні скарги розглядаються і вирішуються у термін не більше одного місяця з дня їх надходження, а ті, що потребують додаткового вивчення – невідкладно, але не пізніше 15 днів від дня їх отримання. Загальний термін вирішення адміністративної скарги не може перевищувати 45 днів.

Варто зазначити, що адміністративна скарга не може бути подана безпідставно, їй обов'язково передують відповідні причини, тобто порушення, допущені рішеннями, діями чи бездіяльністю органів виконавчої влади або їх посадових чи службових осіб. Підставою також є наявність юридичних фактів, завдяки яким суб'єкт звернення висуває вимогу суб'єкту вирішення спору щодо поновлення порушених прав та захисту законних інтересів такого громадянина [5]. Сам суб'єкт звернення не в змозі вирішити дане питання та забезпечити собі захист, адже не наділений державно-владними повноваженнями на відміну від суб'єкта вирішення.

Поряд із адміністративними скаргами існують і інші види звернень громадян, зокрема заяви та пропозиції, які на відміну від скарги висловлюють поради, рекомендації щодо діяльності органів публічного управління та їх посадових осіб. Вони не пов'язані з порушенням суб'єктивних прав, а направлені на покращення та удосконалення діяльності держави у певних сферах суспільного життя. Так само і заяви, які спрямовані на реалізацію прав та законних інтересів, передбачених Конституцією України та іншими нормативно-правовими актами, а також повідомлення про порушення законодавства чи недоліки діяльності підприємств, установ, організацій та висловлення думки щодо поліпшення їх діяльності [1].

Отже, підсумовуючи вищезазначене, слід вказати що адміністративне оскарження є комплексним правовим інститутом, який включає в себе норми інституту юридичної відповідальності та інституту державного контролю. Варто відзначити, що скарга є невід'ємною частиною адміністративного оскарження, адже саме вона забезпечує практичну реалізацію права на оскарження та виступає правовим засобом, який зумовлює початок адміністративного провадження з вирішення спору між особою та органом виконавчої влади.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – 141 с.

2. Про звернення громадян : Закон України від 02 жовтня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 47. – 256 с.

3. Про першочергові заходи щодо забезпечення реалізації та гарантування конституційного права на звернення до органів державної влади та органів місцевого самоврядування : Указ Президента України від 07.02.2008 року // Офіційний вісник України. – 2008. – № 10. – 10 с.

4. Про затвердження інструкції з діловодства за зверненнями громадян в органах державної влади і місцевого самоврядування,

об'єднаннях громадян, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форм власності, в засобах масової інформації : Постанова Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 року // Офіційний вісник України. – 1997. – № 16. – 85 с.

5. Административное право // Под ред. Ю.М. Козлова и Л.Л. Попова. – М.: Юрист, 1999. – 133 с.

Шешеня О.Д.,
здобувач вищої освіти ННІ № 1 НАВС,
Волох О.К.,
к.ю.н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЄДИНОГО ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ

Законопроектом «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення функціонування Єдиного державного реєстру ветеранів війни та запровадження електронного посвідчення ветерана» (реєстр. № 5694 від 23.06.2021 р.) пропонується низка новел до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про державну реєстрацію актів цивільного стану», «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус».

Наприклад, пропонуються зміни до статті 3¹. Єдиний державний реєстр ветеранів війни Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», а саме доповнення її частиною такого змісту:

«З метою формування та актуалізації Реєстру розпорядник Реєстру має право на безоплатне отримання інформації, в тому

числі такої, що містить персональні дані, фотографії, в електронній формі у форматі бази даних, витягу та/або в іншій формі та доступ до автоматизованих інформаційних і довідкових систем, реєстрів та банків даних, держателем (адміністратором) яких є державні органи або органи місцевого самоврядування, в тому числі до Єдиного державного демографічного реєстру, Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування, Державного реєстру актів цивільного стану громадян та електронної системи охорони здоров'я».

На нашу думку, вказану норму слід викласти в іншій редакції:

«З метою актуалізації даних Реєстру розпорядник Реєстру має право на безоплатне отримання інформації, в тому числі такої, що містить персональні дані, та доступ до інформаційних систем, держателем (адміністратором) яких є державні органи або органи місцевого самоврядування».

Принадами цього можна вказати наступне.

1. Слово «формування» доцільно вилучити з речення, адже наявність у тексті словосполучення «формування Реєстру» дає підстави стверджувати, що він є досі несформованим.

Але Положення про цей Реєстр було затверджене ще у 2019 році.

2. Слово «фотографії» доцільно вилучити з тексту пропонованої норми, оскільки, за визначенням, що міститься у ст. 2 Закону України «Про захист персональних даних» персональні дані – це відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована. Отже, до числа таких відомостей належать і фотографії.

3. Фразу «в електронній формі у форматі бази даних, витягу та/або в іншій формі» доцільно вилучити з даної конструкції.

По-перше, дана фраза перевантажує речення, що суперечить принципу юридичної визначеності. Крім того, у тексті наявна граматична помилка: після слова «формі» мала стояти кома, в іншому разі в реченні губиться сенс.

По-друге, за визначенням Єдиний державний реєстр ветеранів війни – це *інформаційно-телекомунікаційна система*.

Виходячи з визначення термінів «інформаційно-телекомунікаційна система», «інформаційна система», телекомунікаційна система» в Законі України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», саме в електронній формі здійснюється обробка відповідної інформації

4. Замість громіздкої конструкції «доступ до автоматизованих інформаційних і довідкових систем, реєстрів та банків даних» доцільно залишити: «доступ до інформаційних систем».

Абзац 9 статті 1 Закону України містить визначення терміну «інформаційна (автоматизована) система». Виходячи з цього, «інформаційна» та «автоматизована» є синонімами у застосуванні до терміну «система».

5. Зайвою є фраза «в тому числі до Єдиного державного демографічного реєстру, Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування, Державного реєстру актів цивільного стану громадян та електронної системи охорони здоров'я».

Адже словосполучення «доступ до інформаційних систем» передбачає: доступ до будь-яких інформаційних систем органів публічної адміністрації, для виконання своїх передбачених законодавством повноважень.

Крім того, статтю 11 Закону України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану» пропонується доповнити частиною такого змісту:

«З метою формування та актуалізації Єдиного державного реєстру ветеранів війни відомості про фізичних осіб, що містяться в Державному реєстрі актів цивільного стану громадян (про народження фізичної особи та її походження, про шлюб, розірвання шлюбу, зміну імені чи смерть фізичної особи), безоплатно передаються до центрального орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері соціального захисту ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, постраждалих учасників Революції

Гідності, членів сімей таких осіб та осіб, на яких поширюється чинність Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" в електронній формі у форматі бази даних, витягу та/або в іншій формі».

Аналогічними нормами ініціатори законопроекти вважають за необхідне доповнити:

- статтю 17 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» та

- статтю 11 Закону України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус».

Однак, на нашу думку, пропоновані зміни слід вилучити з тексту законопроекту як недоцільні і такі, що суперечать вимогам Закону України «Про адміністративні послуги» та п. 5 Положення про електронну взаємодію державних електронних ресурсів, затверджену постановою Кабінету Міністрів України від 08.09.2016 р. № 606.

Метою обробки персональних даних в Єдиному державному реєстрі ветеранів війни є в тому числі *реалізація особами*, визначеними частиною першою статті 3-1 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», *пільг та інших соціальних гарантій*, передбачених цим Законом та іншими законодавчими актами.

Вказане здійснюється шляхом надання адміністративних послуг.

Згідно п. 4 ч. 9 ст. 9 Закону України «Про адміністративні послуги» суб'єкт надання адміністративної послуги, підприємства, установи або організації, що належать до сфери його управління, які володіють документами або інформацією, необхідними для надання адміністративної послуги, **зобов'язані забезпечити безоплатний віддалений доступ до власних інформаційних систем та електронних баз даних (реєстрів)**, що містять інформацію, необхідну для надання адміністративних послуг, адміністраторам центрів надання адміністративних послуг та суб'єктам надання таких адміністративних послуг, у тому числі

через систему електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів.

Відповідно до п. 5 Положення про електронну взаємодію державних електронних ресурсів, затверджену постановою Кабінету Міністрів України від 08.09.2016 р. № 606, забезпечення електронної взаємодії відбувається в т.ч. за принципом зменшення інформаційної надлишковості та **дублювання даних**.

Натомість проектом пропонується відомості про фізичних осіб, що містяться в Державному реєстрі актів цивільного стану, Єдиному державному демографічному реєстрі та в Державному реєстрі загальнообов'язкового державного соціального страхування, передавати до Мінветеранів (розпорядника Єдиного державного реєстру ветеранів війни).

Шлончак М.Ю.,
здобувач вищої освіти ННІ № 1 НАВС,
Волох О.К.,
к.ю.н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ІНФОРМАЦІЮ ТА ЗАХИСТУ ЖУРНАЛІСТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

7 вересня 2021 року за результатами голосування проект Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу України щодо забезпечення права на інформацію та захисту журналістської діяльності» (реєстр. № 5040 від 08.02.2021 р.) було знято з розгляду.

Свого часу до нього було висловлено наведені нижче зауваження.

1. Доповнення ст. 35 КУпАП такою обтяжуючою відповідальністю за адміністративне правопорушення обставиною, як **вчинення правопорушення з метою порушення права на інформацію**, є недоцільним. На практиці наявність такої обставини буде вкрай важко або навіть неможливо довести.

2. Даний законопроект, судячи з розділу 3 Пояснювальної записки, спрямований на внесення змін до *Кодексу України про адміністративні правопорушення в частині щодо забезпечення права на інформацію та законодавчих гарантій професійної діяльності журналістів*.

Але ст. 188-39 КУпАП жодним чином не стосується забезпечення права на інформацію та захисту журналістської діяльності. Адже складання протоколу про адміністративне правопорушення, відповідно до ст. 255 КУпАП, належить до компетенції Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини і стосується порушень законодавства у сфері захисту персональних даних.

3. На наш погляд, обґрунтування пропонованих змін – принаймні в частині викладення в новій редакції окремих положень ст. 212-3 КУпАП – є непереконливим.

Текст ст. 212-3 КУпАП в редакції законопроекту не відповідає принципу юридичної визначеності, що є, у свою чергу, складовою верховенства права.

1) Зокрема, у тексті наявні юридично некоректні формулювання, наприклад: «**несвоєчасне** оприлюднення інформації, обов'язкове оприлюднення якої передбачено Законом України "Про доступ до архівів репресивних органів комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років"».

Адже вказаним Законом не передбачено строки оприлюднення відповідної інформації.

2) Законопроектом пропонується встановити адміністративну відповідальність за **неоприлюднення, несвоєчасне оприлюднення, оприлюднення недостовірної, неточної чи неповної інформації, обов'язкове оприлюднення якої передбачено Законом України "Про доступ до публічної інформації"** – на заміну існуючої

відповідальності за *неоприлюднення інформації*, *обов'язкове оприлюднення якої передбачено законами України "Про доступ до публічної інформації"*.

1) Конструкція пропонованої норми є неприйнятною, адже у разі прийняття законопроекту в такій редакції із змісту ч. 1 ст. 212-3 КУпАП слідує, що пропонується встановити відповідальність за такі альтернативні дії, як:

- *неоприлюднення недостовірної, неточної чи неповної інформації;*

- *несвоєчасне оприлюднення недостовірної, неточної чи неповної інформації;*

- *оприлюднення недостовірної, неточної чи неповної інформації;*

2) в законодавстві України не передбачено чітких критеріїв віднесення інформації до категорії «неточної» чи «неповної».

4. Законопроектом пропонується визначення понять «журналіст» та «журналістська діяльність» привести у відповідність з європейськими стандартами у цій сфері, виключивши ознаку систематичності такої діяльності, начебто з метою охоплення захистом і тих осіб, які *несистематично займаються журналістикою і зазнали втручання у свою журналістську діяльність, та уникнення необхідності доведення протиправного наміру перешкоджання журналістській діяльності*.

Пропозиція додати примітку до статті 171 КК України є неприйнятною з огляду на таке.

Фактично, пропонується перенести примітку зі ст. 345¹ КК України до ст. 171, але при цьому, по-перше, виключити ознаку *систематичності* журналістської діяльності і, по-друге, прирівняти до журналістів кіно- і телеоператорів, режисерів, фотографів, фото-кореспондентів та *інших осіб, якщо вони входять до складу творчих груп*.

При цьому акцентується на свободі думки, слова і переконань.

Але обов'язки, передбачені законами України для журналістів, не поширюватимуться на осіб, що прирівнюються до

них згідно запропонованої проектом редакції примітки до ст. 171 КК України.

Згідно ст. 1 Закону України від 23.09.1997 р. № 540/97-ВР «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» **журналіст** – творчий працівник, який професійно збирає, одержує, створює і займається підготовкою інформації для засобів масової інформації, виконує **редакційно-посадові службові обов'язки** в засобі масової інформації (в штаті або на позаштатних засадах) відповідно до професійних назв посад (роботи) журналіста, які зазначаються в державному класифікаторі професій України.

Згідно ст. 26 Закону України від 16.11.1992 р. № 2782-XII «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» здійснюючи свою діяльність на засадах професійної самостійності, журналіст виконує обов'язки, передбачені Законом України "Про інформацію" та цим Законом.

Зокрема, журналіст зобов'язаний:

1) дотримуватися програми діяльності друкованого засобу масової інформації, з редакцією якого він перебуває у трудових або інших договірних відносинах, керуватися положеннями статуту редакції;

2) подавати для публікації об'єктивну і достовірну інформацію;

3) задовольняти прохання осіб, які надають інформацію, щодо їх авторства або збереження таємниці авторства;

4) відмовлятися від доручення редактора (головного редактора) чи редакції, якщо воно не може бути виконано без порушення Закону;

5) представлятися та пред'являти редакційне посвідчення чи інший документ, що підтверджує його професійну належність або повноваження, надані редакцією друкованого засобу масової інформації;

6) виконувати обов'язки учасника інформаційних відносин;

7) утримуватися від поширення в комерційних цілях інформаційних матеріалів, які містять рекламні відомості про реквізити виробника продукції чи послуг (його адресу, контактний

телефон, банківський рахунок), комерційні ознаки товару чи послуг тощо.

Журналіст несе відповідальність в межах чинного законодавства за перевищення своїх прав і невиконання обов'язків.

5. В обґрунтуванні необхідності прийняття законопроекту наявні очевидні помилки:

«У кримінальних провадженнях за відсутності доведення статусу журналіста Національна поліція часто розслідувала такі справи по загальнокримінальних статтях (хуліганство - ст. 173 КУпАП; викрадення чужого майна (коли забирають камери, мікрофони) - ст. 51 КУпАП)».

Незрозуміло, яке відношення словосполучення *кримінальні провадження* та *загальнокримінальні статті* мають до Кодексу України про адміністративні правопорушення та до його ст. 173 «Дрібне хуліганство» та ст. 51 «Дрібне викрадення чужого майна».

Янковська О.Ю.,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра ННІ №1 НАВС,

Мартиненко Д.Б.,

к.ю.н., доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «АДМІНІСТРАТИВНА ПРОЦЕДУРА» ТА «АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРОВАДЖЕННЯ»

Актуальність обраної теми дослідження обумовлена тим, що складність адміністративного права як галузі права полягає в тому, що немає однозначно сформульованих категоріальних понять. Однією з проблем адміністративного права як галузі права є те, що відбуваються численні суперечки між вченими-науковцями з приводу розуміння та наповнення фундаментальних понять, таких як «адміністративна процедура», «адміністративне провадження»,

«система адміністративного права», «публічний інтерес» тощо.

Поняття «адміністративна процедура» вживається у багатьох галузях знань, і в тому числі в юриспруденції. У правовій науці, процедура визначається як: «регламентований юридичною нормою, порядок вчинення дій або прийняття рішень у сфері правозастосування» [1, 5]. Ключовим терміном у даному понятті є категорія «порядок», під даним терміном розуміють сукупність послідовно вчинюваних дій та прийнятих рішень, які логічно поєднані і спрямовані на досягнення певного результату.

У діяльності публічної адміністрації «адміністративна процедура» займає центральне місце, оскільки основним призначенням суб'єктів, що здійснюють публічне управління, є вирішення конкретних адміністративних справ шляхом прийняття адміністративних актів. Переважна більшість таких справ має позитивний характер, спрямована на реалізацію прав приватних осіб і не пов'язана з юрисдикційною діяльністю публічної адміністрації.

Перед українською державою стоїть важливе завдання – створення стабільної та відповідальної публічної адміністрації, що є головним фактором побудови сучасної демократичної держави. У зв'язку з цим важливого значення набуває встановлення такої регламентації відносин між приватною особою та публічною адміністрацією, яка могла б ефективно забезпечити реалізацію прав приватних осіб і унеможливити їх порушення з боку суб'єктів владних повноважень.

Для розуміння українськими науковцями поняття «адміністративна процедура» значною мірою вплинула німецька доктрина адміністративного права, а саме, як законодавчо встановленого порядку діяльності суб'єктів публічного управління, адже в німецькій адміністративно-правовій науці чітко розділені такі поняття, як — адміністративна процедура й адміністративне провадження. У німецькому праві адміністративно-процедурні норми регулюють переважно порядок прийняття адміністративних актів та укладення публічно-правових договорів публічною адміністрацією. Адміністративно-процесуальні норми призначені для вирішення публічно-правових спорів адміністративними

судами [2, с.6].

Враховуючи обрану тематику дослідження, вважаємо за необхідне також розібратись з розумінням поняття «адміністративне провадження». Адміністративним провадженням слід вважати, один із видів адміністративного процесу, який становить регламентовану нормами адміністративно – процесуального законодавства діяльність уповноважених органів, спрямовану на притягнення до адміністративної відповідальності осіб, які вчинили адміністративні правопорушення [4].

Аналізуючи положення сучасного розуміння адміністративного права, можна зробити висновок, що існує три концепції розуміння «адміністративного процесу», а саме: судова, вузька та широка [5, 187].

Першою концепцією є судова, яку сформулював Т.О. Коломієць, згідно його теорії «адміністративний процес» варто розуміти виключно як форму правосуддя [6, 233]. Тобто, розглядається тільки як судовий розгляд спорів публічно-правового характеру, які відносяться до юрисдикції адміністративних судів.

Другою концепцією є вузьке розуміння, відповідно до якої під адміністративний процесом розуміється врегульований нормами адміністративного процесуального права порядок розгляду справ про адміністративні правопорушення та накладення адміністративних стягнень, а також застосування заходів адміністративного примусу [7, 238].

Третьою концепцією є широке (управлінське) розуміння адміністративного процесу, який на сьогоднішній день є домінуючим серед вчених у сфері адміністративного права. Дана теорія підтримана такими науковцями як: Н.В. Галіцина, В.К. Колпаков та ін. Згідно з даною концепцією адміністративний процес включає в себе адміністративні процедури, які співвідносяться між собою як ціле та частина.

На сьогоднішній день, зважаючи на трансформаційні процеси, які відбуваються у світі, науковці все частіше виділяють адміністративні процедури як самостійний правовий інститут, який знаходиться поза межами інституту адміністративного

процесу. Серед вчених, які поділяють дану думку, є В.М. Бевзенко, він зазначає, що серед галузей права адміністративно-правового циклу й адміністративно-процесуального змісту можна виділити такі як: адміністративно-процесуальне право та адміністративне (виключно судовий порядок захисту прав, свобод та законних інтересів у публічній сфері). Одночасно, згідно його думки, адміністративна процедура безпосередньо є інститутом адміністративного права, зміст та призначення якого описується в загальній частині даної галузі права [8, 58].

Отже, на сьогоднішній момент, на теренах сучасної України відсутній єдиний підхід до розуміння понять «адміністративні процедури» та «адміністративне провадження», що призводить до певної невизначеності у сфері права.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бойко А.В. Адміністративний процес та адміністративна процедура: зміст категорій та їх співвідношення (окремі аспекти дискусії) // Правова позиція, № 3 (24), 2019.
2. Адміністративна процедура: конспект лекцій / І. В. Бойко, О. Т. Зима, О. М. Соловйова ; за заг. ред. І. В. Бойко. – Харків: Право, 2017. – 132 с.
3. Гончарук С.Т. Адміністративний процес у сучасній вітчизняній правовій доктрині. Юридичний вісник. - 2014. - № 4 (33). - С. 60–64.
4. Інформаційне джерело «Українське право» - «Адміністративне провадження» https://ukrainepravo.com/law-practice/lawyers-practice/admionistrativne_provadjennya_Lober/
5. Мотрук Т. В. Поняття адміністративної процедури у співвідношенні до поняття адміністративного процесу. Науковий вісник Ужгородського національного університету, Серія ПРАВО. Випуск 42. 2017. С. 186–189.
6. Мельник Р. С. Система адміністративного права України: дис. ... доктора юрид. наук 12.00.07. Х., 2010. 415 с.
7. Лошицький М.В., Короед С.О. Адміністративний процес: основні підходи до розуміння. Держава і право. 2012. Вип. 55. С. 236–242.

8. Бевзенко В.М. Деякі теоретичні міркування щодо адміністративних процесуальних і процедурних категорій у вітчизняній адміністративно-правовій та адміністративно-процесуальній науці. Вісник Вищого адміністративного суду України. 2011. № 3. С. 56–62.

Зайчук А.О.,
слухач 2 курсу НАВС,
Савранчук Л.Л.,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

ЗАВДАННЯ І ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Одним з основоположних елементів змісту політичної безпеки України є її вплив на національну безпеку в цілому, а також взаємодія і взаємозалежність з іншими видами національної безпеки. Вона є певним станом, внутрішньою властивістю, найважливішою і необхідною умовою існування і функціонування політичної системи і всього соціуму, яка забезпечує їх збереження, захищеність, розвиток і вдосконалення в несприятливих внутрішніх і зовнішніх умовах [1, с. 52].

Великої значимості розгляду цієї проблеми додають соціальнополітичні процеси, що відбуваються в Україні. Адже з набуття державної незалежності, держава зобов'язана побудувати та здійснити розгалуження в першу чергу системи органів влади та її легімізацію, врегулюванням взаємовідносин наявних політичних інститутів. Адже ці процеси співпричетні з постійним пошуком адекватного для країни варіантом політичних відносин і типу політичного режиму, що об'єктивно зумовлює необхідні зміни в сфері забезпечення політичної безпеки.

Завдання держави у сфері забезпечення її політичної безпеки полягають у визначенні змісту державної політики, яка має

програмний характер і стосуються насамперед всіх найважливіших сфер життєдіяльності суспільства, які закріплені на рівні Конституції України.

Головним завданням забезпечення політичної безпеки України є: з одного боку, це формування і функціонування механізму вироблення і реалізації державної політики, що має відповідати національним інтересам України, а з іншого – запобігання трансформації цієї політики під впливом зовнішніх і внутрішніх деструктивних чинників в небезпечний, загрожуючий демократичному розвитку і існуванню суспільства спосіб [2, с. 82].

В Законі України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 р. визначено, що державна політика у сферах національної безпеки і оборони спрямована на захист:

1) людини і громадянина - їхніх життя і гідності, конституційних прав і свобод, безпечних умов життєдіяльності;

2) суспільства - його демократичних цінностей, добробуту та умов для сталого розвитку;

3) держави - її конституційного ладу, суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності;

4) території, навколишнього природного середовища - від надзвичайних ситуацій [3].

Забезпечення політичної безпеки держави розкривається через її основні функції, які вимагають свого уточнення в силу забезпечення основної сутності держави. Під функціями держави розуміються певні напрями її діяльності з вирішення загальносуспільних справ суспільства, узгодження та забезпечення інтересів його суб'єктів. На думку А. Головістікової під «функціями держави розуміються основні напрями діяльності держави з вирішення основних завдань, що стоять перед державою на тому чи іншому етапі її розвитку і являють собою засіб їх реалізації» [4, с. 152].

Слід відмітити, що функції держави реалізуються як засоби реалізації покладених на неї завдань. Вони мають прикладний та конкретний характер і стосуються всіх сфер суспільного життя, а також мають закріплюватися нормативно-правовому рівні, за допомогою законів та підзаконних актів. Вивчення функцій дає

можливість визначити характер діяльності держави, її пріоритети на певному етапі розвитку, а також оцінити рівень її організованості й ефективності [5, с. 133]. Особливо актуальним на сьогодні є це питання, коли органи публічної адміністрації перебувають в стані реформування.

Функції держави у сфері забезпечення політичної безпеки здійснюються в чітко визначених формах та специфічними методами. Розрізняють наступні форми здійснення цих функцій держави:

1. Політична. Складається з наступних елементів: забезпечення народовладдя, тобто участь народу у формуванні органів влади, у прийнятті державних рішень шляхом проведення референдуму, забезпечення права контролю за здійсненням державної влади і реалізацією прийнятих рішень; захист прав і свобод людини в державі; забезпечення державного суверенітету, визначення правового статусу конкретних територій та управління ними; формування політичної системи суспільства; створення демократичних умов для самоорганізації і самоврядування, а також формування громадянського суспільства; формування державної політики в різних сферах [6].

2. Правотворча, за допомогою якої держава розробляє та приймає правові акти, що визначають зміст державної політики в цій сфері.

3. Правореалізаційна – полягає у здійсненні діяльності спеціальних державних органів щодо конкретизації та виконанню державних приписів шляхом видання індивідуальних нормативних актів [1, с. 55].

4. Правозахисна, її змістом є державна політика, яка спрямована на забезпечення охорони конституційного ладу, законності і правопорядку, встановлених і регульованих правом усіх суспільних відносин [7, с. 48].

Таким чином, внутрішній зміст функцій держави у сфері забезпечення політичної безпеки змінюється в залежності від конкретних політичних, економічних та соціально-культурних умов України. Держава, у свою чергу, визначає методи управління, що спрямовані на забезпечення політичної безпеки держави та

суспільства, а також формує та реалізує політичні цілі до врахування ціннісних орієнтацій нормативно-правових положень і принципів, які сприяють здійсненню регламентації діяльності політичної системи країни в цілому та її окремих елементів.

Отже, враховуючи те, що соціальною сутністю держави є захист всіх сфер життєдіяльності суспільства, ми приходимо до висновку, що функція держави щодо забезпечення політичної безпеки є невід'ємним та важливим напрямом її діяльності, тобто її функцій мають полягати в забезпеченні безпеки у відповідних сферах. Крім того слід пам'ятати, що політична безпека як особливе суспільне явище може час від часу зміцнюватися та розширюватися в міру зростання небезпек для людини, суспільства та держави в цілому.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Державна політика забезпечення національної безпеки України: основні напрямки та особливості здійснення. : монографія / Криштанович М.Ф., Пушак Я.Я., Флейчук М.І., Франчук В.І. Львів : Сполом, 2020. 418 с.

2. Кравчук О.Ю. Політична безпека України як наукова і практична проблема. Політичні науки. Міжнародний науковий журнал. 2016. № 6. т. 3. С. 82-84.

3. Про національну безпеку: Закон України від 21 черв. 2018 р. № 2469-VIII. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.

4. Теория государства и права: учебник / А.С. Пиголкин, А.Н. Головистикова, Ю.А. Дмитриев. 2-е изд., перераб. и доп. М.: Высшее образование, 2008. 743 с.

5. Скаун О. Ф. Теорія держави і права: підручник. 2-ге вид., доповнене і перероблене. К.: Правова єдність, 2010. 520 с.

6. Кузенко У. І. Політична функція сучасної держави: поняття, зміст, структура. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2014 Випуск 28. Серія право. С.23-27.

7. Кравчук М. В. Теорія держави і права. Проблеми теорії держави і права: Навч. посібник. 3-тє вид. Тернопіль: Карт-бланш, 2002. 247с.

Краєвський О. О.,
курсант 2 курсу, 204 н.г., ННІ №3 НАВС,
Лукашенко А.А.,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС

СЕРВІСНО-ОРІЄНТОВАНІ ФУНКЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ЯК ОРГАНУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗРАЗКА

Основним критерієм оцінки роботи правоохоронних органів в будь-якій європейській країні є рівень довіри населення до них. Саме для зміцнення довіри зі сторони суспільства до Національної поліції України були створені та впроваджені в рамках реформи МВС її сервісні функції. Цей досвід був запозичений у провідних країн світу і полягає не просто у боротьбі зі злочинністю та забезпеченні правопорядку органами поліції, а саме у наданні послуг суспільству щодо підтримки належного рівня безпеки, що кардинально змінює суспільні відносини між правоохоронними органами та населенням.

Публічно-сервісну функцію Національної поліції України можна розглядати як діяльність:

- державного органу з виконання завдань і функцій, спрямованих на забезпечення прав і свобод людини;
- з надання публічних послугу сфері публічної безпеки та порядку.

Проаналізовані законодавчі та нормативно-правові акти в Україні свідчать про те, що основними видами послуг, які надає Національна поліція, є надання дозволів на окремі предмети та об'єкти, послуги у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, масових зібрань та охоронні функції [3].

Протягом останніх років в скандинавських країнах Європи, зокрема в Данії простежується чітка тенденція активної інтеграції поліції в громадянське суспільство. Ця мета досягається шляхом розвитку так званої «поліції комунікації», що враховано під час

створення в Україні підрозділів «поліції діалогу» (2018) [2], проєктах «Поліцейський офіцер громади» та «Custody Records» (2020). На часі також пріоритетними напрямками є цифровізація, безбар'єрність, громадський контроль за порушеннями правил дорожнього руху та інші.

Разом з тим, наукові дослідження, вчених зокрема, А. Бінерта, А. Конце та інших свідчать про те, що питання налагодження комунікації між громадянами та правоохоронцями на сучасному етапі перетворення Національної поліції в публічну службу мають певні труднощі застосування зарубіжного досвіду [1]. Мова йде про недопустимість повної кальки такого досвіду та обов'язкову адаптацію до вітчизняного законодавства, врахування особливостей розвитку та функціонування системи поліції (особливо територіальних підрозділів).

Одним із варіантів вирішення даних труднощів, на нашу думку, є зміцнення співпраці з країнами, які є основоположниками нової моделі правоохоронних органів, а також проведення масштабних освітніх заходів щодо покращення знань поліцейських в основах функціонування публічних та сервісних служб.

Отже, саме впровадження терміну « поліцейська послуга» свідчить про вдалу спробу змінити функції поліції з контрольно-репресивних на сервісні, запровадити успішний зарубіжний досвід. Зважаючи на викладене, можна дійти до висновку, що не дивлячись на труднощі, які виникають під час процесу реформування, Національну поліцію України можна вважати публічною, сервісною службою, яка поступово вивчає та адаптує європейський досвід до вітчизняних особливостей та вимог функціонування.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Мельник Р. С. Дії правоохоронних органів під час мирних зібрань: теорія, практика та дослідження. К., 2015. 27-25 с.
2. Про затвердження Концепції запровадження в діяльності органів та підрозділів Національної поліції України скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів: Наказ МВС України від 23.08.2018 №

706. // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>

3. Статус поліції: міжнародні стандарти та закордонне законодавство / за заг. Редакцією А. Банчука. К: Вид. Москаленко О.М. 2013. С. 24-31.

Смокович С.С.,

здобувач вищої освіти ННІ № 1 НАВС,

Братков С.І.,

к.ю.н., доцент, доцент кафедри поліцейського права НАВС

ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ У СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНІЙ СФЕРІ

Публічне адміністрування у соціально-культурній сфері дуже тісно пов'язано з адмініструванням галузей економіки, адміністративно-політичної та інших галузей. Взаємозв'язок цих галузей настільки тісний, що ніяка з них не може розвиватися окремо. Особливість даної сфери полягає в тому, що в ній концентруються конкретні питання захисту та забезпечення гарантованих Конституцією України прав та свобод громадян у соціальній, культурній та пов'язаних з ними сферах. Це сфера соціального життя людей, яка пов'язана з їх освітою, інтелектуально-культурним розвитком, охороною їх здоров'я, соціальним захистом та задоволенням інших соціально-культурних потреб людини.

Соціально-культурна діяльність української держави - складна й багатогранна сфера суспільного життя, яка включає в себе функціональне об'єднання установ та організацій, що здійснюють громадсько-політичну і культурно-виховну роботу. Тому цілком справедливо до основних функцій публічного адміністрування соціально-культурної сфери відносити: створення сприятливих умов для відтворення населення країни; збереження здоров'я та працездатності населення; організацію професійної

підготовки кадрів для народного господарства; зміцнення сім'ї та турботу про підростаюче покоління; збереження та примноження культурного надбання; організацію відпочинку, дозвілля населення; створення сприятливих умов для зайняття наукою, туризмом, спортом тощо [1].

Культурні права громадян - група конституційних прав і свобод людини, спрямованих на забезпечення культурних і духовних потреб особи. В Україні до цих прав належать право на освіту (ст. 53 Конституції) та свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості (ст. 54 Конституції), крім того, держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування, дбає про розвиток фізичної культури і спорту (ст. 49 Конституції), громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом (ст. 46 Конституції), кожен, хто працює, має право на відпочинок (ст. 45 Конституції), сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою (ст. 51 Конституції).[2]

Президент України є гарантом соціально-культурних прав громадян, через систему органів виконавчої влади забезпечує виконання законодавства та політики у соціально-культурній сфері, здійснює інші повноваження, передбачені Конституцією. Основу державної політики у сфері соціально-культурного будівництва формує Верховна Рада України шляхом закріплення конституційних і законодавчих засад, визначення мети, головних завдань, напрямів, принципів і пріоритетів, встановлення нормативів та обсягів бюджетного фінансування, створення системи відповідних кредитно-фінансових, податкових та інших регуляторів, затвердження переліку комплексних і цільових загальнодержавних програм у соціально-культурній сфері [3].

Також потрібно зазначити, що в Україні органом публічного адміністрування соціально-культурної сфери є Міністерство соціальної політики. Головним завданням даного міністерства, є

формування та забезпечення ефективної державної політики у соціальній, культурній, освітній сфері нашої країни.

Роль держави в соціально-культурному розвитку країни досить велика. Держава здійснює загальне керівництво питаннями соціально-культурного будівництва та створює належну матеріально-технічну нормативну базу, організує підготовку кваліфікованих кадрів, а також вона піклується про соціальний захист населення країни.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Публічне адміністрування у соціально-культурній сфері [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://pidru4niki.com/1756062755897/pravo/public_hne_administruvannya_sotsialno-kulturniy_sferi
2. Загальні засади адміністративно-правового регулювання в соціально-культурній сфері [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://textbook.com.ua/pravo/1473452231/s-30>
3. Соціально-культурна діяльність української держави [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5130156/page:12/>

Нагорний В.М.,

здобувач вищої освіти ННІ № 1 НАВС,

Братков С.І.,

к.ю.н., доцент, доцент кафедри поліцейського права НАВС

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ТИМЧАСОВОГО ВИЛУЧЕННЯ ВОДІЙСЬКОГО ПОСВІДЧЕННЯ

Єдиною підставою для тимчасового вилучення посвідчення водія є вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 130 Кодексу України про адміністративні правопорушення, за яке може бути накладено адміністративне стягнення у виді позбавлення права керування транспортним засобом.

Базовими документами, які закріплюють основні засади, є: Закон України «Про Національну поліцію», Положення про патрульну службу МВС.

Законодавством передбачено в окремій нормі такий захід забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, як ст. 265-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення «Тимчасове вилучення посвідчення водія».

Посвідчення водія – це документ, що підтверджує право його власника на керування транспортним засобом, отриманий після проходження особою, яка раніше не мала посвідчення водія або яка була позбавлена права на керування транспортним засобом чи здійснила обмін посвідчення водія протягом двох років з дати його видачі, медичного огляду в порядку, встановленому МОЗ України, а також підготовки відповідно до планів і програм та після складення теоретичного і практичного іспитів у територіальних органах з надання сервісних послуг МВС України, як передбачено чинним законодавством.

Про тимчасове вилучення посвідчення водія поліцейський має зробити запис у протоколі про адміністративне правопорушення

Позбавити особу права керувати транспортним засобом може виключно суд. Тому законодавець акцентує на строковості вилучення посвідчення водія, термін якого триває до набрання законної сили постанови у справі про адміністративне правопорушення, але не більше ніж три місяці з моменту його вилучення. Ця вимога ґрунтується на строках накладення судом адміністративного стягнення, передбачених ст. 38 КУпАП. Причому до рішення суду щодо вини у вчиненні правопорушення водієм у цій нормі закладено презумпцію невинуватості, оскільки водія не обмежують у праві керувати транспортним засобом, не обмежують його у праві пересуватись на ньому, адже на цей термін працівник уповноваженого підрозділу видає тимчасовий

дозвіл на право керування транспортними засобами і зазначає це у протоколі про адміністративне правопорушення.

У Законі України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення регулювання відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху» від 24.09.2008 зазначено: «Якщо судом не прийнято рішення щодо позбавлення водія права керування транспортним засобом або якщо справа про адміністративне правопорушення не розглянута у встановлений законом строк, особа має право звернутися за отриманням вилученого документа. Таке звернення особи є безкоштовним і обов'язковим для виконання незалежно від стадії вирішення справи про адміністративне правопорушення».

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бугайчук К.Л. Інституціональні принципи публічного адміністрування в органах Національної поліції України // Науковий вісник публічного та приватного права. -2018.- № 1. - С. 163—169.

2. Оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 130 КУпАП: навчально - метод. посібник / В. І. Варивода, Д. А. Євдокимов, В. А. Куліков, І. І., Риндюк, О. В. Хуторянський, Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2019. - 32 с.

3. Пугач А. В. Теорія і практика застосування заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення : моногр. / А. В. Пугач, А. О. Собакарь. – Дніпро : Видавець Біла К. О., 2020. – 196 с

Наукове видання

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДІЯЛЬНОСТІ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ**

Збірник тез науково-практичного семінару

голова редакційної колегії: І. Д. Пастух

відповідальний за випуск: О. К. Волох